

Erich von Däniken

Dedičstvo bohov

Po „kozmickej stopách" okolo sveta

Predslov

Svetom letí jedna téma. Nesporne a jednoznačne. Prežívam to denno-denne. V mojej kancelárii už nie je možné pokojne pracovať. Neprestajne niekto niečo o mňa chce, jedna rola faxového papiera len tak-tak stačí na jeden deň a z internetu sa tlačia hromady papiera. Kto pred niekoľkými rokmi povedal, že vo veku elektronickej siete sa papier stane zbytočným?

Téma, ktorá zamestnáva toľko hláv na celom svete, je aj témou tejto knihy. Existujú mimozemšťania? Naozaj nie sme v širom vesmíre sami? Neslýchané je už len pomyslenie, že by za bájných čias, keď naši predkovia žili v dobe kamennej či v takzvanej dobe megalitov, nech už to bolo kedykoľvek (mega = veľký, lithos = kameň), mohli mimozemšťania raz či viackrát navštíviť Zem. A vôbec, ako mimozemšťania vyzerajú, prečo sa - ak vôbec! - objavili a ako prekonal svetelné roky?

Naším vedcom, ktorí ustavične hovoria o tom, že vzdialenosti vo vesmíre sú neprekonateľné, že svetelné roky sú prirodzenou hranicou a že mimozemské formy života sa nemôžu podobať ľuďom, týmto vedcom chýba vzťah k realite. Egocentrizmus im bráni vidieť to, čo je zjavné. Vesmír sa hemží životom a na planétach podobných Zemi žijú bytosti podobné človeku. Jednoducho preto, lebo všetky sú potomkami jedného prarduha, o ktorom sa (predbežne) nedá veľmi filozofovať.

Táto myšlienka nie je nová, zdá sa však, že nezaujíma žiadneho astronóma či vedeckého žurnalistu. Švédsky chemik a nositeľ Nobelovej ceny Svante August Arrhenius (1859-1927) už koncom 19. storočia postuloval, že život je večný, čím sa vyhol otázke o jeho pôvode. Samozrejme, aj kruh má kdesi svoj začiatok, domnieval sa Arrhenius, no len čo sa kruh uzavrie, otázka o jeho začiatku sa už nekladie; je bezvýznamná, lebo na ňu nie je možné odpovedať. Podľa Arrhenia by sme na počiatok kruhu museli pri všetkej úcte dať tvorca alebo to, čomu vo všeobecnosti hovoríme Boh. S tým môžem len skromne súhlasiť.

Od toho istého Arrhenia pochádza aj teória „panspermie" [1]. Podľa nej sa zárodok života šíria po celom vesmíre. Tak automaticky a prirodzene, ako sa po celej Zemi šíri prach. Prof. Dr. sir Fred Hoyle a matematický génius, indický profesor N. C. Wickramasinghe skúmali teóriu panspermie a jasne dokázali, ako sa zárodok života rozširujú po celom vesmíre prostredníctvom meteoritov [2]. Každý astrofyzik vie, že v kozme na planéty nepretržite dopadajú úlomky planét alebo komét. Aký to má účinok? Ďalšie úlomky planét. Nárazom meteoritu na Zem sa napríklad do vesmíru odrazí pozemská hornina, jednoducho preto, lebo sila nárazu môže byť taká veľká, že sa menšie kúsky môžu dostať mimo dosahu zemskej príťažlivosti. A čo obsahujú úlomky? Samozrejme, aj zárodok života. Rozširovanie medzihviezdnych zárodkov života sa začalo už pred mnohými miliardami rokov, a kto s týmto názorom nesúhlasí, má zrejme zdedenú hlavu.

Prof. Dr. Francis Crick, nositeľ Nobelovej ceny, a teda nijaký fantasta, zašiel ešte o krok ďalej. Dodal, že neznáma civilizácia mohla už pred miliardami rokov pomocou kozmickej loď vystreliť

do kozmu mikroorganizmy a v konečnom dôsledku nimi nainfikovať celý vesmír [3].

Po oznámení NASA z roku 1996, že v meteorite z Marsu sa našiel primitívny život, vznikla zrazu otázka, či to nebolo naopak. Či sa pred miliardami rokov úlomok Zeme nárazom meteoritu nedostal na Mars a či až tým sa Mars nenainfikoval pozemskými stavebnými kamienkami života. „Nie sme vari Marťania?“ písali odvážne novinári.

Tieto otázky sú pre ľudstvo typické - muselo sa to začať u nás - a spytujúceho sa človeka dostávajú do čoraz väčšej neistoty. Keby bola Zem splodila vesmírny život, muselo to byť už pred štyrmi miliardami rokov, lebo inak by Mars logicky nemohol byť „infikovaný“ úlomkom zemskej horniny starým štyri miliardy rokov. A keď bol nainfikovaný Mars, mohlo sa to stať aj na iných planétach. V dôsledku toho by sme - aj keď nevedomky - vystrelili do vesmíru naše základné stavebné kamene, a tým by zanikla otázka, prečo by mimozemšťania mali byť „pozemskí“ (rovnaký pôvod). Tento druh hádaniek je však nezmyselný už preto, lebo život sa nemohol začať u nás. Ako Hoyle a Wickramasinghe nezvratne dokázali, nebol by na to stačil čas. Keby bola Zem napriek všetkým rozporom skutočne splodila primitívny život a nenainfikovala Mars, potom by to na druhej strane znamenalo, že život vznikol dva razy nezávisle od seba: na Marse aj u nás. Ak sa to mohlo v takej malej slnečnej sústave, ako je naša, stať dva razy, muselo sa to stať v širavách našej Mliečnej cesty niekoľko miliónkrát. Iná logika nemôže platiť.

Zem je v porovnaní s Mliečnou cestou mladá planéta. Preto sa svety staršie o miliardy rokov, ktoré mali oveľa viac času na vytvorenie zložitých životných foriem, musia hemžiť inteligentným životom. Keďže tieto staršie formy života mali záujem na tom, aby svoje vlastné stavebné kamene rozšírili po vesmíre, sme im, alebo oni nám, podobní. Takže, či už platí teória panspermie, alebo teória rozšírenia života prostredníctvom inteligentných mimozemšťanov, nie sme a nikdy nebudeme vo vesmíre sami!

Ako odborná literatúra dokladá, to nie je fantazírovanie osamoteného jednotlivca [8]. Už pred dvadsiatimi rokmi astronóm James R. Wertz vypočítal, že mimozemšťania mohli našu slnečnú sústavu bez problémov navštevovať v odstupoch 7,5 krát 10⁵ rokov; to znamená, že za uplynulých 500 miliónov rokov to bolo v priemere 640-krát [9]. A Dr. Martin Fogg z Londýnskej univerzity o desať rokov neskôr upozornil na to, že celá naša Galaxia bola pravdepodobne osídlená už vtedy, keď sa naša Zem práve zrodila [10].

A bezúhonní a múdri astronómovia, ktorí sa vždy znova pýtajú, tak kde sú teda mimozemšťania, keď jestvujú, by mali byť skôr vďační za to, že cudzinci nie sú dotieraví.

Počas písania tohto predslovu svetová tlač oznámila, že Vatikán, i keď so storočným meškaním, uznal evolučnú teóriu Charlesa Darwina. Ešte v roku 1950 vtedajší pápež Pius XII. v encyklike „Humani generis“ (O pôvode ľudstva) dokazoval, že Darwinovu evolučnú teóriu treba považovať len za hypotézu. Pápež Ján Pavol II. vyslal správu Pápežskej akadémii vied, ktorou Darwinova evolučná teória dostala cirkevné požehnanie. Užasnuto si môžeme prečítať: „Nové poznatky nás privádzajú k tomu, aby sme v evolúcii videli viac než len hypotézu.“ Pápež však poznamenal, že evolučná teória platí len pre telo: „Stvoriteľom duše je priamo Boh.“ [11]

Podľa tohto cirkevného výkladu Boží plán spočíval v tom, aby „prebehli chemické a fyzikálne procesy“ [12]. Tajomník švajčiarskej konferencie biskupov Nicolas Betticher to upresňuje: „Boh sa postaral o veľký tresk, stvoril hviezdy, vodu, vzduch a Slnko. Z toho vznikli prvé bunky, ktoré sa ďalej vyvinuli do améb, zvierat a napokon do človeka. Rozdiel medzi človekom a zvieratom je v tom, že Boh zasiahol do evolúcie, vdýchol človeku svojho ducha a stvoril ho na svoj obraz.“

Premúdri teológovia rímskokatolíckej cirkvi podľa všetkého nezbadali, že tým rozbili základy biblického príbehu o stvorení. Čo zostáva z „dedičného hriechu“ spáchaného v raji, keď sa vývoj odohrával podľa darvinovského vzoru? A načo nám je „spasenie Božím synom“, keď sa „dedičný hriech“ nikdy nestal?

Mimochodom, človeka „na svoj obraz nestvoril“ Boh, ale „bohovia“ - v množnom čísle. Tak to

stojí aj v hebrejskom origináli Prvej knihy Mojžišovej. (Slovo „elohim", ktoré je na tomto mieste v Prvej knihe Mojžišovej použité, je plurál.) Ak slovičko „bohovia" nahradíme slovom „mimozemšťania", trafili sme klínce po hlavičke. Tento poznatok však bude uznaný až vtedy, keď budú ET na Petrovom námestí celebroad slávnosť na počesť nekonečného tvorstva. Potom bude nasledovať encyklika „Ad honorem extraterrestris" (Na slávu mimozemšťanov).

Táto kniha hovorí o mýtoch, artefaktoch a dokumentoch obsahujúcich odkazy na mimozemšťanov. Nie na ET súčasnosti, teda na UFO, ale na tých, čo pred dávnym, pradávny časom zanechali svoje nepriame stopy na Zemi. Všetkým autorom sa chcem poďakovať za rešerše a spoluprácu. Osobitná vďaka patrí najmä prírodovedcovi Dr. Johannesovi Fiebagovi, ktorý sa postaral o redigovanie. Mimochodom, toto je štvrtý diel série fantastických a duchaplných tém rozhovorov. Svet nestojí a dejiny sa nikdy nekončia, pretože budúcnosť je vždy žiadaná.

ERICH VON DÄNIKEN

Predpoklady a základy

Charles Hoy Fort - kronikár nevysvetliteľných javov

WALTER-JÖRG LANGBEIN A HANS-WERNER SACHMANN

Charles Hoy Fort sa narodil 9. augusta 1874 v Albany v štáte New York. Veľmi zavčasu prejavil záujem o prírodné vedy, nikdy sa však nechystal študovať. V roku 1891 sa stal reportérom a v roku 1892 odišiel do New Yorku a stal sa spolupracovníkom redakcie novín Brooklyn World. Keď ich zrušili, Fort dva roky cestoval po svete.

V roku 1896 sa oženil, svojej žene však mohol ponúknuť len život v chudobe. Napriek tomu v tom čase začal čítať všetky knihy a články, ktoré mu mohli prezradiť nezvyčajnosti. Zozbieral asi dvadsaťpäťtisíc zvláštnych správ, postupne z nich však mnohé spálil („pretože neboli tým, čo som chcel"), zničil aj svoje rukopisy „X" a „Y", takže informácie, ktoré obsahovali, sa tým nenávratne stratili. V roku 1909 vydal román The Outcast Manufacturers (Výrobcovia vydedencov), ale mnoho jeho diel zostalo neuverejnených.

V roku 1916 Fort nadobudol dedičstvo. Stal sa finančne nezávislým a venoval sa výlučne skúmaniu neznámych javov.

Vďaka podpore Theodora Dreisera v decembri 1919 vyšlo Fortovo najvýznamnejšie dielo The Book of the Damned (Kniha prekliatych). Nasledovali ďalšie knihy: New Lands (Nové zeme, 1923), Lo! (Hľa!, 1931) a Wild Talents (Výstredné vlohy, 1932). Fort hneď na začiatku Knihy prekliatych objasnil, o čo mu šlo: „O prehliadku prekliatych. Myslím tým vydedencov. Zaujímame prehliadku údajov, ktoré veda vylúčila." [1, str. 3]

Fort vždy kritizoval vedcov [bolo to však vzájomné, lebo vedci ho volali „tárajom"]: „Samozrejme, podľa mňa nie je nijaký rozdiel medzi vedou a kresťanskou vedou - postoj oboch k nevhodným veciam je rovnaký: to nie je možné!" [1, str. 23]

Tým Fort naznačil, ako by mnoho vedcov reagovalo na nálezy, ktoré sa nehodia do platných konceptov. Batérie z Bagdadu? Tisícročia staré modely lietadiel z Egypta a z Ekvádoru? Vylúčené! Fort vedel: „Všetky javy sa vysvetľujú v zmysle práve prevládajúceho názoru." [1, str. 306]

Po Fortovej smrti v roku 1932 sa ho médiá pokúšali aj naďalej očierňovať. No jeho úvahy, z ktorých by sme chceli predstaviť malý, no pre nás významný výber, žijú ďalej - aj v radoch našej spoločnosti Ancient Astronaut Society (AAS).

Panspermia a iné svety

Dlhé roky veda považovala za „dokázané“, že život vznikol na Zemi ako výsledok zreťazenia priam neuveriteľných náhod, a potom sa pomaly rozvíjal ďalej. Začiatkom 80. rokov minulého storočia astronóm sir Fred Hoyle vyvolal rozruch, keď prvý raz verejne vyslovil názor, že život sa na Zem dostal takrečeno ako výsledok „znečistenia kozmického priestoru“. Francis Crick, nositeľ Nobelovej ceny z roku 1962 za objavenie DNK, zašiel dokonca ešte ďalej. Do diskusie predložil „riadenú panspermiu“, podľa ktorej mohla vyššia civilizácia pomocou sond vedome rozšíriť spóry života po vesmíre. Takéto úvahy uverejnil Erich von Däniken už roku 1972 v knihe *Aussaat und Kosmos* (Rozsievanie a vesmír).

Charles Fort však už niekoľko desaťročí predtým uvažoval nielen o náhodnej, ale i zámernej panspermii: „Evolúcia ... na Zemi bola určovaná vonkajšími vplyvmi, evolúcia na Zemi bola azda procesom ... prist'ahovalectva alebo bombardovania.“ [1, str. 98] Fort špekuloval nad tým, či azda prvé jednobunkové organizmy neprišli z nejakej vzdialenej planéty: „... ľudia alebo ľuďom podobné bytosti tu boli pred amébami ... Možno na nejakej vzdialenej planéte evolúcia prebiehala, no evolúcia na našej Zemi bola ovplyvnená zvonka...“ (1, str. 98]

Fort našiel v starých novinových správach údaje o dávnych pozorovaniach UFO: „Obdivuhodný počet svietiacich telies alebo gúľ vo vzduchu ... Boulogne, Francúzsko 7. júna 1779.“ [1, str. 244] Alebo: „Skennige, Švédsko. Dňa 16. mája 1808 o 4. hod. popoludní sa Slnko zrazu sfarbilo do tmavočervena. V tom čase sa na západnom obzore zjavil veľký počet okrúhlych tmavohnedých telies. Preleteli nad pozorovateľmi a zmizli smerom na východ. Obrovská prehliadka trvala dve hodiny ... Keď sa priblížili k Slnku, neraz sa zdalo, že sa telesá navzájom spájajú, pričom sa nikdy nespojilo viac ako osem objektov.“ [1, str. 283]

Na inom mieste našiel záznam: „Nanajvyš nezvyčajný a jedinečný úkaz ... Severný Wales 26. augusta 1894. Disk s oranžovo sfarbenými výrastkami v tvare pretiahnutej ryby ... Svedok: admirál Ommaney.“ [1, str. 287]

„Odporúčam uznať, že mimo Zeme sú aj iné svety, z ktorých prichádzajú objekty/veci tak ako z Ameriky do Európy.“ [1, str. 24] „Alebo letecká bitka v medziplanetárnom priestore pred mnohými stáročiami...“ [1, str. 27] „Za predpokladu, že sú medziplanetárne lode, ktoré prichádzajú do blízkosti našej Zeme...“ [1, str. 28]. „Pritom mám na mysli obrovskú konštrukciu, ktorá často prichádzala k Zemi, ponorila sa do oceánu a na čas zmizla, potom zase odletela...“ [1, str. 143] „Hoci sa nám možno z morálnych príčin zvyčajne vyhýbajú, akceptujem, že našu Zem navštívili bádatelia. Domnievam sa, že prehistorickú Čínu navštívili mimozemšťania... Akceptujem, že na niektorých iných svetoch sú podobné podmienky ako u nás. Myslím na iné, kde sú podmienky odlišné. Takže návštevníci z nich by tu nemohli žiť, nie bez umelého prispôsobenia sa ... bez masiek. V starých vrstvách sa našli masky, väčšina z kameňa, údajne to majú byť obradné predmety divochov.“ [1, str. 144]

Fort teda už v roku 1919 formuloval hypotézu, že v dávnych dobách navštívili Zem mimozemšťania a pre nezvyčajné atmosférické podmienky, odlišné od ich domovskej planéty, museli nosiť dýchacie masky, ktoré sa napodobňovali ako „obradné predmety“.

„Obyvatelia iných svetov prichádzali ... sami alebo vo väčšom počte, príležitostne alebo pravidelne, loviť alebo obchodovať, doplniť si háremy, dolovať v baniach ... založili tu kolónie, stroskotali tu...“ [1, str. 164]. „Máme na mysli obrov ako príležitostných návštevníkov Zeme.“ [1, str. 165] Nejasne naznačené: obrovská „kozmickej lodi“ dlhá stotisíc míľ, vretenovitého tvaru, priletela k Zemi [1, str. 168].

Mimozemské pozostatky

„Našli sa - alebo aj nenašli - veci, ktoré spadli z neba alebo ich tu zanechali mimozemskí

návštevníci." [1, str. 132] „V ninivskej pokladnici sa našla krištáľová šošovka. Okamžite ju zahrabali na najvhodnejšom mieste ... v Britskom múzeu." [1, str. 134] „Carpenter v časopise The Microscope and its Revelations uverejnil dve kresby o nej. Podľa neho je predstava, že by optické šošovky mohli byť vyrobené v prehistorickej dobe, neprijateľná. Nikdy by mu však nenapadlo, že ich mohol stratiť mimozemšťan." [1, str. 134] „Toto Carpenterovi nie je po vôli, tvrdí, že šošovka musela byť ozdobným predmetom. Podľa Brewstera to nebol šperk, ale skutočná optická šošovka. V tom prípade sa na tejto Zemi v troskách dávnej civilizácie našla akási prekliata vec, ktorá nebola výtvorom domácej pozemskej civilizácie." [1, str. 134]

Fort poukázal na biblického Eliáša a jeho únos do vesmíru. Dúfal, „že tu zostalo nejaké koleso alebo čosi, čím letel k nebu..." [1, str. 254].

Fort v Knihe prekliatych vždy znovu vyjadruje nasledujúce základné tézy:

Zem často navštevovali mimozemšťania. Niektorí návštevníci prišli a zase odišli, iní už nemohli Zem opustiť a proti svojej vôli zostali na našej planéte: „Výskumníci odkiaľsi a ich neschopnosť aspoň komunikovať. A ak sa im to podarilo?" [1, str. 152] „Myslíme na posolstvá vyslané na Zem a na posolstvá uložené do mohýl ... Jedného dňa sa budem zaoberať tým, že zvláštne tvarované mohyly vybudovali neznámi výskumníci, ktorí sa nemohli vrátiť, že boli skonštruované s úmyslom pritiahnúť pozornosť z iného sveta." [1, str. 157] „Raz budeme akceptovať ... alebo aj nie, že na tejto Zemi bola stratená kolónia alebo expedícia odkiaľsi a mimozemskí návštevníci, ktorí sa nemohli vrátiť, a iní mimozemskí návštevníci, ktorí odišli." [1, str. 159].

Túto planétu opakovane navštívili mimozemšťania, ktorí nakoniec Zem považovali za svoj majetok: „Jedného dňa sa pozriem na staré príbehy o démonoch, ktorí sa zjavili na Zemi. Domnievam sa, že sme neraz mali neželaných návštevníkov z iných svetov!" [1, str. 67] „Myslím, že sme vlastníctvom. Mal by som, myslím, povedať, že niekomu patríme. Že naša Zem bola kedysi územím nikoho a iné svety ju skúmali, kolonizovali a bojovali medzi sebou o jej vlastníctvo ... že táto Zem niekomu patrí..." [1, str. 163]

V kruhu Ancient Astronaut Society a ufológov sa diskutuje aj o otázke, prečo mimozemšťania jednoznačnejšie nenaznačia svoju prítomnosť. Fort o tom napísal: „Keby sme mohli, vypestovali by sme z prasiat, husí a dobytky uvedomelé bytosti? Bolo by múdre nadviazať diplomatické vzťahy so sliepkou, ktorá teraz spokojne funguje, pretože niečo dosiahne?" [1, str. 163]

Fort sa zjavne domnieval, že v porovnaní s mimozemšťanmi sme ako dobytok a iné zvieratá v porovnaní s človekom. Ale v jeho repertoári sú aj celkom obskúrne výroky: „Mojou teóriou je, že pyramídy sú dielom dievčenských poltergeistov. Čínsky múr už nie je záhadný. Občas vykonštruujem novú vedu. Možno sa jedného dňa pustím do neo-archeológie." [2, str. 133]

Hypotéza mimikry u Forta?

Hypotéza mimikry Dr. Johannes Fiebaga [3] hovorí, že mimozemšťania sa formou projekcie prispôsobujú ľudskému chápaniu [napríklad svojim vonkajším vzhľadom]. Fort už pred mnohými desaťročiami sformuloval podobnú myšlienku: „Ak pritom ide o neznáme bytosti, ktorých technológia ďaleko prevyšuje našu, potom vari môžu na Zem premietat' svoje zobrazenia. Alebo tu už dávnejšie boli a ľudia ich považovali za démonov a fantómy. Keďže zjavenia tohto druhu trvajú už oddávna, mohli by mnohé z nich byť bytosti a objekty, ktoré už Zem raz navštívili - nie z duchovného sveta, ale z hlbín vesmíru." [4]

Fort má aj inú „tému mimikry". Samozrejme, téza mimikry je opakom Darwinovej evolučnej

teórie. Podľa Darwina sa z primitívnych jednobunkových organizmov okľukou cez „zvieratá“ vyvinul človek ako „koruna tvorstva“. Podľa Forta to bolo inak: Človek nebol konečným bodom stvorenia, ale do istej miery jeho východiskovým bodom: „Zastávam teóriu, že človek sa nikdy nevyvinul z nižších živočíchov. Možno sa za dávnych čias odkiaľsi zjavila na Zemi ľudská bytosť a mnohé druhy zvierat si ju brali za vzor a v hrubej a grotesknej forme napodobňovali jej vzhľad. Takže dnes, hoci gorily v Kongu a v Chicagu sú iba jej karikatúrami, niektorí z nás ostatných sme celkom prijateľnými napodobeninami ľudskej bytosti.“ [3]

Fort píše často zložito, nedá sa ľahko prekladať. Uvažuje o tom, že v súčasnosti môžu prebiehať pokusy mimozemšťanov o nadviazanie komunikácie s nami: „Začal som s predstavou iného sveta, z ktorého na náš dopadli objekty a substancie, sveta, ktorý mala v menšej miere má záujem o ovládnutie či ochranu tohto sveta, sveta, ktorý sa teraz pokúša komunikovať s týmto svetom... ten iný svet sa nepokúša komunikovať až teraz, robil tak už celé tisícročia, možno s nejakou sektou alebo tajnou spoločnosťou či s určitými ezoterikmi na Zemi.“ [1, str. 136]

Fort napokon zhrňujúco konštatuje: „Sme príliš zaneprázdnení ... keby napríklad Rím nezničili pozemskí barbari, aj keď si nevieme celkom dobre predstaviť, že by Apači dobyli Chicago, no mohlo sa vždy znovu stať, že mimozemskí návštevníci vtrhli na túto Zem a možno sem zase vtrhnú a malo by nám byť útechou, že raz, pri našom poslednom výdychu si budeme môcť povzdychnúť, že sme o tom hovorili.“

Cudzie svety pod vzdialenými slnkami

Hľadanie mimozemských foriem života v našej Galaxii

KLAUS RICHTER

Objavovanie pravdepodobných cudzích planetárnych sústav postupuje vpred priam neuveriteľnou rýchlosťou. Koncom roku 1995 vedci objavili planetárnych sprievodcov pri deviatich hviezdach [1], v čase písania tohto článku, na jar 1997, to už bolo tridsať! Medzi nimi je osem sústav, v ktorých boli objavené planéty podobné Jupiteru, a jedenásť sústav, kde hviezdu obieha hnedý trpaslík. Nemáme dosť priestoru venovať sa všetkým podrobnostiam, ale stručne predstavíme niektoré obzvlášť zaujímavé sústavy a budeme sa venovať otázkam, ktoré sa v tejto súvislosti vždy znova vynárajú.

Prirodzene, planéty obiehajú okolo hviezd - alebo ich zvyšku. Ako je všeobecne známe, hviezdy sú slnká; niektoré sú menšie ako naše Slnko, iné väčšie, daktoré sú horúcejšie a ďalšie chladnejšie. Nebude tu nasledovať všeobecný úvod do stelárnej astronómie, o tom je mnoho dobrej literatúry [2]. Stručne uvediem len jeden spoločný znak hviezd: Hviezdy sa klasifikujú kombináciou písmen a čísiel, napríklad G0V, G5V alebo F9V. Tieto skratky označujú príslušný spektrálny typ hviezdy, pričom spektrum znamená svetlo rozložené pomocou prizmy na jednotlivé zložky, ľudským okom viditeľné i neviditeľné [2]. Aj slnečné a hviezdne svetlo sa dá takýmto spôsobom rozložiť. Keďže spektrum hviezdy závisí od jej zloženia, rozloženie jednotlivých prvkov v rozličných oblastiach takýchto nebeských telies prezradí odborníkovi mnoho o vlastnostiach hviezd. Takto sa dá napríklad zistiť, z čoho sa skladá atmosféra určitej hviezdy, pretože atómy prvkov, ako je železo alebo draslík, „pohlčujú“ svetlo určitej vlnovej dĺžky. To vytvára v spektre hviezdy absorpčné čiary. Výskyt rozličných prvkov vo hviezdnej atmosfére umožňuje jasne zistiť teplotu a farbu hviezdy [4]. Najchladnejšie hviezdy sú tmavočervené, najhorúcejšie sú tmavomodré. Spektrálne typy zavedené pre klasifikáciu sú označované písmenami: W, O, B, A, F, G, K, M, R, N a S. Aby sa tento chaotický sled písmen dal ľahšie zapamätať, astronómovia vymysleli veselú mnemotechnickú pomôcku, ktorá v angličtine znie: „Wow! Oh Be A Fine Girl Kiss Me Right Now Sweetheart.“ (Ach! Buď milé dievča a pobožkaj ma hneď teraz, miláčik.) [5] Najhorúcejšie hviezdy majú spektrum W, najchladnejšie majú spektrum S. Hviezdy spektrálnej triedy G sú podobné nášmu

Slnku, to značí, že ich povrchová teplota je asi päťtisíc až šesťtisíc stupňov Celzia a svietia žltým svetlom [6].

Nové objavy od polovice roku 1996

Aké nezvyčajné nové objavy urobili astronómovia od polovice roku 1996 pri honbe za inými planetárnymi sústavami? Podrobne rozoberieme sústavu hviezdy 16 Cygni B, ktorá patrí k spektrálnemu typu G2, SV Zvláštnosťou tejto sústavy, ktorá je vzdialená asi 72 svetelných rokov a nachádza sa v súhvezdí Labute, je, že 16 Cygni je dvojhviezda zložená z komponentov 16 Cygni A a B, ktoré okolo seba obiehajú vo vzdialenosti 700 AU (1 AU = 1 astronomická jednotka = stredná vzdialenosť Zeme od Slnka). Dokazuje to, čo sa už určitý čas predpokladalo: aj dvojhviezdy môžu mať planetárnu sústavu [7]. Keďže veľmi mnoho hviezd tvorí dvojhviezdnu alebo viachviezdnu sústavu, značne narastá pravdepodobnosť nájdenia planetárnych sústav v našej Galaxii.

Planéta dvojhviezdy 16 Cygni má približne jeden a pol násobok hmotnosti Jupitera a obieha hviezdu 16 Cygni B v priemere za 804 dní [8]. Od svojej centrálnej hviezdy je vzdialená viac ako planéta Mars s obežnou dobou 1,88 roka [9]. Keďže je jej obežná dráha veľmi excentrická a môže ju priviesť až do blízkosti 0,6 AU k jej slnku, táto planéta ani jej mesiace veľmi pravdepodobne nie sú vhodné pre organický život založený na báze uhlíka.

Pozornosť odborníkov sa upriamila na tri ďalšie objavy: Astronómom sa podarilo dokázať pri dvojhviezde BD +31 643 prachový disk podobný disku okolo hviezdy Beta Pictoris. Obe hviezdy patria k spektrálnemu typu B5V Sú to veľmi horúce modré hviezdy s veľkou hmotnosťou, ktorých slnečný vietor je taký silný, že pravdepodobne zničí celý prachový disk skôr, ako by sa z neho mohli vytvoriť planéty [10].

Pri druhom objave ide o planétu približne hmotnosti Jupitera, ktorá hviezdu Rho Corona Borealis (= HD 143 761), vzdialenú od nás päťdesiat svetelných rokov, obieha vo vzdialenosti 0,23 AU [11]. Tretí objav sa týka najjasnejšej hviezdy súhvezdia Býka, Aldebaranu (Alfa Tauri), vzdialenej približne 76 svetelných rokov. Predpokladá sa tu planéta s hmotnosťou jedenásť Jupiterov, ktorá obieha oranžovo svietiaci Aldebaran približne raz za 654 dní. Toto pozorovanie sa však musí ešte potvrdiť.

Iná objavená planetárna sústava je 51 Pegasi: Planéta podobná Jupiteru obieha svoju centrálnu hviezdu vo vzdialenosti menej ako 0,5 AU, kde by sa podľa teoretických výpočtov takáto planéta nemala nachádzať [12]. Napriek tomu boli takéto sústavy objavené pri hviezdach Ypsilon Andromedae (F7V, vo vzdialenosti 54 svetelných rokov), Tau Bootes (F6IV, vo vzdialenosti 49 svetelných rokov) a 55 Cancri (G8V, vo vzdialenosti 44 svetelných rokov). Dosiaľ objavená najhmotnejšia planéta obieha hviezdu HD 114 762 (F9V, vo vzdialenosti 91 svetelných rokov): ide o objekt s hmotnosťou desať Jupiterov, ktorý svoju centrálnu hviezdu obieha vo vzdialenosti 0,3 AU [14]. Zatiaľ nie je objasnené, prečo sú tieto sústavy v rozpore so všetkými doterajšími modelmi vzniku planét.

Astronómovia vychádzajú z toho, že najväčšia hmotnosť, akú môže planéta dosiahnuť, je trinásťnásobok hmotnosti Jupitera. Všetko, čo túto hmotnosť prevyšuje, je substelárny objekt, čiže hnedý trpaslík. Tieto nebeské telesá majú už síce takú hmotnosť, že produkujú vo svojom vnútrajšku teplo, takže pravdepodobne žiaria tmavočerveno, nestačí to však na vznik stelárnej jadrovej fúzie [15].

V priebehu uplynulých rokov sa našlo množstvo objektov, ani jeden z nich však nepripadal do úvahy ako nositeľ organického života. Pravdepodobne iná situácia je však na mesiacoch, ktoré tieto hnedé trpaslíky s najväčšou pravdepodobnosťou majú. Je celkom predstaviteľné, že hnedý trpaslík, ktorý hviezdu HD 217 580 (K4V, jej vzdialenosť od nás je 59 svetelných rokov) obieha približne vo vzdialenosti 1 AU, má jeden či viac mesiacov, na ktorých sú podmienky podobné ako

na Zemi. Podobne to platí pre hypotetických sprievodcov hnedých trpaslíkov, ktorí sa našli pri hviezdach HD 110 833 (K3V, vo vzdialenosti 55 svetelných rokov od nás) a HD 140 913 (G0V, vzdialenosť neznáma), pretože aj tie sú od svojej centrálnej hviezdy vzdialené asi 1 AU [16].

To všetko sú však špekulácie a napriek mnohým úspechom astronomických pátračov nemožno zabúdať, že pri dosiaľ skúmaných sto dvadsiatich hviezdach podobných Slnku bolo definitívne dokázaných len osem planetárnych sústav (hnedí trpaslíci do toho neboli zarátaní). V dôsledku toho krúžia planéty len okolo piatich percent týchto hviezd - to je pomerne málo [17]. Nemusí to znamenať, že ostatné hviezdy nemajú planéty, pretože naše doposiaľ používané prístroje sú príliš slabé, aby našli menšie planéty alebo Jupiteru podobné svety s dlhšími obežnými dobami (hoci sa to predpokladá pri hviezde Lalande 21 185 [18]). Potvrá ešte dlho, kým budeme schopní objaviť pri vzdialených slnkách planéty podobné Zemi.

A mimozemský život?

Pokiaľ ide o vzdialené hviezdne sústavy, doteraz sa ešte nepodarilo priniesť nijaký dôkaz o mimozemskom živote na nich. V našej slnečnej sústave to však zrejme vyzerá inak, pretože objav vedeckého kolektívu NASA z augusta 1996 pod vedením Dr. Davida McKaya, podľa ktorého sa na určitých miestach Marsu mohol kedysi vyskytovať život a možno sa vyskytuje ešte aj dnes, zvýšil pravdepodobnosť, že biologické procesy prebiehajú nielen na Zemi [19]. Ďalším kandidátom na mimozemskú biológiu je pravdepodobne Jupiterov mesiac Európa. Kozmická sonda Galileo vyslala jeho snímky, podľa ktorých sa možno domnievať, že pod jej ľadovým pancierom sa nachádza vodný oceán [20].

Napriek tomu sa množia indície, že mimozemšťania navštevovali Zem nielen v dávnej minulosti, ale že je to tak ešte i dnes.

Lutz Gentes pomocou indickej epickej literatúry detailne dokázal, že najneskôr koncom 4. tisícročia pred Kr. sa v dnešnej Indii a v Pakistane odohrali medzi mimozemskými „bohmi“ a „démonmi“ zničujúce boje s modernými zbraňami a lietajúcimi strojmi [21]. A pre súčasnú dobu viedli výskumy, ktoré robili Joachim Koch a Hans-Jürgen Kyborg, k výsledku, že takzvaná mapa Betty Hillovej, pripomínajúca známy únos Betty a Barneyho Hillovcov dňa 19. septembra 1961, nezobrazuje hviezdy v bezprostrednom susedstve Slnka, ale našu slnečnú sústavu v danom období [22]. Tieto výsledky sú vskutku senzačné, a zapadajú aj do pozorovania iných anomálií v slnečnej sústave. Jedna z ciest uvedených v mape viedla k Marsu. Zdá sa, že mala dokonca prednosť pred cestou k Zemi. Existuje tu azda súvislosť s „tvárou na Marse“, „pyramídami v oblasti Elysium“ a „mestom“ v oblasti Cydonia? [22] Jedna z ciest vedie aj k asteroidu 16 Psyche. Mimovoľne musíme pritom myslieť na tézu Dr. Wolfganga Feixa, že v matematickej konfigurácii monumentu Stonehenge z doby kamennej by mohlo byť vložené posolstvo práve o tomto asteroide [23].

Biológia extrémov

SVEN NÄTHER

Svetová tlač priniesla 7. augusta 1996 túto správu: S pravdepodobnosťou hraničiacou s istotou bol prvý raz dokázaný život na inom nebeskom telese. Malé štruktúry podobné baktériám v hornine z Marsu predstavujú jedinečnú vedeckú senzáciu. Je však dôkaz o živote na inom nebeskom telese naozaj taký prekvapujúci? Vari neexistuje aj na Zemi život, ktorý by podľa našich bežných predstáv nemal existovať? Sú azda tieto nepredstaviteľné životné podmienky podobné podmienkam na iných nebeských telesách?

Vedci pri výskume geologických zvláštností zakaždým nachádzajú aj nové formy života, prispôsobené extrémnym okolnostiam. V podmienkach, ktoré sú podľa našich predstáv mimoriadne

nehodné pre život, ako sú napríklad gejzíry, sa našli druhy baktérií, tzv. Archaea, žijúce vo vode horúcej do sto stupňov Celzia. Táto voda je kyslá a obsahuje veľmi vysoký podiel síry. Síratá voda však tvorí ideálnu životnú základňu pre tamojšie mikróby. Ak totiž vystúpia na hladinu vody a dostanú sa do styku s kyslíkom - ktorý je napríklad pre život človeka nevyhnutný -, odumierajú. Rovnako pozoruhodné je, že baktérie Archaea hynú pri teplote nižšej ako 60 stupňov Celzia od chladu. Táto okolnosť je pre nás neuveriteľná, pretože väčšina baktérií na Zemi hynie pri teplote približne 70 stupňov Celzia.

Takisto zo sírovodíka žijú mikróby na pobreží Čierneho mora. V odlúčenosti krasovej jaskyne si vytvorili jedinečný ekosystém, v ktorom žijú nielen ony, ale aj asi 48 ďalších druhov živočíchov, napríklad dáždovky, pavúky a hmyz. Vedci z Cincinnatskej univerzity odhadujú, že asi tri štvrtiny z tamojších druhov sa vyskytuje len v tejto krasovej jaskyni.

Pomalka (Tardigrada) je jedným z najodolnejších živočíchov na tejto planéte. Jej odolnosť voči chladu, horúčave a suchu vysoko prevyšuje všetky výkyvy teploty a vlhkosti, aké sa vyskytujú v pozemskej klíme. Prežije celé roky v skvapalnenom vzduchu pri teplote mínus dvesto stupňov Celzia, ale nezabije ju ani nulová vlhkosť vzduchu. Prežije röntgenové žiarenie tisíckrát silnejšie, ako je dávka smrteľná pre človeka. Prežije dokonca aj pobyt vo vákuu. Ešte nie je objasnené, či sa pri takýchto extrémnych podmienkach úplne zastaví jej látková premena. Ani skutočnosť, že pomalka znesie pobyt v čistom vodíku, dusíku, hélíu, oxide uhličitom a sírovodíku, nedokazuje, že v nej neprebíha nijaká látková premena. Existuje vyše tristopäťdesiat druhov pomaliek. Niektoré z nich dorastajú do dĺžky 1,2 milimetra, väčšinou sú však menšie ako 0,5 milimetra. Žijú na púšťach, na Antarktíde a vo veľhorách až do výšky 6600 metrov.

Až v posledných desiatich rokoch bol preskúmaný ďalší životný priestor, ktorý sa zdal sterilný a na základe svojho šmirgľujúceho vplyvu bol dlhý čas považovaný za neobývateľný: je to piesočná pláž. Robert Higgins a Marie Wallaceová skúmali v posledných rokoch piesok, na ktorom vylihujú dovolenkujúci hostia. To, čo objavili pod svojimi elektrónovými mikroskopmi, bolo neuveriteľné. Stručne povedali: „Nepochybne možno tvrdiť, že tu je viac druhov živočíchov než v amazonskom pralese.“

V hrsti vlhkého piesku možno nájsť okolo desaťtisíc bizarných drobných živočíchov. Rozmanitosť ich foriem je nepredstaviteľná. Pri hľadaní potravy sa medzi zrnčkami piesku hadia neslýchane malé zvieratká. Iné sa pohybujú cez nehostinný životný priestor pomocou akejsi „vrtule“. Surrealisticky pôsobiace formy sa pevne pridŕžajú „svojho“ zrnčka piesku, aby prežili vlnobitie, ktoré nad nimi zúri.

Kým my si sotva vieme predstaviť, ako je možné prežiť v piesku, ktorého zrnká sa neustále o seba trú, zadal' medzi mikroskopickými živočíchmi zúri tvrdý boj. Vedci pozorovali, ako boli takéto útvary vtlačené do cudzieho telesa, aby boli vysaté. A aj pri veľkosti rádovo od mikrometrov až po niekoľko milimetrov sa našli ešte menšie parazity, ktoré dodnes neboli identifikované.

Aj v tajomnom škótskom jazere Loch Ness sa pri výskume možného zdroja potravy pre ságami opradenú Nessie prekvapujúco našli nové formy života. Doteraz vedci vychádzali z toho, že v hĺbinách a temnote jazera sotva môže existovať organický život. Daždová voda už tisícročia splachuje do jazera rašelinu z okolitých horských strání. Vďaka tomu je už v desaťmetrovej hĺbke taká tma, že našimi ľudskými očami by sme si nevideli ani na ruku pred nosom.

Doterajšie výskumy priniesli dve veľké prekvapenia: Po prvé sa našlo niekoľko sto druhov hlístovcov (Nematoda), najmenších foriem života v jazere, medzi nimi aj celkom neznámy rod. Po druhé sa dovtedy predpokladalo, že druh lososa, žijúci v jazere, pláva v tme s otvorenou papuľou, aby prijímal potravu. Prekvapujúco sa pri výskume obsahu žalúdka rýb našiel len jediný druh koristi, ktorá bola v jazere vyslovene zriedkavá. Vedci zatiaľ nevedia, akým neznámym zmyslovým orgánom môže tento druh lososa lokalizovať svoju potravu.

Ešte neuveriteľnejší je objav baktérií, ktoré boli dokázané v horúcich sopečných prameňoch v hĺbke tisíc metrov v oceáne. V poréznych komínoch vytváraných týmito prameňmi vedci na svoj úžas našli mikroby, ktoré sa pri teplote 300 stupňov Celzia tešili čulému životu. Aj ony existujú úplne bez kyslíka.

V tejto súvislosti uvedieme takzvané metánové baktérie. Rozkladajú mastné kyseliny, alkoholy a rôzne zlúčeniny uhlíka na oxid uhličitý. Z tohto pohľadu sa ich látková premena podobá látkovej premene iných známych živočíchov. Metánové baktérie však premieňajú zlúčeniny uhlíka na oxid uhličitý a vodu. Na tento proces potrebujú vzdušný kyslík, lenže ten je pre metánové baktérie smrtiaci. Preto žijú v prostredí bez kyslíka, podľa našich predstáv nevhodnom pre život, napríklad v močaristých pôdach alebo v čreve hovädzieho dobytku. Tam produkujú oxid uhličitý a metán, podľa ktorého sú pomenované.

Dokonca aj v samotnom vesmíre sa našli organické molekuly, ktoré sa vytvárajú pri teplote -263 stupňov Celzia. Z nich môžu vznikajú aminokyseliny, základné stavebné kamene nám známeho života. Napríklad glycín bol dokázaný v centre našej Mliečnej cesty.

Vzhľadom na skutočnosť, že základné stavebné kamene života sú roztrúsené po celom vesmíre a že sa za údajne nevhodných podmienok v určitých oblastiach našej planéty vyvinul a existuje život, pravdepodobnosť, že sa to mohlo stať aj na iných nebeských telesách našej slnečnej sústavy, je veľmi vysoká. Preto by sme nemali byť takí zaujatí tým, či sa tam nájdú formy života, ale tým, aké tie formy sú.

Odkiaľ prichádzame? Kam spejeme?

DR. PETER Rüegsegger

Základné tézy Ancient Astronaut Society sú formulované takto:

a) Zem v prehistorickej dobe mala návštevu z vesmíru.

Alebo:

b) Súčasná technická civilizácia na našej planéte nie je prvá.

Alebo:

c) Kombinácia oboch bodov.

Analogicky možno dospieť k podobným záverom. Každý živý tvor opakuje vo svojom individuálnom vývoji (= ontogenéza) celý druhový vývoj (= fylogenéza). Stručne, ontogenéza rekapituluje fylogenézu. Približne v polovici 19. storočia takto sformuloval zoológ Ernst Haeckel „biogenetický zákon“. Každý živý organizmus preto od svojho počatia až po svoju smrť uskutoční v zmenšenom modeli akoby v zrýchlenom tempe celú evolúciu, vždy na stupni svojho druhu.

Keďže evolúcia sa ešte neskončila, podľa môjho názoru sa zo života jednotlivého tvora dajú extrapoláciou vyvodiť závery o jej ďalšom priebehu, čiže nahliadnuť do budúcnosti. Ak je to tak, možno Haeckelov zákon doplniť takto: Ontogenéza rekapituluje a anticipuje fylogenézu.

Za príklad našej „analogickej akrobacie“ považujeme ontogenézu človeka, pretože na Zemi predstavuje vrchol súčasnej evolúcie, a navyše sa najväčšmi týka nás. Tabuľka na str. 28 by mala uľahčiť prehľad analogickej konfrontácie.

„Nadobudnutie schopnosti lietať“ je pre ľudstvo ako druhé narodenie a predstavuje zrejme definitívne prerezanie pupočnej šnúry a odpútanie sa od matičky Zeme, pokiaľ možno za oddelenia od „náboženstva“ ako spätného spojenia s nebeskými mocnosťami, teda novú dezilúziu po dlhej

fáze ilúzií, podobne ako je v ranom detstve oddelenie sa od matky.

Tento kvantový preskok vo fylogenetickom vývoji spustil už pred päťsto rokmi Kopernik. To, čím by sa ešte pred päťdesiatimi rokmi bol zosmiešnil každý vedec, dnes už takmer každý otvorene uznáva, totiž, že mimozemský život takmer naisto existuje, a to milión násobne v každej galaxii, len nám jednoducho chýba dôkaz.

Takto pomaly, ale isto upúšťame od klamnej predstavy, že sme stredobodom všetkého, a stávame sa schopní analogického myslenia, ktoré nám dáva poznanie a prehľad o veľkých súvislostiach a zákonitostiach, totiž, že čisto analogicky sa zákony fylogenetickej sexuality planetárnymi krokmi presadia ako akýsi program pokračovania našich génov.

Pri pohľade späť zistíme, že pozemský život na stupni hominidov bol zdokonalený, alebo aspoň osviežený mimozemskými zásahmi, čo vyvolalo druhý kvantový preskok pozemskej evolúcie (prvým bol zásah vírusov z vesmírnej zásobárne života do ranej fázy vzniku života na našej planéte).

To vysvetľuje fenomén „chýbajúceho spojovacieho článku“, obrovského rozdielu medzi človekom a zvieratom pri 99-percentnej zhode genetického základu: Človek je medzi zvieratom a „bohóm“, odkedy sa Elohim (= bohovia) rozhodli: „Urobme človeka na náš obraz.“ Čoskoro budeme my, „božie“ dieťky, dospelé a vyrojíme sa hľadať partnerstvo... A „Boh“ sa stane starým otcom.

Musíme sa však naučiť určitú lekciu a začať konečne brať biblické a iné mýty ľudstva vážne, odstrániť chyby vzniknuté pri preklade a nesprávnej interpretácii, ktoré často prekrútili správy raných očitých svedkov; tí, podobne ako deti, nemohli porozumieť faktom, preto ich musíme rozlúštiť a odmytologizovať, namiesto toho, aby sme ich mýticky prikrášľovali. Inými slovami: z neba skutočne zostúpili „bohovia“ a stvorili „ľudí“ ako produkt splynutia pozemských tvorov a ich vlastného genetického potenciálu manipuláciami, ktoré začíname tušiť až teraz, odkedy sa chystáme robiť pokusy podobným smerom.

Čas	Vývin života na Zemi	Vývin individua - človeka	Čas
(v rokoch)	(fylogénéza)	(ontogénéza)	(v rokoch)
3>5 až	Spojenie pozemsky	Splozenie: Spojenie samičej	- 0,75
0,5 miliardy	vzniknutých prokaryotov	vajíčkovej bunky so sper-	
	(primitívnych buniek)	miami vzniknutými mimo	
	s mimozemskými vírus-	nej (v samčom organizme).	
	mi (spočiatku parazitický	Embryonálny vývoj: rozvoj	
	pomer, ktorý sa postup-	takto novozmiešaného živé-	
	ne zmení na symbiotic-	ho organizmu z jednobun-	
	ký). Vývoj jednobun-	kového na viacbunkový ne-	
	kových organizmov na	pretržitým delením buniek	
	mnohobunkové v pra-		

	Polievke		
pred cca. 300 mil.	Prechod života z vody na súš a vzduch. Obojživelníky/cicavce.	Narodenie (preŕatie pu- počnej šnúry pred placen- tou, dýchanie pľúcami), dojčenská fáza (materské mlieko)	0 až 1
pred 3 až 1 mil.	Hominidi, Homo Erectus	Naučenie sa chodiť, vzpria- mená chôdza	1 až 2
pred 0,5 mil.	Homo sapiens, prvé pri- mitívne nástroje	Osvojenie si reči	2
asi pred 100 000 až 50 000	Homo sapiens sapiens Animistické obdobie ra- ného človeka (jaskynné maľby, pohreby)	Nadobudnutie uvedomo- vania Magická fáza	3 až 4 4 až 6
5000 historická doba	Rozvoj civilizácie (rozlič- né nástroje, učenie sa od učiteľov/bohov, písma)	Školské obdobie	7 až 15
1400 až 1600 po Kr.	Kopernik, Kolumbus (oboplávanie sveta, kolo- nizácia); kníhtlač	Puberta (pohlavná zrelosť, koniec rastu; rozmnožova- nie a spájanie naučeného poznania)	12 až 16
1900 až 2000 po Kr.	Vysoko diferencované ná- stroje: atómová energia, Počítače, lietadlá, rakety, lety mimo Zem, cestova- nie do kozmu (pristátie na Mesiaci 1969)	Odborné vzdelanie, ne- závislosť samostatnosť, dospelosť (odchod z rodi- čovského domu, hľadanie partnera, ľúbostné vzťahy)	16 až 20
2000 až 3000 po Kr. a viac	Založenie vesmírnych kolónii, osídlenie iných planét (= koniec jednej fylogenetickej generácie)	Zakladanie rodiny (zrod detí nasledujúcej generácie, všetko sa začína odznovu)	20 až 30

Tak sa na veľkej fylogenetickej rovine analogickým spôsobom naplní ontogenetický princíp sexuality: v prvom kroku dostalo

usadené pozemské vajíčko návštevu mimozemského semena a bolo oplodnené (posledná svadba,

z ktorej vyšli všetky náboženské tradície človeka tejto Zeme) a vyvinulo sa „dieťa“, človek, ktorý sa teraz stal pohlavne zrelým, aby ako pohyblivá „samčia gaméta“ vyletel hľadať vzdialené, inde usadené „vajíčko“, ktoré by mohol oplodniť...

Naučiť sa zrátať jeden a jeden

Logika a kontakt s mimozemšťanmi

ULRICH DOPATKA

Vedu so science-fiction nielenže spája most - veda je science-fiction. Odvážne špekulácie sú nielen dovolené, ale sa stali nevyhnutnými. Bádatelia všetkých kategórií čerpajú svoje cieľové predstavy i konkrétne podnety v neposlednom rade z oceánu fantázie - a na druhej strane autori science-fiction môžu z labyrintu predstavivosti prinášať čitateľom akokoľvek šialené príbehy, no skutočnosť ich fantáziu predstihuje.

O to viac, čím hlbšie prenikáme do budúcnosti. Každé zastavenie je krokom späť, každé siahnutie po pozajtrajšku je krokom do zajtrajška. Mohli by sme si myslieť, že je to priama, prehľadná evolúcia technického a - dúfajme - aj ľudského pokroku. Ale podmienky v kozme sú zložitejšie, ako si myslíme. Mimozemské čiže extraterestriálne civilizácie s obrovským technologickým náskokom možno už milióny rokov formujú našu Galaxiu.

Široké masy si doteraz neuvedomujú, že medzi kozmickými kultúrami existujú vzájomné vzťahy netušeného rozsahu. Dať letmé kontakty, konfrontácie a jednostranné alebo vzájomné civilizačné podnety do jednej schémy je dnes ešte neriešiteľný problém. Odpoveď skeptika znie: „Tejto špekulácii chýba akákoľvek logika.“ Je to povrchný protiargument, ktorý odmietame.

Bez nepopierateľnej logiky ako základu môže byť takáto ďalekosiahla teória vystavená nebezpečenstvu, že bude odbavená ako túžobné želanie. Logické základy existujú. Keď ich pochopíme, uvidíme vývoj ľudstva už nie izolovane, ale v kozmických súvislostiach.

Formy života vo vesmíre už nepredstavujú pre dnešných biológov základnú otázku. Keďže sa začiatkom 60. rokov podarilo uskutočniť experimenty a vytvoriť z molekulárnych stavebných kameňov veľmi zložité základné substancie života, musíme s týmto procesom rátať na každej cudzej planéte podobnej Zemi. Dodnes sa riadime podľa týchto číselných hodnôt. Založenie špeciálnej vedy, exobiológie, by malo dokumentovať premenu teórie na prax.

Množstvo cudzích civilizácií

Zdá sa špekulatívne položiť otázku o mimozemských civilizáciách. No stalo sa tak už v roku 1961 počas známej greenbanskej konferencie. Podľa nej môžeme v našej Galaxii rátať s počtom maximálne päťdesiat miliónov technických civilizácií. Perspektívy, ktoré sa tým otvárajú, sa ešte vôbec nedajú odhadnúť. Charakteristické pre túto konferenciu bolo rátať so zápornými hodnotami pravdepodobnosti pre existenciu mimozemského života na pozemskej báze. Aj keď sa počítalo s hraničnými hodnotami okolo nuly - vždy sa dospelo ku kladnej hodnote, v najnižšom prípade k štyridsiatim civilizáciám. Múry úzkoprsých filozofií a náboženstiev sa tým začali rúcať... Dozrel čas na myšlienky hodné Ericha von Dänikena.

Skutočnosť, že mimozemské kultúry musia existovať, umožňuje formulovať záver o vencom počte veľmi rozdielnych rozvojových stupňov týchto kultúr. Naša Zem potrebovala miliardy rokov, aby sa na nej vytvorili živé organizmy. Je to časový úsek, pri ktorom milión rokov znamená iba „okamih“. A čo znamená tisíc rokov v porovnaní s miliónom? Tisíc dlhých rokov - a predsa potreboval človek sotva sto rokov, aby nabral taký rýchly vedecko-technický rozmach, že dnes je

schopný letieť na Mesiac a na Mars. Nikto zrejme nemôže exaktne odpovedať na otázku, aká by bola naša civilizácia, keby ľudstvo malo za sebou dvojnásobok či desaťnásobok evolučného času. Musíme však rátať s tým, že cudzie kultúry možno pretrvali sto-, tisíc- či milión násobne dlhšie epochy. Týmto kozmickým príbuzným by sme mali priznať, že dokázali vyriešiť rozhodujúci problém: medzihviezdne kozmické lety!

S rovnakou pravdepodobnosťou, s akou exobiológovia odhaľujú mimozemský život pomocou výpočtu pravdepodobnosti, môžeme predpokladať riešiteľnosť tohto technického problému (napríklad takzvanými generačnými kozmickými loďami). Nezabúdame pritom, že seba samých - stará známa relativita - v porovnaní s budúcnosťou musíme chápať ako starých rodičov, praprapredkov a „primitívov“. Z hľadiska existencie kozmických civilizácií, spájaných s medzihviezdnymi výletmi (pričom väčšina z nich by nás mohla ďaleko prevyšovať), sa kontakt so Zemou v minulosti javí ako možný. Nevyhnutne sa takáto konfrontácia odohrá, keď rátame s veľkým počtom civilizácií, resp. ich odnožami. Okrem toho nezabúdajme, že predpokladaných tisíc civilizácií sa nerovná vždy len tisícke kozmických lodí. Každá z týchto kultúr by ich mohla vyslať na cesty milióny.

Viac než oprávnený predpoklad, že Zem za milióny rokov svojho jestvovania bola v krížovej paľbe galaktických kozmických letov objavená a navštívená, môže byť prijatý ako prvý dôkaz logiky teórie preastronautiky alebo bádania paleo-SETI.

Ak sa však návštevy odohrali, museli by sme na Zemi nachádzať stopy. Tieto stopy existujú! Samozrejme, mohli by sme argumentovať aj obrátene: Stopy, ktoré nachádzame na poli archeológie a mytológie (napríklad artefakty technologicky nezapadajúce do tej - ktorej epochy, mýty s informáciami o špičkovej technike atď.), poukazujú na návštevy inteligentných cudzích bytostí. No bez ohľadu na to, ako k tomu pristupujeme, zostáva rozlíšiť horu hádaniek, ktoré nám zadáva minulosť. Fakty svedčiacie o aktivite mimozemšťanov možno rozdeliť do niekoľkých skupín. Podľa kvality by sme mohli hovoriť o nejasných stopách, jasnejšie sa črtajúcich indíciách a o skutočných dôkazoch. Keby bolo iba pár ojedinele sa vyskytujúcich údajov, výskum paleo-SETI by stál na neistých nohách. Je to však hora, ba pohorie indícií, s ktorými sa musíme dôkladne zaoberať.

Obrovskú rozmanitosť archeologických a mytologických fenoménov, ktoré poukazujú na návštevu cudzích astronautov a odhaľujú celosvetové prepojenie, možno považovať za druhý dôkaz existencie bohov - astronautov.

Pri tomto dôkaze sú niektoré indície také jednoznačné, že bez váhania môžeme hovoriť o faktoch. Pyramídové stavby na celom svete, kamenné monumenty, aké by sme sotva mohli vytvoriť aj dnešnými technickými prostriedkami, kilometre dlhé poprepletané štôlne a rovnako dlhé a rozsiahle nákrasy v pôde s obrazmi pre bohov, predmety z čistého zlata, ktoré nesporne predstavujú lietajúce telesá a nijaké vtáky - archeológia pozná mnoho takýchto nevyriešených záhad.

Exaktné mytológie

Rovnako to platí pre mytológiu, tradície celého sveta. Preastronautika sa dôkladne zaoberá aj nimi. Mohli by sme hovoriť špeciálne o akejsi astro- alebo techno - mytológii. Keď sa v Epose o Gilgamešovi, v Biblii v prorokovi Ezechielovi, v Mahábhárate a v iných indických a čínskych povestiach konkrétne rozpráva o únosoch do vyšších svetov, potom - aké je to samozrejme! - len so všetkými potrebnými technickými detailmi. Potrebné na to boli železné stroje, „strieborné vtáky“.

Jasne sa hovorí o reaktívnom pohone a o pocite „zdanlivo narastajúcej ťarchy“.

Ale k ľuďom prichádzali aj bohovia. Pokúšali sa im priblížiť niečo, čo dnes zaraďujeme do kultúry a technológie. Správy očitých svedkov tohto kontaktu sú nám podávané v takej jasnej forme, že môžeme iba žasnúť. Takisto prekvapuje podobnosť bohov s ľuďmi, nielen pokiaľ ide o ich vzhľad, ale aj správanie. Pri prvom štúdiu duchovného dedičstva by sme sa mohli domnievať, že ide o takzvaný antropomorfizmus, o prenesenie ľudských túžobných predstáv a správania na bohov. Je to však vylúčené, keď si objasníme detaily týchto správ. Hovorí sa v nich o nástrojoch bohov. Ich funkcie vedeli pozorovatelia opísať, ale ich konštrukciu môžeme pochopiť len my, dnešní ľudia zvyknutí na techniku. Laserové zbrane, röntgenové prístroje, atómový odpad, dýchacie prístroje, kombinézy a, samozrejme, znova a znova „lietajúce vozy“.

Dnes hovoríme o „neidentifikovaných lietajúcich objektoch“ (UFO), pretože lietajúce telesá konštruujeme aj sami a integrovali sme ich do nášho myšlienkového sveta. Pre nás to nie sú nijaké lietajúce vozy. Tento pojem však hojne používali kultúry existujúce pred našou epochou. Videli v nich niečo technické a identifikovali to inak ako nebeské vtáky.

Tento pojem zase používali primitívne kultúry, keď chceli opísať dopravné prostriedky svojich bohov. Každý kultúrny stupeň mal opis primeraný stavu svojho rozvoja. Mytológovia a exegéti „starej školy“ majú problém definovať takéto opisy. Ich záchranou je fantázia alebo „vizionárska sila“ rozprávača.

Preastronautika to nemôže a nechce popierať. Celé stáročia a možno tisícročia sa miesta v textoch prekrúcali, menili a dopĺňali. Keby bolo takýchto legiend len pár, mohli by sme veriť v náhodu. Lenže na kontinentoch veľmi vzdialených od seba sú ich hromady s takmer identickým obsahom a podrobnosťami.

Jednoznačná pôsobivosť určitých archeologických nálezov a mytologických textov spolu s oboma predchádzajúcimi dôkazmi (skutočnosť medzihviezdnych kozmických letov a sieť archeologických a mytologických javov) je tretím triumfom preastronautiky.

Nedvoznačnosť starých ústnych podaní objasníme na príklade. Ak chceme nechať, aby hovorili povesti a legendy, je to preto, lebo nás priblížia k fantastickému minulosti dramatickejšie a plastickejšie než opis archeologickej indicie. A i keď dnes na nás kolosálne stavby a kultové predmety pôsobia ohromujúco, je ťažké podrobne si vylíčiť udalosti vtedajších čias na základe takýchto svedectiev. Texty a jadrá ich výpovedí, ktoré nesmieme pri našej expedícii do ríše mytológie strácať zo zreteľa, umožnia minulým svetom, aby znovu povstali. Náš cestovný plán je ohromný. Do ktorej tradície chceme nastúpiť? Výlet nás privedie do úžasu, aj keď tušíme, čo nás čaká. Je ťažké vybrať si. Každý jednotlivý prameň, no ešte viac povesti, ktoré sa nepovažujú za ustálené mytológie, majú pre nás pripravené prekvapenia.

Svet Henochových kníh

Vyberme si preto komplex s podobným významom a jednoznačnosťou, ako sú správy proroka Ezechiela (všeobecne dostupné v Biblii) - mám na mysli Henochove knihy, texty zaraďované ako „apokryfy“. Ako takmer bez výnimky pri zachovaných textoch, aj v prípade Henochových apokryfov je ich skutočný autor neznámy. Zostáva otvorené, či osoba totožná s hlavnou postavou - Henochom - bola osobne prítomná pri udalostiach.

Podľa knihy Genesis 4, 17 bol Henoch Kainovým synom, v kapitole 5, verš 18 bol Henoch synom praotca Jareda - je to teda rozporné! Aj jeho vek, ktorý býva vyčíslený na 365 rokov, čiže sa zhoduje s počtom dní v roku, bude kultovým výmyslom. Zostáva ešte „vytrhnutie“, inak povedané, unesenie Henocha k Bohu. Paralely, ktoré má takéto nanebovzatie s inými miestami

v Biblii a s inými mýtmi, sú jasné. Podľa chápania teológie je s postavou Henocha a jeho „videniami“ takmer identická postava babylonského Enmedurankiho. Samotný Henochov text sa zachoval len vďaka etiópskej cirkvi. Z tohto „etiópskeho Henocha“ síce slovanský a hebrejský Henoch nepochádza (všetky sú prekladmi gréckeho pôvodného prameňa), ale práve táto vízia bola najmenej prekrucovaná. Ak spoznáme niekoľko pasáží tohto textu, možno sa už nebudeme pýtať, prečo tento text neprijali do kánonu Biblie, ale ho pod vplyvom cirkevného otca Hieronyma z neho odstránili.

Hlavná časť Henochovej knihy mala vedecký a technický charakter, čo je z hľadiska náboženstva veľmi „nesprávne“. Zostavovatelia Biblie jednoducho neboli schopní sledovať Henochovu záľubu v detailoch. Možno cítili, že ústredná postava textu bola konfrontovaná s niečím, čo, i keď to prišlo od Boha a anjelov, nemalo vôbec nič spoločné s náboženským učením. Tušili azda skutočnú povahu nebeských bytostí...?

Práve detaily, ktoré sa Henoch dozvedel pri svojich únosoch, sú dnes pre nás z každého hľadiska poučné. Pozná druh a spôsob klasifikácie typov hviezd, odlišuje kozmické stanice od prístávacích lodí, opisuje kombinézy a technické prístroje božieho anjela. Vžeme sa však do Henocha, ktorý so skromným poznaním svojej doby musel zvládnuť ohromnú konfrontáciu.

(14) ... Hľa, oblaky ma pozývali vo videní
a hmla ma povzbudzovala;
dráha hviezd a bleskov ma ťahala a pobádala
a vetry mi dávali krídla vo videní
a niesli ma nahor.

Vychádzajúc z nasledujúcich konkrétnych pozorovaní, musíme sa domnievať, že išlo o reálnu udalosť. „Videnie“, o ktorom Henoch hovorí, teológia vysvetľuje ako víziu. Pre náš moderný pohľad na túto kapitolu sa však natíska podozrenie, že Henocha nepochopiteľné dianie privádzalo na pokraj zúfalstva. Ako mal chápať boha, ktorý ho - ako uvidíme - vzal do „domu“ na nebesiach. Mal iba víziu, „videnie“? Sledujme ďalej jeho rozprávanie:

(14) Vniesli ma do akéhosi neba.
Vstúpil som, až som sa priblížil k múru,
ktorý bol postavený z krištáľových kameňov a obklopovali ho
ohnivé jazyky; a tie mi začali naháňať strach.

S krištáľovým múrom sa v podobnej forme príležitostne stretávame aj u Mojžiša, Ezechiela a v Zjavení Jána ako so spojením krištáľu a železného materiálu (teda kovu). Vychádzajúc z jednoznačnej interpretácie a rekonštrukcie Ezechielovho príbehu, ktorý skúmal bývalý inžinier NASA Josef E Blumrich, môžeme vyvodiť podobné závery aj na iných miestach v texte. Ako je uvedené vyššie (tretí dôkaz), takéto podrobné dôkazy - a medzi ne rátame aj Blumrichovu stať - zhodnocujú všetky ostatné paralelné indície. Dajme však opäť slovo Henochovi:

(14) Vstúpil som do ohnivých jazykov a priblížil som sa k veľkému
domu vybudovanému z krištáľového kameňa.

Steny domu sa podobali podlahe vykladanej krištálmi a dlážka bola z krištálu.

Strop tvorili dráhy hviezd a blesky, medzi nimi boli ohniví cherubi

[anjelské bytosti alebo živým tvorom podobné mechanizmy] a ich nebo bolo z vody.

Znovu sa pozorovateľ pri svojich opisoch utieka k podobenstvám. „Voda“ môže byť strop s modrého, priehľadného materiálu, cez ktorý bolo možné obdivovať vesmír. Fantázii sa nekladú žiadne medze. A pokiaľ ide o dom, správne predpokladáme, že to bolo pevné teleso - skrátka, „dom“ - schopné Henocha a posádku mimozemských kozmonautov vyniesť do neba. Čo iné to mohlo byť ako lietajúce teleso?

Opis kozmickej stanice

(14) Ohnivé more obklopovalo jeho steny a jeho dvere horeli ohňom.

Vošiel som do toho domu, ktorý bol horúci ako oheň a studený ako sneh.

Nebola tam žiadna chuť do života; Obklopila ma bázeň a zachvátila triaška.

Keďže som bol otrasený a chvel som sa, padol som na tvár a hľadel som na nasledujúce:

Hľa, bol tam iný dom, väčší ako tento; všetky jeho dvere boli predo mnou otvorené a bol postavený z ohnivých jazykov...

Jeho dlážka bola z ohňa, jeho hornú časť tvorili blesky a krúžiace hviezdy, jeho strop bol z blčiaceho ohňa.

Pozrel som sa na ňom a uvidel som v ňom vysoký trón.

Vyzeral ako obruč; okolo neho bolo niečo, čo sa podobalo na svietiace slnko a vyzeralo ako cherub.

Spod trónu vychádzali prúdy blčiaceho ohňa a ja som sa na ňom nemohol pozerieť.

Sedel na ňom veľký majestát, jeho rúcho bolo žiarivejšie ako slnko a belšie ako čistý sneh.

Nijaký anjel nesmel vstúpiť do tohto domu...

Vtom ma Pán zavolať svojimi ústami a povedal mi:

„Pod' sem, Henoch, a počúvaj moje slovo.“

...Ja som však sklonil svoju tvár.

Dá sa rozprávanie, dá sa opis Henochovho zdesenia prekonať? Biblický patriarcha je z pristávacieho modulu, v ktorom sa najprv nachádzal, celkom správne prenesený do väčšieho „domu“ - mali by sme to chápať ako akúsi kozmickú stanicu, ako veliteľskú centrálu expedície. Pre dopravné prostriedky prichádzajúce zo Zeme boli otvorené brány či priepusty, kým iné miestnosti boli podľa všetkého tabu. Prečítajme si ďalšiu pasáž:

(17) Silno ma uchopili a preniesli ma na miesto, kde sú veci ako plápolajúci oheň,

a keď chcú, zjavia sa ako ľudia.

Odviedli ma na miesto víchrice a na jeden vrch, ktorého najvyšší vrcholec siaha do neba.

Videl som miesta svetiel, komory na zásoby bleskov a hromov...

Nasledujúci základný kurz prírodovedy zavedie Henocha do takmer každého kúta našej planéty; ohnivé bytosti, ktoré môžu vyzerat' ako ľudia, mohli súvisieť s jeho sprievodcami, anjelmi.

(43) Zasa som videl blesky a nebeské hviezdy, a videl som, že sú vážene spravodlivou váhou podľa ich jasnosti, podľa šírky ich priestorov a dňa ich zjavenia, a ako ich obeh vytvára blesky;

videl som ich obeh podľa počtu anjelov a ako si medzi sebou zachovávali vernosť.

Spýtal som sa anjela, ktorý šiel so mnou a ukazoval mi skryté:

"Čo sú toto?"

Povedal mi: „Ich symbolický význam ti ukázal Pán duchov,

sú to mená svätých, čo bývajú na súši a na večné veky veria v meno Pána duchov."

Videl som ešte aj iné vo vzťahu k bleskom, napríklad ako niektoré stúpajú z hviezd,

aby sa stali bleskami, a nemôžu sa zbaviť svojej novej podoby.

Klasifikácia typov hviezd je zrejme univerzálna. Nikto nemôže popierať, že Henoch tu hovorí o niečom čisto fyzikálnom.

(57) Potom som zase videl zástup vozov, v ktorých sa viezli ľudia,

a prichádzali na krídlach vetra z východu na západ k juhu.

Bolo počuť hukot ich vozov, a keď povstal tento virvar,

spozorovali ho svätí z neba a základné stĺpy Zeme

sa pohli zo svojho miesta a bolo počuť hluk z jedného konca

neba po druhý po celý jeden deň...

Nad Zemou sa museli občas zjavovať celé invázie prehistorických „UFO". Pozoruhodný pritom je opis smeru letu: Zdá sa, že „vozy" museli letieť po oblúku. Zase jedno presné pozorovanie, a v žiadnom prípade vízia „prijímaná" v tranze.

(71) Môj duch bol potom skrytý a vystúpil do neba.

Videl som synov svätého anjela stúpať po ohnivých plameňoch;

ich šaty boli biele a ich rúcho a tvár svietili ako sneh.

Videl som dva prúdy ohňa, a svetlo tohto ohňa

sa jagalo ako hyacint...

Vtom duch odniesol Henocha do nebeského neba,

a tam som videl uprostred toho svetla

stavbu z krištáľových kameňov

a medzi týmito kameňmi jazyky živého ohňa.

Môj duch videl, ako jeden z ohňov prebehol okolo toho domu...

Henoch u „nebešťana“

Správy o Henochovej rozličných zastávkach sa podobajú. Ďalšia indícia správnosti výpovede. Aj Ezechiel sa viackrát stretne so svojimi astronautmi. Aj on vidí z odstupu mnohých rokov rovnaký alebo podobný model letu. Sú aj vízie zhodné v podrobnostiach? Henochovo meno znamená „rozumný“ alebo „znalý“ - podľa všetkého slúžil ako vyvolený experimentálny objekt pre vyspelejšie individua. Mal pôsobiť ako sprostredkovateľ nielen medzi ľuďmi a „bohmi“, ale aj medzi samotnými „bohmi“. O týchto udalostiach sa Henochovi súčasníci veľa nedozvedeli, pretože v kapitole 12 stojí:

(12) Pred týmito udalosťami bol Henochovo skrytý

a nikto nevedel, kde je, kde sa zdržiava a čo sa s ním stalo.

Všetko, čo počas svojho života urobil, sa dialo so strážcami a so svätými.

Henoch bol u „nebešťana“ - a sám uvádza dôkaz:

(75) 12 brán som videl na nebi, na koncoch Zeme, z ktorých slnko,

mesiac a hviezdy a všetky nebeské diela na východe a na západe vychádzajú.

Mnoho okenných otvorov je naľavo a napravo od toho

a jedno okno vytvára v tom čase teplo,

v súlade s bránami, z ktorých vychádzajú hviezdy, tak ako im to on rozkázal,

a do ktorého zapadajú podľa svojho čísla.

Videl som na nebi vozy bežiacie do sveta nad tými bránami,

v ktorých sa pohybujú hviezdy, čo nikdy nezapadajú.

Jedna z nich je väčšia ako všetky ostatné a obieha okolo celého sveta.

Ide o prvý opis kozmickej základne, materskej lode? Henochove knihy ponúkajú aj ďalšie údaje, pikantné pre astromytológov, napríklad v súvislosti s potopou sveta a Noemovým príbehom. Pri celosvetovom rozšírení tejto témy nemôže prekvapiť, že sa epos o potope sveta objavuje aj u Henocha.

Takisto musí súhlasiť príbeh o Lamechovi. Henocho o tom podrobne hovorí, takže bez prerušenia môžeme sledovať udalosti:

(106) Po istom čase vybral môj syn Matuzalem ženu pre svojho syna Lamecha;

otehotnela s ním a porodila mu syna.

Jeho telo bolo biele ako sneh a červené ako ruža; vlasy na hlave mal biele ako vlna

a jeho oči boli ako slnečné lúče.

Keď otvoril oči, osvetľovali celý dom ako slnko, takže celý dom bol veľmi jasný.

Potom sa medzi rukami babice vzpriamril, otvoril ústa a modlil sa k Pánovi spravodlivosti.

Jeho otec Lamech sa ho naľakal, utiekol a prišiel k svojmu otcovi Matuzalemovi.

Povedal mu: „Splodil som zvláštneho syna; nie je ako človek,

ale podobá sa deťom nebeských anjelov. Má inú povahu a nie je ako my;

jeho oči sú ako slnečné lúče, jeho tvár je nádherná. Zdá sa mi, že nepochádza odo mňa,

ale od anjelov a bojím sa, že za jeho čias sa na Zemi stane zázrak.

Prišiel som tá, otče, úpenlivo poprosiť; aby si zašiel za naším otcom Henochom,

dozvedieť sa od neho pravdu, pretože sa zdržiava u anjelov... "

Genetická kompatibilita

Ako samozrejme sa tu hovorí o spojení bohov, resp. anjelov s ľuďmi! Je to očividný nezmysel, ktorý nabúra celú stavbu astromytológie paleo-SETI? Jednoduchá logická úvaha, či hra s myšlienkami, však umožní zmeniť túto „nemožnosť“ na skutočnosť, i keď je nepochybné, že normálnym pohlavným spojením mimozemskej bytosti s pozemskými formami života by nemohli byť splodení žiadni potomkovia. Pretože pravdepodobnosť:

1) že štruktúra tiel bude rovnaká,

2) že sa vytvoria náležité pohlavné orgány podobné orgánom pozemského partnera, no predovšetkým

3) že počet a druh chromozómov bude totožný,

možno považovať za celkom nepatrnú. Túto (zdanlivú) prekážku však možno odstrániť buď

a) pomocou umelej génovej manipulácie, alebo

b) tým, že obe kozmické rasy pochádzajú z rovnakého kmeňa a vo svojej evolúcii sa od seba ešte príliš nevzdialili.

Zdá sa, že obe možnosti by sa dali použiť v súvislosti s činnosťou astronautov na Zemi. Umelá génová manipulácia? Také manipulácie nemusia nevyhnutne vytvoriť úplne nový živý organizmus alebo mutanta. Ďalšie, omnoho zaujímavejšie aspekty možno iba tušiť. Možno sa takto odohrávalo programované zvyšovanie inteligencie, prebiehajúce v určitých časových intervaloch. Čas, keď bolo možné predpokladať vznik vysoko inteligentného a úplne civilizovaného ľudstva, by sa dal dopredu vyrátať s určitou toleranciou. Takýmto časom je možno moment, v ktorom má nastať návrat kozmických zakladateľov inteligencie. Do úvahy treba vziať ďalší bod týkajúci sa vysvetľovania pohlavných stykov medzi bohmi a ľuďmi. Keďže sčasti sa bez okolkov a veľmi farbisto hovorí o ich priamom pohlavnom styku, mohli by sme vychádzať i z toho, že vskutku sa anatomicky i geneticky k sebe hodili. No keďže pravdepodobnosť náhodnej biologickej totožnosti sa, ako sme videli, rovná nule, zostáva iba možnosť skutočnej „kozmickej“ príbuznosti.

Na začiatku sme hovorili o rozširovaní inteligentných tvorov vo vesmíre. Každý svet, ktorý je toho schopný, bude ustavične vysielat' expedície do vesmíru a nebude čakať na návrat jednej posádky. Úlohou expedícií však ani nebude výskum jednej planéty a následný definitívny návrat na domovskú planétu. Odhliadnuc od priestoročasových problémov, aké by takáto stratégia mala, výsledky takýchto gigantických podujatí by mohli byť pri návrate na domovskú planétu dávno

prekonané. Zmysel kozmických letov, totiž účelne zvyšovať poznanie, by bol neuspokojivý.

Je oprávnené predpokladať snahu o zvyšovanie poznania aj u iných civilizácií. Žiadna myslivá kultúra sa neuspokojí s tým, že svoju planétu preskúma do posledného atómu. Vesmír je a musí byť ďalším cieľom. K tomuto cieľu pravdepodobne zamieri tak ako pozemšťania, teda omnoho skôr, ako by vyriešila všetky vlastné planetárne problémy. Jedinou správnou a logicky dôslednou stratégiou by bol istý druh stupňovitého osídľovania susediaceho galaktického priestoru. Každý zo založených svetov by si vybudoval svoju vlastnú civilizáciu a potom by znovu vstúpil do kontaktu so svojimi susedmi. Najneskôr pri kontakte sa ukáže ohromujúca príbuznosť, pretože zistíme, že sme iba spoločné odnože tej istej pôvodnej rasy.

Hovorili sme vždy o humanoidoch, teda o „ľuďom podobných“ bytostiach, a mytológia našu definíciu skutočne potvrdzuje. Pozorovania našich predkov sa dajú názorne objasniť aj na typickom príklade Henochovej knihy.

(87) Znova som zdvihol zrak k nebu a videl som vo videní zjavovať sa bytosti ako z neba, ktoré sa podobali na bielych ľudí; jedna z nich sa zjavila z toho miesta a s ním tri ďalšie. Tieto tri, ktoré sa zjavili naposledy, ma uchopili za ruku, zobrali ma preč od pozemského pokolenia a vyniesli ma nahor na vysoké miesto a ukázali mi vežu vysoko nad Zemou a všetky kopce boli nižšie...

Vzhľadom na presný opis je nezmyselné predpokladať, že v takýchto rozprávaniach ide o predstavy a halucinačné poruchy. Nápadný je fakt, ktorý potvrdzuje našu hypotézu o „podobnosti s človekom“, totiž, že Henoch (a popri ňom aj iné kontaktované osoby dávneho) nedáva cudzincov priamo na roveň ľuďom, ale ich k nim len prirovnáva: Bohovia, anjeli, nebešťania teda neboli totožní s našimi predkami. Ich zjavovanie sa v božích vozoch a dopravných prostriedkoch, ich odev, ktorý zakrýval tvár, zbrane neznáme vtedajším ľuďom a v neposlednom rade samotný spôsob ich zjavenia nevyhnutne musel zmiatať človeka dávnych čias, stojaceho na omnoho nižšom kultúrnom stupni.

Boží synovia na Zemi

Popri otázke, ako môže vzniknúť spojenie pozemského a mimozemského človeka, nám z dlhej pasáže o Lamechovi vznikli aj iné zaujímavé otázky. Okrem iného sa v tejto pasáži hovorí o konflikte medzi bohmi, keď „niektorí z nebeských anjelov porušili slovo Pána“. Nezhody medzi nebešťanmi iba potvrdzujú domnienku, že ide o veľmi „ľudské“ bytosti. Aj keď sa raz v budúcom, vysoko rozvinutom ľudstve azda zmenia alebo zaniknú emócie, rôznosť názorov na sporné otázky pravdepodobne vždy zostane. Žiaľ, o tomto špeciálnom prípade sa v známej Biblii hovorí len málo (Genezis 6, 2), na rozdiel od priam „ututlaného“ Henochovej apokryfu.

(6) Keď však anjeli, synovia nebies, uvideli (dcéry človeka), zatúžili po nich a povedali si medzi sebou:

„Ajhľa, chceme si vybrať ženy spomedzi ľudských dcér a splodiť deti.“

Semjasa, ich veliteľ; im však povedal:

„Obávam sa, že nebudete chcieť tento čin uskutočniť, a sám budem musieť pykať za veľký hriech.“

Na to mu odvetili všetci a povedali: „Všetci zložíme prísahu a vzájomným zaklínaním

sa zaviazeme,

že sa nevzdáme tohto plánu, ale vykonáme zamýšľané dielo. "

Tu všetci prisahali a zaviazali sa k tomu vzájomným zaklínaním. Bolo ich dovedna 200...

Toto nevinne vyzerajúce porušenie zákona prinieslo podľa ústneho podania dramatické dôsledky: Zdá sa, že disciplína bola u „nebešťanov“ najvyšším zákonom. O ozajstných vojnách bohov sa hovorí v iných mytológiách a povestiach (najmä v indickom kultúrnom okruhu). Podľa textov sa násilnosti - ako sme vyrozumeli zo subjektívnych pozorovaní pôvodného autora legend - museli odohrať medzi bohmi rovnakého a nerovnakého druhu. Samozrejme, ľudia vzťahovali tieto aktivity sami na seba, verili, že príčinou sú ich nedostatky a „hriechy“.

Archeológii trápia závažné otázky a zaplavujú ju záhadné nálezy. Mytológia poskytuje údaje pre riešenia týchto záhad. Vo svojom jadre - a práve o to ide! - hovorí o „božskom“ pôvode človeka, o božích vojnách, o čiastočne cudzích, ale vždy ľuďom podobných bohoch a o ich lietajúcich lodiach, na ktorých k nám prišli z vesmírnych diaľav, ale aj o pozemských ľuďoch, ktorých vzali so sebou. Henoč je iba príkladom:

(17) Vzali ma preč a premiestnili ma na miesto, kde tamojšie veci sú ako blčiaci oheň, a keď chcú, zjavia sa ako ľudia.

(39) V tom čase ma oblak a víchrica schmatli preč zo Zeme a zložili ma na konci neba.

(52) Víchrica ma totiž vytrhla zo života a odniesla ma na západ.

V zásade nás nemôže udiviť, že podobné legendy sa zastierali, menili, ignorovali, nedoceňovali alebo úplne zamlčovali. Ich väčšinou náboženský výklad je rovnako pochopiteľný - veď ako inak sa malo zaobchádzať s takými textami? Spôsob interpretácie modernej preastronautiky bol za dávnych čias nemysliteľný. Až dnes, keď pomaly začíname chápať technické možnosti a stupňovanie evolúcie, je takáto cesta spoznávania schodná. Rozprávať človeku zo stredoveku alebo zo staroveku o návštevách cudzích inteligencií a vysvetľovať mu, že boli vďaka svojim neveriteľným možnostiam považovaní za bohov, by bola beznádejná opovážlivosť.

„Božie lietadlá“ zo slamy

Ešte aj dnes (!) sú na našej zemeguli miesta, kde môžeme pozorovať tento symptóm pri strete rozlične rozvinutých civilizácií. Papuánske národy na Novej Guinei sa napríklad snažili určiť pohlavie po pristátí jedného z „božích vtákov“ austrálskej správy. Naproti tomu bielych „bohov“, ktorí zhadzovali zo vzduchu dary, po ich zmiznutí uctievali celkom iným spôsobom. Uctievali niektoré zo zanechaných prístrojov a - napodobnili vysielačku z bambusu a slamy! Navonok mala všetky detaily skutočnej vysielačky, no o „vnútornom“ živote takéhoto prístroja, samozrejme, nič nevedeli. Ostrovania napriek tomu verili, že ňou budú môcť nadviazať spojenie s miestom pôvodu bielej bytosti. Viackrát pozorovali, ako boli takýmto spôsobom vyvolané neznáme hlasy - prečo by sa im to tiež nemalo podariť?

Takéto fenomény nazývame kargo kult. Vážená i kontroverzná americká antropologička Margaret Meadová skonštatovala, že na Bismarckovom súostroví sa po 2. svetovej vojne uctievali modely napodobňujúce skutočné bojové lietadlá. Podobné skúsenosti mal dánsky cestopisec Arne

Falk-Rönne s príslušníkmi kmeňa Kukukukov. Napodobnili lietadlá z lián a dreva! Naproti tomu austrálski domorodci sa svišiacim drevom snažili napodobniť „hlas praotca". Išlo o hluk motorov niekdajších lietajúcich strojov? Kaiatovia z amazonskej oblasti horného Xingu nosia ako spomienku na bohov masky viac ako podobné helmám astronautov a skafandrom. Kajapovia od Rio Fresco si zhotovujú rituálne rúcha nápadne pripomínajúce odev astronautov a vskutku znázorňujú „božského" nositeľa kultúry Bep-Kororotiho. Na pobreží japonského Kuamota sa každoročne 1. augusta koná obrad pripomínajúci neznámy oheň, na ktorom ľudia prišli z hviezd. Púšťajú pritom na more malé červené svetielka.

Zoznam podobných prípadov kargo kultu by mohol pokračovať. V súčasnosti je to ešte živý fenomén. A môžeme vychádzať z toho, že rovnaký symptóm platil aj v minulosti. Archeologické nálezy a mytologické správy, ktoré korenia v časoch týchto nálezov, sa hladko dopĺňajú. Fenomén kargo kultu preto treba zaradiť ako štvrtý dôkaz správnosti teórie o preastronautike.

Zohar, najstaršia a možno pôvodne samostatná kapitola židovskej kabaly, vie, že Henochove knihy „boli zachovávané z generácie na generáciu a odovzdávali sa s plnou úctou". Takisto sa zaoberalo s väčšinou ostatných tradícií, pokiaľ nepadli za obeť šíleným ničiteľom rukopisov. Popri takmer pätnástich tisíckach vojen a sporov, ktoré zaznamenala história (pri ktorých prišli o život odhadom vyše tri miliardy ľudí), patrí ničenie poznatkov, ako je napríklad organizované pálenie kníh, k temným bodom dejín ľudstva.

To, čo zostalo, je iba zlomok pôvodného množstva tradícií a mýtov rôzneho druhu. Vzhľadom na jasný a pôsobivý obsah tohto zvyšku dedičstva možno iba tušiť, aké poznatky na svoje objavenie ešte len čakajú (alebo sa načisto stratili). Napriek tomu, aj na týchto nemnohých mytologických, archeologických a kultúrnohistorických pozostatkoch by sa dal vybudovať logicky podložený myšlienkový model, podľa ktorého by návšteva mimozemských inteligencií v období prehistorických a ranohistorických dejín ľudstva bola pravdepodobná, ba dokonca dokázaná. Výskum paleo-SETI v budúcnosti sieť týchto „dôkazov nemožného" istotne zhustí!

Mimikry „iných"

DR. JOHANNES FIEBAG

Odkedy som v júlovo-augustovom čísle časopisu Ancient Skies uverejnil príspevok Hypotéza mimikry [1], prešlo takmer sedem rokov. Keď som spracovával a napokon publikoval túto myšlienku, netušil som, aký účinok bude mať. Nemohol som vedieť, akú prudkú polemiku vyvolá a že ju jedni budú velebíť ako „grandióznu" alebo ju aspoň akceptujú ako hodnú úvahy, kým iní ju odmietnu ako nezmysel.

Tak či tak - mojím želaním bolo a je vyriešiť touto hypotézou niektoré rozpory, protirečenia a omyly, javiace sa nám celé tisícročia prezentáciou mimozemských fenoménov. Tieto rozpory sa dajú vysvetľovať aj inak, a tak ako každá iná rozumná hypotéza, ani hypotéza mimikry si nerobí nárok na absolútnu pravdivosť. Jedného dňa sa možno skutočne ukáže ako nesprávna, myslím si však, že - aspoň v tejto chvíli - nám dáva do ruky veľmi vzácny nástroj na vysvetlenie celého radu záhadných udalostí z minulosti a súčasnosti.

Táto hypotéza mi napadla, keď som sa zaoberal fenoménom zjavení Panny Márie. V roku 1991 som spolu so svojím bratom Petrom uverejnil knihu Himmelszeichen [2] (Nebeské znamenia), v ktorej sme sa intenzívne venovali takýmto prejavom, a domnievam sa, že sa nám veľmi pôsobivo podarilo dokázať, že nie sú ničím iným ako prejavmi mimozemskej inteligencie, prispôbenými chápaniu kontaktovaných osôb.

Ak dáme do súvislosti najčastejšie fenomény pozorované pri zjavení sa UFO s tými, ktoré sa ukazujú pri zjaveniach Panny Márie, veľmi rýchlo zistíme jasné zhody. Veľké množstvo zhôd

však nie je náhodné - aspoň podľa zákonov výpočtu náhodnosti a štatistiky -, a preto musíme za oboma predpokladať toho istého pôvodcu: náboženské prikrášlenie tam, kde je to potrebné. Maskovanie, prispôbené socio-kultúrnym a spoločenským podmienkam. Návrat k fantáziám a predstavám človeka samotného. Maskovanie pod pláštikom toho, čo si sami želáme vidieť. Nie je to nič iné ako jasné mimikry.

Mimikry: Optimálne prispôbenie sa a maskovanie

Čo vlastne znamená slovo mimikry? Pochádza z biológie a podľa lexikónu Duden jeho prvým významom je ochranné prestrojenie bezbranných živočíchov, napodobňujúce sfarbenie alebo formu bojaschopných či nejedlých živočíchov; druhý význam je „prispôbenie“ sa a „maskovanie“.

Presne tak to je: prispôbovanie sa. Cudzí mimozemská inteligencia sa prispôbuje nášmu chápaniu, našim predstavám, fantázii, obavám a nádejam. Takmer v žiadnom inom aspekte to nie je také zreteľné ako vo fenoméne zjavení Panny Márie.

V podstate ani my nerobíme nič iné, keď sa - pokiaľ nemáme koristnícke záujmy - obraciame na novoobjavený kmeň v Tichom oceáne alebo v Afrike. Naši etnológovia vycestujú do tejto oblasti, no nie sú vyzbrojení vrtníkmi a rôznymi inými technickými haraburdami, ale idú tam ako ľudia vedome sa stavajúci na úroveň domorodcov, dodržiavajú a napodobňujú ich zvyky a zákony, a preto sú v ich spoločenstve chápaní a akceptovaní. Je to bádateľské správanie, ktoré dnes nazývame „zúčastnené pozorovanie“. Mohli by sme to považovať za predstupeň omnoho vyššie rozvinutého správania mimikry, aké voči nám zjavne používajú mimozemšťania.

Čo vlastne hovorí hypotéza mimikry? V roku 1990 som napísal:

Mimozemské inteligencie schopné navštíviť nás majú taký vysoký technologický („magický“) štandard, že môžu svoje zjavenie prispôbiť intelektuálnej úrovni človeka rôznych čias a kultúr. Zároveň vedia budúcim generáciám uskutočňujúcim kozmické lety - v tomto prípade nám, čo začíname objavovať ich stopy, a tým sa pripravujeme na kontakt - poskytnúť údaje o svojej existencii, návštevách a možnostiach.

Príkladov takéhoto kontinuálneho prispôbenia sa každému kultúrnemu okruhu, špecifikovanému v priestore i čase a svetu jeho predstáv, je mnoho. Napríklad:

- * biblické zjavenia Boha, za ktorými sa, po prvé, dá vynikajúco rozpoznať technológia (kozmickej loď a Ezechielov chrám, stroj na výrobu mанны), a po druhé, ktoré museli na Hebrejcov pôsobiť ako božie zjavenia [3-5];
- * indické, resp. indiánske zjavenia bohov, takisto prispôbené tomuto kultúrnemu okruhu a jeho nábožensko-mystickému chápaniu, dnes okrem toho umožňujú presný technologický výklad (vimany, vojenská technológia atď.) [6-9];
- * nebeské zjavenia pozorované v priebehu stredoveku, zhodné vždy s vtedajším horizontom predstáv („lietajúce štíty“, „víly“, „trpaslíci“ atď.), dnes však vykazujú paralely so starovekými a aktuálnymi kontaktmi [10];
- * fenomén vzducholodí z konca 19. storočia, pri ktorom boli pozorované objekty, ktoré sa síce zhodovali so všeobecným chápaním vtedajšieho človeka, na druhej strane však boli mimo konkrétneho technologického štandardu [10];
- * zjavenia Panny Márie od uplynulých storočí až podnes, ktoré boli a sú používané v prípadoch, keď mali byť manipulované alebo pozorované katolícky formované skupiny obyvateľstva [2];

* nakoniec fenomén UFO súčasných dní: UFO a s nimi spojené „CE-III kontakty“ (blízke stretnutia III. typu) a „únosy“ sa veľmi dobre zhodujú s našimi predstavami o mimozemských kozmických lodiach, ich posádkach a spôsobu ich správania. Možno práve preto nereprezentujú nič iné ako prispôsobený odraz týchto predstáv o mimozemskej technológii, vychádzajúcich z konca 20. storočia. Vytvárajú tým syntézu medzi skutočne existujúcou mimozemskou silou a našimi vlastnými predstavami [10-14].

Hypotéza mimikry spája takýmto spôsobom aj argumenty, ktoré doteraz predkladali „psychologicky“ orientovaní bádatelia UFO (teda UFO ako fenomén podvedomia), s bežnými hypotézami o materiálnych objektoch. Podľa toho by UFO - rovnako ako zjavenia Panny Márie, vzducholodí z predminulého storočia, letiacich štítov zo stredoveku a „bohov“ a „božích zjavení“ zo staroveku - neboli ničím iným ako maskovacími projekciami mimozemskej inteligencie, prispôsobenými nášmu súčasnému svetu predstáv, inteligencie, ktorá pomocou mimikry presadzuje svoje vlastné plány a zároveň nám môže sprostredkovať štruktúru svojich zásahov. Inými slovami, mali by sme dočinenia s veľmi zložitou stratégiou, naplánovanou pred dávny časom a určenou v podstate nám, ľuďom stojacim na počiatku veku kozmických letov, teda s tým, čo Erich von Däniken už pred rokmi výstižne nazval „stratégiou bohov“.

Čo je realita?

Jedna z nie celkom neoprávnených námietok proti tejto predstave znie: Keď ide v podstate len o viac či menej šikovné ilúzie patria sem aj presne opísané objekty ako Ezechielova kozmická loď alebo stroj na výrobu manny?

Domnievam sa, že si musíme urobiť jasno v dvoch veciach. Po prvé, projekcia, tak ako tento pojem používam ja, neznamená to, čo dnes chápeme pod trojrozmernou laserovou projekciou. Projekcia v našom prípade znamená úplné prispôsobenie sa daným podmienkam, to znamená priestorovo a časovo absolútne konštantný, trojrozmerný a materiálny výtvor.

Po druhé, to všetko, s istými obmedzeniami, nie je ani tak otázka reality stroja na mannu alebo Ezechielovej rakety. Omnoho viac je to otázka reality nášho celého sveta. Aké reálne je vôbec to, čo považujeme za skutočnosť? Dnes existuje niekoľko zaujímavých predstáv, ktoré vidia vo svete, ako ho vnímame, iba tieň naozajstnej skutočnosti.

Napríklad fyzik prof. David Bohm a biológ prof. Karl Pribram svojou predstavou „holografického vesmíru“ predložili z tohto hľadiska už takmer klasický model [15]. Podľa toho, ako doslovne hovoria Bohm a Pribram, náš mozog „matematickou cestou vytvára objektívnu realitu prostredníctvom interpretácie frekvencií, ktoré sú koniec koncov projekciami z inej dimenzie, hlbšieho stupňa bytia, rozprestierajúceho sa mimo priestoru a času. Mozog je hologram, ktorý sa zahŕňa do holografického vesmíru.“

Hologramy pozná takmer každý: sú to zdanlivo trojrozmerné obrazy. Fotografovaný objekt snímaný špeciálnymi kamerami je za pomoci lasera zachytený na platni, na ktorej nevidieť nič viac ako niekoľko jagavých prstencov. Až keď sa na túto platňu zamieri pod určitým uhlom silný zdroj svetla, zjaví sa nasnímaný objekt: trojrozmerný a zdanlivo realisticky, ale napokon predsa len ako ilúzia, pretože ak vystrieme ruku, napriek všetkým optickým dojmom čiahneme do prázdna.

Pribram a Bohm sa domnievajú, že vesmír je štruktúrovaný rovnakým spôsobom. Náš mozog, lepšie povedané naše vedomie, je ako svetelný lúč, v ktorom rozoznávame iluzórny obraz sveta, vytváraný omnoho subtilnejším, pre nás nevnímateľným vzorcom frekvencií. „Fotografickú platňu“ a na ňu nanosené štruktúry ozajstnej skutočnosti nerozoznávame. Nemôžeme ich rozoznať, pretože náš mozog to vôbec nie je schopný urobiť. Je nielen zvyknutý na ilúziu, ktorá ho obklopuje, ale keby táto ilúzia zrazu prestala existovať, úplne by zlyhal. Nachádzal by sa v bezhraničnom, neveriteľne chaotickom a zložitom niečom, čo by sa nedalo prirovnať k ničomu známemu.

Vráťme sa však k našej problematike: Ako by sa správala omnoho rozvinutejšia inteligencia vzhľadom na túto situáciu? Aké možnosti konať by mala v našom svete, v našej skutočnosti? Predpokladajme, že pozná nielen vnútorné súvislosti reality, ale našla aj prostriedky a spôsob, ako zasahovať do hlbších, pre nás neviditeľných štruktúr skutočnosti.

Americký spisovateľ Whitley Strieber, ktorý - tak ako mnohí iní - sa od svojho detstva nachádza v začarovanom kruhu iných, raz napísal [16]: „Ak sú mimozemšťania tu, môžeme predpokladať, že sú veľmi cudzorodí - doslovne omnoho cudzoroдеjší ako všetko, čo si vôbec dokážeme predstaviť.“ A presne to je náš problém: Nevieime si predstaviť, ako je štruktúrovaná nesmierne pokročilá inteligencia, ktorá nás prevyšuje o tisíročia, či možno o milióny rokov, ako koná, podľa akých pohnútok plánuje a postupuje. Mnohí z nás si nevedia ani predstaviť, že takáto inteligencia by vôbec mohla existovať.

Analógia: simulácia v kyberpriestore

Vo svojej poslednej knihe som sa pokúsil opísať náš svet ako istý druh „kyberpriestoru“. Kyberpriestor označuje umelo vytvorené priestory, ba celé vesmíry, ktoré v podstate existujú iba v softvéri vysoko produktívnych počítačov. Ale kyberpriestor a virtuálna realita majú tú prednosť, že ich možno nielen pozorovať na obrazovke, ale dá sa do nich aj „vstúpiť“.

Kybernaut vyzbrojený špeciálnymi okuliarmi sprostredkujúcimi trojrozmerné obrazy, dátovými rukavicami, alebo dokonca celotelovou kombinézou, sa môže v tomto svete pohybovať voľne podľa svojej vôle. Prežíva tam inú realitu, cudziu skutočnosť. To, čo momentálne zažívame vzhľadom na ďalší rozvoj virtuálnej reality, je iba začiatok. Som si istý, že o pár desaťročí budú okuliare a dátové rukavice patriť do „starého železa“ a na počítač sa bude dať pripojiť samotný mozog a predstava pohybovania sa v úplne inom svete bude dokonalá. Čo bude potom skutočnou skutočnosťou a čo ilúziou?

Americký matematik a indológ dr. Richard Thompson [8] porovnáva staroindický náhľad na svet s dojmami získavanými vo virtuálnej realite. Schopnosti bohov, opisované vo védických textoch, štruktúra vesmíru, predstavy o „radiacích centráloch“ vo vesmíre - to všetko je v podstate identické s konceptom virtuálnej reality.

Thompson a ja netvrdíme, že náš svet skutočne existuje v akomsi obrovitánskom počítači. Ale v kyberpriestore nachádzame vynikajúcu analógiu toho, ako môže byť štruktúrovaný náš svet a to, čo z neho vnímame; to, čo rozoznávame, je iba povrch, lesklý, jagavý, zrkadliaci povrch, ktorý nám bráni v pohľade na to, čo je za ním.

Americký astrofyzik prof. Timothy Ferris vo svojej novej knihe uvažuje, či mimozemské inteligencie nemohli po celej Galaxii rozmiestniť sieť navzájom komunikujúcich sond [17]. Ak predpokladáme, že pred miliónmi rokov začal nejaký inteligentný druh do každej dosiahnuteľnej slnečnej sústavy inštalovať sondy neustále prijímajúce a vysielajúce údaje do a zo svojej domovskej civilizácie, dnes by takouto sieťou sond a s inteligenciou, ktorá je s nimi spojená, mohol byť poprepájaný skutočne celý vesmír.

Samozrejme, tieto sondy - pre zjednodušenie ich budem nazývať Ferrisove sondy - by nevysielali iba pekné fotografie a atmosférické merania pozorovanej planéty, ale absolútne obsiahly obraz. Taký obsiahly, že na domovskej planéte (alebo na čomkoľvek, čo tieto inteligencie nazývajú svojou domovinou) by tieto údaje mohli premeniť na kyberpriestorový model.

To by dávalo tamojším bytostiam do rúk zaujímavú možnosť: keby sa napríklad Ferrisova sonda nachádzala v našej slnečnej sústave, mohli by jednoducho vstúpiť do umelo vytvorenej kyberpriestorovej simulácie Zeme úplne bez nebezpečenstva a rizík. Mohli by prechádzať Brandenburskou bránou alebo organizovať horolezecké výstupy na Mount Everest. Mohli by sa vybrať do krízových oblastí na Zemi alebo sa zúčastniť omše na Námestí sv. Petra. V skutočnosti by však sedeli doma vo svojom kresle (alebo v niečom, čo majú namiesto toho).

Že to je nemožné? Americká firma Luna-Corp v roku 1993 navrhla malé mesačné terénne vozidlo. Podľa jej predstáv by malo odštartovať niekedy v nasledujúcich rokoch na Mesiac a poháňané slnečnými batériami by mohlo viac-menej neobmedzene cestovať kamkoľvek. Vraj nič nové? Ale predsa, pretože podobné mesačné vozidlá by mali byť k dispozícii každému. Vo veľkých amerických zábavných parkoch chcú vybudovať centrály, z ktorých by sa tieto vozidlá riadili po mesačnom povrchu. Mohol by ich riadiť každý, kto by si dozaista spočiatku nie veľmi lacnú zábavu mohol dovoliť.

Vtipom na celej veci je, že obrázky snímané vozidlom na Mesiaci budú na Zemi premenené na kyberpriestorový model. Pilot bude teda sedieť kdesi v Disneylande s kyberpriestorovými okuliarmi na očiach - a bude mať pocit, že skutočne jazdí po Mesiaci. Ba dokonca aj večné drganie a kymácanie vozidla sa bude vysielat' signálmi na Zem a prenášať na sedadlo pilota.

V podstate to nie je nič iné ako jednoduchá Ferrisova sonda. A od tejto sondy je len malý krôčik k mojej predstave, že totiž cudzie inteligencie zasahujú do našej skutočnosti a túto skutočnosť používajú ako kyberpriestor. To by sa mohlo - na znázornenie jednoduchého modelu - diať cez rozvinutejšiu Ferrisovu sondu.

Nasledujúcim stupňom takejto sondy by bolo jej využívanie ako prenášača: nie priamo na bytosti, ale do ich vedomia. Mohlo by im to vytvoriť možnosť bez nebezpečenstva prísť zo svojho sveta do nášho, bez rizika sa ponoriť a zasahovať do „kyberpriestorového aspektu“, ktorý my nazývame našou skutočnosťou.

Fyzik prof. Michael Swords považuje takýto scenár nielen za možný, ale aj za zlučiteľný s fenoménom UFO [18]. Napríklad implantáty by boli z tohto pohľadu miniaturizované Ferrisove mikrosondy vsadené jednotlivcom, prostredníctvom ktorých cudzinci zotrávajú medzi nami - aj keď sa v skutočnosti zdržiavajú vo vzdialenosti mnohých svetelných rokov vo svojom domovskom svete.

Niečo tu je...

Môže to tak byť, alebo nemusí. Pravdepodobne sa realizovalo mnoho modelov, pretože veľa rozličných inteligencií sa zúčastňuje na „projekte ľudstvo“, ktorý môže byť zasa iba podprojektom väčšieho projektu a ten opäť väčšieho atď. Táto mnohotvárnosť nás mátie a neprejavuje sa v ničom tak jasne ako v tom, čo nazývame „fenoménom UFO“, ale čo by sme azda mali radšej nazývať „fenomén návštevníkov“.

Tento fenomén nás totiž konfrontuje práve s „iným svetom“. Ukazuje nám v celej svojej spleťosti (pravdaže, existujúcej iba pre nás), aké nereálne sú naše predstavy o realite. Svojou bizarnou existenciou nás upozorňuje na to, aké krehké je všetko, čo považujeme za piliere skutočnosti: náš svet, náš vesmír a my samotní.

Pretože „skutočnosť“ sa nerovná nevyhnutne „skutočnosti“, má totiž veľa odtieňov - známych a neznámych stránok. Náš mozog prispôsobený na základe takmer štyri a pol miliardy rokov trvajúcej evolúcie môže vnímať iba určité fazety skutočnosti. Preto nám obmedzený tunel reality, v ktorom všetci žijeme, umožňuje vidieť vždy iba zopár metrov. To, čo je za nimi, neberieme na vedomie. Spravidla nás to ani nezaujíma. Lenže nič nie je neistejšie ako istota, akou sa ukolisavame. A stretnutie s „nemožnosťou“ nás môže postihnúť rýchlejšie, ako si v tejto chvíli myslíme. Niečo tu je, niečo je okolo nás. Niečo na nás vplýva. Konkrétne tam, kde to neočakávame. Číha v lesoch a na opustených cestách, v oblakoch rovnako ako v izbách našich vlastných domov. Cudzía inteligencia, ktorá stojí z tým, musí byť v mnohom pred nami, možno o milióny rokov. Zdá sa, že sa naučila zasahovať do reality. Lepšie povedané: Na rozdiel od nás vie, že realita vôbec neexistuje. Skutočnosť je iba výplod nášho mozgu. Kto prišiel na tajomstvo tohto stavu vecí, môže s tým, čomu hovoríme skutočnosť, ľubovoľne manipulovať. Kedy, kde a ako sa mu zachce.

Podaktorí z tých, ktorých „uniesli“ cudzinci a ktorí našli odvahu a silu, aby si z pohľadu svojho

„únosu" položili otázku, aký to malo zmysel, prečo sa to stalo, dostali väčšinou túto stereotypnú odpoveď: „Je to naše právo!" - „Ich" právo? Prečo? Kto im dáva práva? V inom prípade, ktorý citoval prof. David Jacobs [19], dosiahol „unesený" mimoriadne vylakanú reakciu bytostí, keď ich obvinil: „Ste meňavci!"

Pretože presne to sú: meňavci, ktorí menia svoju formu. Nie sú tým, čím sa nám javia. Ich mimikry zastiera to, čo sa za tým ukrýva. A kto alebo čo sa skrýva za tým? Nech už nájdeme akékoľvek odpovede, nech sa naskytnú akékoľvek vysvetlenia - pravdepodobne budú nesprávne. Čím hlbšie sa do tohto scenára pokúšame preniknúť, tým je zložitejší a mäťucejší. Jedno je však isté: Niečo sa deje. Dialo sa to v najvzdialenejšej minulosti a deje sa aj dnes. Ak na to všetko existuje aspoň približná odpoveď, tak azda tá, že tieto udalosti nám objasňujú, ako veľmi sme všetci súčasťou neuveriteľnej, ohromujúcej a vo svojej zložitosti jedinečnej kozmickej drámy. To, o čom sa domnievame, že je to svet, to, o čom predpokladáme, že je to skutočnosť, nie je nič iné ako mája starých Indov, ilúzia, klam, gigantická maska, rekvizity v divadelnej hre nazývanej „vesmír". Je to veľké, jagavé zrkadlo, do ktorého sa pozeráme, a fenomén návštevníkov je iba jeho malá časť. Skutočné veci sú za tým.

Ľudstvo je členom divadelného súboru. My sami sme od prvého dňa jeho integrálnym aspektom, zviazaným do organicky reagujúcej siete najrozličnejších foriem vedomia a inteligencií z vesmíru, iných časov, paralelných svetov a iných rozmerov. Fenomén návštevníkov, no predovšetkým „fenomén únosov" nám ukazuje filigránsku štruktúru tejto siete. Ukazuje nám, že sme účastníkmi veľkého kozmického scenára, ukazuje nám, že „niečo" sa stane...

Americký vedecký publicista dr. Keits Thompson vo svojej knihe Engel und Ausserirdische (Anjeli a mimozemšťania) [20] objasňuje názor, ktorý sa presne zhoduje s mojím: „Stručne poveda

né, či už sú UFO skutočné alebo nie, fenomén UFO vo svojom plodnom centre robí presne to, čo sa zdá jeho bezpodmienečnou povinnosťou: v kolektívnom vedomí ľudí živí očakávanie neurčitého, ale nevyhnutného >kontaktu< ľudstva s nepochopiteľným iným druhom. Keďže povaha tohto >kontaktu< ani iného druhu nie je opisovaná presnejšie, dohady majú neobmedzenú voľnosť a symbolické dimenzie fenoménu nadobúdajú čoraz väčšiu príťažlivosť."

Pokiaľ ide o „únosy", možno je to iba začiatok globálnej zmeny, transmutácie vedomia, ktorá zasiahne čoraz viac ľudí. Podľa odhadov sa v USA vychádza z toho, že už asi dvadsať percent všetkých Američanov bolo zasiahnutých syndrómom „únosov"; sám by som tento podiel na základe prác k svojej novej knihe o „únosoch" v Nemecku, Rakúsku a Švajčiarsku odhadoval rovnako. Ale dvadsať percent - to je oveľa viac, ako by mohla vysvetliť jednoduchá hypotéza. Harvardský psychológ prof. John Mack [21] napísal: „Možno sme všetci obeťami únosu - tým či iným spôsobom."

Som si istý: odpradáva sa niečo deje okolo nás a s nami. Inteligencia stojaca za fenoménom UFO niečo chystá. Bohovia všetkých mýtov a náboženstiev sľúbili, že sa vrátia. Nemôžem sa zbaviť dojmu, že sa k nám blíži práve táto udalosť. Pravdepodobne nie za našej generácie, ale možno onedlho.

Mali by sme byť pripravení. Nech sa stane čokoľvek - bude sa to týkať nás všetkých. Všetkých? To však znamená byť účastníkom diania, o ktorom ešte stále takmer nič nevieme. Domnievam sa, že je načase aspoň o tom premýšľať. Je skutočne niečo významnejšie, dôležitejšie a potrebnéjšie ako práve toto...?

Mýty

Tanec masiek a kmeňový kult

Tajomné rituály prírodných národov a ich výklad v zmysle výskumu paleo-SETI

REINHARD HABECK

„Viete, doktor, celé roky som sa pasoval so skutočnosťou,
a som šťastný, že môžem povedať, že som ju konečne zdolal. “

Helmut Lohner ako Elwood, ktorý v divadelnej hre „Môj priateľ Harvey“ vedie rozhovory s neviditeľným zajacom, a spoločnosť ho preto vyhlási za blázna.

Takmer nejestvuje kultúrny okruh, ktorý by sa nezaujímal o okultné poznanie, nadpozemské bytosti, nebeských návštevníkov, ságy a mýty. Mnoho ústnych podaní hovorí o ohromujúcich poznatkoch a cudzorodých atribútoch, ktoré kedysi údajne mali „bohovia“. Spomienky na zjavenie cudzích nebeských poslov sa nám zachovali prostredníctvom starých tradícií, kultov a zvykov - u prírodných národov ešte aj dnes čiastočne vo forme žijúcej mytológie a kargo kultov. Pri ich podrobnejšom výskume sa ukáže, že tieto takmer zabudnuté tradície v nijakom prípade nemožno považovať za „primitívne umenie“, ale že ide skôr o javy, ktoré môžu byť interpretované v zmysle hypotézy paleo-SETI.

Čo ukazujú „postavy duchov“ z Oenpelli v severnej Austrálii? Aký význam majú rituálne tance a masky Dogonov? Aké tajomstvo ukrývajú drevené figúry pochádzajúce z Konga, ktoré svojim vzhľadom nápadne pripomínajú bytosti, o akých rozprávajú obeť únosov do UFO? Aký príčinný význam má záhadná hrobová výbava, ako je 5000-ročný kultový predmet zo Sakkáry, pripomínajúci vrtuľu? Čo bolo jeho predlohou a na aký účel slúžil?

V brazílskej džungli boli nedávno objavené zvyšky najmenej 12 000 rokov starej kultúry, ktoré odporujú všetkým teóriám o osídľovaní amerického kontinentu. Odkiaľ pochádzali títo praobyvatelia? V dejepisoch sa dosiaľ píše, že prví ľudia prišli na Aljašku z Ázie a postupne - v priebehu niekoľkých tisícročí - osídlili celý kontinent. Vysoko rozvinutí amazonskí Indiáni sa do tohto obrazu nehodia. Boli súčasníkmi, a nie potomkami pračloveka loviaceho mamuty. Ktorá kultúra prišla do Ameriky ako prvá? Skalné kresby s postavami stojacimi na hlavách a lúčovité lebky sa zhodujú so 40 000-ročnými plastikami pôvodných austrálskych obyvateľov. Čo zobrazujú? Majú spoločné korene?

Čo nesedí v datovaní? Určovanie veku sa musí neustále posúvať dozadu. Geologické výskumy objasňujú, že stavby ako egyptské pyramídy alebo kamenná svätyňa Stonehenge sú podstatne staršie, ako sa doteraz predpokladalo. Zvyšky kostí pekinského človeka, predchodcu dnešného druhu Homo sapiens, ktoré boli objavené v roku 1921, majú podľa najnovších výskumov Kalifornskej univerzity najmenej 400 000, a nie 200 000 rokov.

Prečo sa staroegyptský symbol okrídleného slnka nachádza aj v úplne iných kultúrnych okruhoch, napríklad u severoamerických Indiánov Kvakiutlov? Aké mystérium sa skrýva za rituálnym deformovaním lebiek, ktoré bolo objavené v Chile, no aj v Egypte, Turecku či v Rakúsku? Napodobňovali naši predkovia lebky a cudzorodý výzor svojich „bohov“? Množstvo nezrovnalostí a otvorených otázok sa ťahá celými ľudskými dejinami.

„Božia maštal“

Nezvyčajný údaj, ktorý, pokiaľ viem, ešte nebol v kruhoch výskumu paleo-SETI podrobnejšie rozoberaný, vedie k málo prebádaným obradom približne dvadsiatich kmeňov Dinkov, usídlených v najväčšej oblasti močiarov na svete, na šírych savanách južného Sudánu. V živote Dinkov, nápadných výškou tela (sú považovaní za najvyšších ľudí na svete), má ústredné postavenie hovädzí dobytok, ktorý odpradáva uctievať ako sprostredkovateľov medzi človekom, „duchmi“ a

ich stvoriteľom. Pozoruhodné je, že slovné pojmy súvisiace s dobytkom charakterizujú prakticky celé myslenie a jazyk Dinkov, včítane predstáv a metód na pochopenie a opis sveta.

To všetko ďaleko presahuje praktický úžitok dobytky. V dôsledku toho tu musia byť osobitné okolnosti súvisiace s týmto zvieratom. A skutočne: Na osamelom a nepríjemnom mieste, niekoľko kilometrov za kmeňovým územím, sa nachádza najvýznamnejšia svätyňa Dinkov, takzvaná Božia maštali. S prístreším pre zvieratá však táto okrúhla dvanásťmetrová chatrč (podľa meradla Dinkov je to veľká budova) nemá nič spoločné. Anglický autor John Ryle v roku 1976 mal česť vstúpiť do svätyne Dinkov. Vo svojej knihe *Die Krieger des Nils* (Bojovníci Nílu) opisuje svoj úžas, keď strážkyne otvorili dvere kultového miesta: „Videli sme, že budova je úplne prázdna, výnimku tvorili posvätný bubon a rybárska kopija, symboly Dinkov pre duchovnú autoritu, ktorej náboženský význam sa však stratil v temnom praveku.“

Áké tajomstvo sa skrýva za pojmom rybárska kopija, zostáva záhadou, keďže Dinkovia sú predovšetkým pastierskym národom, ktorý žije z chovu dobytky. Presnejšie štúdie by možno mohli objasniť, či v tom nie je spojenie s dogonskými mýtmi a s legendou o Oannesovi z Blízkeho Východu. Tieto tradície totiž, ako je známe, hovoria o rybích ľuďoch, čo kedysi prišli na nebeských člnoch na Zem.

Samotní Dinkovia sa považujú za priamych potomkov praotca Mayuala, ktorý pred mnohými generáciami zostúpil z neba na zem s domom. Boh Mayual si vzal za manželku dievča z kmeňa Dinkov a tá počala dieťa. No skôr ako sa dieťa narodilo, vrátil sa Mayual s ohňom a dymom ako božský had na nebo a premenil sa na dúhu. Jeho syn menom Cikom sa napokon stal náčelníkom tábora a rozhodol sa na počesť nebeského boha, svojho otca, vybudovať svätyňu.

Stalo sa to presne na mieste, odkiaľ sa Mayual vrátil ku hviezdám. Toto miesto, ktoré by sa podľa hypotézy paleo-SETI dalo chápať ako „štartovacia plocha mimozemskej kozmickej lode“, je totožné so spomínanou „božou mašťalou“. Dnes sa uctieva rovnako ako pred stovkami rokov. Vodcovia kmeňa, potomkovia božského Mayuala, sa odvtedy nazývajú „náčelníkmi rybárskej kopije“ :

Legenda Dinkov, a to je ďalší pozoruhodný aspekt, sa zhoduje s mnohými tradíciami úplne iných kultúrnych okruhov. Napríklad legenda takmer rovnakého znenia o polynézskom bohu Orovi, ktorý sa zniesol na dúhu na ostrov Bora Bora, aby si tam vzal za manželku pozemšťanku.

Ako ďalšiu spomienku na návštevu „zhora“ svätia Dinkovia raz do roka dvojdňový obetný obrad pri Božej maštali. Rituálne zabijú býka a uložia ho smerom k určitej svetovej strane. Za pomoci prosebných spevov k „duchom“ slúži obetovaný býk ako prostredník medzi kmeňom a bohom Mayualom. Pri týchto slávnostiach sa údajne opakovane stáva, že účastníci upadnú do tranzu a zrútiť sa na zem; oči sa im vyvracajú, ruky a nohy sa im nekontrolovane mykajú, zmätene mrmlú. Keď niektorý príslušník kmeňa upadne do tranzu, Dinkovia vravia, že je „posadnutý stvoriteľom“ alebo že „je v kontakte s mimozemskými bytosťami“; jeho bežná osobnosť zmizne a v tele sa mu prebudia „duchovia“ predkov. Dinkovia, takisto ako iné prírodné národy, určité nápadné udalosti vo všeobecnosti vykladajú ako božie zjavenie.

Umenie starých národov

Nemôže to byť náhoda, že sme konfrontovaní so živými mýtmi národa, ktorý svoj pôvod odvodzuje z hviezd, podobne ako západoafrickí Dogonovia, Hopiovia na západe Severnej Ameriky alebo brazílski Kajapovia. Historici by sa mali zamyslieť nad tým, že sa toto presvedčenie vo formelivej mytológie zachováva dodnes, dokonca sú presne určené štartovacie a pristávacie miesta „božieho“ zjavenia a určitými obradmi sa udržiavajú v spomienkach mnohých generácií.

Podľa môjho názoru by bolo potrebné najrozličnejšie kmeňové kultúry z celého sveta vziať pod presnejší vedecký drobnohľad, navzájom ich porovnať, mytologicky a technologicky ich preosiať a odhaliť, v čom sa zhodujú. Kult býka majú mnohé národy sveta. Jeho skutočný význam je často

nejasný. Obetovanie zvierat nie vždy súvisí s rituálmi plodnosti. Napríklad podľa pyramídových textov starých Egyptanov je pod pojmom nebeský býk myslený dopravný prostriedok „bohov“, ktorý nadväzuje na legendu o fénixovi a na predstavu o lietajúcom „benbenovom kameni“:

Tento príklad zo života Dinkov jasne znázorňuje nadprirodzený charakter mnohých kmeňových kultov. Dodnes nie je prebádaný pôvod prevažnej väčšiny veštieb opísaných v starých textoch či mystických praktík a uctievaní „posvätných predmetov“, ale ani rituálov a tancov masiek, pretrvávajúcich do dnešných dní. Odborníci síce hľadajú riešenia, no príliš ochotne sa uspokojia so symbolikou, hovoria o „uctievaní bohov“, ktoré vzniklo iba z prírodných mýtov, odkazujú na „kulty predkov“ a kulty „duchovných bytostí“ bez toho, aby prijateľne vysvetlili ich skutočné príčiny a zmysel.

Kultové predmety, ktoré nezapadajú do navyknutého učenej ho obrazu, sú znevažované ako „dekoratívne umenie a „symbolizmus“. Je to naozaj nepochopiteľné, keď zohľadníme, že umelecké diela v našom ponímaní (totiž zhotovené na pozorovanie a čisto kvôli estetickému pôžitku) sú cudzie mnohým starým kultúram, ako aj dnes žijúcim prírodným národom. Medzičasom je čoraz jasnejšie, že väčšinu kultov a tradícií možno odvodiť z personifikácie nebeských bytostí a z legendárnych ústnych podaní.

Pre výskum paleo-SETI sú zaujímavé predovšetkým relikty, nesprávne chápané ako „umelecké diela“, ktoré sa priamo odvolávajú na uctievanie „bohov“. Takéto príklady sa nájdu najmä v Polynézii a vo vyspelých amerických kultúrach. Kultové predmety a masky majú u prírodných národov ešte i dnes nadprirodzenú funkciu, ukazujú spojitosť s nadpozemskou sférou, a navyše aj svoju moc získavajú z viery v nadprirodzené sily, ktoré obsahujú. „Na tomto stupni,“ úprimne priznáva antropológ H. Reads, „je ťažké oddeliť umenie od náboženstva.“ A jeho kolega I. Bernal správne odhalil: „Umenie spočíva v spomienkach na bohov.“

Napriek tomu sa odborný svet rukami-nohami bráni uznať kmeňové kulty rituálne tance masiek a tradície odovzdávané po mnoho generácií ako spomienky na prežitú skutočnosť, teda ako správy o faktoch. Autor a bádateľ Georg Lukács v súvislosti s „božským“ významom kmeňových kultov povedal: „V týchto umeleckých dielach sa neodráža objektívna realita, nevyjadrujú skutočné pomery v prírode a v spoločnosti, ale mylné predstavy.“

Mylné predstavy?

V skutočnosti to nevysvetľuje nič. Mylné predstavy? Odkiaľ to vieme? Nikto z nás nebol pri začiatku neskoršieho kultu svätých alebo pri vytváraní náboženského mýtu. Myslím, že mnohé hovorí v prospech toho, že masky, jaskynné maľby a kultové predmety sú skutočné oporné body ohľadne vzhľadu alebo správania „bohov“, ktorí boli podľa hypotézy paleo-SETI návštevníkmi z vesmíru.

Mnohí praobyvatelia dnes masku alebo sochu nechápu ako symbol, zobrazenie či portrét nadpozemských „bohov“, ale vidia v nich v súlade s predstavami svojej viery „naozajstnú prítomnosť nadprirodzena vo viditeľnej a hmatateľnej podobe“, napísal etnológ A. A. Gerbrands. Uvádza aj dva príklady: „Vo Veľkej maske Dogonov prebýva Njama,“ duša božského predka vo forme neviditeľného hada. A u Danom v Libérii „sú predkovia prostredníctvom svojich masiek skutočne prítomní v chatrči šamana“.

Ak boli „bohovia“ astronautmi, dali by sa tieto rituály interpretovať čisto ako kargo kultury dávnej minulosti, ktoré sa tradične odovzdávali po mnohé generácie, aby sa zachovala spomienka na nebeskú bytosť. Sú to teda nepochopené technológie, ktoré sa určitými magickými praktikami majú znova „oživiť“. Zjavné je to u brazílskych Indiánov Kajapov. Tí sa na pamiatku svojho boha Bep-Kororotihu, ktorý im priniesol kultúru, zahŕňujú do rituálnych rúch zo slamy. Optický vzhľad „bohov“ zobrazovaných v tancoch masiek ohromujúco pripomína dnešný skafander astronautov a zhoduje sa s legendou o kajapskom bohovi, ktorý v „lietajúcom dome“ za ohromného hukotu,

chvenia, dymu a ohňa zmizol na nebi.

Porovnateľné, ešte i dnes pôsobivé rituály uctievať nebeských učiteľov stelesňujú rytmické tance masiek západoafrických Dogonov, zimné obrady severoamerických Indiánov Kvajkiutlov a Haidov, náboženské mystériá tibetských obyvateľov, maskové tance z Novej Guiney, kultú obetovania na Sulawesi alebo „masky duchov“ brazílskej kultúry Karajov.

V našom kultúrnom okruhu sa takisto stretávame s postavami v maskách pripomínajúcich rituálne rúcha Kajapov. Napríklad v Hornom Štajersku (Rakúsko) sa rok čo rok odohráva vyhánanie Perchty pohanského pôvodu: zvláštne postavy duchov, zahalené do slamy s metrovými „tykadlami“ na hlave, symbolickým švihanim biča uvoľňujú cestu pre „bohov“.

Medzi najznámejšie a najpôsobivejšie patria obrady arizonských Hopiov a iných pueblových kmeňov na juhozápade Severnej Ameriky. V určitom období zamaskovaní muži zaklínajú bohov. Aktérmi týchto posvätných tancov sú kačínovia, uctievaní ako božskí ochrancovia Hopiov. Figúry vyrezávané z dreva v podobe kačínov nám pomáhajú chápať a rozlišovať ohromnú rozmanitosť hopijských „bohov a duchov“. Drevené figúry sú zobrazenia nebeských poslov, naproti tomu masky a ich nositelia pri rituálnych tancoch znázorňujú telesné zosobnenie nadpozemských bytostí. Mnohé kultové obrady ale aj predmety, umelecké formy a dekoračné symboly naznačujú výklad v zmysle hypotézy paleo-SETI.

Uvediem príklad: Na hlinenej nádobe je údajne zobrazený „dažďový oblak“, lenže podľa vzhľadu nemá s oblakom nič spoločné. Hopijská legenda hovorí, že kačínovia mali za života masku a môžu sa vracieť k žijúcim ako duchovia, a to v maske živého tanečníka. Každý obyvateľ dediny kačínov sa môže v takomto „duchovnom oblaku“ vrátiť z neba na Zem. Takzvaný „oblak“ teda slúži ako dopravný prostriedok z cudzieho do nášho sveta. „Kto sa nikdy nezúčastnil na tancoch alebo sa na ne neďíval, ten bude v nebi sám, bude >klamlivým< oblakom a neprinesie nijaký dážď.“ Nápadná na tomto zobrazení je jeho podoba s vozidlom, ktorý tak pôsobivo opísal biblický prorok Ezechiel. Inžinierovi Josefovi Blumrichovi, ktorý kedysi pracoval pre NASA, sa podarilo dokázať, že Ezechielov opis vychádza zo skutočnosti. Znamená lietajúci „oblak“ Hopiov ten istý motív kozmického dopravného prostriedku?

Aj keď v mnohých obradoch môžu byť myslení iba predkovia, teda mŕtvi, istotne nemožno pri kmeňových kultoch hovoriť o abstraktných a neskutočných predstavách. Stačí si bližšie všimnúť staré skalné mapy. Rozoznávame presné zobrazenia loveckých výjavov, ľudí a zvierat. O vytváraní symbolov nemôže byť ani reči. Napríklad pravekí umelci na skalných stenách verne zobrazili čriedu kráv so všetkými jej atribútmi. Nijakému archeológovi by nezišlo na um predpokladať v tom niečo iné ako tieto zvieratá. Iba pri motívoch so zjavne cudzorodými „prvkami kozmických letov“ upierajú našim predkom schopnosť verne vyryť do skál to, čo videli alebo čo napodobnili v tradičných obradoch. Tu sa zrazu hovorí o „duchoch“, „mylných predstavách“ a „poľudšťovaní bohov“.

Nejeden vedec si láme hlavu aj nad geografickou uniformnosťou na jednej strane a interdisciplinárnou mnohorakosťou kultúrnych mystérií na strane druhej. Bez ohľadu na to, z akej oblasti pochádzajú - často sú od seba veľmi vzdialené a odlúčené -, povesti a obrady o „kozmickej návštevnosti“ a „nadprirodzených mocnostiach“ sa na seba ohromujúco podobajú. Zdá sa, že niektoré legendy a kultové obrady majú naprieč kontinentmi a oceánmi spoločný pôvod. Už preto je pochopiteľné podozrenie, že za tým všetkým možno predpokladať reálne dianie.

Masky bohov

Mnoho písomných svedectiev a kultúrnych hodnôt, ktoré mohli poskytnúť ďalšie dôležité indície o „kozmickej zásahoch“, sa v priebehu stáročí a tisícročí zničilo; pomyslime len na alexandrijskú knižnicu alebo na mayské, inkské a aztécke nápisy. Existujúce tradície však majú dostatočnú výpovednú hodnotu, aby upozornili na mimozemskú „návštevu“. To isté platí aj o poznatkoch

prírodných národov, napríklad o ohromujúcej kozmológii spomínaných Dogonov. V podstate by mohla byť prebraná z príručky moderného astrofyzika.

Vďaka bohu, misionári neboli pri pokresťančovaní takí úspešní, ako by boli chceli. Napríklad misionári cestujúci po stopách španielskych dobyvateľov do Mexika a do Južnej Ameriky sa nezľakli nijakej námahy, aby Indiánov z dobytých území obrátili na kresťanstvo. V skutočnosti však nedošlo k zamýšľanému prevzatiu, ale k zmiešaniu kresťanských a indiánskych prvkov viery. Pred Španielmi uctievali indiánske národy mnoho „bohov“, ktorí podľa legiend kedysi zostúpili z neba. Keď sa obrátili na kresťanstvo, nevzdali sa tohto uctievania. Svojim starým bohom iba prepožičali nové mená kresťanských svätcov a uctievajú ich počas cirkevných sviatkov. Inými slovami, naďalej stavajú na svojich nebeských praotcoch a „nositeľoch kultúry“ a sčasti ich ešte i dnes zaklínajú magickými rituálmi.

Staré tradície a kultúry „bohov“ sa síce mnohokrát zachovali, v priebehu dejín sa však zmenili a sfalšovali, na ich účel a zmysel sa zabudlo. V Lexikóne africkej mytológie sa o tom píše: „V európskych a severoamerických múzeách bolo predtým mnoho sôch označovaných ako modly alebo zobrazenia predkov, až kým antropológovia nezistili, že za týmito vyrezávanými sochami sa ukrýva množstvo mytológie, ktorá už v mnohých prípadoch nie je známa. Misionári odmietali veľkú časť mytológie, takže význam sôch upadol do zabudnutia.“

Pre vedecký výskum paleo-SETI preto nie je jednoduché dospieť k prameňom mytologického pôvodu. O to viac, že pôvodná základná myšlienka mnohých rituálov a kultov, hoci pomerne veľa z nich sa dodnes praktizuje, sa medzičasom čoraz väčšmi stráca aj u samotných prírodných národov. S našimi kresťanskými zvykmi to nie je inak. Keby sa ma spýtali na pôvod nášho kultu vianočného stromčeka, nevedel by som na to odpovedať. Niektorí bádatelia si myslia, že rozsvietený stromček možno odvodiť z vízií Matky Božej. Či je to naozaj tak, neviem.

Faktom je, že spomienky, informácie a niekedy aj obdivuhodné poznatky sa môžu z generácie na generáciu stratiť z mnohých príčin. Je to ako v hre „pošli to ďalej“: osoba A pošepká osobe B niečo do ucha, tá to šepne hráčovi C, ten zase ďalšiemu atď. Na konci, možno o sto „uší“ ďalej, je z toho niečo celkom iné ako pôvodne. Bolo by teda potrebné znovu hlbšie preskúmať staré kultúrne tradície, mýty a texty, pričom výklad v zmysle Ericha von Dänikena, teda v zmysle fantastickej technickej minulosti, by sa mal vziať aspoň do úvahy.

Výskum týchto fenoménov sťažuje miešanie najrozličnejších pojmov, ako sú predstavy o „démonoch“, „duchoch predkov“, „zaklínanie mŕtvych“, „rituály plodnosti“, „stavy tranzu“, „náboženské hry“ a často uvádzané uctievanie nebeských „bohov“. Pri povrchnom pohľade sa zdá, že všetky tieto výrazy súvisia s vierou v druhý svet, z čoho kritici výskumu paleo-SETI vyvodzujú záver, že v tom nie je vôbec nič mimozemské, iba viera v znovuzrodenie.

Mne sa to však zdá unáhlené, pretože prírodné národy síce vnímajú zhody medzi kultom „bohov“ a „predkov“, no na druhej strane medzi nimi jasne rozlišujú. Najdôležitejší spomedzi týchto rozdielov je, že „duch“, nech je akokoľvek mocný, nebýva vzývaný. „Duchov“ si priaznivo nakláňajú, chlácholia, či dokonca magickými prostriedkami nútia, aby konali v mene kňazov a medicinmanov, ale nevzývajú ich.

Príčina popletenia „bohov“ s „duchmi“ je zrejme v tom, že kresťanskí misionári (a v Afrike aj islamskí učenci) odmietali uznať, že bytosti uctievané takzvanými pohanmi ako „bohovia“ si zaslúžia atribút „božský“. Ako je známe, pri preberaní pohanských zvykov boli menej úzkostliví.

Nápadný je ešte jeden rozdiel: Takzvaní „bohovia“ sa považujú za omnoho významnejších. Sú vznešenejší, mocnejší a všestrannejší ako „duchovia“. „Duchovia predkov“ sú naproti tomu, podobne ako predstavy o anjeloch v našom kultúrnom okruhu, považovaní za prostredníkov medzi človekom a „bohom“, respektívne „bohmi“.

Ďalšiu prekážku pre svedomitý výskum predstavujú nápadné styčné body s inými javmi a vednými odbormi, medzi ktoré patria parapsychológia, špiritizmus, mágia, šamanizmus, posolstvá

z podvedomia, reinkarnácia a viera v záhrobný život, moderný výskum UFO, problematika únosov a predstava paralelných vesmírov. Nemáte dojem, že tieto javy majú jeden a ten istý pôvod?

Mimikry

Ak do hry vnesieme hypotézu mimikry dr. Johannes Fiebaga, mohla by sa za týmito mystériami skrývať neznáma, vysoko rozvinutá inteligencia, ktorá nás ovplyvňuje možno už celé tisícročia. Postavy bohov, masiek a sôch, vo svojej cudzородosti síce podobné, no v konečnom dôsledku predsa len odlišné, by podľa toho mohli byť výrazovými formami jedného fenoménu, ktorý je v priamom vzťahu s nami, s našimi predstavami, obavami a fantáziami. Fiebag nazýva toto správanie cudzincov mimikry, pretože sa nám tento fenomén môže prispôbiť a pôvodcovia sa môžu dokonale ukryť.

Skutočne, indicie pre túto úvahu sa nachádzajú nielen v modernom výskume UFO a v európskych legendách o gnómoch a elfoch, ale aj v starých textoch z predbiblických čias. Napríklad v sumerskom Epose o Gilgamešovi sa píše: „Nijaký smrteľník sa nedostane na vrch, kde žijú bohovia. Kto sa bohom pozrie do tváre, musí zahynúť.“ Alebo v biblickej knihe Exodus 33, 20 a 23, kde „sláva božia“ hovorí s Mojžišom a napomína ho: „Moju tvár nemôžeš vidieť, lebo niet človeka, ktorý by mňa videl, a ostal by nažive... Potom svoju ruku odťahnem a ty ma uvidíš odzadu. Ale moju tvár nesmie nik vidieť.“

Prečo mali dávnovekí bohovia taký veľký strach, že ich ľudia spoznajú? Keby sa odhalila ich skutočná identita, keby z nich spadla maska, zničil by sa mýtus o nadpozemskej bytosti? Alebo slúžila táto maškaráda na ochranu pozemšťanov? Je pravda, ktorá sa za tým ukrýva, mimo našich pozemských predstáv?

Hypotéza mimikry, podľa ktorej cudzia inteligencia pomocou prispôsobovania sa kontroluje naše mýty, a tým ovplyvňuje hlboké psychologické základy našej viery a našich predstáv, je dozaista cennou formuláciou riešenia. Veľa údajov poukazuje na to, že novodobé UFO sú iba pokračovaním lietajúcich božích vozov staroveku. Podľa toho by sme mali včera i dnes dočinenia s jedným a tým istým fenoménom, ktorý sa nám zjavuje v rozličných podobách. Na druhej strane nemôžeme vylúčiť, že predsa len ide o rozličné, nezávislé javy, navyše dnes ešte nevieme s istotou povedať, čo UFO v skutočnosti sú. Mimozemský pôvod je síce pravdepodobná, ale nie jediná možnosť.

Aké metódy by sa museli použiť, aby sa dokázalo možné zasahovanie vysoko rozvinutých cudzích inteligencií? Ako sa dá preskúmať téza o návšteve z vesmíru? Tento problém, otázka overiteľnosti, resp. falšovateľnosti sa v zásade týka všetkých nevysvetliteľných fenoménov. Podľa sira Karla Poppera hypotéza musí mať možnosť stroskotať na realite, musí teda byť falšovateľná. Ak napríklad tvrdím, že zatmenie Slnka vzniká pri zakrytí Slnka Mesiacom, táto hypotéza je sfalšovateľná. Všetky zatmenia Slnka môžem „preskúmať“ z tohto pohľadu, a práve preto, lebo hypotéza je správna, nenájdem žiaden prípad, keď zatmenie Slnka nastalo bez toho, žeby Mesiac zakryl Slnko. Pri skúmaní hypotézy mimikry, nech je akákoľvek fascinujúca, je to už ťažšie.

Napriek tomu sa domnievam, že vedec hľadajúci pravdu by nemal kategoricky odmietat skúmanie mimozemských fenoménov len preto, „lebo doterajšie poznatky vylučujú existenciu takých vecí“. O čom to svedčí? Príliš radi veríme vo vedu a vo všetko, čo sa ako veda javí. Neveríme v nič, čo nie je vedecky potvrdené. Ešte aj vlastnú existenciu musíme dokazovať pomocou historickej vedy - dokumentmi. Keď sa ja, Reinhard Habeck, nemôžem preukázať pasom alebo rodným listom, neexistujem, aj keď tisíckrát ukážem prstom na svoje vlastné telo; taký nevedecký argument nikto nevezme na vedomie. Jediní, kto pokojne pochybujú o vedeckom poznaní, sú samotní vedci, totiž v mnohých ohľadoch sa vôbec nezhodujú. Pohľad na dejiny vedy a veľkých objavov ukazuje, že vedecké teórie sa ustavične menia, a dozaista to tak bude aj naďalej.

Dnes praktizované tradičné rituály, zážitky v tranze a kultové obrady prírodných národov analogicky so zážitkami UFO a fenoménmi PSI ukazujú, že naše súčasné modely reality sú

nedostačujúce. Fantastická cesta k našim mytologickým koreňom objasňuje, že sa náš základný západný vedecký rámec musí zmeniť. Bádateľská cesta ku koreňom inej, nám dosiaľ skrytej a potláčanej skutočnosti sa ešte len začala. Azda môžeme iba tušiť, aké prenikavé poznatky a prekvapenia sa tu objavia. Ako sa hovorí v jednom starom africkom proroctve: „Sen, v ktorom sa sami sebe snívame, sa ešte nedosníval!“

Záhada Síría - pre a proti

GOTTFRIED BONN A HANS WERNER SACHMANN

Pri skúmaní tradícií starých kultúrnych národov sa zavše môže stať, že bádateľ celkom prekvapujúco nájde astronomické poznatky o hviezdach a o ich sprievodcoch, voľným okom neviditeľných; poznatky, ktorých nadobudnutie bez pomoci optických prístrojov je len ťažko vysvetliteľné. Ako je známe, takéto poznanie majú Dogonovia, stredoafrický kmeň z Mali. Dogonovia napríklad poznajú obežnicu Síría, ktorú nazývajú Digitaria. Tento stelárny sprievodca, dnes označovaný ako Síríus B, je voľným okom neviditeľný a obehne hlavnú hviezdu Síríus A raz za päťdesiat rokov.

Celé náboženstvo Dogonov sa ovíja okolo Síría. Prejavuje sa to v obradoch takzvanej slávnosti zigui (ryžová slávnosť), ktorá sa koná v súlade s obežnou dobou Síría B každých päťdesiat rokov. Pokiaľ ide o predstavy záhrobného života, Dogonovia veria, že duše ich zomrelých putujú k „hviezde Po“ (Síríus). Tento zaujímavý aspekt vykazuje paralely s náboženskými predstavami starých Egypťanov, ako uvedieme ďalej.

Odkiaľ však vzali Dogonovia svoje poznatky o Síríu, poznatky, ktoré by vzhľadom na chýbajúce optické prístroje vlastne vôbec nemali mať? Tak či tak, okrem Dogonov majú aj iné kmene pozoruhodné astronomické znalosti. Napríklad Pygmejovia kmeňa Ituri odpradávná nazývajú Saturn „hviezdou deviatich mesiacov“. Tento aspekt ako prvý objavil francúzsky antropológ Jean Pierre Hallet, ktorý u Ituriov žil osemnásť mesiacov.

Zaujímavé je, že deviaty mesiac Saturnu objavil Američan W H. Pickering až v roku 1899. Od roku 1966 je známych desať mesiacov Saturna a od čias výpravy voyagerov dokonca sedemnásť, ale tieto posledné sú veľmi malé, nepravidelne sformované úlomky hornín. Pre údajne primitívny kmeň Pygmejov je poznanie deviatich (veľkých) mesiacov bez pomoci optického prístroja skutočne nezvyčajný výkon.

Aj Maori (Nový Zéland) možno nazvať ranými astronómami. Z pozorovania cestovateľov vyplýva, že rovnako ako Dogonovia, poznali planétu menom Parearu, o ktorej vedeli, že ju obkolesuje prstenec. Saturnove prstence však bez ďalekohľadu nevidiať [1].

Anglický spisovateľ Robert K. G. Temple [2], ktorý publikoval tajuplné poznatky Dogonov, sa domnieval, že Dogonovia svoje informácie možno dostali od mimozemských inteligencií, ktoré v ranom praveku pristáli na našej planéte. Ako sa dalo čakať, zdvihla sa proti nemu prudká búrka odporu. Podľa názoru nemeckého astronóma dr. Dietera B. Hermanna z Archenholdskej hviezdárne v Berlíne do oblasti osídlenej Dogonmi dorazili v 19. storočí kresťanskí misionári a pravdepodobne prejavili túžbu naučiť domorodcov popri kresťanskej etike aj poznatkom z astronómie.

Hermann vo svojej knihe [3], ale aj v súčasných prednáškach tvrdí, že astronomické poznatky Dogonov neobsahujú nič, čo by dnešná astronómia už nepoznala. Na podloženie svojich téz upozorňuje na údajné astronomické chyby v dogonskej mytológii. Napísal napríklad, že Dogoni vraj tvrdia, že Saturn ohraničuje našu slnečnú sústavu „voči našej Mliečnej ceste“.

Tieto údaje sú nepresné. Temple totiž objasňuje, že ide iba o domnienku etnológov skúmajúcich dogonskú mytológiu. Napísal: „Saturn je podľa nich >hviezda, ktorá< - v akejsi súvislosti s Mliečnou cestou ->ohraničuje miesto<. Nie je jasné, čo by to malo znamenať, a etnológovia

sa domnievajú, že túto záležitosť treba skúmať ďalej. Pravda, prikláňajú sa k názoru, že sa tým chce vyjadriť, že Saturn tvorí >hranicu< našej slnečnej sústavy voči zvyšku Mliečnej cesty, do ktorej vlastne sám prináleží. Saturn je najkrajnejšia, najvzdialenejšia planéta Slnka, o ktorej sa v dogonskej tradícii hovorí; tak by formulácia, že Saturn niečo >ohraničuje<, mala zmysel." Je to teda v podstate málo podložený výklad samotných bádateľov, nie tvrdenie Dogonov, ktoré pán Hermann nesprávne uvádza na podoprenie svojej argumentácie.

V ústnom podaní Dogonov sa hovorí, že Jupiter má štyri mesiace. Dnes vieme, že v skutočnosti ich má osemnásť, čo Hermann Templevi vyčíta. Samozrejme, aj Temple to vedel, a dokonca výslovne upozorňuje na to, že Jupiterove mesiace objavené v moderných časoch sú maličké a v porovnaní so štyrmi veľkými sprievodcami bezvýznamné.

„Červený" Sírirus

Na Hermannových výkladoch je veľmi zaujímavé, že Dogoni Sírirus označovali ako „červený". Sírirus je však biela, resp. modrobiela hviezda. To je pre Hermanna dostatočný dôvod, aby opis Dogonov označil za nesprávnu interpretáciu prevzatú z prastarého ústneho podania. Hermann napísal: „... predpokladá sa, že africkí kňazi sú farboslupí. V poriadku, lenže to isté by sa muselo povedať aj o pozorovateľoch Sírirus, ktorí uvádzali túto hviezdu vo svojich správach z 1. storočia pred našim letopočtom. V babylonských textoch (7. stor. pr. Kr.) sa totiž píše, že má farbu medi. Horácius hovorí o >rubra canicula<, teda o >červenom psovi<. Seneca píše, že je červenší ako Mars, a Klaudius Ptolemaios, nepochybne najväčší odborník spomedzi antických autorov, označuje Sírirus rovnakými slovami, ktoré používa aj pre Aldebaran v súhvezdí Býka, Betelgeuze v Orióne alebo Arktúr v súhvezdí Pastier - teda červená hviezda. V neskorších poznámkach sa už o červenom Sírirus nehovorí. Arabský učenec Al-Sufi (10. stor.) charakterizuje síce Ptolemaiom uvádzané červené hviezdy tiež ako červené, avšak s výnimkou Sírirus."

Hermann popiera, že by Sírirus mohol byť pred dvetisíc rokmi červený, a argumentuje, že takýto krátkodobý vývoj hviezd nie je možný. Takže naši antickí predkovia klamali! Alebo predsa len neklamali?

Hermann ako astronóm môže niečo vedieť o nevyvrátiteľných faktoch vizuálneho pozorovania hviezd, lenže od náboženstvom poznačeného výkladu našich predkov v súvislosti s hviezdami a súhvezdiami môže byť rozumovo vzdialený na celé svetelné roky. Antický človek totiž videl veci takisto, ako ich vidíme my dnes, pozeral sa však na ne často v doslovne inom svetle. Takže niektorá hviezda mohla byť červená, ak sa jej prisúdili vlastnosti s atribútmi tejto farby, hoci v skutočnosti žiarila bielo. Ako príklad uvidíme, že pre Grékov slovo „kyanos" znamená modrý. Spisovateľ Artur Zajonc o tom napísal [4]: „Hoci sa toto priradenie zdá jasné, príslušné miesta Homérovho textu vyvracajú tento výklad. V hneve a zármutku nad stratou svojho priateľa Patrokla zabil Achilles Hektora, prepíchal päť Priamovho šľachetného syna a zneuctil jeho mŕtvolu tým, že ju dvanásť dní vláčil po trójskych planinách. >Za vláčeným telom sa kúdlil prach, jeho (kyanos) vlasy sa rozviazali.< Máme tomu rozumieť tak, že Hektor mal modré vlasy? Aby sa zastavilo toto nezmyselné zneuctovanie šľachetného princa a bojovníka, Zeus vyslal k Achillovej nesmrteľnej matke Tetis na morské dno Zorničku. >L'ahkonohá< Zornička skočí do vody, nájde Tetis a požiadajú ju, aby s ňou šla za Diom. Tetis, rozpačitá, že sa má miešať medzi bohov, si vzala (kyanos) plášť - >nejestvovalo černejšie rúcho ako toto< - a sprevádza Zorničku na Olymp." Prečo má jej rúcho čiernu farbu, keď bolo označené ako kyanos (= modré)? Celkom jednoducho preto, lebo Gréci si spájali modrú farbu s temnotou a nemali na to iný výraz. Okrem toho prirovnávali zelenú farbu k niečomu „vlhkému", „sviežemu" a „živému", preto hovorili o zelených slzách. Dnes napríklad hovoríme, že niekto je zelenáč, čím, samozrejme, neopisujeme jeho skutočnú farbu, len jeho neskúsenosť.

S hviezdami je to tak isto. Mars bol na základe svojej červenej farby porovnávaný s bohom vojny. Aj starí Egypťania prirovnávali červenú farbu k životu, smrti a moci. Predovšetkým oheň bol

interpretovaný ako červenkastý. Narodenie bohyně Sóthis (= Síríus) považovali za ohnivé, a preto červené. Suteh hol opisovaný ako boh s červenými očami a vlasmi. Bohu Oziridovi boli obetovaní ľudia s „červenastou pokožkou“ [5]. Je ľahko pochopiteľné, že Dogonovia považovali Síríus za červený preto, lebo ho takto poznali zo staroegyptských a iných tradícií. Pokiaľ ide o Hermannov pokus vyvrátiť toto hľadisko, ukázalo sa to ako pasca, pretože „červená farba“, ktorou opisujú Dogonovia Síríus, naozaj poukazuje na veľmi staré duchovné dedičstvo. Prinajmenšom táto časť „poznania Síría“ by mala byť posunutá v historickom čase (alebo nám chcú nahovoriť, že kresťanskí misionári v 19. storočí sprostredkovali Dogonom práve antické chápanie červeného Síría?). Nejestvuje dôvod považovať ostatné časti tradície za neautentické.

Kargo kultu a Dogonovia

Ďalšiu indíciu svojej „hypotézy popretia“ vidí Hermann práve v „kargo kulte“ (je úsmevné, že pritom používa tie isté argumenty ako zástancovia preastronautiky). Pod pojmom kargo kult sa rozumie správanie prírodných národov pri kontakte s modernou technológiou. Hermann poukazuje na prípad z 2. svetovej vojny: Američania v tom čase používali mnoho juhovýchodných ostrovov ako základne pre svoje lietadlá. Po skončení vojny začali ostrovania stavať lietadlá zo slamy, aby tak podnietili k návratu lietadlá, ktoré považovali za „lietajúcich bohov“.

Podľa Hermanna chyby v astronomickom poznaní Dogonov naznačujú, že poznatky im sprostredkovali v priebehu posledných storočí astronomicky vzdelaní misionári, no Dogoni tieto informácie nepochopili správne a (ako je v kargo kulte zvyčajné) včlenili ich do svojej náboženskej predstavy o svete. Lenže práve chyby v astronomických faktoch (napr. červený Síríus) naznačujú omnoho starší pôvod poznania o Síríu, než Hermann predpokladá. Astronomicky vzdelaní misionári by to dozaista museli vedieť lepšie! Z ich zorného uhla by sa Síríus nikdy nejavil ako červený.

O to ohromujúcejšie je, že učení misionári boli na druhej strane takí predvídaví, že Dogonom odovzdali fakty aj o Síríu C, neznámom ďalšom sprievodcovi Síría (čo, mimochodom, odporuje aj Hermannovmu názoru, že Dogonovia mali poznatky len o tých astronomických údajoch, ktoré máme aj dnes). Ako a prečo by znali misionári odovzdávať zaostalým národom poznatky, ktoré ešte vôbec neboli známe, resp. dodnes neboli dokázané? Keby sme raz tohto druhého sprievodcu Síría našli, bolo by jednoznačne dokázané, že Dogonovia majú priam nevysvetliteľné poznatky.

Odhliadnuc od toho, Dogonovia nevykazujú žiadne známky kresťanskej viery. Misionári by však boli domorodcov popri sprostredkovaní poznania o vzdialených hviezdach v prvom rade poučili o Biblii. No v dogonskej mytológii sa nenachádza ani náznak z novších čias, ktorý by sa čo len v najmenšom ponášal na kresťanskú vieru. Kde sú kresby v piesku alebo drevené vyhotovenia krížov, ktoré by podľa kargo kultu boli prevzali do svojho náboženského systému? Alebo iné kultové predmety kresťanského pôvodu? Dogonovia síce uctievať svojho stvoriteľa nazývaného Nommo, oboživelnú bytosť, ktorá údajne zomrela a vstala z mŕtvych podobne ako Ježiš, aby očistila ľudí od ich hriechov. Lenže takého postavy spasiteľov možno nájsť na celej zemeguli, preto ich treba považovať za globálny náboženský prvok, ktorý sa nevzťahuje výlučne na kresťanstvo.

Proti teórii o misionároch hovorí, mimochodom, aj to, že sa u Dogonov našli kade s prosom a prastaré masky, ktoré Dogonovia používali iba raz za päťdesiat rokov, pri oslavách sviatku zigui. Jedna z týchto nádob pochádza z 12. storočia [6], čo objasňuje, že Dogonovia vedeli o Síríu B omnoho skôr ako ktorýkoľvek moderný astronóm.

Egyptský pôvod

Temple [2] sa ďalej domnieva, že astronomické poznatky Dogonov pochádzajú z Egypta. Táto téza nabrala nový dych vďaka dôkladnému výskumu autorov Roberta Bauvala a Adriana Gilberta. Vo svojej knihe [7] autori tvrdia, že egyptská kultúra bola od svojho počiatku ovplyvnená záhadným náboženstvom založeným na hviezdach, čo okrem iného najsilnejšie vyjadrujú geniálne

stavby pyramíd. Presvedčivé indície objasňujú, že tri veľké pyramídy v Gíze, ako aj susediace pyramídy boli súčasťou celkového architektonického plánu orientovaného podľa hviezd a vychádzajúceho z hviezdneho náboženstva.

Najpôsobivejšiu indíciu tejto teórii poskytujú letecké snímky Gízy. Porovnanie s fotografiou „pásu súhvezdia Oriónu“ vedie k záveru, že veľké a tri menšie pyramídy predstavujú presné zobrazenie súhvezdia Orión. Ďalej možno vychádzať z toho, že Egypťania v páse hviezd Mliečnej cesty videli nebeské zobrazenie Egypta. Kto by sa ešte čudoval ich viere, že ich duše sem vstupujú a stávajú sa nebeskými hviezdami - podobne ako Dogonovia verili, že po telesnej smrti sa ich duše vznesú k Síriu? Existuje aj niekoľko iných možných prameňov, z ktorých mohli Dogonovia prevziať svoje poznatky:

- * Ich kňazi mohli - tak ako vedia mnohí šamani, alebo ako to aspoň tvrdia - v tranze odpútať svoje vedomie od tela a odcestovať k Síriu. To však nevysvetľuje ich duchovné dedičstvo o Nommovi, ktorý im mal kedysi priniesť astronomické vedomosti, a nevysvetľuje ani to, prečo sa toto poznanie vzťahuje len na Sírius.
- * Pred dlhým časom možno existovalo veľmi vysoko rozvinuté ľudstvo a poznalo astronomické prístroje. Duchovné dedičstvá by potom v tej či onej forme pretrvali a takto sa dostali k Dogonom. Ale ani táto možnosť nevysvetľuje postavu Nomma a selektívne poznatky o Síriu (prečo nevedia aj o hmlovine v súhvezdí Andromeda alebo o Plejádach?).

Záverom musíme priznať, že „záhada Síria“ napriek nevydareným pokusom o jej vyvrátenie na jednej strane a novým dopĺňujúcim indíciám na strane druhej zostane zrejme aj naďalej záhadou.

India - „okřídlené vozy“ a „kozmickej oheň“

ANKE A HORST DUNKELOVCI

Posvätné indické texty hovoria o udalostiach siahajúcich veľmi ďaleko do minulosti. Nesčíselné stránky staroindickej literatúry sa čítajú ako vedecko-fantastické romány. Dozvedáme sa z nich o božských bytostiach sídliačich v kozmických mestách, o nebeských vozidlách, v ktorých prichádzali bohovia na Zem a v ktorých zase zmizli, o vojnách na zemi i vo vzduchu a o používaní zázračných zbraní [1-5]. Možno všetky tieto opisy odsunúť nabok ako bujnú fantáziu starých Indov, alebo obsahujú pravdivé jadro? Navštívili Zem v dávnej minulosti civilizácie, ktoré disponovali technickými poznatkami o tom, ako konštruovať lietajúce dopravné prostriedky a ako v kozmických lodiach cestovať po Galaxii?

Na drevenom vlyse chrámu Meenakši (asi 16. stor.) v Madurai s výjavmi z legend o Šivovi sme našli zobrazenia božích lietajúcich strojov. Sú to tzv. vimany, ktoré podľa starých textov boli na oblohe prehistorickej Indie niečím celkom všedným. V „okřídlenom“ nebeskom voze klesajúcom k zemi tróni boh Šiva, o ktorom ústne podanie hovorí, že sa kedysi zjavil v ohnivom stĺpe siahajúcom na jednom konci do vesmíru a na druhom do vnútra Zeme.

Šivov známy symbol „lingam“ [6], kameň valcovitého tvaru, sa považuje za symbol ohnivého stĺpa, za znamenie kozmickej sily; často sa zobrazuje s otvorom, z ktorého vystupuje Šiva. Na čele má tretie oko, z ktorého mal schopnosť vyslať lúč energie. Všetko, čo lúču stálo v ceste, zhorelo na popol.

Zo svätých kníh Indie vieme o mocnom rode kňazov bhrigov, ktorí ako jediní vedeli zapáliť „obetný oheň“. Len prostredníctvom nich bolo možné vytvoriť pravidelné spojenie medzi bohmi a ľuďmi [7].

Tieto tajomné bytosti prišli podľa prastarého presvedčenia pred dávny časom na Zem a v Indii sa na ne nezabudlo. Žijú ďalej v chrámoch vybudovaných na počesť bohov. V centre chrámov zasvätených Šivovi stojí „lingam“ a ešte stále horí „kozmickej oheň“; nad nimi sa dvíhajú „vimany“, kamenné napodobeniny božích vozov, vytvorených zo spomienok na ich niekdajšiu existenciu.

A na stenách chrámu Meenakši sú zobrazené tak, ako ich chápali ľudia v 16. storočí: vozy s krídlami a kolesami, určené pre jednu i viaceré osoby, dosadajúce na zem v aureole ohňa, bojujúce navzájom medzi sebou, a dokonca padajúce z neba. Nachádza sa tu celá plejáda „božích vozidiel“ v nevidanej rozmanitosti.

Staré epy a legendy nám zachovali ľudia. Je možné, že sa v textoch hovorí o nepochopených technických procesoch, o udalostiach, ktoré boli pre ľudí tých dávnych čias nevysvetliteľné a v ktorých preto museli vidieť niečo „božské“? Zapaľovali azda bhrigovia ako dávnovetkí astronauti pohonné agregáty prehistorických lietajúcich strojov, na ktorých bohovia premávali medzi svojimi kozmickými mestami a Zemou - a nie „obetné ohne“? Vystúpil boh Šiva z kozmickej lode, ktorá kedysi pristála na zemi v neznámej minulosti Indie? Disponoval zničujúcou energetickou zbraňou?

Rôzne staroindické epy rozprávajú o hrôzostrašných zbraniach bohov a o príšerných bojoch [8, 9]. Skončila sa pustošivými vojnami éra, keď bohovia komunikovali s ľuďmi? Mali globálne katastrofy za následok, že sa technické poznatky návštevníkov z kozmu stratili?

Sú to špekulatívne predpoklady? Áno. Ale možno je v nich pravdivé jadro, ktoré bolo ukryté celé tisícročia a ktoré možno krok za krokom nanovo objavovať až teraz.

Šambala - hviezdna ríša?

GISELA ERMELOVÁ

Staré indické a tibetské texty rozprávajú o utajenom kráľovstve s názvom Šambala a mnoho legend vie o rozprávkových podmienkach, za akých v nej žijú jej obyvatelia. Prvé písomné údaje o tomto skrytom kráľovstve sa nachádzajú v posvätných knihách tibetského budhizmu: Kandžur a Tandžur. Približne v 11. storočí boli najstaršie zväzky týkajúce sa Šambaly preložené zo sanskritu do tibetčiny. Odvtedy celý rad básnikov, jogínov a učencov z Tibetu a Mongolska napísal ďalšie diela o tejto tajupnej ríši.

Podľa tradičného ponímania leží Šambala za prstencom končiarov s večným snehom, je to čarokrásne kráľovstvo obdarené pohodlím, bohatstvom a luxusom. Hlavné mesto sa volá Kalapa, v „paláci z drahokamov“ v ňom sídli panovník a má veľmi „moderné“ vybavenie: je jasne osvetlené aj v noci, teplota v miestnostiach je podľa želania. Staré texty hovoria o „krištáľoch“ vpustených do dlážok a stropov, ktoré môžu vyžarovať teplo alebo chlad. Najohromujúcejšie však sú „strešné okná“ a „magické zrkadlo“ v paláci: strešné okná sú skonštruované tak, že v nich možno zviditeľniť život na iných svetoch, a kráľ má „zrkadlo“, na ktorom môže sledovať dianie vo veľkej vzdialenosti. Tibetskí lámovia, ktorí sa dostali do kontaktu so západnou civilizáciou, ho bez rozpakov interpretujú ako akýsi monitor umožňujúci kráľovi sledovať dianie na svete.

Toto ukryté kráľovstvo má aj ďalšie ohromujúce atribúty: staré texty hovoria napríklad o „kamenných koňoch so silou vetra“, ale aj o „lietadlách z kameňa“. Bola Šambala vybavená lietadlami? Niektorí z dnešných lámov skutočne veria, že „kamenné kone“ by mohli byť lietajúce objekty najmodernejšej techniky: Najnovšie sa v tibetských kláštoroch diskutuje o tom, či pod slovom „kamenný“ nebola myslená pohonná látka lietajúcich objektov, či skôr materiál (ale aký? v kameň už nechcú veriť) použitý na stavbu „koní“.

Tibetské tradície lokalizujú Šambalu väčšinou kamsi severne od Tibetu, skrytú kdesi za himalájskymi končiarimi s večným snehom. Podľa najstarších textov „ukrytá“ pravda leží severne

od Bodg-Gaje, budhistického svätostánku v severnej Indii. Už stovky rokov sa aj v tibetských kláštoroch vyslovujú rôzne domnienky o jej presnej lokalizácii. Názory sa natoľko rozchádzajú, že niektorí lámovia ju umiestnili do severného Tibetu, iní dokonca na severný pól, ako možný kandidát sa uvádzal aj New York!

Hlavný bod sporu tvorí otázka, či je Šambala vôbec viditeľná ľudským okom. Keby Šambala bola na Zemi - ako by mohla zostať neobjavená? Podľa toho, čo vieme o povrchu Zeme, je existencia Šambaly veľmi nepravdepodobná, niet tu miesta pre ukrytú krajinu s deväťdesiatimi šiestimi kniežatstvami. Nepoznáme ani horskú reťaz - a údaje máme zo satelitov -, usporiadanú do tvaru lotosového kvetu s ôsmimi lupeňmi, ako sa tvrdí o Šambale. Kým sa obyvatelia budhistických kláštorov ešte vždy snažia túto ríšu umiestňovať niekde na Zem, proští veriaci ju celkom jednoducho vidia na božích nebesiach.

Niektorí Tibeťania však hľadajú Šambalu aj vo hviezdach a predpokladajú, že sa nenachádza na Zemi, ale na nejakej inej planéte. Samotný dalajláma diskutoval o tejto možnosti. Je Šambala svetom mimozemskej civilizácie, o ktorej mali Tibeťania kedysi poznatky? Alebo je to tajuplná ríša mimo priestoru a času? Špekuluje sa aj o tom, či sa azda Šambala neukrýva v inom rozmere alebo v paralelnom svete. Potom by sa nám mohla do určitej miery ukrývať „priamo pred nosom“, bez toho, aby sme ju vnímali.

„Sprievodca“ do Šambaly

A predsa existujú „sprievodcovia“, ktorí sa pokúšajú opísať cestu do Šambaly - príznačne takými nejasnými a zastaranými výrazmi, že sa ich pokynmi dá iba ťažko riadiť. Podľa opisu sa cesta spravidla začína na známych miestach v Indii alebo v Tibete a vedie do neznámych oblastí na ďalekom severe. V jednom prekvapujúcom a zarážajúcom detaile sa však všetky zhodujú: zavedú cestovateľa k miestu, odkiaľ sa môže dostať ďalej už iba vzduchom! V básni, ktorú roku 1557 napísal tibetský knieža, stojí: „Potom ťa vznešení za hudby zlatých zvončekov na nohách zodvihnú na plecía a preniesú ťa ako chumáčik vaty ponad horskú reťaz. S ich zázračnou silou budeš plávať vzduchom ako štít a zahanbíš aj orly.“ Ako len mohla znieť pôvodná verzia tohto úseku cesty?

Aj v texte zvanom Kalapar jugpa, preloženom zo sanskritu, sa cesta končí na končiari s večným snehom. Tam by mali sídlieť „démoni“, a tí jazdcovi pomôžu doletieť do Šambaly.

Niektorí tibetskí lámovia dnes veria, že každý, kto by sa pokúsil doraziť do Šambaly našimi modernými lietadlami, by zahynul. Pretože na túto cestu sú potrebné určité „sily“, ktoré by človeka bezpečne preniesli cez množstvo nadprirodzených prekážok. Láma Kungpa Rinpoče o tom hovorí: „Je to ako pri ceste na Mesiac. Vieš si predstaviť let na Mesiac bez rakety?“

Jednoduchí Tibeťania považujú Šambalu za akési nebo nad oblakmi. Kedysi lámovia putovali po krajine. Vystupovali na ľudových slávnostiach a pred davom roztvárali zrolované obrazy znázorňujúce cestu do Šambaly. Spievali a rozprávali príbehy o putovaní a ťažkostiach, aké pritom treba prekonávať. Cesta príznačne vrcholila na končiari s večným snehom, odkiaľ nahor do oblakov viedlo schodisko! Lámovia spievajú, že to je „vstupná brána do Šambaly“! Pri pohľade modernými očami by sme pokojne mohli toto „schodisko“ považovať za dnešné kozmické odpaľovacie rampy. Existuje aj dojímavé naivné tibetské zobrazenie, na ktorom skupina cestujúcich celkom jednoducho putuje do Šambaly po dúhe. Niektorí lámovia veria, že veľkí jogíni sú schopní uskutočniť „astrálnu cestu“ do Šambaly. A mnohí budhisti sa vrúcne modlia za to, aby sa tam znovuzrodili.

Útok, alebo pokojný kontakt?

Jedno tibetské proroctvo vraví, že „zlý duch“ raz vyjaví „barbarom“ (teda ľuďom, ktorí nepripúšťajú k budhistickému učeniu kálačakra), že vôbec nie sú najmocnejšími obyvateľmi sveta, pretože ešte existuje aj ríša Šambala! Niektorí lámovia sa domnievajú, že „barbari“ by sa mohli

na základe technologických prostriedkov, ktoré majú k dispozícii (SETI? = Search for extraterrestrial Intelligence - hľadanie mimozemskej inteligencie Medzihviezdne kozmické lety?) dozvedieť o jestvovaní Šambaly, resp. dostať sa tam. Pritom má podľa tohto proroctva dôjsť najprv k pokojnému porozumeniu: Vládca Šambaly Rudra Čakrin privíta votrelcov a ich vodcovi ponúkne spoločnú vládu. Po určitom čase sa však vládca „barbarov“ pokúsi dosiahnuť samovládu. „Barbari“ napadnú Šambalu lietadlami a začnú leteckú bitku. Ich plán je však beznádejný, pretože Rudra Čakrin bude proti nim viesť zničujúci boj. V textoch sa píše, že kráľ napokon zostúpi zo Šambaly, aby „barbarov“ vyhubil. Lámovia z toho vyvodzujú, že bude musieť prísť na Zem z mimozemského sveta, pretože Džambudvípu dnes identifikujú so zemeguľou a nie s pozemským svetadielom. Po poslednom boji sa z neba znesie „železné koleso“ a ohlásí začiatok vlády Rudru Čakrina; od neho je odvodené aj jeho meno: „Uháňajúci s kolesom“. Viacerí jogíni údajne už videli toto „železné koleso“ vo víziách a zhodne hovoria o tom, že sa blíži k „domu“, stotožňovanému s našou planétou.

Rudra Čakrin bude po svojom víťazstve vládnuť nad celým svetom a vybuduje nový zlatý vek: potom už nebudú nijaké choroby, všetci sa budú tešiť dlhému životu, nikto nebude musieť pracovať, aby si zarobil na každodenný chlieb, potrava bude „vznikať“ sama od seba a ľudia nadobudnú „magické sily“. Veda a technika pokročia a budú slúžiť už len na mierové účely.

Podobné proroctvá poznáme z celého sveta - Erich von Däniken ich vymenoval vo svojej knihe v roku 1995. Aj prastará legenda o Šambale sa pripája k tejto reťazi. Kde sa Šambala rozprestiera v skutočnosti? Možno naša epocha pomocou svojich technologických možností nájde odpoveď.

Lietajúce kone v dávnych mýtoch

WOLFGANG SIEBENHAAR

V známej zbierke Tisíc a jedna noc má jedna z rozprávok nadpis Zázračný tátoš. Ide o rozvláchny príbeh lásky a tu by sme z neho chceli vyňať iba opis čierneho tátoša:

Vladárovi Perzie, šachovi Saburovi daroval istý mudrc koňa z čierneho ebenového dreva. Keď mu ho odovzdával, mudrc povedal: „Tento drevený kôň ťa za jeden deň odnesie ďalej ako skutočný kôň za celý rok, pretože lieta vo vzduchu ako orol. Nijaké more nie je preň priveľké a rozbúrené, nijaká hora nie je preň privysoká a neschodná. Môžeš ju preletieť na tomto tátošovi...“

Pozoruhodné vlastnosti na koňa! Veľký neznámy predviedol užasnutému šachovi letecké schopnosti čierneho koňa. Keď naň vysadol, otočil kolíček na krku zvieratka a už „sa kôň neuveriteľne rýchlo vzniesol do vzduchu. Šach Sabur a jeho dvorania onemeli od prekvapenia, hľadiac za zázračným jazdcem, ktorý sa čoskoro zdal už iba ako orol, potom ako vrabec a napokon malý ako komár, až sa celkom stratil na belasej oblohe.“

Čo to bol za „kolíček“, ktorým bolo treba otočiť? Mimochodom, nepovolani si so záhadným koňom neporadili. Keď naňho vysadol princ, čierne zviera sa z miesta ani nepohlo. Do pohybu sa dalo, až keď mudrc princovi vysvetlil funkciu kolíčka. Aby mohol pristáť, musel potočiť ďalší malý kolíček, ktorý princ použil po dlhom čase strávenom vo vzduchu bez pristátia, pretože spočiatku nemohol kolíček nájsť, alebo s ním zaobchádzal nesprávne. „Okamžite zbadal, že kôň spomalil svoj rýchly let a klesol k zemi.“ Princ pristál vo vzdialenej krajine a po viacerých ďalších letoch dorazil až do Číny. Tam predviedol zázračného čierneho koňa cudziemu kráľovi, ktorý spočiatku nemôže jeho stúpanie sledovať „pre veľký oblak prachu“.

V priebehu rozprávky sa kôň použije viackrát. Raz na ňom smie letieť aj princezná, ktorá svoj strach z nezvyčajného dopravného prostriedku rýchlo prekoná, lebo „kôň odletel pokojne a bez záchvevov“.

Na tom, že kone víria mračná prachu, nie je nič nezvyčajné leda ak sú mračná také veľké, že v nich už „koňa“ nerozoznať. Schopnosť koňa vzniesť sa do vzduchu by sme mohli priradiť k

túžobnému želaniu rýchleho jazdca. Ale to, že letí „bez záchvevov“ potom, ako sa na štart a na pristátie museli použiť rôzne „kolíčky“, pôsobí vskutku nezvyčajne. Navyše zázračný čierny kôň mohol prevážať viac osôb. Podľa ústneho podania však zázračné zviera napokon uložili do kráľovskej pokladnice, kde pravdepodobne stojí dodnes a čaká, že ho objavíme!

Kôň s vrtuľami

Čínska mytológia obsahuje nielen ústne podania o lietajúcich drakoch chrliacich oheň, ale aj o okrídlených koňoch. Istý stolár zhotovil dreveného koňa. Poháňalo ho dvadsaťšesť vrtúl: Znova sa istý princ pomocou tohto zázračného koňa dostáva do ďalekých krajín, kde zažije všakovaké dobrodružstvá. Zalúbi sa do princeznej zatvorenej vo „vzdušnom zámku“, kde ju otec drží pre jej krásu. Samozrejme, hrdinovi rozprávky sa podarí dostať na lietajúcom tátošovi k princeznej. Lenže aj kráľ má lietajúceho koňa a prevezie na ňom do zámku vo vzduchu stráže (tento kôň však musel mať veľmi široký chrbát a náležite veľké sedlo!), ktoré majú vyhnat' zalúbeného princa. Lenže na kráľov úľak stráže v zámku vždy zaspali - možno ich tam hore unavil nedostatok kyslíka. Princ zakaždým zoberie princeznú a lietajúci kôň s vrtuľami ich spoločne odnesie ponad oblaky do bezpečia.

Z antickej gréckej mytológie celý svet pozná Pegasa, okrídleného koňa božského pôvodu. Pegas sa preháňal po nebi a po zemi a nikoho k sebe nepustil. Až pomocou bohyně Atény sa ho mladému chránencovi bohov Bellerofontovi podarilo preľstiť a podrobiť si ho. Na chrbte okrídleného zvieraťa Bellerofontes porazil rôznych nepriateľov, dokonca celé húfy. Zdanlivá neporaziteľnosť mu však jedného dňa stúpila do hlavy a rozhodol sa, že odletí do neba k bohom. Skutočne stúpil čoraz vyššie. No najvyšší boh Zeus, rozhnevaný touto spupnosťou, vyslal proti nemu ovada, ktorý uštipol okrídleného koňa a ten svojho jazdca zhodil. Bellerofontes spadol na zem, ťažko sa zranil a zmrzačil. Ale okrídlený kôň Pegas pokračoval vo svojom lete aj bez pilota. Odvtedy nosí Diovi blesky na Zem.

Kto prekutáva rozprávky a mýty starých národov, vždy znova naráža na motív lietajúceho koňa. Vynárajú sa pritom nasledujúce prvky:

- * „Kôň“ má vybavenie, ktoré umožňuje lietanie;
- * toto vybavenie musí pilot správne obsluhovať;
- * pilot musí byť najprv poučený, čiže musí byť zaškolený do obsluhy koňa;
- * pri správnom zaobchádzaní sú možné mnohé štarty, pristátia, diaľkové lety a pokojný let bez záchvevov;
- * „kôň“ pri štarte vytvára veľké mračno prachu;
- * je schopný prevážať viac osôb (o. i. viacerých vojakov);
- * slúži ako dopravný prostriedok medzi Zemou a „zámkom vo vzduchu“, čo je zjavne omnoho väčší objekt, ktorý sa nenachádza na Zemi (pravdepodobne, ako vieme z indickej mytológie, ide o kozmickú stanicu na obežnej dráhe Zeme);
- * ľudia, ktorých bez prípravy takýmto „koňom“ priviezli do „vzdušného zámku“, „pravidelne zaspávajú“. To by mohlo poukazovať na zmenené podmienky - pobyt v kozmickej stanici by dozaista pôsobil na nepripravené posádky;
- * „kôň“ však môže byť aj napadnutý a poškodený, takže pilot padá k zemi a utrpí ťažké zranenia.

Nech už je rozprávanie o čudných „koňoch“ akékoľvek fantastické, nech už k nemu neskorší kronikári a prekladatelia pribásnili čokoľvek, jadro ústneho podania o lietajúcom objekte

prekypujúcom energiou, ktorý dokázal zasvätených alebo poučených pilotov vozit' vo vzduchu, zostáva.

Tajomná kráľovná zo Sáby

HORST DUNKEL

Muselo to byť okolo roku 950 pred Kr., keď sa kráľovná zo Sáby dopyčovala o chýre kráľa Šalamúna a „prišla ho skúšať hádankami. S veľkým sprievodom prišla do Jeruzalema. Ťavy niesli voňavky, veľké množstvo zlata a drahokamy. Prišla k Šalamúnovi a povedala mu všetko, čo mala na srdci. A Šalamún jej dal odpoveď na všetky otázky; pred kráľom nebolo nič také skryté, aby jej nebol odpovedal. Keď kráľovná zo Sáby videla všetku Šalamúnovu múdrosť a dom, ktorý postavil, jedlá na jeho stole, kreslá jeho úradníkov, vysluhovanie jeho sluhov, jeho šatne, jeho nápoje, ktoré obetoval v Pánovom dome, bola celkom bez seba a povedala kráľovi: Pravdivá bola reč, ktorú som vo svojej krajine počula o tebe a o tvojej múdrosti. Neverila som rečiam, ktoré som počula, kým som neprišla a nepresvedčila sa na vlastné oči..."

Tak opisuje Biblia v desiatej kapitole Prvej knihy kráľov legendárnu návštevu kráľovnej zo Sáby u kráľa Šalamúna, ktorý vládol v Jeruzaleme v rokoch 965-926 pred Kr. Táto návšteva vošla aj do posvätej knihy islamu Koránu. Príbeh v ňom však znie skôr ako orientálna rozprávka. Šalamúnova (po arabsky Sulejman) múdrosť a moc sú opísané ešte kvetnatejšie ako v Biblii. Podľa islamu bol pánom nad všetkými bytosťami sveta, nad ľuďmi, zvieratami a „džinmi", duchmi a démonmi, ktorých využíval vo svoj prospech.

„Prišla som, ja zo Sáby." Tak sa začína v Koráne rozprávanie dudka o nádhernej ríši, ktorej pohanská kráľovná vyzýva slnko namiesto Alaha. Sulejman vyšle vtáka späť do Sáby s listom. Vyzýva v ňom kráľovnú, aby sa vzdala slnečného kultu a hlásila sa k pravému bohu. Žena nato odcestuje do Jeruzalema a hlboko pohnutá stretnutím so Sulejmanom prestúpi na islam a ubezpečuje: „Pravú vieru chcem prijať. So Sulejmanom sa oddávam Bohu, pánovi svetov."

Zatiaľ čo Biblia hovorí iba o jednej „kráľovnej z juhu" alebo „kráľovnej zo Sáby" a neuvádza jej meno ani odkiaľ presne prišla, v Koráne sa nazýva Bilkis. Pomerne konkrétne údaje miesta umožňujú predpokladať, že jej vlasť bola na Arabskom polostrove v oblasti dnešného Jemenu. Pre Jemenčanov sa každopádne stala symbolom ich krajiny.

Stará legenda nadobudla najväčší význam v Etiópii. Zachovala sa v etiópskom národnom epose Kebra nagast (Chvála kráľov). Podľa legendy sa v ňom kráľovná volá Makeda a je to Etiópanka z Aksumu, starého hlavného mesta mocného kráľovstva v predkresťanských a kresťanských dobách. Jej cesta nezostala v tejto verzii bez následkov: Po návrate do Etiópie porodila syna menom Baisah Lekhem. Neskôr sa volal Menelik I. a jeho ríša sa rozprestierala od egyptských hraníc až po Somáliu a na východe po Arábiu.

V Biblii ani v Koráne nie je spomínaný tento spoločný syn kráľa a kráľovnej. Naproti tomu v ústnom podaní bol zakladateľom šalamúnovskej dynastie abesínskych panovníkov, ktorá sa udržala pri moci takmer tritisíc rokov až do zvrhnutia cisára Haileho Selassieho v roku 1974. Kým Biblia mlčí o mieste pobytu najzáhadnejšieho dôkazu Starého zákona, archy zmluvy, ktorá nevedno kedy zmizla z jeruzalemského chrámu, Kebra nagast píše, že Menelik ju pri príležitosti jednej z návštev svojho otca odniesol z chrámu a dopravil do Aksumu, kde sa údajne odvtedy nachádza.

Existovala kráľovná zo Sáby naozaj? Biblia neprispela k vyriešeniu záhady, kto bola kráľovná zo Sáby a kde sa rozprestierala jej ríša. Neposkytuje o tom nijaké podklady. Vedecky sa doteraz takisto nepodarilo nájsť nijaké stopy, ani predložiť dôkazy potvrdzujúce skutočnú existenciu tajomnej panovníčky. Ako je to teda s pravdivosťou tohto duchovného dedičstva?

Hľadanie stôp v Aksume

Keď sme v januári 1995 prišli do prastarého kráľovského mesta Aksum v severnej Etiópii, stáli sme pred nevelmi pôsobivými zrúcaninami budovy, o ktorej nás domorodý sprievodca ubezpečoval, že toto bol palác kráľovnej zo Sáby. Ako sme z cestovných správ skorších návštevníkov Aksumu vedeli, veľkosť a nádhera tohto stavebného diela museli kedysi vyvolávať veľkolepý dojem. My sme naproti tomu sklamaní. Nízke kamenné základy naznačujú rozlohu a pôdorys budovy, podľa schodísk možno predpokladať, že muselo ísť o viacposchodovú stavbu. Kanalizačný systém a miestnosť vykladaná veľkými kamennými doskami, takzvaná trónna sála - to je všetko, čo zostalo z paláca.

Rovné pole na náprotivnej strane ulice je posiate žulovými stélami. Niektoré stoja vzpriamene, iné, čiastočne porozbíjané, ležia na zemi, takisto aj kedysi najvyššia z nich, vysoká asi štyri metre. Údajne označujú hrobku kráľovnej zo Sáby.

Podopierajú toto tvrdenie archeologické nálezy? V priestore so stélami sa nikdy vykopávky nerobili. Výskum základných kameňov paláca viedol k poznatku, že jeho vznik treba datovať do prvých storočí po Kr., teda vyše tisíc rokov po Šalamúnovi. Takúto námietku náš sprievodca neuznáva. Ako všetci ostatní obyvatelia Aksumu, aj on pevne verí, že tu kedysi stálo sídlo kráľovnej zo Sáby

Naším ďalším cieľom je Mai Shum, rozsiahle umelo vytvorené jazero z predkresťanských čias, o ktorom obyvatelia hovoria, že to bol kúpeľ kráľovnej zo Sáby. Musel to byť mimoriadny výkon vytesať túto obrovskú vodnú nádrž do masívnej skaly, ktorá pravdepodobne už aj pred vyše dvetisíc rokmi slúžila ľuďom z mesta a z okolia na zásobovanie vodou počas dlhého obdobia sucha. No ani táto nádrž nemôže poskytnúť dôkaz o tom, že v Aksume panovala kráľovná zo Sáby, ktorá vošla do etiópskej legendy pod menom Makeda.

Keď človek dnes príde do Aksumu a vidí hromadu biednych chatrčí, potrebuje veľkú dávku fantázie, aby si predstavil, že tu kedysi stálo centrum rozkvitajúcej kultúry. Od 1. až do 6. storočia po Kr. patril Aksum k najmocnejším ríšam antického sveta, kresťanstvo v nej bolo už vo 4. storočí štátnym náboženstvom a obyvatelia mali obchodné styky s Egyptom, Indiou, Cejlónom a Čínou. Vyše tisíc rokov sa tu konali korunovácie etiópskych kráľov. To je historicky doložené. Naproti tomu o predkresťanskej epoche Aksumu chýbajú spoľahlivé správy.

Podľa legendy už jedenásť storočí pred Kr. sídlil v Aksume Menelikov starý otec Se-Kaussia. Dnes sa považuje za obdobie skutočného založenia Aksumu 2., maximálne 3. storočie pred Kr.

Mesto by tak nebolo dostatočne staré, aby mohlo byť niekdajšou metropolou ríše kráľovnej zo Sáby. Podľa súčasného stavu poznania za čias života Šalamúna neexistoval v Etiópii nijaký štátny útvar schopný splodiť takú skvelú osobnosť, akou bola kráľovná zo Sáby.

Tvrdenie, že kráľovná tu žila asi pred tritisíc rokmi, teda stojí na hlinených nohách. Len archeologické dôkazy z tých čias by mohli podporiť hodnovernosť tejto legendy. Dosiaľ archeológovia nenašli nič, ale pod povrchom Aksumu leží ešte mnoho budov z neznámej minulosti, ktoré čakajú na to, aby ich niekto vykopal. Je známe, že v okolí sa rozprestierajú celé kilometre neprebádaných podzemných chodieb a komnát. Budeme musieť počkať na ďalšie výskumy.

Svedkami vysoko rozvinutej civilizácie Aksumu v raných časoch sú gigantické stély, ktoré svojimi podlažiami modelovanými ako poschodia čnejú do neba až do výšky 23 metrov. V Aksume bolo približne stotridsať týchto obeliskov vysokých až 33 metrov a vytesaných z jediného bloku žuly. Ale riešeniu záhady okolo kráľovnej zo Sáby sme sa nepriblížili ani v Aksume. Alebo predsa? Vedú nás azda kamenné „mrakodrapy“ a mesačné kosáky symbolizujúce juhoarabského boha Mesiaca Almkaha, ale aj odhalené nápisy, svedčiacie o úzkych vzťahoch medzi predkresťanským Aksumom a starovekými juhoarabskými ríšami, na správnu stopu? Pochádzala táto zabudnutá kultúra, ktorej umenie a nepochybne vysoko rozvinuté technické poznanie sme obdivovali

v Aksume, z najskôr osídlenej oblasti Arábie, z jemenskej vysočiny? Treba vlast' ságami opradenej kráľovnej hľadať tam, v oblasti známej z predkresťanských čias ako „Kráľovstvo Sába“?

Rozhodli sme sa, že túto jeseň navštívime antické zrúcaniny v Jemene. Po návrate chceme - ako stojí v Koráne - „priniesť o Sába určité zvesti“.

Manicheizmus

FRANK TANNER

„Rané náboženstvá sa obmedzujú iba na jednu krajinu a jednu reč. Avšak moje náboženstvo je známe v každej krajine a vo všetkých jazykoch, a vyučuje sa aj v tých najvzdialenejších krajinách. Moje náboženstvo sa zachová až do konca sveta. “

Mání

Peržan Mání (14. apríla 216 - 276) bol jedným z najväčších zakladateľov náboženstva v dejinách sveta a jeho učenie bolo vskutku svetovým náboženstvom, ktoré sa rozšírilo od Európy až po Indiu. Vo svojej pôvodnej forme síce neprežilo desiate storočie [1], ovplyvnilo však heretické sekty bogomilov a katarov [2]. Keďže Mání „skombinoval“ svoje učenie z takých rozdielnych náboženstiev ako kresťanstvo, budhizmus, zoroastrizmus a parsizmus [1, 5] a z každého prevzal použiteľné náboženské zásady, vzniklo v starých kultúrnych okruhoch ľudstva skutočné svetové náboženstvo. Zvyšky jeho kozmického dualizmu sa nachádzajú dokonca aj v stredovekých rytierskych románoch ako Parsifal alebo Tristan a Izolda [3].

Ako zneli zásady tohto náboženstva? Zo zoroastrizmu prevzal Mání dualizmus. Duch je svetlo, teda dobro; naproti tomu telo je temnota, teda zlo. Svetlo a tma ustavične bojujú o nadvládu nad svetom. Človek sa v dôsledku toho skladá z dvoch navzájom bojujúcich „elementov“, pričom manichejec sa snažil oslobodiť spod vplyvov tmy pomocou askézy a dobrých skutkov [1, 2, 5]. Spoločnosť sa členila podľa tohto chápania na vyvolených a poslucháčov Poslucháč (teda ten, kto počúval vyvolených) sa mohol po znovunarodení inkarnať ako vyvolený. Electi (vyvolení) prísne dodržiavali tri signacula (pečate), a to: pôst, sexuálnu zdržanlivosť a odmietanie každej práce [4, 5]! Manicheizmus bol vykupiteľským náboženstvom, zaoberal sa dokonca kozmickou nebeskou mechanikou. Sú údaje o tom, že Mání poznal heliocentrický obraz sveta. V Kephalaia (prednáškach Máního učenia) sa hovorí o siedmich planétach pripevnených na kolesách sféry, ktoré iba rýchlym otáčaním okolo náboja kolesa zostávajú na nebi [5, str. 168]!

Dôležité však je, že Mání svoju víziu dostal údajne od „anjelov“, čo nás privádza k tým aspektom tohto náboženstva, ktoré sú zaujímavé pre hypotézu paleo-SETI. V kolínskom Máního kódexe, najmenšej knihe neskorej antiky z 5. storočia po Kr., sa nachádza životopis zakladateľa tohto zvláštneho náboženstva [1; bodky v texte znamenajú neúplnosť originálu]. Tak sa dozvedáme, že Máního navštívili „anjeli“: „Druhý raz prehovoril akýsi hlas ... ku mne zo vzduchu nasledujúcimi slovami: Posilňuj svoju silu, upevňuj svoju myseľ a prijmi všetko, čo ti bude vyjavené.“ [1, str. 49]

Takéto „hlasy“, zhora sa prihovárajúce vyvoleným osobám, poznáme nielen zo Starého a Nového zákona a mnohých legend o svätcoch, ale aj zo správ o zážitkoch s UFO. Preto nás neudivuje, že v Máního kolíske nastali udalosti, aké poznáme z nesčíselných moderných prípadov CE-IV (close encounter IV - blízke stretnutie IV druhu) [6, str. 77]: „...a po jeho narodení mala (Máního matka) o ňom krásne sny; pozorovala v bdelom [!] stave, ako ho ktosi uchopil, zodvihol so sebou do vzduchu a potom ho priniesol späť. Často sa zdržal jeden či dva dni, kým ho znovu priniesli späť.“ [5, str. 75]

Mání mal ako dieťa „nebeského“ vodcu, ktorého nazýval „dvojčaťom“, a ten mu ukázal podivné veci. Mohol byť identický s čudесnými „neviditeľnými sprievodcami“, o akých hovoria mnohí

postihnutí fenoménom únosov z vlastného detstva: „V čase, keď som vyrastal ... zjavil mi ... otcov svetla a všetko, čo sa deje v lodiach [!]. Ďalej mi odhalil vnútro stĺpa, otcov a mimoriadne mocné sily, skryté práve v týchto stĺpoch a cestujúce k výšinám otca..." [1, str. 56]

Religionisti tvrdia, že slovami „lode" a „stĺp" boli myslené Slnko a Mesiac. Avšak Mání tým mohol opisovať technické predmery na Zemi alebo vo vesmíre, navyše „náboženské vízie", aké poznáme zo správ od Ezechiela alebo Henocha, sa dajú dať do súladu s modernými scenármi únosov. Lenže náboženstvo má byť transcendentné a musí narábať so symbolmi. Reálne „lode" cestujúce „k výšinám otca" a „stĺpy", to predsa nejestvuje, však?

Ďalšie „nanebovzatia"

Do Máního kódexu sú okrem toho začlenené aj rôzne apokalypsy, ako Adamova, Sethova, Enosova, Sémova, Henochova a Pavlova. Všetky sa zaujímavo zhodujú v tom, že každého z týchto patriarchov navštívil anjel a potom ho odniesol. Seth píše: „Anjel položil svoju ruku na moju pravicu, vytrhol ma zo sveta, do ktorého som sa narodil, a odniesol ma na iné miesto, ktoré bolo veľmi mohutné. Za sebou som počul obrovský hluk..." [1, str. 62]

Enos opisuje „let" ešte realistickejšie: „Srdce mi oťaželo, chveli sa mi všetky údy, stavce v chrbtici sa mi chveli od prudkosti pohybu [sic!] a nohy sa nezastavili vo svojich zhyboch." [1, str. 63] A takto znie moderný opis štartu raketoplánu od amerického astronauta Josepha Allena: „Zadal' čo sa zapalujú hlavné motory, cítí posádka hlboko pod sebou stúpať gigantické burácanie ohňa... (Astronauti) cítia hrmot jej skoku do vzduchu celou svojou bytosťou - ochromujúci hluk privalu energie explodujúcej pod nimi a grandiózne zrýchlenie... Kým sa rakety derú nahor, mohutná sila pritláča posádku do sedadiel. Raketoplán prudko vibruje a napriek ochrannej helme panuje v kabíne príšerný hluk."

Mání musel mať cez patriarchov k dispozícii dokumenty, o ktorých my už nič nevieme. „Únos" Henocha takto vyznieva celkom ináč ako v kanonizovanej Biblii a v známych apokryfoch: „Henoch povedal: >Položili ma na vetrom poháňaný voz a odniesli ma na koniec neba. Preleteli sme svety, svet smrti, svet temnoty a svet ohňa.<" [1, str. 65]

Máme teda údaje o tom, že jeden (či zase jeden?) známy zakladateľnáboženstva mal kontakty s mocnou bytosťou, ktorej „spôsob činnosti" vykazuje mnoho paralel s dnešnými únosmi do UFO! Okamžite sa natíska otázka, načo slúžia vnuknutia tým druhým? Prečo sa mimozemšťania maskujú ako nebeskí anjeli?

Hypotéza mimikry Johanna Fiebaga [8] nám umožnila spoznať že mnoho udalostí súvisiacich s mimozemšťanmi je pre náš rozum nepochopiteľných, áno, tí druhí ich úmyselne zastierajú.

No cez toto zastieranie sa predsa len ukazuje opakujúci sa fenomén, ktorý by mohol zamerať našu pozornosť na jeho reálny modus operandi. Fenomén, s ktorým sú konfrontovaní nielen dnešní účastníci CE-IV (blízkeho stretnutia IV druhu), ale ktorý možno považovať aj za spúšťač Máního svetového náboženstva. Prof. John Mack vo svojom fascinujúcom diele [9, str. 533] konštatuje: „Domnievam sa, že rozšírenie vedomia a osobná premena predstavujú základný aspekt fenoménu únosov." A na strane 545 stojí: „Napokon mnohí nadobúdajú pocit, že ich rozšírené duševné vedomie musí byť nasadené pre akési poučenie alebo pre vyšší cieľ!..."

Tento poznatok (so všetkými dôsledkami) nepodceňuje to, že sme ešte iba na začiatku výskumu únosov. Dokazuje však, že pred 1760 rokmi bol mladý Mání podrobený tým istým zákonitostiam a skúsenostiam ako dnešné obeť únosov!

Použitelnosť mytológie a kultúrnej pamäti pre teóriu paleo-SETI, skúmanej a objasnenej na mýte kačínch arizonských Indiánov kmeňa Hopi v USA

PETER FIEBAG

„Všetko má svoj význam a všade sú zaznamenané dejiny. Sme duchovne orientovaní ľudia a archeológovia aj historici si musia uvedomiť, že skôr ako budú môcť vysvetliť zrúcaniny, najprv musia pochopiť nás.“

Biely Medveď, náčelník Hopiov

Paleo-SETI a história

Prečo sa zástancom hypotézy paleo-SETI doposiaľ nepodarilo presvedčiť „vedeckú komunitu“, aby uznala túto hypotézu za rovnoprávnu, modernú formu interpretácie dejín? Mnoho mýtov a rozprávání, kultov a objektov je z hľadiska paleo-SETI jednoznačne interpretovateľných, a preto tí, čo sú presvedčení o tomto výklade, očakávajú zmenu paradigmy. Zmena však neprichádza. Prečo?

Zdá sa, že to nie je otázka objektívnosti. Súčasný oportunistický „tunel reality“ [1, 2] považuje hypotézu paleo-SETI za niečo, čo je mimo toho, čo sa pociťuje ako pozoruhodné, s čím sa treba - vedecky a fundovane - zaoberať.

Aj objektívnosť v histórii môže byť iba relatívna, ved' napokon čo znamená objektívnosť historika. „Vychádza z aktuálnych právd a vyberá si údaje, v ktorých tieto pravdy vystupujú do popredia, oddeľuje zrno od pliev, to značí, že oddeľuje to, čo sa zhoduje s aktuálnymi pravdami alebo je s nimi ekvivalentné, od toho, čo by ich anulovalo alebo popieralo.“ [3]

Axiómy, teorémy, tézy atď. paleo-SETI v dôsledku toho nevyhovujú (zatiaľ) dnes všeobecne uznávanej východiskovej základni dejepisných a vedeckých úvah. Rozhodujúcou otázkou je, či je to oprávnené. Teraz na vymedzenej téme znázorníme, ako povrchné sa pristupuje k argumentom paleo-SETI a ako málo sa to práve z hľadiska vedeckých predpokladov zdá správne.

Opakovanou námietkou „etablovaných“ vied je, že paleo-SETI používa mýty takým spôsobom, ako by to boli učebnice dejepisu, hoci ich obsah sa odovzdával vždy len ústne. Z tohto pohľadu sme skutočne v dileme: na jednej strane je celkom možné, že predstavitelia klasických teórií majú pravdu a uvedené rozprávania sú len mýty bez reálneho podkladu, majú iba psychologický obsah alebo je to jednoducho modernistický chybný výklad. Lenže na druhej strane sú tieto rozprávania možno skutočne správami o kontaktoch s mimozemskými formami života, no na základe uznávaných vedeckých východiskových predpokladov triafa každá takáto úvaha do prázdna.

Obe strany by mali uvážiť poučenie z dejín filozofie: Keď neskoršia udalosť vysvetľuje skoršiu, historickú, či dokonca prehistorickú, podobnú kultúre alebo inému druhu kultúry, tak sa môže - tu i tam - vlúdiť nekonečné množstvo chýb, nedorozumení atď. [4, 5]. Príkladov je veľmi veľa. Objekty a okruhy úvah sa zakaždým deformujú, pričom poznatky o minulosti nadobúdajú charakter niečoho reálneho (to je typický dôsledok empirizmu). Dejiny vedy a jej hodnotení, jej niekdajšie nároky na pravdivosť sú poučné a mnohovravné: Koľko myšlienok bolo napokon prenechaných „historickej opustenosti“ [3, 6]. O to dôležitejšie sa mi zdá unáhle nevyklúčať z nezaujatej diskusie nový historicko-teoretický výklad.

Bachelard, odvolávajúc sa na Nietzscheho, to vo svojej Aktualite dejín vedy vyjadril takto: „Iba z najvyššej platnosti súčasnosti smiete vykladať minulosť.“

V ďalšom by som chcel objasniť niektoré body práve z hľadiska tejto Bachelardovej perspektívy, ktorá by mohla pomôcť pri diskusii medzi predstaviteľmi „oficiálnych vied“ a zástancami hypotézy paleo-SETI. Mikroskop skúmajúci dejiny zaostríme najprv na vybranú populáciu, potom zredukujeme náš výskumný objekt z komplexného rozprávania na jeho určitú časť, ktorá vykazuje príčinné a štrukturálne vzťahy, a napokon v induktívnom postupe vyvodíme ďalekosiahle závery.

1. Hopijský mýtus o kačínach

Relevantnú skupinu predstavuje indiánsky kmeň Hopiov, ktorý dnes žije v severoamerickom štáte Arizona, ale podľa legend a archeologických stôp sa sem prisťahoval až v dôsledku niekdajšieho veľkého putovania. Hopiovia si do dnešných čias zachovali staré mýty a rozprávania, i keď na začiatku 20. storočia nastalo štiepenie na dva rozličné tábory (tradicionalistov a pokrokových). Napriek tomu sa nám ešte vždy naskytá nezvyčajný pohľad na ich duchovné dedičstvo.

Mnohé v živote a myslení Hopiov sa krúti okolo kačinou (kjákjapčina), ktorí nevystupujú ako bohovia, ale skôr ako poslovovia. Hopiovia ich nazývajú „ctihodní zasvätení“. Sú to ich učitelia, strážcovia zákona, ochrancovia života. Na otázku bádateľa Josefa E Blumricha [1], odkiaľ kačinovia prichádzajú a ako vyzerajú, náčelník Hopiov Biely Medveď odpovedal: „Prichádzajú k nám z vesmíru. Nepochádzajú z našej planetárnej sústavy, ale z inej, veľmi vzdialenej planéty... Hopijský názov tejto planéty je Tóónáotakha...“ [7] Kačinovia sa tak môžu ako mimoriadne zaujímavý objekt pozorovania stať predmetom výskumu z hľadiska teórie paleo-SE¹ I.

To, aké staré a vážne je toto duchovné dedičstvo pre všetkých Hopiov, sa ukazuje v ich tancoch a vo zvyku zhotovovať malé figúrky (kačintihus) pre deti, ktoré znázorňujú kačinou [8-10]. Podľa Bieleho Medveďa to robia preto, aby si deti zvykli na „zasvätencov“.

„Nositelia tajného poznania svojej vlasti, zasvätení, ktorí prišli spoza ďalekých hviezd“, sú v obradoch znázorňovaní ako „starí, čo prišli z neba“, opustili Hopiov, keď sa tí už dosť naučili o prírode, podstate človeka, vesmíre a o stvoriteľovi a keď založili trvalé osídlenie Oraibi [11]. Na tomto chápaní spočíva aj náboženský aspekt hopijského sveta.

Vysvetľovať mýty môžeme rôznymi spôsobmi:

1. Zvláštny charakter rozprávania umiestnime do stredobodu nášho výskumu, čo by možno bolo zábavné, no neslúžilo by pochopeniu príčiny alebo výsledku. Alebo zaujmeme stanovisko, že „duchovia a bohovia indiánskych mýtov sú archetypálne prejavy podvedomia“ [12]. Obe formulácie sú nedostačujúce, pretože bádateľ, ktorý sa neskloni pred faktom, že rozprávanie sa zdá nesporné iba vďaka skutočnosti, že existuje, ignoruje dôležitý filozoficko-vedecký poznatok, že totiž náboženské správanie nemôže byť založené na ilúzii [13-15].
2. Bezvýhradne veríme vyjadreniam Hopiov - resp. ich vodcov, hovorcov, náčelníkov - o ich mýtoch. (Do tohto pohodlného postoja sa môže ľahko dostať človek prihovárajúci sa za hypotézu paleo-SETL) Potom by však bol opis, ktorý poskytujú človeku cudzie spoločnosti o svojom konaní, poslednou inštanciou bez možnosti hlbšieho skúmania [15]. Kolektívna sebainterpretácia sa však musí objektivizovať, keďže sa jednak za stáročia či tisícročia v súlade s kultúrnym prostredím zmenila a chybami pri odovzdávaní sa mohla „deformovať“ (pomyslime na detskú hru „pošli to ďalej“).
3. Pokračujeme v „negácii“ a podľa myšlienkovej kategórie nemožnosti kontaktu mimozemských bytostí s ľuďmi nebudeme vyjadrenia Hopiov vôbec brať do úvahy. (Do tohto takisto pohodlného postoja sa ľahko dostávajú tradiční zástupcovia historiografie.)
4. Pokúsime sa dnešným inštrumentáriom metód a materiálov riešiť problém tak, aby sa čo najobjektívnejšie preskúmal zmysel prvotného príbehu.

Vydajme sa poslednou cestou. Hermeneuticky možno sformulovať tvrdenie: „Základný obsah rozprávania Hopiov môže byť správny, mimozemské inteligencie mohli navštíviť Zem“ [16] (pozri pozn. 2). Táto formulácia nie je nijaká fantastická, nereálna fikcia, pretože bola overená v rozličných vedeckých prácach [17-27].

1.1. Rozprávačské aspekty

Keby rozprávanie Hopiov nebolo nezmyselným príbehom [28], teda rozprávaním, ktoré vôbec nič nehovorí, potom je rozprávanie o kačínach zakaždým opakovaním pôvodného príbehu, „teda aj toho, čo príbeh hovorí. Opakovanie sa vzťahuje práve na to, že prvotný príbeh hovorí niečo o tom, že niečo hovorí.“ [28]

Otázkou je iba, do akej miery je opakovanie nielen ustavičnou rekonštrukciou prvotného príbehu, ktorý explicitne a implicitne predkladá vedomiu obnovovanú interpretáciu, ale, ako hovorí A. Halder, je zakaždým aj novým „konštituovaním bytia“, posunom nepovedaného, čím opakovanie zahŕňa aj posun: vydarený či nevydarený. Inými slovami: Dá sa najvútornejšie a najvlastnejšie jadro prvotného príbehu vôbec ešte spoľahlivo vypátrať? Alebo, keďže existuje nespočetné množstvo opakovaní príbehu, bolo jeho jadro preformované až po súčasnú interpretáciu Hopiov, že kačínovia prišli zo vzdialených planét vo vesmíre?

Každý príbeh, každé rozprávanie, ako tvrdí A. Halder, je „aj zakladaním a odôvodňovaním (fundáciou a argumentáciou) a v súlade s tým zachovávaním a dôsledkom (konzekvenciou). Pretože pokiaľ každé rozprávanie je predovšetkým aj tvrdením (vyslovením), žiada sa, aby výslovne povedané zostávalo a implicitne povedané bolo vyslovené, čiže aby výpoveď ako celok bola vyvážená a faktická ako zákon - a to i pri opakovaní“ (pozri pozn. 2).

Dozaista je možné, aby iný, mohutný vývoj „prekrížil“ pôvodné rozprávanie, podmanil si ho, pokrivil ho a ohol nesprávnym smerom. Ale aj potom by sa dal z „celkového obrazu“ vypátrať niekdajší zmysel príbehu, keďže u Hopiov existuje niekoľko paralelných sprostredkovacích kanálov, ktoré sa vzájomne dopĺňajú, posilňujú, vykladajú a obsahujú aj určitú nadbytočnosť v odovzdávaní, takže vďaka nim sú mýtus či správa odolné voči času (pozri pozn. 3). Nastáva to prostredníctvom:

1. rozprávania (narácie), vrátane spevov, odovzdávaných (ústne, obrazne) z generácie na generáciu (komunikatívna pamäť [29, 30]), vrátane samotného jazyka Hopiov. Dôležitosť a problematiku ústneho odovzdávania som už tematizoval a k tomuto aspektu, ako aj k jazyku sa vrátim ďalej;
2. modelového, vecného odovzdávania („pamäť vecí“ v zmysle „sociálnej pamäti“);
3. rituálov (napríklad tancov), ktorých presné uvedenie je potrebné pre úspech obradu („mimetická pamäť“ [31]);
4. odovzdávaním zmyslu („kultúrna pamäť“ [32]).

1.2. Aspekty pamäti vecí a spomienkových krajín

Druhý bod sa zameriava na „pamäť vecí“ (pozri pozn. 2).

Mýtus o kačínach pretkáva celý všedný aj kultový svet Hopiov (mimochoďom aj Zuňiov). Kačínovia sú spájaní s najranejšími správami o svete, jeho vzniku, kočovaniach a sprostredkovaní poznania. Sú figurálne hmatateľní (drevené figúrky), sprostredkovaní graficky (skalné maľby) a stelesnení pomocou kostýmov a masiek. Každú masku tu možno považovať za portrét a „skratku“ postavy podobnej bohu, ktorá zjavne mala svoju predlohu, akýsi „model“.

Modelové či grafické zobrazenie, ktoré plasticky podporuje ústne podania, je dôležité do tej miery pokiaľ je v národe bez písma trvalejšie ako prchavé slovo. Keďže Hopiovia nemajú nijaké písomné svedectvá, predstavoval najschopnejší stavec (resp. u Hopiov veľmi dôležitá starena) s dobrou pamäťou neslýchaný kultúrny prínos pre spoločenstvo. „Všetky skúsenosti a poznanie, ktoré sa v časoch bez písma dali nahromadiť, spočívalo v ich mozgoch, nejestvoval nijaký vyšší stupeň archivácie a odovzdávania informácií. Úmrtie starca bolo ako požiar v štátnej knižnici mnoho dôležitých informácií sa navždy stratilo.“ [33]

V podobe figúrok kačínou mohol obraz splynúť s pamätaným slovom, a tak získať nový rozmer

stálosti. Tieto figúrky predstavujú postavy so zvláštnymi helmami (ktoré by mohli podporiť aspekt kozmonauta) a s výčnelkami pripomínajúcimi antény. Symbolika na nich naznačuje napríklad vesmír a iné planéty. Staré skalné kresby zobrazujú okrem toho miskovité a guľaté náradie kačinou, ich „lietajúce štíty“, ktorými sa vznášali nad súšou i vodou, rozrážali oblaky a mohli na nich letieť až na svoju domovskú planétu. (Kresby sa dajú prirovnať k moderným opisom UFO, na čo dôrazne poukazujú aj náboženský vodcovia Hopiov [11, 34].)

Ďalšiu mnemotechnickú pomôcku predstavuje stotožnenie sa s priestorom. F. Yates [35] zistil už v 60. rokoch minulého storočia, že priestor hrá hlavnú úlohu v kolektívnych a kultúrnych spomienkach civilizácie. Predstavované priestory pomáhajú rozpamätať sa pomocou „značiek“. Celé krajiny sa dajú použiť na to, aby pamäti určitej kultúry slúžili ako médium (semiotizujú sa, stávajú sa znakom). Tento postup bol dosiaľ veľmi dobre doľožený u austrálskych domorodcov [36], v antickom Ríme, v islamskom svete a v západoeurópskych spomienkach na Svätú zem, Palestínu [37].

Takéto „topografické texty“, ktoré lokalizujú spomienky, existujú v rozmanitej podobe aj u Hopiov. Zem Hopiov predstavuje pre klany Svätú zem, akou je pre Židov Palestína. Aj im, tak stojí v ich mýtoch, „Veľký duch“ daroval túto zem. Americký prezident Jimmy Carter obdržal v roku 1977 od tradičných náboženských vodcov Hopiov list [38], v ktorom svoje hľadisko vysvetľovali takto:

„Pre nás je nemysliteľné vzdal sa našej Svätej zeme. Nemôžeme ani vymieňať Svätú zem za peniaze... Hopiovia dostali osobitné usmernenie, ako sa majú starať o Svätú zem, aby nezničili krehkú harmóniu, ktorá udržiava veci pokope. Dostali sme túto zem od Veľkého ducha a musíme ju preňho udržiavať ako jej správcovia...“

Iným miestom kolektívnej pamäti sú vrchy San Francisca. Sú považované za sídlo kačinov. Nachádza sa tam mýtické miesto Típkjavi, kde Hopiovia sídlili predtým, ako sa po dlhom kočovaní definitívne usadili na svojich dnešných územiach. Toto miesto je symbolicky znázornené na tretej plošine prostredníctvom kishvi, predsieňou kivy v Oraibi [39].

Samotná kiva je takisto priestor, kam sa lokalizujú spomienky „Kivy (teda >kostoly<) Hopiov sú skonštruované podľa mýtu o objavení sa človeka z nižšieho sveta - aspoň čiastočne sú založené pod zemou; každá kiva má jedno zipapuni, ktoré znázorňuje spojenie tohto vnútorného sveta (kivy) s podsvetím. ... Hlavným vchodom do kivy je otvor v stropě; to znamená, že účastníci obradu symbolicky zostupujú do lona Zeme, keď zídu po rebríku do kivy ... Kiva teda navzájom spája prostredníctvom zipapuni dole a vstupnou štrbinou (plus rebríkom) hore podsvetie a pozemský svet; tým spája aj skoršie svety (dole) s terajším svetom.“ [40]

Prejavuje sa tu dramatické chápanie mýtického objavenia sa človeka na svete. „Jahhaj!“ zvolá náčelník štyri razy a potom povie: „Ne talat aoujama“, čiže „Dosiahol som svetlo!“, po ňom aj ostatní účastníci zopakujú tento akt.

U Hopiov teda slúžia (ako ukazujú tieto príklady ktoré sa dajú mnohonásobne doplniť) vybrané krajiny, posvätné miesta a budovy ako médiá kultúrnej pamäti. Tieto „mnemotopy“ (miesta spomienok) účinným spôsobom zachovávajú posolstvá z minulosti.

1.3. Aspekty mimetickej pamäti

V zásade ide o princíp „pamäti vecí“ [32], pretože svet vecí súčasnosti sa zároveň vzťahuje aj na minulosť. Na majiteľa odovzdávaného predmetu teda permanentne pôsobí akýsi časový index vecí. Keďže figúrky kačinou pripomínajú mýtus z dávnych čias, majú navyše aj sociálny aspekt (index identity) a stávajú sa zároveň súčasťou „kultúrnej pamäti“ (pozri nižšie).

Takisto aj tanec. Svojím obradným priebehom je zásobníkom informácií nezvyčajnej kvality, pretože kondenzuje pozornosť a prenáša základnú myšlienku z generácie na generáciu bez slov, avšak symbolicky, keďže znamená činnosť stanovenú do detailu. Táto činnosť sa učí pomocou

napodobňovania (princíp imitovania). U Hopiov to ďaleko presahuje prostú mimetickú (= napodobňovaciu) rutinu. Napodobňovanie sa stalo rituálom, posvätným mystériom.

„Nijaké iné americké >ľudové umenie< sa ani len približne nemôže prirovnávať k týmto hlbavým mystériám," napísal E Waters [11]. „Hopiovia sa prísne pridriavajú každej tradovanej podrobnosti a táto vernosť tradíciám objaňuje aj husté a obsiahle tkanivo sústavy ich rituálov."

Ako však môže byť duchovné dedičstvo odovzdávané „doslovne" v kultúre, ktorá nepozná písmo?

Rituálna symbolika a sústava rituálov až po zmysel farieb je vrstva po vrstve rituálnou ezoterikou. „Drámy kačínových mystérií" sa predvádzajú raz ročne, alebo aj vo väčších časových odstupoch (napr. štvorročných alebo osemročných). Už pred sto rokmi napísal etnológ J. W. Fewkes [39] state o obdivuhodne sformovaných obradoch Hopiov. Napríklad výrazný tanec hadov, zrejme najznámejší hopijský obrad, pri ktorom sa narába so živými hadmi, si vyžaduje intenzívne prípravy trvajúce šesťnásť dní. Jeho podstatnú časť predvádzajú hadí kňazi, ale antilopí kňazi sa s nimi delia o tajomstvá slávnosti a „asistujú". Počas osláv sa spomína na mýtický príchod Hopiov na tento svet, vytvára sa „komunikácia s podzemnými duchmi", symbolické nariadenie (ako staré tiponi z vtáčích pier) sa používa podľa stanovenej schémy, obradné potraviny (chlieb piki) vzbudzujú spomienky na minulé časy, pripravujú sa špeciálne odevy, modlitebné paličky, oltáre a obrazy v piesku. Tance sú uvádzané na scénu v predurčenom rytme v rozmanitých figúrach. Ešte aj dnes sa tento tanec predvádza striedavo v dvoch dedinách. No už niekoľko rokov je prítomnosť divákov zakázaná [40].

Jednotlivým rodom prináležia určité úlohy, vykonávané na základe rozličných tajomstiev, a len ony ich smú predpísaným spôsobom predviesť. Iba dvojrohý rod bol ako jediný vlastníkom všetkých tradovaných tajomstiev.

Kolektívna pamäť Hopiov má teda osobitných nositeľov. Assmann [32] zistil nasledujúce fenomény presahujúce kultúru: „Nevšednosť zmyslu, ktorý sa udržiava v kultúrnej pamäti, korešponduje s tým, že jeho špecializovaní nositelia sú sčasti zbavení každodenných povinností. V spoločnostiach bez písma závisí špecializácia nositeľa pamäti od požiadaviek, ktoré sa na pamäť kladú. Za najvyššie požiadavky sa považujú tie, ktoré spočívajú v doslovnom podávaní tradície. Tu sa ľudská pamäť používa priam ako >nosič údajov< v zmysle predchodcu písomnej formy. To je typickým prípadom tam, kde ide o rituálne poznanie."

Na vytvorenie ľudského „nosiča údajov" musí prebehnúť dôkladný zácvik [32]: „Tým sa kontroluje rozšírenie, ktoré na jednej strane núti k povinnej účasti a na druhej strane upiera právo na účasť... Kým jedni svoju kompetenciu (alebo príslušnosť) preukazujú obradnými skúškami ... alebo ovládaním príslušných komunikačných foriem ..., iní sú z takéhoto poznania vylúčení."

U Hopiov existuje v tomto zmysle viacnásobné zabezpečenie údajov duchovného dedičstva. Rody a zväzky sú oprávnené vykonávať určité rituálne činy, symboly, rozprávanie atď. Kňazi a vodcovia niektorého zväzku a náčelníci klanov majú každý svoje tajomstvá, spadajúce len do ich kultovo- náboženskej alebo kultúrno-spoločenskej „oblasti úloh". Z prezieravosti majú rodoví kňazi všetky tajomstvá. Presne stanovené iniciačné a výberové rituály zabezpečujú presné odovzdávanie v rámci každého rodu alebo zväzku.

E. Waters [11] o jednom takomto rituáli zasvätenia napísal: „Každé hopijské dieťa musí byť vo veku od šiestich do ôsmich rokov uvedené do zväzku powamu alebo kačina. Rodičia a kmotor, ktorý má sprevádzať dieťa, vyberú zväzok, do ktorého má vstúpiť. Zväzok powamu je hodnosťou vyšší; ...ako jeho člen sa neskôr stane >otcom kačínov<. Prevedie ich po dedine a posype ich kukuričnou múkou. Preto sú do tohto zväzku vyberaní chlapci vážnejšej povahy, ktorí sa viac zaujímajú o rituálne úlohy."

Zasvätené dieťa získava právo zúčastňovať sa na tancoch kačínov. Neskôr nasledujú iniciácie do náboženských zväzkov dospelých. Ako obradné priestory a zhromaždiská slúžia mužom kivy, už spomínané podzemné budovy. Iba tam sa vykonáva tajná časť všetkých obradov (na rozdiel

od oficiálnej časti, ktorá sa oslavuje na námestí) [12]. Tak sa vychováva „sociologická elita zasvätených“.

Obsahom takto odovzdávaných rituálov je: Kačínovia prišli k Hopiom z vesmíru, priniesli im poznanie a ešte aj dnes dozerajú na Hopiov, hoci sa už vrátili k hviezdám. Hopiovia Carolyn Twangyawmaová (náboženská vodkyňa), David Monongye (duchovný vodca), Dan Katchongva (náčelník) a Thomas Banyacy st. (hovorca tradicionalistických Hopiov) výslovne potvrdzujú ako aj Biely Medveď -tento obsah.

1.4. Aspekty kultúrnej pamäti

J. Assmann [32] konštatuje, že „každá kultúra... (vytvára) niečo, čo by sa mohlo nazývať jej konektívnou štruktúrou. Pôsobí spájajúco a zlučujúco v dvoch dimenziách: sociálnej a časovej. Púta človeka k jeho blíznym tým, že ako ‚symbolický zmyslový svet‘ (Berger a Luckmann) vytvára spoločný priestor pre skúsenosť, očakávanie a konanie, ktorý svojou pútajúcou a zaväzujúcou silou vzbudzuje dôveru a pozornosť...“

Základným princípom každej konektívnej štruktúry je opakovanie. Tým sa zaručuje, že línie činov sa nestrácajú v nekonečne, ale sú zoradené do rozpoznateľných modelov a sú identifikovateľné ako prvky spoločnej ‚kultúry‘.

Samozrejme, takáto konektívna štruktúra sa dá u Hopiov zistiť najmä prostredníctvom mýtu o kačínoch.

Na obradoch sa dá dobre doložiť, že predpisy a poriadok zabezpečujú nekonečné, ale presné opakovanie rituálnych slávností (rituálna koherencia), čím sa zachováva a posilňuje spoločný faktor (konektívna štruktúra). Sprostredkovanie pritom prebieha „multimediálne“. Text je nerozlučne včlenený pomocou trvalých objektivizácií, tradičného symbolického kódovania a inscenovania do obrazu, tanca atď., pričom sú oslovované všetky zmysly človeka (sluch, zrak, čuch, chuť a hmat). Tým dochádza k viacrozmernému prepojeniu informácií a napokon k zafixovaniu v dlhodobej pamäti [41].

Osobná prítomnosť členov rodu sa postará o to, aby odovzdávanie informácií pokračovalo plynulo - z generácie na generáciu, z jednotlivca na ďalšieho jednotlivca -, a tým sa trvalo uložilo do kultúrnej pamäti a súčasne podporovalo identitu (kmeňa Hopiov). Vyššie načatý problém, totiž, že „úmrtie najstaršieho člena skupiny je ako zánik celej knižnice“, sa tým stáva relevantným nielen pre takýto dôležitý mýtus (ale aj pre udalosti posledných desaťročí, ktoré neboli integrované do kultúrnej pamäti).

Assmann [32] konštatuje: „Kultúrna pamäť je podobná písomnej.“ Kultúry bez písma totiž mali často rozvinutú mnemotechniku (technika pamätania), ktorá v nijakom prípade nezaostáva za textovými záznamami [42-44]. Práve naopak. „Otázne je ... či rituály neboli pevnejším, bezpečnejším nositeľom zmyslu, na ktorom je založená konektívna štruktúra spoločnosti, než texty. Zmysel zostáva živý len pomocou obehu. Rituály sú jednou formou obehu. Naproti tomu texty samy osebe obehom nie sú, sú ním iba do tej miery, pokiaľ tiež cirkulujú. Keď sa dostanú mimo používania, stávajú sa skôr hrobom než nositeľom zmyslu, a iba interpret môže umením hermeneutiky (výkladom obsahu) znovu oživiť zmysel... Texty sú iba riskantnejšou formou odovzdávania zmyslu, pretože zároveň predstavujú možnosť, že sa zmysel stiahne z cirkulácie a komunikácie, kým s rituálmi to tak nie je.“

1.5. Aspekty vývoja reči

Posledným bodom našich úvah bude samotná reč, pretože reč znamená vždy aj dejiny. Slová s neuveriteľnou istotou prenášajú významové celky naprieč časom. To, čo bolo, je v nich bezpečne zakotvené, to, čo vzniklo, sa v slove samotné dostáva k slovu, pretože slovami bol a je usporiadaný

svet. Pomocou jazykových rodokmeňov môžeme dnes sledovať do minulosti púť celých národov. Napríklad indoeurópske slová označujúce plody a náradia umožňujú vyvodiť závery o spôsobe života v 3. a 2. tisícročí pred Kr., v čase prvých archeologických prameňov [45, 46].

Tento poznatok sa potvrdzuje aj u Indiánov. Nielenže legendy Hopiov o kočovaní a o kačínach nachádzame aj u mnohých iných severoamerických indiánskych kmeňov, napríklad u Zuňiov a Navahov. Americký religionista Sam Gill [47], ktorý sa dlhý čas zaoberal vierou a myslením Pueblanov (patria k nim Hopiovia, Zuňiovia, Navahovia), to zhrnul takto: „Ako hlboko je dodnes zakorenená skúsenosť veľkého putovania v myslení Indiánov, ukazujú výskumy jazyka Navahov. Pohyby sú v navahčine charakterizované vo všetkých podrobnostiach; Navaho žije myšlienkovu a rečovo v pohyblivom vesmíre.“ [48]

Celkom nezvyčajný je aj nasledujúci fakt. „Kačina Kókopilau spieva počas obradu pieseň v takom starom jazyku, že nijaký dnešný Hopi z neho nerozumie ani slovo.“ [11] Každé hopijské meno pre kačinu, pre určité predmety, miesta a spôsoby konania (napr. obrady), navyše etymologicky potvrdzuje obsah explicitného rozprávania o kačínach. Mohlo by sa tu otvoriť vďačné pole pre jazykovedcov (pozri pozn. 5).

2. Rozprávanie o Panaijoikjasim

Existuje možnosť, ako určiť obsah pravdivosti a stupeň „poškodenia“ východiskovej informácie? Zaujímavé je, čo hovoria Hopiovia o „národe hlbokých studní“. Bol v sprievode božstva Panaijoikjasiho. Na kresbách sa toto božstvo zobrazuje so zdvihnutými rukami, ako sa vznáša nad hlavami ľudí. Frank Waters [11] stručne podáva výroky najstarších z dediny o tejto ominóznej bytosti takto: Panaijoikjasi mal okrem svojej dobročinnnej sily aj veľkú ničivú silu. Niektorí ľudia hovoria, že jeho moc spájať zem s nebom spôsobila, že sa pri búrkach magneticky priťahujú. Iní sa domnievajú, že sila spočíva v neviditeľnom, jedovatom plyne. Jeho socha bola do hrobky uložená tvárou nadol, pretože keby ju tam nechali obrátenú tvárou nahor, nadišiel by čas, aby sa dva najmocnejšie národy sveta postavili proti sebe s touto hroznou, ničujúcou silou. Okrem tejto poistky odlomili Panaijoikjasimu pravú ruku, aby ľud Hopiov nikdy nemohol použiť túto ničivú silu.“

R. Koselleck [49] vo svojich historiografických úvahách veľmi správne konštatuje, že „nijaký dejinný čin, ktorý nie je založený na skúsenosti a očakávaní konajúceho, sa neuskutoční“.

Historické poznanie sa ukladá do skúsenosti. Vstupuje do vzájomného vzťahu s očakávaním. Horizont očakávania Hopiov nám hovorí, že z predmetu, ktorý zakopali, vychádza veľké nebezpečenstvo.

Aké historické poznanie, aká skúsenosť tvorí základ tejto výpovede? Čo sa mohlo vznášať nad Indiánmi a „sprevádzať“ ich pri putovaní? Nejaká atómová, biologická alebo chemická zbraň? Hopiovia hovoria, že rody zakopali podobizne tohto objektu v opustených dedinách ako „míľniky“. Štyri z nich by sa ešte mali nachádzať na najvyšších pahorkoch v blízkosti Oraibi.

Začiatkom 60. rokov sa napodiv takáto symbolická figúra našla v arizonskom Vernone. Vedúci vykopávok Paul S. Martin považuje dvadsaťdva centimetrov vysokú sošku z pieskovca, ktorej chýba jedna ruka, „za jeden z najvýznamnejších objavov archeológie na juhozápade v minulom storočí“. Nález je starý najmenej sedemsto rokov a pôsobivo potvrdzuje tradície Hopiov, ktoré prinajmenšom za posledných sedemsto rokov zjavne nemohli byť podstatne zdeformované.

3. Záverečná úvaha: O poznaní predmetu skúmania

Moja skúšobná stratégia pre čiastkový aspekt duchovného dedičstva Hopiov vzniká, ako je v histórii zvyčajné a rozumné, výberom z mnohorako podmienených faktorov podľa určitého hľadiska. Ďalej ich spájam s modernými vývojovými tendenciami a uvádzam ich do dialógu

s použiteľnými údajmi. Prírodovedecké experimentálne overovanie v histórii nie je možné, no azda sa dá urobiť test podľa logiky historického procesu. V skúmaní dejín sa striedali a striedajú metodické zásady rozčlenené na uznané a neuznané. „Uznané zásady charakterizujú pravidlá postupov, ktoré platia v určitom čase a ktoré musí veda dodržiavať, ak sa majú jej výroky akceptovať ako vedecky platné.“ [50]

Výskum paleo-SETI tu bude potrebovať ešte všeličo. Lenže pre klasické vedy, ako aj pre výskum paleo-SETI by malo platiť: „Musí sa zistiť, do akej miery sa určitej disciplíny v určitej epoche darí dosiahnuť pokiaľ možno úplné poznanie predmetu skúmania. Keď budeme výsledky analyzovať v tomto rámci, potom nadobudne otázka o hraniciach toho, čo je v historickom výskume vedecké, iný charakter. V tejto interpretácii nebudú hranice určovať vopred prijaté kritériá vedeckosti, ale stanú sa funkciou možnosti, že sa dospeje k poznaniu predmetu výskumu...”

Máme tu teda dočinenia s hranicami, ktoré sa musia chápať ako dynamické, a zároveň - ako absolútna pravda - sa musia brať za úplne dosažiteľné. V najlepšom prípade sa môžeme k hraniciam toho, čo môže platiť ako vedecké, priblížiť. Poznanie týchto hraníc je však podmienené stupňom získaného poznania o predmete výskumu, to značí o historickom procese...

Takéto sebapoznanie je podľa nášho názoru žiaduce, ak sa nám má podariť čoraz väčšími sa priblížiť k zmieneným hraniciam vedeckosti a ak sa na našej ceste chceme o kúsok pohnúť smerom k pravde.“ [51]

Na ceste k pravde by sa teda nemali vopred odmietat' alternatívne diskutované modely našej minulosti len preto, lebo inštrumentárium ešte nezodpovedá momentálne platnému štandardu alebo sa unáhle vybuduje imunizujúca klamná argumentácia, ako sa stalo v prípade ústne odovzďavaného duchovného dedičstva, ktoré nezodpovedá pozorovanému predmetu.

Keby sa viac vedcov ako doteraz venovalo aj požiadavkám paleo-SETI, mohol by sa tento nedostatok čoskoro prekonať. Dúfam, že sa mi podarilo ukázať, že k základným predpokladom paleo-SETI a k príslušným materiálom netreba mať odpor.

Mýtus o aztéckej „arche“

RUDOLF ECKHARDT

Mytológia a pravda

Na mytologickom začiatku aztéckej kultúry stojí stvoriteľská báj, „genezis“ boha Huitzilopochtliho. Španielsky františkánsky mních a kronikár Bernardino de Sahagún, ktorý prišiel do Nového sveta desať rokov po Hernandovi Cortésovi, ho zaznamenal ešte takmer nezmenený [1]:

„A ako starí ľudia vedeli, Huitzilopochtliho Mexičania veľmi uctievali, keď sa dozvedeli, že pochádza z vrchu Couatepec (Hadí vrch), ležiaceho smerom do Tollanu. Vrch jedného dňa navštívila tamojšia žena menom Couatlycue, matka Centzonuitznaua a jeho staršej sestry menom Coyoxauh. A Couatlycue tam slúžila bohu, zametala dlážku, svedomito vykonávala svoju prácu. Slúžila bohu na Hadom vrchu.

Raz, keď Couatlycue zametala, znieslo sa k nej pero ako bedmintonová loptička. Couatlycue ho rýchlo vzala, skryla si ho do sukne; keď bola so zametaním hotová, chcela si vybrať pero, ktoré si strčila do sukne, nič tam však nebolo. A tak Couatlycue otehotnela.“ V inej verzii prehltila smaragd, takisto otehotnela a porodila Huitzilopochtliho. Oba varianty dnes vyvolávajú predstavu umelého oplodnenia.

Mexická mytológia je však veľmi zložitá a ťažko sa dá interpretovať. Z rôznych etnografických prameňov vieme, ako sa z tela Couatlycue narodil boh Huitzilopochtli v plnej výzbroji a ako bojoval so svojou sestrou Coyolxauhqui a so svojimi bratmi, ktorí obývali Mliečnu cestu.

Huitzilopochtli zabil svoju sestru: „A muž menom Tochancalqui zapálil tyrkysového hada na Huitzilopochtliho rozkaz. Potom zastrelil Coyoxauh (Coyolxauhqui) a rýchlo jej odrezal hlavu, ktorá zostala tam, na okraji Hadieho vrchu. A jej telo spadlo dole, rozpadlo sa na kusy. Jej ruky, nohy a telo dopadli na rôzne miesta.“

Neskorší najvyšší aztécky boh týmto činom predišiel svoju sestru, lebo tá - takisto ako jej bratia - prechovávala vražedné úmysly voči Huitzilopochtlimu a Couatlycue, pretože nezvyčajné otehotnenie jej matky ju nielen hnevalo, ale prinieslo všetkým „hanbu a potupu“.

Huitzilopochtliho zbraň, takzvaný „tyrkysový“ alebo „ohnivý had“, sa stal posvätnou relikviou. Keď sa hlavné mesto Aztékov neskôr nachádzalo v beznádejnej situácii, bol ako posledný zúfalý čin vyslaný proti Španielom osamotený bojovník s posvätnou zbraňou. Nevedel však už s touto zbraňou narábať. Údaje o tom, že by sa tento predmet zachoval až dodnes, nie sú.

1. Modla

Aztécke tradície hovoria, že počas svojho putovania niesli so sebou modlu, ktorá bola v úzkom vzťahu k Huitzilopochtlimu, alebo bola stotožňovaná so samotným Huitzilopochtlim. Stojí za to podrobiť dôkladnejšej analýze mytologicky zachované podrobnosti o tomto putovaní a o modle.

1.1. Miesto pôvodu

Samotní Aztékovia, spočiatku bezvýznamné etnikum s vlastným jazykom a primitívnymi zvyklosťami, sa vydali na ťažké, namáhavé putovanie, až prišli do svojej „zasľúbenej zeme“ a dorazili na miesto, kde za obdivuhodne krátky čas vytvorili vynikajúcu kultúru. Ako východiskové miesto tohto putovania udávajú kroniky Aztlan, „Zem volaviek“ alebo „Zem bielej farby“. Od tohto slova sa lingvisticky odvodzuje aj názov Aztékov ako „ľudia z Aztlanu“.

Táto krajina pôvodu je opisovaná ako rajský ostrov uprostred jazera plného rýb a vodného vtáctva. Pravdepodobne sa za tým ukrýva iba projekcia do minulosti. V ústnom podaní celých generácií bol Aztlan možno zidealizovaný ako pravzor neskoršieho mexického Tenochtitlanu. Nikto nebude môcť s istotou presvedčivo zrekonštruovať, kam treba geograficky lokalizovať „Zem volaviek“. Kroniky si z tohto hľadiska odporujú v podrobnostiach. Medzi bádateľmi takisto nie je zhoda. Paul Kirchhoff uprednostňuje oblasť Bajia v Mexiku, zatiaľ čo Jimenez Moreno umiestňuje východiskové miesto ďalej na západ do dnešného Nayaritu, kde sa na mape ešte vždy nachádza obec s názvom Aztlan.

Aztlan mal byť ostrov uprostred jazera plného rýb. Iné pramene dopĺňajú tento opis odkazom na Chicomoztoc, „Miesto siedmich jaskýň“. Tam sa kedysi malo zhromaždiť sedem kmeňov prepustených z bezútešného krátera. Pôvod jednej nahuatlovskej skupiny (nahuatl = aztécky), neskôr sídliacej v Michuacane, vidia rukopisy obrázkového písma [2] v „škrupine drahokamu“. Ak sa za touto mytológiou skrýva čo len záblesk historickej reality, ako potom môžu predkovia národa vystúpiť zo „škrupiny drahokamu“?

Zostáva skonštatovať: Miesto pôvodu Aztékov je zastreté bájmi a nedá sa presne lokalizovať, no Aztlan bol veľmi pravdepodobne historickou realitou.

1.2. Odchod

Fray Diego Durán [3], takisto španielsky rehoľník, vo svojom diele Dejiny indiánskych krajín Nového Španielska napísal:

„Uplynulo tristodva rokov, odkedy šesť kmeňov odišlo z jaskýň v Aztlane a Tecolhuacane a na cestu sa vydal siedmy kmeň, aby prišiel do tejto krajiny. Boli to Mexičania, ktorým ju, ako sa domnievali, prisľúbili bohovia, pretože im boli [bohovia] veľmi naklonení, a tak verili, že stoja

v priazni bohov. Odhliadnuc od toho boli veľmi bojovní, odvážni a bez strachu konali tie najväčšie hrdinské činy; navyše boli šikovní a múdri."

Táto zachovaná výpoveď je pozoruhodná: zem, ktorú Mexičanom, respektíve Aztékom prisľúbili bohovia! O chvíľu sa k tomu vrátíme. Ako miesto pôvodu Durán uvádza „Ticolhuacan, nazývaný aj Aztlan".

Ticolhuacan (aj Teocolhuacan) je vrch, kde sídli boh („teotl"). Tohto boha pramene stotožňujú s Huitzilopochtlim, ktorého meno v preklade veľmi úzko súvisí s pojmom lietanie. Práve tento boh sa vehementne snažil sľubmi motivovať Aztékov k očakávanému putovaniu:

„Ó, Mexičania, tu je vaša povinnosť, tu budete bdieť a čakať, štyri konce sveta si musíte podmaniť. Ovládajte telo, hrud', hlavu a ruky. Pot, prácu a krv vás bude stáť, ak chcete všetko dosiahnuť a vychutnávať - smaragdy, drahokamy, zlato a striebro, vzácne perie, zďaleka dovezené kakao, pestrú bavlnu, sladko rozvoniavajúce kvety a znamenité ovocie; všetko bude vaše, pretože to je v skutočnosti moja úloha, preto som sem bol vyslaný." (Crónica Mexicayotl)

1.3. Truhla

Huitzilopochtli podnietil Aztékov k exodu a jasne im prikázal, aby sa usadili tam, kde uvidia orla s hadom v pazúroch sedieť na nopálovej opuncii. Zvláštne znie to, čo o tom píše Durán [3]:

„Niesli zo sebou sochu boha nazývaného Huitzilopochtli. Niesli ho štyria kňazi, ktorým potajme ukazoval, kadiaľ majú ísť, a oznamoval im, čo ich čaká počas putovania. Úcta a bázeň, akú prejavovali soche tohto boha, bola taká veľká, že nikto okrem nich [= kňazov] sa neodvážil priblížiť k nej, či dokonca sa jej dotknúť."

Durán v nijakom prípade necituje Bibliu, keď píše: „Niesli ju v truhlici z vřbového prútia, takže až do dnešných čias nikto z obyvateľov tejto zeme sochu nevidel na vlastné oči. Túto svätú vec nechali kňazi uctievať ako boha a na jeho pokyn oznámili zákony, podľa ktorých mali žiť, a predpísal im, akými obradmi ho majú uctievať. Všade, kde sa usadili, postarali sa najprv o svojho boha."

Paralela s biblickým exodom Izraelitov z Egypta do „zasľúbenej zeme" sa nedá prehliadnuť, a nezvyčajná je aj podobnosť udalostí. Vede jedna stratená cesta starozákonných „celtových chrámov" do Strednej Ameriky? Alebo musíme hľadať druhú archu zmluvy?

1.4. Putovanie

Huitzilopochtli nariadil Aztékom, aby sa vydali na cestu. Takisto ako izraelitský boh Jahve, aj on bol nemilosrdný vodca, ktorý znovu a znovu skúšal svoj ľud. Ale aj mu pomáhal v núdzi, pretože výsledok tohto „podujatia" závisel iba od neho samotného. Možno z perspektívy skúmania archeo-SETI predpokladať, že ide o druhý pokus v rámci „experimentu", ktorý mimozemšťania z neznámych príčin uskutočnili s izolovanou skupinou „obyvateľov Zeme"?

V knihe Codex Boturini je ilustrácia, ako štyria kňazi nesú „truhlicu" a jej jednotlivé súčasti. Huitzilopochtli je zahalený do súkna a sedí jednému z vyvolených „nosičov" na chrbte. Nad hlavami stoja volútovité útvary, podobne ako bubliny v komiksoch. Boh hovoril s kňazmi, vydával rozkazy a pokyny, takže správna cesta do „zasľúbenej zeme" sa nedala zmyliť: „Veru, ja vás povediem, kadiaľ máte ísť. Zjavím sa vám ako biely orol a nech pôjdete kamkoľvek, budete spievať. Len kde ma uvidíte, ta máte ísť; kde sa mi bude zdať, aby ste zostali, zjavím sa vám. Tam postavíte môj chrám, môj dom a moju posteľ, kde budem odpočívať, vznášajúc sa a pripravený odletieť."

Ak to bol v Starom zákone ohnivý stĺp, tu vedie sťahovanie orol. Išlo u orla o náhodný zoomorfný vzhľad? Sotva. Doslovne je zaznamenané, že smer pochodu bude určovať on. Je orol,

„vznášajúci sa a pripravený na odlet“, iba pseudonymom technológie, ktorú Aztékovia nechápali? Na prvý pohľad pôsobí prehnane špekulatívne predpokladať za takýmto mytologickým javom čisto subjektívne mimozemskú kozmickú loď (či niečo podobné). Veda bude z toho zhrozená. Avšak výskum archeo-SETI práve v oblasti biblickej archy zmluvy ponúka celý rad riešení problému, podľa ktorých sa zásahy mimozemskej inteligencie javia ako logická, možná a prijateľná pracovná hypotéza. Samozrejme, objektívne je vhodnejšie takéto návrhy riešenia v konkrétnom prípade zatajiť, až kým sa nebudú môcť zhodnotiť ďalšie informácie. Od samého začiatku boli bohovia a ľudia, Huitzilopochtli a Aztékovia fixovaní na seba navzájom. Ako biblický Jahve, aj Huitzilopochtli sa zmení zo strážcu na sudcu. Krvavo sa vysporiada s tými, čo sa postavia na odpor proti jeho nariadeniam [3]: „Hovoria, že v tomto hroznom okamihu mohli uvidieť božiu tvár; bola to podoba démona, ktorá všetkých vydesila. A hovoria, že uprostred noci, keď všetko spalo, na mieste zvanom Tzompanco zaznel hrozny hluk; a keď nastalo ráno, všetkých vodcov, čo strojili toto povstanie, našli na tomto mieste pobitých.“

1.5. Orol na kaktuse

Po dlhoročných útrapách a namáhavom putovaní bol kmeň konečne pri celi, našiel očakávané znamenie na brehu jazera plného rýb, presne tam, kde o niečo neskôr rozkvitlo jedno z najúžasnejších amerických miest: Tenochtitlan, „miesto na kaktusovom brale“. Tu sa im zjavil orol, vysoko na kaktuse s červenými plodmi, to bola zasľúbená zem. Tento symbol sa stal znakom dnešných Spojených štátov mexických a zdobí stred ich zeleno-bielo-červenej vlajky.

Podľa dnešného datovania spadá založenie mesta asi na rok 1370 nášho letopočtu. Preto len na okraj nadhodená otázka: Ako mohla z bezvýznamnej rybárskej dediny, ktorú malý, hladom a chorobami zdecimovaný kmeň založil na niekoľkých trstinou zarastených ostrovoch uprostred jazera, za sto či stopäťdesiat rokov, až do príchodu Španielov, vzniknúť indiánska metropola s gigantickými chrámovými pyramídami, nádhernými palácami a kolosálnymi monumentmi? [4]

1.6. Paralelnosť udalostí

Veľmi zaujímavá je však iná otázka: Existovalo v Mexiku naozaj niečo podobné ako izraelitská archa zmluvy? Duránove poznámky a zápisky iných kronikárov zobrazujú vo svojom jadre udalosti etnografického významu. Zastávky počas putovania sú archeologicky dokázané.

No s čím máme dočinenia pri tomto bohu alebo manifestácii boha v aztéckej „vandrovníckej batožine“, ktorého „základná stanica“ pôvodne ležala na istom vrchu, ktorý komunikoval s Aztékmi, ukazoval im cestu, bol prenášaný v „truhlici“, ku ktorej sa smeli priblížiť len určití vyvolení a o „príslušensrvo“ ktorého sa pri zastávke najprv vždy museli „postarať“? Môže sa vylúčiť šírenie kultúry (difuzionizmus) zo Starého sveta?

Nepochybne je nevyhnutné obšírne prediskutovať túto otázku. Naše predbežné zhodnotenie:

1.6.1. Durán a Sahagún - difuzionisti?

Durán sám vyhlasuje, že ho podobnosť udalostí hlboko udivuje. Keby sme predpokladali, že chcel to, čo mu Indiáni porozprávali, úmyselne prekrútiť podľa svojho kresťanského chápania sveta, museli by sme sa pýtať, aké mal na to pohnútky. Na rozdiel od takého Fray Bartolomého de Las Casas v Yucatane, Durán ani Sahagún neboli rehoľníci, ktorí bránili Indiánov a pranierovali ich brutálne vyvražďovanie. Prečo by teda nechávali prúdiť starozákonné myšlienky do „pohanských“ textov? Nejestvuje nijaký historický údaj o tom, že by boli niekedy obhajovali Indiánov a odvolávali sa pritom na podobnosti v náboženstvách. Sahagún sa nedožil uverejnenia svojho diela, pretože španielska vláda sa obávala, že Indiánom by mohlo pripomenúť niekdajšie lepšie časy. V rôznych prácach o dávnej Amerike sa okrem toho zdôrazňuje, že Sahagúnove správy pochádzajú

od rozličných „spofahlivých ľudí" a že sa na nich nič nepravovalo.

Duránove zápisky pochádzajú z takzvaného kruhu Crónica-X. Pod tým treba ako predlohu rozumieť stratenú originálnu aztécku kroniku, ktorej obsahom boli dejiny Aztéckej ríše z tenochtitlanskej doby. Durán sa vo svojom diele na túto predlohu odvoláva osemdesiatkrát.

- * Staromexické rukopisy v obrázkovom písme, tak ako aj Codex Boturini, vznikli síce až po dobytí Španielmi; zobrazujú však motívy z predšpanielskej doby a pochádzajú od rôznych autorov. Rukopisy ako Codices Azcatitlan, Mexicayotl, Mexicana, Ramirez, ako aj Anály Cuauhtitlanu a Historia Tolteca Chichimeca potvrdzujú a dopĺňajú uvádzaných kronikárov. V takmer všetkých kódexoch je zdôraznená sága o putovaní. Časový rámec sa takisto veľmi dobre zhoduje. Keby došlo k vsuvkám alebo manipulácii s textom, museli by v týchto dokumentoch byť nápadné rozdiely v opise truhlice.
- * Nesporne existuje nápadná podobnosť s putovaním izraelského národa po púšti. Avšak zaznamenať treba aj zrejmé rozdiely: Aztécku „truhlicu z vrbového prútia" niesol na chrbte jeden z kňazov. Traja ďalší niesli zvyšok, zjavne rozobraný na jednotlivé časti. Hlavným rozdielom však je, že Huitzilopochtli bol rýdži boh vojny. Sahagún ho opísal takto: „Tento boh, ktorého nazývali Huitzilopochtli, bol ako druhý Herkules, násilnícky, mocný a bojovný. Ničiteľ miest, hubiteľ ľudí ... pre jeho silu k nemu pristupovali so strachom aj Mexičania."
- * Boli Kolumbus a jeho následníci prví Európania v Strednej Amerike? Dnes už je nesporné, že takmer o päťsto rokov skôr sa z Grónska do Ameriky dostali Vikingovia pod vedením Leifa Eriksona. Stredoamerické kultúry však neovplyvnili. Vikingovia sa plavili iba pri pobreží najkrajnejšieho severozápadu Severnej Ameriky a len občas sa na krátko zastavili [5].

1. 6. 2. Templári to neboli.

Vo svojej knihe Objavenie grálu Johannes a Peter Fiebagovci [G] predpokladajú šírenie kultúry rádom templárov už začiatkom 14. storočia. Samotné argumenty, že templári „sa zaujímali o vedu ako žiadny iný rád, že mali vlastnú flotilu a prístav La Rochelle s vynikajúcou polohou", ešte neopravňujú predpokladať, že príslušníci rádu „dávno pred Krištofom Kolumbom dorazili do Ameriky". Iba tvrdia, že „o zemi za Atlantikom vedeli a pravdepodobne mali náležité mapy". Následne sa argumentácia prekrúca v tom, že aztécka sága o putovaní je považovaná za hlavnú indíciu možného prístátia templárov v Amerike. Iba od nich mohlo pochádzať myšlienkové bohatstvo, ktoré vraj neskôr Aztékovia slovne spojili s legendami o Huitzilopochtlim. Toto dokazovanie podľa môjho názoru nie je násilné, ale krúti sa do kruhu. Takisto chýbajú archeologické nálezy.

Nevyslovené - pretože v zmysle tejto tézy sa sotva dajú vysvetliť? - zostávajú v tejto súvislosti aj pochopiteľnejšie otázky: Prečo rád nepriniesol so sebou z Európy do Nového sveta kone? Prečo zostávalo Aztékom praktické použitie kolesa rovnako neznáme až do Cortésovho príchodu? Prečo dovtedy nepoznali hrnčiarsky kruh? Prečo prístátie templárov nezanechalo stopy v staromexickom obrázkovom písme alebo v ústnom podaní? Rádoví rytieri vo svojom charakteristickom bielom rúchu s plamenným krížom by predsa boli pre indiánske obyvateľstvo určite nezvyčajným divadlom!

1. 7. Samostatné vývojové línie

Bez ohľadu na to, ktorému konvenčnému vysvetleniu dávame prednosť, zostáva ťažko pochopiteľné, že zhruba zhodné udalosti tohto druhu by sa na našej planéte odohrali dva razy.

Podľa odhadu modernej etnosociológie, ktorá odmieta difúziu ako jediné vysvetlenie šírenia takýchto fenoménov, sa techniky a stavebné formy ani mytologické idey a ich stvárnenie nevyvinuli

na jednom mieste, z ktorého sa rozšírili prostredníctvom difúzie, ale vznikali polycentricky, to znamená nezávisle od seba vo viacerých centrách (teória konvergencie). Postuluje sa teda, že ľudia celkom nezávisle od seba na rozličných miestach a v rôznych časoch na tejto planéte dospeli za viac-menej rovnakých kultúrnych podmienok k rovnakým alebo podobným myšlienkam. Samozrejme, to platí nielen pre archeologicky dokázateľnú materiálnu kultúru, ale aj pre duchovnú kultúru, pre obyčaje, zvyky a náboženské predstavy. Pritom je nesporné, že v prehistorických i historických dobách museli existovať? ustavičné vzájomné vzťahy medzi skupinami, kmeňmi, národmi, a tým aj výmena kultúrnych hodnôt. Rozhodujúce je iba dôkladne preskúmať, či v našom ojedinelom prípade je v predkolumbovskej Amerike väčšia pravdepodobnosť odovzdávania kultúry, alebo jej samostatného vzniku.

Keďže pre rýdzo „pozemskú“ difúziu sa nám nepodarilo vypátrať nijaké jednoznačné údaje, pravdepodobnosť konvergencie je prinajmenšom veľmi vysoká - iba ak by sme obohatili aztécku ságu o putovaní o „mimozemské“ komponenty v zmysle hypotézy archeo-SETI. Až zo špekulácie, že mimozemské inteligencie uskutočnili druhý experiment, aby z roztrúsených kmeňov vytvorili nový kmeň, ktorý by mal zásahy vyššej kultúry v sebe rozvíjať a musel byť dovtedy izolovaný, vyplýva monocentrický aspekt podobnosti udalostí. V súčasnosti však nie je možné podať o tom nezvratný dôkaz.

1. 8. Hľadanie

Ak nebudeme predpokladať mimozemský zásah, kde by mohla aztécka archa byť [7]?

Aztékovia vybudovali v Tenochtitlane, v dnešnom Ciudad de Mexico, svoju hlavnú svätyňu presne na mieste, kde zbadali orla na nopále (opuncia). „Postavme na mieste tejto opuncie malú pustovňu, aby náš boh konečne našiel pokoj.“ Všeobecne sa toto miesto dnes nazýva „Templo Mayor“ (Veľký chrám, Hlavný chrám). Od „položenia základného kameňa“ až do čias, keď ho Španieli zničili, bol sedemkrát prestavaný a zväčšený. Z počiatočnej malej „pustovne“ nezostalo takmer nič.

Bernal Diaz del Castillo nám vo svojej správe podáva podrobnosti o chrámovom komplexe [8]: „Na každom oltári boli dve postavy, pôsobiace svojimi veľmi veľkými a silnými telami ako giganti. Ako vraveli, ten napravo bol Huitzilopochtli, ich najvyšší boh.“ Diaz del Castillo dodáva: „Na najvyššom mieste bola ešte umelo vytvorená dutina a ďalšia figúra, napoly človek, napoly aligátor. Telo mala naplnené všetkými semenami sveta.“

V dodatku svojej druhej knihy aj Sahagún opisuje chrám: „Hlavná veža bola uprostred. Zároveň bola aj najväčšia a patrila Huitzilopochtlimu.“ Durán v súvislosti s modlou boha, ukryvanou od putovania, hovorí, že ju bohato ozdobenú položili na vysoký oltár v malej komôrke Veľkého chrámu.

Šanca nájsť tu niečo je podľa môjho názoru odôvodnená. Musíme však zväziť, že indiánske veľkomesto Tenochtitlan - svojho času ho obývalo pol milióna ľudí - Španieli roku 1519 a v nasledujúcich rokoch úplne zničili. Na ešte tlejúcich ruinách Templo Mayor bola vybudovaná nová kresťanská katedrála. Bola zničená aj „aztécka archa“? Alebo sa Aztékom podarilo posvätnú truhlicu včas odniesť pred dobyvateľmi do bezpečia? Aká cesta by za týchto okolností viedla k jej objaveniu?

Predbežne zostávajú možnosti modernej archeológie. V noci z 21. na 22. februára 1978 našli robotníci mexickej elektrárenskej spoločnosti v blízkosti Zocala v meste Mexiko gigantický okrúhly kamenný blok s priemerom 3,25 metra. Nachádza sa na ňom reliéf nahej ženy bez hlavy a s rukami a nohami oddelenými od trupu. Niet nijakých pochybností, že ide o Coyolxauhqui, Huitzilopochtliho sestru, ktorú sám rozsekal na kúsky v nevidanom súboji na pahorku Cuatepec. Až po tomto objave sa začali vykopávky v Templo Mayor.

Nikto nemôže vylúčiť, že na mieste vykopávok, v starých prameňoch a kronikách sa nájde

odpoveď.

2. „Aztécka archa zmluvy“ a biskup

Skutočne existujú východiskové body, ako sa dozvedieť niečo konkrétnejšie o osude truhlice. Aztécki kňazi položili svoje živory, aby všetkými prostriedkami ochránili posvätné miesta a predmety Veľkého chrámu. Ani mučenie inkvizície nemohlo Miguela, azda posledného nositeľa tajomstva, prinútiť k tomu, aby vyzradil skrýše. Aztécke meno tohto muža bolo Puchtecatl Tlayloca. V roku 1539 sa konal jeden z prvých inkvizitórskych verejných procesov s indiánskymi kazikmi.

Devätnásť rokov predtým, v máji 1520, kapitán Pedro de Alvarado ako Cortésov zástupca podľa zásady hubenia elity využil slávnosť na počesť Huitzilopochtliho na útok a zmasakroval mnoho aztéckych šľachticov a kňazov. V dôsledku toho prešli Aztékovia k vyhladovaniu kráľovského paláca. Každého pustili dnu, ale už nikoho von. Potom nastala „Noche Triste“ (smutná noc). Miguela obvinili, že po krvavom kúpeli na Montezumoy rozkaz ukryl päť najposvätejších predmetov z Veľkého chrámu. Tajomstvo z neho nevytiahlo ani barbarské mučenie.

Na tomto mieste a v tejto súvislosti by sa pravdepodobnosť mohla stať takmer istotou, že „druhú archu zmluvy“ Španieli nezničili a nebola ani vedome či nevedome dopravená loďou do Európy. Nech sa už za týmto objektom skrýva čokoľvek, pre Mexičanov mal podobne veľký náboženský význam ako celtový chrám pre Hebrejov. Keby kazik Miguel obetoval život, aby zachránil posvätné predmety, nenechal by tú najposvätejšiu vec bez povšimnutia.

Roztrúsene po mexických inkvizitórskych dokumentoch a vo Všeobecnom národnom archíve (Archivo General De La Nación, AGN) jestvuje niekoľko sto inkvizitórskych dokumentov; ktoré sa zaoberajú iba procesmi vedenými proti Indiánom. Pomocou týchto protokolov sa dajú zrekonštruovať nasledujúce udalosti: V roku 1535 bol Fray Zumárraga, arcibiskup Mexika-Tenochtitlanu, menovaný aj za „apoštolského inkvizítora“ v Novom Španielsku. Do roku 1530 ako predstaviteľ cirkvi „v Božom mene“ odhalil päťsto utajených chrámov a dal ich zbúrať rovnako ako približne dvadsaťtisíc modiel. Jeho ničiteľské dielo zasiahlo aj neznámy počet kódexov a staroindiánskych rukopisov, ktoré by dnes mohli vrhnúť svetlo na minulosť Strednej Ameriky.

Zumárragovo sledenie bolo dôkladné a nemilosrdné. Z jeho záznamov vyplynulo, že Cortés sám rozbil železnou tyčou sochu Huitzilopochtliho. Rehoľný spolubrat menom Motolinía túto udalosť potvrdil. Cortés údajne vnikol do veľsvätyne a pred Montezumom a Huitzilopochtliho kňazmi vykonal ničiteľskú prácu: hlasno vzýval Boha o pomoc, vyskočil a rozohnal sa ničiteľským mlatom.

Modla merala imponujúcich pätnásť stôp (asi 4,57 m), to však pre Cortésa, chráneného Bohom, nič neznamenalo a neohrozene búšil do modly [9]. Tak nejako zneli opisy udalosti. Zhodovali sa skutočne s pravdou?

Sám Cortés si robil zásluhy, že zničil „diablovo dielo“. Jeho listy španielskej korune, v ktorých sa chválil týmto činom, boli uverejnené v dejepisnom diele Španiela menom Gonzalo Fernández de Oviedo y Valdez [10]. Zo známych prameňov možno doložiť, že mnohé roky sa monumentálna socha Couatlycue, ktorá je ešte i dnes v Národnom antropologickom múzeu v Mexiku, zamieňala s Huitzilopochtlim. Frances Calderón de la Barca navštívil toto múzeum v roku 1839 a napísal [11]: „Videli sme takisto boha vojny v kúte na nádvorí pri obetných kameňoch...“ O niekoľko rokov neskôr urobil Edward B. Tylor [12] tú istú chybu. Za ním nasledoval Prescott [13], ktorý mylne napísal, že Huitzilopochtli, obrovský bazaltový kváder, celý pokrytý bizarnou kamenárskou rezbou, je už dlhý čas uložený v Národnom múzeu. Z umenovedného hľadiska dnes niet ani najmenších pochyb, že tento objekt zobrazuje Couatlycue, a nie strážcu Aztékov.

Biskup Zumárraga poznal ústne podania. Záhadnú moc aztéckeho boha, respektíve jeho schránky mu opísali kronikári. Čo Zumárraga v tom čase nevedel, no čoskoro sa dozvedel, bolo, že Huitzilopochtli neutrpel veľké škody. S vysokou pravdepodobnosťou tento objekt, nech už je to čokoľvek, pretrval nielen Cortésa, ale aj obliehanie.

Ak chceme zaistiť stopy, musíme zohľadniť dokumenty z procesov a vrátiť sa o sedemnást rokov až k dňu, keď sa Cortés pokúsil zničiť daný objekt. Montezuma v tom istom čase dospel k realistickému odhadu Cortésa a jeho pravých pohnútok. Na Španielovu naliehavú žiadosť dal odstrániť Huitzilopochtliho a ďalšie posvätné predmety z dvojitej svätyne na vrchol veľkej pyramídy; túto udalosť na mieste sledovali španielski vojaci. Potom však už skutočné, pravé modly nikdy viac nevideli. Montezuma ich šikovne ponechal vo viere, že Matka Božia, Panna Mária, naďalej môže víťazne vládnuť. Potajomky však pripravoval možné znovudosadenie svojho boha. V plnej dôvere odovzdal svätyňu aztéckemu hodnostárovi menom Tlatlatl. Ten poslušne a spoľahlivo splnil príkazy aztéckeho panovníka. Huitzilopochtli bol umiestnený do bezpečného úkrytu v paláci, ktorý sa smel otvárať len počas rituálnych obradov. Len málokto z panujúcej hornej vrstvy o tom vedel a pod hrozbou smrti boli všetci zviazaní mlčaním. Takýmto spôsobom prečkal Huitzilopochtli počiatočné obdobie Montezumovho uväznenia.

Neskôr mali Montezuma a Cuitlahuac, ktorí sa v žalári delili o tú istú reťaz, dostatok príležitostí vymyslieť plán na záchranu Huitzilopochtliho. Skôr ako došlo k ústupu Španielov a k „noci hrôzy“, začal sa črtiť koniec Montezumovho panovania. Kniežatá spojenca Pipiltina otvorene dávali najavo úmysel dosadiť na trón Cuitlahuaca, za predpokladu, že by bol oslobodený. Na toto riešenie prišiel Montezuma. Tým, že odmietali ďalšie zásobovanie vodou a potravinami, prinútili rebelujúce kniežatá Cortésa k tomu, aby zháňal vojnové zásoby. Montezuma nato veľmi šikovne zahrnul Cortésa prehnanou starostlivosťou, zaliečal sa mu a navrhol, že Cuitlahuac zaobstará potrebný proviant. Conquistador nič netušiac pristal na túto ľstivú ponuku. Montezuma dosiahol oslobodenie svojho brata!

Osud však zasiahol. Len o niekoľko týždňov Cuitlahuac zomrel na kiahne, ktoré Španieli dovliekli do krajiny. Montezumom poverený Tlatlatl však bol zjavne pripravený na takúto možnosť. Previezol Huitzilopochtliho do bezpečia Boquicinovho paláca, kniežaťa Atzacpotzalca. Boquicin a jeden z jeho šľachticov Tlalonca pripravili väčšiu prenosnú schránku a vložili do nej ďalšie štyri modly. Rovnaké bezpečnostné a rituálne opatrenia trvali ďalej, takže posvätné predmety tam nepoškodené prečkali obliehanie Mexika-Tenochtitlanu [14]. Tajomstvo Huitzilopochtliho bolo zachránené v prvom rade preto, lebo o ňom vedelo len málo ľudí.

Tak pre Zumárragu, ako aj pre dnešných bádateľov bolo šťastným riadením osudu, že v jeden skorý júnový deň roku 1539 dvaja aztécki bratia Mateos a Pedro, ktorí prestúpili na kresťanskú vieru, sa zjavili v biskupovom sídle, aby vyzradili svoje tajné vedomosti o ukrytých modlách. Rok predtým Mateos zašiel do františkánskeho kláštora v Toluca, aby prijal sviatosť svätého prijímania. Keď počul varovné kázne mníchov, odsudzujúcich modlárstvo pod hrozbou zatratenia a vyzývajúcich, aby prítomní priznali každú vedomosť o ukrytých modlách, bol zmätený a priznal, že ho naplnila bázeň. Navrhol svojmu bratovi, aby odhalili tajomstvo. Rok sa zdráhali, boli príliš rozrušení kultúrnymi zmenami, aby sa mohli jasne rozhodnúť. Potom sa však rozhodli, že prehovorí.

Mateos a Pedro boli synmi Tlatlatla, muža, ktorému Montezuma kedysi zveril schránku svojho boha. Spočiatku, keď ich otec priniesol do domu starostlivo zahalený objekt, zjavne nemali nijakú predstavu o jeho význame; no učili sa rýchlo, keďže svojmu otcovi a niekoľkým šľachticom prichádzajúcim ponúknuť obetné dary stáli po boku pri rituálnych obradoch ako akísi miništranti.

Keď bol Huitzilopochtli po „noche triste“ počas „nočnej a zahmlievacej akcie“ prevezený do Atzacpotzalca, sprevádzali ho. Zostali tam, aby ho opatrovali a ošetrovali, až kým Cortés s Boquicinom, Tlaloncom a ich otcom neodpochodovali do Hondurasu. Tlatlatla zobrali so sebou, pretože Cortés ho inštinktívne priradil medzi tých vplyvných mužov, ktorí boli kedykoľvek schopní v hlavnom meste rozduchať revolúciu. Keď správa o smrti Cuauhtémoca, posledného slobodného aztéckeho panovníka, vyvolala rozhorčenie a pobúrenie dosiahlo vrchol, pokúsil sa princ aztéckeho kráľovstva z podzemia získať kontrolu nad revolučným hnutím. Jeho snaha, aby bol ako následník dosadený na opustený Cuauhtémocov trón, bola napokon úspešná. Anahuacaca, nový kráľ a jeho radca, knieža z Tuly, čo najrýchlejšie vyslali dôveryhodných pomocníkov, aby potajomky priniesli

modly späť do Mexika- Tenochtitlanu. Mateos a Pedro sa zúčastnili aj na tejto misii. Teraz eskortovali Huitzilopochtliho do domu Puxtecatla Tlayotla, ktorý, ako sme už uviedli, bol od čias, keď prestúpil na kresťanstvo, známy pod menom Don Miguel.

Bratia boli ako hostia ubytovaní v dome Coyocu, zodpovedného za priebeh tejto riskantnej akcie, a trpezlivo čakali na ďalší vývoj udalostí. Po niekoľkých dňoch ich predviedli pred novodosadeného panovníka, ktorý ich podrobil bezpečnostnej skúške. Konkrétne otázky sa nám nezachovali, ale Pedro a Mateos skúšku zjavne nezložili. Informovali ich, že sväté predmety boli uložené na inom mieste a že ich služby už nie sú potrebné. Po piatich rokoch povinnej práce v najvyššej svätyni aztéckeho boha ich zrazu pozbavili úradu. Hoci boli presvedčení, že sa stali obeťami osočovania, bez váhania prestúpili na kresťanskú vieru.

To bolo všetko, čo mohli Zumárragovi povedať. Biskup hľadel na Huitzilopochtliho ako na satanov nástroj, ktorého stratégia postupne vychádzala najavo. Pokiaľ mala nepochopiteľná moc boha vplyv na obyvateľstvo, nenájde ani evanjelium živnú pôdu a Španieli si nebudú môcť udržať svoju suverenitu. Dňa 20. júna 1539 zvolal Zumárraga prvú formálnu verejnú diskusiu o tomto prípade.

Don Miguel bol predvolaný na výsluch. Jeho výpoveď a súhlasne aj výpovede mnohých svedkov bral Zumárraga ako jasný dôkaz, že Huitzilopochtli čaká na znovuzrodenie v ťažko lokalizovateľnej jaskyni v širšom okolí Tuly.

Nemali by sme sa z dnešného hľadiska, zo zorného uhla hypotézy archeo-SETI, radšej spytovať, či v jaskyni nečakal pripravený technický prístroj - ktorý Aztékovia nemohli chápať - na uvedenie do činnosti? To, čo vyzerá ako vedecká fantastika, nadobúda vďaka dôležitým výsledkom skúmania v oblasti starozákonnej archy zmluvy úplne porovnateľnú významovú perspektívu, pokiaľ ide o posvätný predmet Aztékov [15].

Mimochodom, istý vedľajší historický aspekt ako nepriama indícia naznačuje, že skrýša truhlice leží v blízkosti Tuly. Montezumu, nešťastného panovníka Aztékov a iniciátora „nočnej a zahmlievacej akcie“, priam magicky priťahovala zaniknutá kultúra Toltékov. Krásu a veľkoleposť ich ríše si bral za vzor. Mnoho zobrazení v Tule svedčí o veľkom božstve tohto národa, o Quetzalcoatlovi, „operenom hadovi“. Montezuma zarmútené uctieval posvätný areál ako záštitu trvácnosti a civilizácie, ktorú priniesol legendárny boh človeku. Vždy sa do tejto oblasti utiahol k náboženským meditáciám.

Na nábožensko-historicky dôležitú otázku týkajúcu sa legitímnosti aztéckeho panovníctva možno s istotou odpovedať, že conquista prerušila vývoj, ktorý viedol k teokratizmu a v čase panovania Montezumu II. bol takmer dovŕšený. Už titul aztéckeho panovníka, ktorý vo všeobecnosti môžeme preložiť ako „kráľ“ alebo „cisár“, naznačuje túto významovú perspektívu. Boli označovaní ako tlacatecutli („knieža ľudí“), ako tlatoani, čo vyjadruje „hovorcu“ v štátnej rade (tlatocan), no môže sa pokladať za nositeľa rozkazujúcej moci, ale aj tvorivého slova. Montezuma II., ktorý vošiel do mytológie ľudu, prevzal rozsiahle tradičné kňazské funkcie svojich predchodcov. Preto bol považovaný za pozemského zástupcu boha ohňa, za následníka Quetzalcoatla a Huitzilopochtliho! V Tule sa často obklopoval celým zástupom kňazov, astrológov a médií, ktorí mu vykladali hviezdy a radili mu, ako by mohol získať späť priazeň bohov. Keby sa musela posvätná schránka z bezpečnostných príčin ukryť, potom očividne na „božskej“ pôde.

Dňa 30. januára 1540 začal španielsky cirkevný hodnostár posledný, najnezvyčajnejší a najšokujúcejší manéver: Nariadil mučiť Miguela pri výsluchu. Pri tortúre napokon Miguel omdlel bez toho, aby čokoľvek vyradil. Zumárraga nato prikázal, aby Indiána (ktorý prestúpil na kresťanskú vieru) uvrhli do žalára El Grande.

Miguel, pravdepodobne posledný nositeľ tajomstva Aztékov, teda zmizol zo scény. Predpoklad, že v El Grande zomrel a svoje poznanie o Huitzilopochtlim si vzal so sebou do hrobu, nie je neodôvodnený. Ani roky strávené v žalári nezlomili jeho mlčanie.

V roku 1541 sa na severozápadnej hranici Mexika zhromaždila najväčšia skupina Indiánov, ktorá vyrazila na ozbrojený odpor v mene Huitzilopochtliho proti koloniálnym vládcom. Prichádzali pod vedením skúsených kazikov s úmyslom šíriť strach a hrôzu po celom Mexiku a zahnať Španielov do mora. Dejiny označujú toto povstanie názvom Mixtónská vojna. Jediné východisko videli vo vyhladzovacom vojenskom ťažení. Viedli ho s príšernou neoblomnosťou a hrozilo, že sa rozšíri na centrálnu vysočinu a spáli ju v plameňoch. Boje boli krátke, sústredené a brutálne. Mesto Mexiko bolo odkázané na málo španielskych kolonistov, ktorých počet sa iba pomaly zvyšoval. Ich výrobné sily boli obmedzené a ozbrojené sily boli v dôsledku ustavičných vzbúr úplne dezorganizované. Hlavnou starosťou vlády bolo vytvorenie stabilnej centrálnej správy, čoho dôsledkom bolo, že jej zostávalo málo energie na kontrolu vzdialenejších území. Odbojové skupiny sa vymanili spod španielskeho vplyvu tým, že operovali severne od hlavného mesta. Existujú dobré dôvody na predpoklad, že Huitzilopochtliho skrýša sa nachádza severne od mesta Mexiko, navyše väčšina z celkove trinástich procesov vedených Zumárragom proti Indiánom sa začala práve tam.

V čase, keď sa tlak inkvizície stal neznesiteľný, utečenci jednotlivo, alebo vo dvojiciach či v dobre organizovaných skupinkách, a príležitostne aj po stovkách smerovali na sever. Združovali sa v údolí Tlatenanga, dorazili do Suchipily, do Sierry Tepic, Nochistlánu a odbočili na juh, aby sa znova priblížili k sopkám Popocatepetl a Ixtaccíhuatl, týčiacimi sa nad údolím Mexika. Velenie nad rebelmi preberali hlavne pošpanielčení muži. Fascinujúco, záhadne a kuriózne znejú sľuby, ktorými lákali do boja povstalcov: večný život, bohatstvo, neustála úrodnosť zeme a ovplyvnenie ročného množstva zrážok! Indiáni považovali tieto osudové prísľuby za znamenie, že Huitzilopochtli stojí na ich strane.

Keď sa už zdalo, že by povstalci mohli zvíťaziť, podarilo sa španielskemu vicekráľovi predsa len zostaviť vojsko podporované tisíckami regrutovaných indiánskych spojencov. So zmesou odvahy a lesti dosiahli Španieli definitívne víťazstvo. Huitzilopochtliho zázraky sa už neprejavili.

3. Záverečná úvaha

Entologička Dolores Stanleyová uskutočnila v rámci svojej doktorskej práce v roku 1978 rozšírený výskum v nahuaskej dedine v mexickom štáte Guerrero. Dôsledne pritom používala ako hlavnú metódu etnografického výskumu „zúčastnené pozorovanie“. Ústrednou myšlienkou tejto metódy je, že sa bádateľ čo najviac zúčastňuje života skúmanej etnickej skupiny a pokúsi sa včleniť do cudzej skupiny. Rozhodujúcim pre Dolores Stanleyovú bol rozhovor: „Niektorí dedinčania rozprávali o jaskyni, kde sú ukryté modly. Jedného dňa ma Don Mario [= staršina] zaviedol k jaskyni, aby mi ukázal dve modly ukryté v skalách. Medzitým čo ma viedol k jaskyni, viditeľne zneistel a keď sme vstúpili do jaskyne, nebolo vidieť nijaké modly. Don Mario sa domnieval, že ešte donedávna tam boli.“

Na tomto príklade sú mimoriadne jasné šance praktického pátrania po najdôležitejšom aztéckom posvätnom objekte: „Modly“ sú pre Nahuaoov dodnes významné. Aj zúčastnené pozorovania a rozhovory predpokladajú ochotu skúmanej skupiny. Proti ich vôli je táto forma výskumu neuskutočniteľná.

Biskup Zumárraga mal v 16. storočí hrôzostrašnú víziu: Bol to sám diabol, ktorý, aby založil svoju ríšu temnoty v Novom Španielsku, pohanským Aztékom v Huitzilopochtliho schránke prenechal nástroj moci, ktorý sa takmer vyrovnal posvätnéj biblickej arche zmluvy?

Tak ako aztécky boh podnietil biskupovu fantáziu, podnecuje dnes našu celkom iným spôsobom, tým, že sa doteraz snažíme „záhadné“ interpretovať ako možnú technickú realitu. Podľa súčasného stavu výskumu treba tento výklad odmietnuť ako rojčenie, lebo sa nachádza v oblasti, ktorá je vo vede považovaná za veľmi vzdialenú možnej pravde alebo pravdivej možnosti. Truhlica Aztékov s veľkou pravdepodobnosťou do dnešného dňa čaká v jaskyni severne od Tuly na modernú analýzu. V súčasnej dobe klopec na technické brány poznania, podobne ako indiánske obyvateľstvo Mexika ešte vždy klopec na brány svojej nezávislosti: Výskum archeo-SETI musí životom naplniť

to, čo doposiaľ vyhútal v sivej teórii. Ak sa podarí vypátrať „druhú“ archu zmluvy, mohli by sa preň otvoriť neobmedzené možnosti.

V predložennom článku pristupujeme k aztéckej arche zmluvy prinajmenšom tak, akoby sa za tým mohol skrývať technický prístroj mimozemského pôvodu. Nemalo by sa to však chápať ako vykonštruovaná, nekompromisná podpora teórie o návšteve cudzích astronautov. Autor uisťuje, že v to neverí a ani tak nekoná. Toto je skutočne len prehľad mytologickej a historickej situácie, nič viac a nič menej. Prevzatie základného východiska je takisto vítané ako jeho skeptické uváženie. Pravda sa nachádza pravdepodobne niekde medzi faktami a nahraditeľnými špekuláciami. Definitívny názor ešte nebol vyslovený a zaiste padne až potom, keď sa podarí objekt nájsť. Môžeme iba dúfať, že to bude čoskoro.

„Nebeské úkazy“ v starých tirolských tradíciách

GISELA ERMELOVÁ

Johann Nepomuk Ritter von Alpenburg zdokumentoval vo svojej knihe ság [1] veľmi zaujímavý „kruh“, ktorý sa začiatkom roku 1800 objavil v Tirolsku. V Amrase pri Innsbrucku vtedy na dedinskej lúke stála jabloň, ktorá „privádzala okolie do úžasu, pretože tam videli nepochopiteľný úkaz, ktorý nazývali >kruh stríg<. Videlo ho príliš veľa ľudí, aby to mohol byť výmysel. Vo štvrtok večer ešte nebolo nič vidieť, ale v piatok, sotva sa rozbriezilo, bol už okolo stromu vyšliapaný kruh, zreteľná kružnica. Muselo sa to stať v noci zo štvrtka na piatok, keď tam ľudia poskakovali dokola. Pretože kruh bol široký sedem palcov... ale zvláštnym spôsobom na dvoch miestach kruh nebol zošliapaný, ale práve uprostred na náprotivných stranách na východe a na západe bola tráva vysoká, čím bol kruh rozdelený vlastne na dve polovice. Kruh vyzeral takto: pri a b a c d tráva stála, preto sa muselo z e do f poskočiť, potom bežať do polkruhu, pri g h znovu poskočiť. Pri i stál strom uprostred kruhu."

Tancujúce strigy a ich „poskakovanie“ vždy na tom istom mieste sú veľmi bizarnou predstavou, no vznik kruhu, ktorý sa zjavil cez noc, si nevedeli inak vysvetliť. (Bolo by zaujímavé vedieť, ako sa bude o sto rokov hľadať na naše dnešné teórie o vzniku kruhov v obilí!)

Zvláštny kruh sa však neobjavil iba raz. Johann von Alpenburg ďalej píše: „Branntnerka a jej chlanci takmer každý piatok aj s ďalšími susedmi chodili do záhrady pozrieť si to miesto a vždy to bolo tak.“ V roku 1821 gazdovstvo predali istému Josefovi Schneiderovi a nezvyčajný kruhový fenomén pokračoval. „V roku 1824 videla jeho devätnásťročná dcéra pri strome horieť oheň. Povedala to svojmu otcovi a ten sa šiel pozrieť, ale už nič nevidel, nenašiel ani popol či uhlíky.“ Záhadne svetelné úkazy boli pozorované aj pri moderných kruhoch v obilí.

V roku 1932 gazdovstvo zase predali. Nový majiteľ Andreas Schaffenrath dal údajne jabloň vyťať, aby ukončil „tanec stríg“: „Teraz na tom mieste stojí mladá čerešňa a nikdy viac sa nepozorovalo nič nezvyčajné a kruh stríg zmizol.“

Kto alebo čo spôsobilo tento záhadný kruh? Nevieme. Nebol to však ojedinelý prípad. Aj inde v Tirolsku vznikali cez noc zvláštne prstence alebo kruhy v poliach alebo záhradách, „ako sa na druhý deň dalo vidieť a nad čím si lámali hlavy“, ubezpečuje Johann von Alpenburg a domnieva sa: „Kruhy stríg sú zvláštne. V severských krajinách im hovoria kruhy víl.“ Obyvatelia Tirolska poznali vtedy aj „miesta stríg“, na ktorých, keď vznikli cez noc, viac nerástla tráva. Keď niekde objavili vypálené miesto, vedeli, že tam „sedel alber“ [2]. Pretože popri „lietajúcich strigách“ verili predovšetkým aj v dva ďalšie „neznáme lietajúce objekty“, ktoré v tom čase nazývali „alber“ a „orco“. Veľmi zaujímavé je pátrať po týchto záhadných lietajúcich objektoch.

„Alber“ naháňa strach

V Oberinntale sa o úkaze nazývanom „alber“ hovorilo: „Zlý nepriateľ, lebo tým je alber a ničím iným, v noci prejde po Lügte, raz v podobe horiacej metly, raz ako veľmi rozžeravená naberačka, raz ako ohnivá truhla, alebo v okrúhlych guľovitých podobách. Kde si alber sadne, čo aj občas urobí, tam zhorí všetka tráva, vyschne každý strom...“ [3]

V Algunde pri Merane vystrašil ľudí „svietiaci alber pri oberaní čerešní“. Pamätali si tam dvoch mládencov, ktorí sa jednej noci vybrali kradnúť čerešne. Zrazu zbadali, že „okolo preletel alber a doďaleka všetko osvietil“. Keď obaja s hrôzou zbadali, že vo zvláštnom svetle rozoznajú každý list stromu, „alber“ odletel [1].

Dokonca sa úkazu „alber“ pripisoval aj skutočný únos, ktorý sa po celom Tirolsku stal známym ako príbeh o „krajčírovi v alberskej debni“: Jednej noci kráčal krajčír po ceste domov zo Stanzu do Grinsu. Zrazu sa stalo toto: „Zo Stanzu za ním letelo vo vzduchu rýchlosťou šípú niečo horiace, ako vajce vajcu sa to podobalo alberu. Bola to horiaca metla, ale taká veľká, že keby ňou niekto bol mohol narábať, zmietol by ňou hneď celú dedinu... a s praskotom a rachotom... preletela nad ním smerom do Grinsu.“ O chvíľu potom „vystrelil z Schrofensteinu rovnakou rýchlosťou ďalší alber a preletel nad ním: horel jasným plameňom a vyzeral ako obrovská naberačka s dlhou rúčkou a okrúhlou lyžicou... keď ohnivá naberačka letela okolo neho, vyzerala ako veľká debna - a vtom, akoby sa krajčír nezmestil do kože, zakričal nahor: „Ponáhľaj sa, tvoj kamarát už letel napred!“

Krajčír kráčal ďalej, pretože mal pred sebou ešte namáhavú cestu, „no na ceste zrazu niečo stálo, a toto niečo bolo malé chlápätko [!]. Chlápätko zastúpilo krajčírovi cestu a nedovolilo mu prejsť okolo. Vtom sa však v krajčírovi ozvala vrodená odvaha, rozčúlil sa a zahrešil: „Ach, ty pekelné čertisko, naozaj by som radšej letel v alberskej debni, ako by ma mal taký tvrdohlavý krpáň mať za blázna!“ Sotva vyslovil posledné slovo, chlápätko zmizlo, no na ceste zrazu stála žiariaca alberská debna, rozleteli sa na nej dvere, vyšiel z nej čert, schmatol krajčira, strčil ho do debny, vliezol za ním a zabuchol dvere. Debna sa hneď zase zodvihla a odletela, lenže nie do Grinsu, ale ďalej ponad Grins, vyššie a vyššie na vrch Grinserspitz...“ [1] Žiaľ, Johann von Alpenburg mlčí o tom, ako pokračovala táto zábavne opísaná sága.

Pre vtedajšiu vieru a strach je príznačné, že sa nevysvetliteľné úkazy dávali do súvislosti so strigami alebo s čertmi. „Zlého nepriateľa“ predpokladali aj v úkaze „orco“. Bola to ďalšia zvláštnosť na tirolskom nebi, o ktorej sa hovorilo, že sa môže zjavovať v rozmanitých podobách, napríklad ako guľa. „Orco“ vedelo nielen lietať, ale aj - a to poznáme aj z moderných úkazov UFO - nečakane sa zjaviť a takisto zmiznúť, „totiž nepochopiteľným spôsobom; pretože sa neprepadlo do zeme ani neodletelo; bolo to, ako keď pukne mydlová bublina“ [1].

Pôsobivé stretnutie s úkazom „orco“ zažil sedliak z Enneburgu. Keď raz prechádzal cez Plaiswald, začul čosi ako dve hlasné zavýsknutia. Keďže si myslel, že to sú drevorubači, hlasno zavýskal naspäť: „Vtom mu však s hrôzou zišlo na um, že by to mohlo byť orco - a v tej chvíli ho začul už celkom blízko. Chlapík chcel utiecť, ale bol ako ochromený; zatmilo sa mu pred očami a upadol do bezvedomia... Na druhý deň sa prebral v lesoch Wellschellenu celkom hore na vrchu a bolo mu jasné, že ho tam odnieslo orco, hoci tieto lesy ležali nad ohromne širokou a hlbokou priepasťou, do ktorej by ho bolo orco hodilo, keby bol sedliak opusteným mládencom. Takto si však priniesol domov niekoľko hŕč a škrabancov na tvári a orco ho natoľko rozstrapatilo, že už za ním v živote nikdy viac nezavýskal. - Orco ho vlieklo dobré dve hodiny.“ [1] Nie je to škoda, že enneburského sedliaka už nemožno podrobiť regresnej hypnóze?

Iného tirolského sedliaka „strigy“ odvliekli na „miesto tanca stríg“. Zažil pritom niečo, čo by sme dnes opísali ako „fenomén chýbajúceho času“: „...ale poriadne ďaleko od dediny zazvonili zvony k prvej modlitbe, vtom strigy s bedákaním odleteli a sedliak zrazu ležal pred prahom svojho domu“, nevediac, ako sa tam dostal. „Priniesli ho ta strigónske čary,“ domnieval sa v každom prípade Johann von Alpenburg [3].

Ako pri modernom fenoméne únosov

Ak veríme ságam, potom sa v tirolských vrchoch dali vidieť aj „malí siví mužičkovia“, napríklad v Oberwalchene. Tieto bytosti boli považované za „duchov horských lúk“: Zrazu pred domom stál trpaslík, sivý od hlavy až po päty, „ako keby bol celý zabalený do lyka“ [1]. Ľudia skočili do domu a zahasprovali izbu. V noci ich prebudil nevysvetliteľný hluk, mysleli si, že „po izbe lieta nábytok“. Napriek tomu sa nemohli ani hnúť; zlý duch ich „ochromil“. Napodiv bol jeden z mužov v nasledujúce ráno úplne na konci so silami, strapatý a dokaličený, viac mŕtvy ako živý. Mysleli si, že „duch“ ho cez noc poriadne zmlátil. Zaujímavé, že ich neudivilo, keď sa „duch“ dostal do izby napriek zatvoreným dverám, pretože to bolo pre „malé sivé chlápätka“ [2] rovnako samozrejmé ako „ochromovanie“ ľudí, ktorí sa nemohli ani hnúť. Ťažké bolo tieto bytosti aj chytiť: „malým brucháčikom“, „hundrošom“ či „škriatkom“, alebo nech ich už v Tirolsku nazývali akokoľvek, bolo vlastné, že „keď ich niekto uchopil do náručia, tak síce najprv držal niečo vlažné, ale v ďalšom okamihu už v rukách nemal nič“. Ak sa ich chceli dotknúť, zmizli [2]. Po stretnutí s rytierom mužiček zrazu „zmizol, akoby ho prehltla zem“ [3].

Ešte raz musíme poukázať na to, že všetky tieto detaily sa nachádzajú v záznamoch, ktoré boli vytlačené pred vyše sto rokmi. Na záver ešte citát z tirolskej kroniky: V roku 939 za Conrada E., biskupa Trientu, „sa na kaplnke v Castelfelderi zjavili tri jasné svetlá, ktoré odtiaľ odleteli na kostolnú vežu v Tramíne, čo by sa podľa chýrov malo diať ešte dodnes...“ [2]

Mohli by sme to zhrnúť takto: V tirolských ságach sa objavujú:

1. podivuhodné kruhy v tráve,
2. spálené miesta, ktoré sa vysvetľujú ako „miesta, kde sedel alber“,
3. zvláštne lietajúce objekty a svetelné úkazy,
4. únosy a prenášanie na iné miesta,
5. fenomény „chýbajúceho času“,
6. malí siví mužičkovia, ktorí sa nečakane zjavia v izbe, paralyzujú prítomných a niektorých zúčastnených tak doriadia, že v nasledujúce ráno sa prebudia úplne vyžmýkaní.

Rovnaké udalosti prežívame aj pri modernom fenoméne UFO, a to na celom svete. Príklad ukazuje, že tu sú celkom zjavné súvislosti a že pátrať po nich v starých záznamoch sa môže oplatiť.

„Lety s divým lovcom“

GISELA ERMELOVÁ

V rôznych stredoeurópskych povestiach sa vždy znovu objavuje „čosi“ fičiace vzduchom, nazývané „divý lovec“, „divé vojsko“, „nočný lov“ atď. Najbizarnejší aspekt tohto motívu je „let s divým lovcom“: Človeka „čosi“ vynesie do vzduchu a niekde väčšinou nie na mieste odletu - ho to zase položí. Skrývajú sa azda za týmito ústnymi podaniami „blízke stretnutia štvrtého druhu“ (únosy neznámym lietajúcim objektom: CE-IV), ako sa tomu v poslednom čase čoraz častejšie hovorí v súvislosti s fenoménom UFO?

Typický príklad takejto povesti pochádza s oblasti Lechu, ktorú v polovici 19. storočia vyrozprávali tamojší sedliaci zberateľovi povestí Karlovi von Leoprechting:

„Medzi Lengenfeldom a Stoffenom na Lechu leží šíra, pustá vysočina. Práve nad ňou tiahne divá honba vždy najzúrivejšie a zostáva tam najdlhšie. Pred dávnym časom šiel tadiaľ muž

z Hofstettenu. Už sa stmievalo. Z diaľky začul rachot a hukot, akoby sa dvíhala hrozná víchrica. Ako tam stál a obzeral sa, prišla nad neho vo vzduchu divá honba..." Samozrejme, výraz „divá honba" je buď rozprávačova alebo zberateľova interpretácia, pretože neboli naporúdzia žiadne iné pojmy (poznáme to aj zo starších čias, keď sa technické objekty nazývali známymi výrazmi). „Keď sa, celkom ochromený hrôzou, zabudol vrhnúť na zem, zodvihlo ho to zľahka zo zeme a ťahalo za sebou. Šesť dlhých týždňov bol muž odtrhnutý od zeme; nikto nevedel, kam sa dostal, a jeho blízki si oň robili starosti, či nezomrel. Zrazu sa vrátil, sám nevedel ako a kde je, ešte bol úplne omámený. Vždy, keď na to čo len pomyslel, sa mu zakrútila hlava a všetci, čo o tom počuli, dostali závrat."

Ak sa na toto ústne podanie pozeráme triezvo a modernými očami, ide takmer o klasický prípad zážitku blízkeho stretnutia CE-IV: Muž vidí „čosi" blížiť sa k nemu, tá vec ho vezme so sebou, určitý čas ho niet, potom sa vráti a nevie, čo sa s ním udialo (fenomén „chýbajúceho času"). V dobe, keď si Karl von Leoprechting vypočul tento príbeh, dotýčny údajne ešte žil, ale od svojho zážitku sa väčšinou už iba nezúčastnene chúlil pri peci a stal sa „slabomyselným".

Únos Hansa Buochmanna (1572)

V rukopise zo 16. storočia sa nám zachoval presne zaprotokolovaný a veľmi spoľahlivo opísaný prípad takéhoto „letu". Zaznamenal ho lucernský mestský pisár Renward Cysat (1545-1614):

„V roku 1572, 15. novembra, sa krajan Hans Buochmann, nazývaný Krissbüeler, z Römerschwyly z rottenburského úradu, vtedy asi 50-ročný, mne veľmi dobre známy, zrazu stratil. Vyvolalo to veľký zhon a narobilo to mnoho starostí aj vrchnosti. - O štyri týždne potom prišla o stratenom správa, že je v Miláne. Napokon 2. februára nasledujúceho roku 1573 [teda dva a pol mesiaca po svojom zmiznutí], prišiel domov, bez vlasov, bez brady a bez obočia, s napuchnutou, rozbitou tvárou a hlavou. - Len čo to vrchnosť začula, dala ho uväzniť a, sám som bol pritom, vypočúvať."

Čo sa s týmto mužom stalo? Tu je jeho veľmi moderne pôsobiaci príbeh: V deň, keď sa „stratil", bol na obchodnej ceste do susednej obce Sempach, „kde sa aj zdržal do večera. Trochu si síce vypil, ale nie priveľa. - Keď sa vracal domov, počas nadchádzajúcej noci dorazil do lesa. Pri bojišku, kde sa odohrala sempacherská bitka, zrazu zaznel zvláštny lomoz a bzukot, spočiatku pripomínajúci celý úl alebo roj včiel, ale potom k nemu prichádzali zvuky ako z rôznych strunových nástrojov, tie mu nahnali strach, takže nevedel, kde je a čo s ním bude. Dodal si však odvahy, vytasil zbraň a začal sekať okolo seba. - Tam do hodiny prišiel o rozum, zbraň, plášť, klobúk a rukavice, a spolu s nimi ho vzduchom prenieslo do cudzej krajiny a bol mimo seba. Na tvári a na hlave cítil bolesti a nádory a nemal vlasy a bradu. Keď uplynulo 14 dní od jeho zablúdenia, ocitol sa v Miláne, kde sa ho ujal istý nemecký žoldnier."

Aj v tomto prípade máme rovnaký vzor: cudzorodé zvuky, únos cez vzduch, príchod na cudzie miesto, chýbajúci čas. Objavuje sa však aj ďalší motív, ktorý nám je takisto známy z niektorých moderných správ, totiž zdravotné poškodenie po takejto udalosti: vypadávanie vlasov, nádory, telesné bolesti.

Ďalší takýto príklad pochádza z Graubündenu. Aj keď sa zdá, že sa tu neuskutočnil nijaký let vo vzduchu, prípad spomenieme na okraj: V horách, na skalnatých sutinách pri Süse objavil istý muž čosi podivné, a ústne podanie tvrdí, „že od toho ihneď ochorel, úplne stratil ochlpenie a odlupovala sa mu koža na miestach vystavených pohľadu netvora a nezahalených odevom". Dnes takéto príznaky poznáme veľmi dobre. Vtedy zberateľ povestí netvora jednoducho nazval „drakom"!

Existuje celý rad podobných rozprávání:

Tirolský prípad: Okolo roku 1770 bolo vo Wildschönaue, v bočnom údolí Innu, samo doma

dieťa, ktoré vybehlo do prírody. Vtom prišla „divá honba, schmatla dieťa, zdvihla ho do výšky ako víriaci vietor ľahkú slamu a dieťa v povetrí malo hrozný strach, keď preletelo ponad údolie Kundeler Ache, kde ho na druhej strane údolia, na horskej lúke nad Thierbachom položila na zem, našťastie bez zranenia."

Frankfurtský prípad: V povesti sa hovorí o mužovi z Altenburska, ktorého „divý lovec" po nerozvážnom zvolaní „Vezmi ma so sebou!" ráno o šiestej hodine položil v meste Frankfurt nad Mohanom na ulicu, kde ako tulák zostal tak dlho vo väzení, až kým neprišla správa o tom, odkiaľ sa stratil.

Graubündenský prípad: Alpský pastier kráv vystúpil v jeden daždivý večer ku svojim kravám, „hoci dávno vedel, že nočný zástup zvyčajne tiahne nad týmto horským chrbtom a už bolo neskoré popoludnie, preto svižne kráčal. Keď dorazil na vrchol, začul zrazu celkom blízko za sebou zarážajúci hluk a zvuky a v nasledujúcom okamihu ho uchopila neviditeľná sila a vysoko nad zemou ho preniesla do vzdialeného údolia, ktoré vôbec nepoznal. Blúdil po ňom polovicu noci bez toho, aby našiel cestu späť." Až o dobré dva dni sa vyhľadovaný muž v roztrhanom odevu vrátil do chyže, kde vyrozprával svoje dobrodružstvo.

Stützhaimský prípad: V polovici 19. storočia žil v Stützhaim pastier, ktorý rozprával, že ho „akási hrozná sila, asi kúrňava, uchopila a odviekla". Keď zase napoly prišiel k sebe, nachádzal sa uprostred neznámeho, divého pohoria a trvalo mu tri dni, kým trafil späť do svojej dediny. Letel vo vzduchu s „divým lovcom", pretože bol taký ľahkomyseľný, že ho zavolať - takto vysvetľoval svoj zážitok.

Čo bola „divá honba"?

Ako vidíme, „let vo vzduchu s divým vojskom" je známy v rôznych oblastiach. Takéto správy máme zo všetkých častí Nemecka (i keď ich je viac z juhu a z východu ako zo severu), z Rakúska, Francúzska a Švajčiarska. Priebeh týchto zážitkov je takmer vždy rovnaký: človek stretne niečo neznáme, čo ho zdvihne do vzduchu a odnesie, a buď sa vôbec nevráti (sú aj také prípady), alebo sa až po dlhšom čase („chýbajúci čas") vráti domov či na nejaké cudzie miesto.

Národopisec Friedrich Ranke už pred mnohými desaťročiami o tom napísal: „Ak teda nechceme rozprávačov alebo povedzme >hrdinov< povestí vyhlásiť za klamárov (a na to len tak bez všetkého nemáme právo), tak musíme predpokladať, že ... základom povestí ... je nejaký skutočný zážitok."

Čo je však „divé vojsko"? Odhliadnuc od toho, že pod toto slovné spojenie boli zahrnuté celkom rozličné úkazy, typické sú nasledujúce aspekty, ktoré sa vždy znova uvádzajú:

- * podivné a zvláštne zvuky pri približovaní sa objektu alebo pri jeho prelete nad svedkom;
- * svetelné úkazy: „jasné svetlo", jednotlivé svetlá, „dlhý ohnivý pás na nebi", „celý les bol taký plný svetla, že sa dal rozoznať každý lístoček na stromoch", „oheň" rútiaci sa po nebi atď.;
- * sprievodné fenomény ako „silný tlak vzduchu, ktorý mužovi pripadal, akoby mu nejaká železná ruka pritláčala tvár k zemi tak silno, až sa obával, že sa zadusí" pri prelete objektu nad ním;
- * „neviditeľná päť" zrazila svedka na zem, „takže zostal ležať v bezvedomí" atď.;
- * poznanie obľúbených trás objektu.

Pomerne skoro vznikli „kuriózne myšlienky“ (1702, P Chr. Hilscher) o „divom vojsku“, ktoré sa pokúšali jav vysvetliť:

- * Jakob Grimm videl v motíve „divého lovca“ zabudnutý mýtus z germánskej prehistórie o bohu vojny Wodanovi (Wotan, Odin), náhliaceho sa vzduchom; mýtus o ňom sa pod vplyvom kresťanstva zmenil na povesť o vojsku duchov.
- * Predstava vojska mŕtvych, ktoré sa ženie okolo, siaha až do antiky. Dnes je boh Wodan ako pôvodca „divého lovca“ spochybnený.
- * Roku 1856 chcel Felix Liebrecht „divú honbu“ odmytologizovať tým, že ju odvodzoval od slávností na počesť leta a zimy.
- * V tom istom čase, roku 1850, Wilhelm Schwartz tvrdil, že povesti treba odvodzovať z meteorologických úkazov. „Lovca“ vysvetľoval ako búrku, „voz“ ako hromobitie, ostatné boli blesky a vietor.
- * Podobne videl M. v. Estorff-Teyendorf v roku 1891 príčinu v lokálnom cyklóne alebo v búrke. Zvuky, ktoré pritom vznikajú, boli nesprávne vysvetľované ako zvierací rev a víchrom roztrhané oblaky ako fantastické postavy.
- * Naproti tomu chceli národopisci Franz Schönwerth (1857) a Hans Weiniger (1863) v „nočnej honbe“ vidieť historické jadro, totiž spomienku na obdobie sťahovania národov!
- * Podľa Juliusa Lipperta (1881) vznikol mýtus z viery v pokračovanie života duše po smrti; „divé vojsko“ vysvetľoval ako potulujúci sa roj nespasených duší.
- * Ludwig Laistner (1889) posunul povesť do celkom inej sféry: „divé vojsko“ sa má vysvetľovať snovými zážitkami.
- * Otto Höfler zase videl roku 1934 v „divom lovcovi“ akési „odzrkadlenie extatických tajných kultov Germánov“.
- * Napokon Friedrich Ranke vidí vo všetkom „cestu epileptika v stave polospánku“, pričom sú postihnutí nútení komplikovane blúdiť dni až týždne bez toho, že by o tom neskôr čokoľvek vedeli. Prečo však takéto cesty prebiehajú vo vzduchu na to nedokáže odpovedať ani Friedrich Ranke, ani moderná psychológia.

Vcelku máme pri výklade motívu „divého lovca“ dočinenia s ešte nevysvetlenou, spornou vedeckou otázkou a na diskusii o jej vyriešení by sa mali v budúcnosti zúčastniť aj zástancovia hypotézy paleo-SETI. Pretože odpoveď ešte stále chýba.

„Taoský bzukot“: nová stopa v kozme?

ANDREAS VON RÉTYI

Mimozemské fenomény sú nezvyčajne mnohotvárne a často sú navzájom komplexne prepletené. Mnohé z konvenčne nepochopiteľných javov sa nepretržite vinú dejinami ľudstva, od prvého brieždenia civilizácie až po našu „osvietenú“ spoločnosť 20. storočia.

A vždy znovu sa k starým mystériám pripájajú nové tajomstvá. Nesmierne vzrušujúce je, keď zrazu vzniknú paralely medzi javmi, ktoré sa pôvodne celé veky zdali ako oddelené od seba: Takéto ďalekosiahle spojenia možno zjavne vytvoriť aj v súvislosti s vnímaním nevysvetliteľných zvukov, aké sa opisujú už tisícročia. Nezriedka sa vyskytovali v sprievode neidentifikovaných svetiel alebo iných nevysvetliteľných úkazov, pomerne často sa v dôsledku toho predpokladal ich zdroj

v nadpozemskej alebo mimozemskej oblasti. Opäť sa začalo hovoriť o takomto fenoméne: o „taoskom bzukote“.

Všetko sa začalo v roku 1992. Catanya a Bob Saltmanovci z novomexického mestečka Taos v USA informovali o tom, že počujú neznesiteľný bzukot, ktorý ich privádza do zúfalstva. Čoskoro sa ukázalo, že ani zďaleka nie sú jediní, ktorých postihol tento tajuplný a nepríjemný zvuk. Práve naopak, stovky iných svedkov potvrdili rozprávanie Saltmanovcov. Hovorí sa vždy o nízko-frekvenčnom bzučaní alebo hučaní, aké vychádza aj z elektrického generátora. Avšak jeho zdroj sa nedá lokalizovať: Zdá sa, že záhadné bzúčanie v Taose vychádza odšadiaľ a zároveň odnikiaľ. Jeho pôvod je dodnes neznámy. Taoské mestské zastupiteľstvo predpokladalo, že ide o tajný vojenský projekt, a obrátilo sa na vojenské letectvo. Aj poslanec Bill Richardson (Demokratická strana Nového Mexika) sa domnieva, že v tom môže byť zainteresované ministerstvo obrany. Pentagon však popiera akékoľvek spojenie s týmto javom.

Neďaleko Taosu sa nachádzajú povestné losalamoské laboratóriá, najmodernejšia bosorácka kuchyňa technológie atómového ničenia. Vychádza bzukot odtiaľ? Podľa očakávania sa pri pátraní v Los Alamos narazilo na múr mlčania. Aj Laboratóriá Sandia na vojenskej leteckej základni Kirtland v Albuquerque tvrdia, že s týmto javom nemajú nič spoločné. Predsa však zostavili tím odborníkov, ktorý mal vypátrať príčinu taoskej záhady. Analýzy trvajúce celé mesiace však nepriniesli nijaký výsledok.

Podivné zvuky už pred tisícročiami.

Už letmý pohľad na mapu prezradí: Nové Mexiko je zem plná záhad a tajomstiev, najmä z hľadiska mimozemských úkazov! V bezprostrednej blízkosti sa nachádza nielen ohromný vrch Ship Rock, ktorý Indiáni z tejto oblasti považovali od pradávna za posvätné miesto, no sú tu aj nížiny San Augustin a Roswell, kde sa v roku 1947 údajne zrútilo UFO. Neďaleko je vojenská letecká základňa Holloman, na ktorej vraj bolo roku 1964 nafilmované pristátie mimozemskej kozmickej lode. V Novom Mexiku sa nachádza aj skúšobná raketová strelnica White Sands, nad ňou sa takisto odohralo niekoľko senzačných pozorovaní UFO. UFO bývajú často opisované ako nehlučné, ale mnohí svedkovia hovoria aj o tichom bzukote vychádzajúcom z týchto lietajúcich telies.

Z dávnejších čias sa takisto zachovali správy o nezvyčajných zvukoch, ktoré sa dávali do súvislosti so zjaveniami bohov, lietajúcimi objektmi a kozmickými úkazmi. Medzi mnohými hlučnými zjaveniami Jehovu sa v Biblii v Prvej knihe kráľov (19, 11 a d.) nachádza zaujímavý opis: „Práve prechádzal Pán. Pred Pánom išiel vietor, veľký a prudký, ktorý trhá vrchy a láme skaly. Ale Pán nebol vo vetre. Po vetre zemetrasenie, ale Pán nebol v zemetrasení. Po zemetrasení oheň, ale Pán nebol v ohni. A po ohni tichý lahodný šum. Keď to Eliáš počul, zahalil si tvár plášťom...“

Dôkaz z antických čias, „počuteľný“ ešte aj dnes, sa nachádza v etruskej nekropole v talianskom mestečku Chiusi. Tam leží hrobka Tomba del Colle. Hrobka pochádza z 5. storočia pred Kr. a má zvláštne vstupné brány, známe ako „spievajúce dvere“. Ak dvere otočíme v pántoch, vydajú mohutnejúci a dlho znejúci tón. Tento zvuk, podobný tónom pozauny, nevzniká náhodne, ale otáčaním travertínových pántov v bronzových úchytkách. Trenie dvoch odlišných materiálov, kameňa a kovu, vydáva - konštruktérmi zámerne docielený - podivný zvuk, a ten sa kedysi vykladal ako kozmické znamenie. Potvrdzuje to aj rakúska archeologička dr. Elfriede Paschingerová, ktorá predpokladá podobné dvere aj v iných etruských chrámoch: „Kňazi ... mohli podobným spôsobom ako pri >spievajúcich dverách< z Chiusi dosiahnuť akustický efekt pomaly sa rozoznievajúceho a mohutnejúceho zvuku trúby, čo jednoduchý človek považoval za tajuplné božie znamenie z neba.“ Aj historik Plutarchos napísal, že v roku 88 pred Kr. „zaznel z neba zvuk trúby so silným, bôľne znejúcim tónom...“

Možno sa na akustické javy dosiaľ prihliadalo príliš málo, keď išlo o sprievodné efekty potenciálnych mimozemských úkazov. Nedávno objavené taoské bzúčanie by nás mohlo priviesť k

novým kozmickým stopám.

Obrazy a dokumenty

Obrazy „iných“

DR. JOHANNES FIEBAG

Obrazy cudzorodých bytostí sa vyskytovali za všetkých čias na všetkých kontinentoch. Z tisícročí pred Kristovým narodením až do mladšej doby kamennej sú na skalných stenách, v jaskyniach a vo figurálnych stvárneniach obrazy postáv uctievaných ako „božské“ alebo „sväté“. O mnohých týchto bytostiach vieme z mytológie alebo z iných vhodných správ, že ľudia, ktorí vytvorili tieto zobrazenia, umiestňovali ich pôvod do neba.

Známym príkladom neolitického umenia so znázornením cudzorodých bytostí, „podobných astronautom“, sú skalné kresby v pohorí Tassili, kde sa nachádza aj „veľký marťanský boh“, ďalej sú to kresby woodinov v Austrálii alebo kresby objektov podobných „UFO“ z kamennej doby v jaskyniach v Portugalsku, Španielsku a vo Francúzsku.

Nálezy v Ázii a v Južnej Amerike ukazujú, že aj v tejto oblasti je stále čo objavovať. V Karakorume (Pakistan) je už dávnejšie známa antická „obrazáreň“ s asi tridsaťtisíc jednotlivými kresbami medzi obcami Chilas a Shatial, priamo v údolí Indusu. Za milióny rokov sa na tamjšom žulovom brale vytvorila tmavá mangánová kôra, do ktorej ľudia za posledných osemtisíc rokov vyrývali rozličné motívy. V súčasnosti sa archeológovia Heidelberskej univerzity pod vedením prof. Haralda Hauptmanna zaoberajú tým, aby aspoň časť kresieb odfotovali, zmerali a datovali - pri teplote až 51 stupňov Celzia to akiste nie je závideniahodná úloha. Od najranejších zobrazení (rúk a nôh tamjších lovcov kamennej doby) až po kresby budhistických a islamských umelcov sa tam nachádzajú najrozmanitejšie náboženské i svetské motívy.

Najstaršie figurálne zobrazenia, ktoré našli Hauptmann a jeho kolegovia, sú takzvaní „obri“ (pričom sa „obrovitosť“ vzťahuje iba na veľkosť jednotlivých zobrazení, a nie na mytologické alebo literárne podklady). Jeden z „obrov“ bol publikovaný v článku dr. Waltraudy Sperlichovej v populárne-vedeckom časopise Bild der Wissenschaft (bdw) so stručným objasnením v texte (v tejto knihe reprodukováný prekreslený obrázok je zhodný s obrázkom na str. 79 v časopise bdw [1]).

O „obrovi“ (bdw, str. 79) sa v sprievodnom popise hovorí: „Obor odkreslený heidelberskými vedcami meria vyše dva metre (vek najmenej 6000 rokov) [obr. 1] ... Interpretácia bytosti, ktorá má akoby helmu a anténu, je zatiaľ nejasná.“

Ešte pozoruhodnejší je popis v samotnom texte (bdw, str. 78): „Obri sú hádankou. Takisto sú z raných čias kočovnej kultúry, stoja s rozťahnutými končatinami ďaleko, sami a bez súvislosti so sťahovavými zvieratami. Vedec ich vykladá ako >vyššie bytosti< a pôsobia tak už len svojou výškou dva a pol metra. Nikdy nemali vyrytú svätožiaru, pretože v ich prípade sa každý neskorší rytec zriekol tejto inak bežnej ozdoby. Títo giganti na žuli by sa výborne hodili do Dänikenovho konceptu. Veď majú helmy, z ktorých jasne trčia antény - keby sme sa spýtali tohto dejepisca fantastiky. Archeológovia nepriaznivo naklonení astronautom v tom vidia skôr vlasy alebo veniec lúčov, no v každom prípade je ozdoba hlavy zvláštna. Hlbší zmysel, ako aj tvorcovia dosiaľ tridsiatich obrov sú neznáme.“

Ak vynecháme celkom zbytočné ironické poznámky proti Dänikenovi a názoru hypotézy paleo-SETI, predbežne zostáva toto:

- * Približne tridsať „obrov“ patrí vôbec k najstarším zobrazeniam v údolí Indusu (vznikli asi 4000 rokov pred Kr.).
- * Vynikajú mimoriadnou veľkosťou (vyše dva metre).
- * V priebehu nasledujúcich tisícročí nikdy neboli „doškriabané“ alebo inak poškodené, neboli „premaľované“ ani „vygumované“, nechávali ich vždy osamotené vo väčšej vzdialenosti od ostatných obrázkov.
- * Sú nakreslené s rozťahnutými nohami a naširoko rozprestretými, otvorenými náručiami.
- * Majú na hlave „helmy“ s „anténami“.
- * Ich tvorca, ako aj motív zobrazenia sú neznáme.
- * Archeológovia ich pre výnimočnosť stvárnenia a izolovanosť od ostatných kresieb zaraďujú medzi „vyššie bytosti“.

„Vyššie bytosti“ sa svojou dominantnou gestikou tvária ako „bohovia“, a pretože sú oddelené od iných motívov, boli tak aj chápané (možno pre svoju skutočnú telesnú veľkosť, alebo na základe iných atribútov); boli zobrazené ako obri s helmami a s nástavcami podobnými anténam. Ako by sa takéto postavy dali nazvať, keby sme nevedeli, že kresby majú šesťtisíc rokov?

Odpoveď je v podstate ľahká. Keď sa napriek jednoznačnosti uchýľujeme radšej k ironickým útokom a vysvetleniam ako „zvláštna ozdoba hlavy“, nie je to znakom otvorenosti postoja, aký by mal byť vedcom vlastný, ale znakom pomerne obmedzeného náhľadu, do ktorého musia byť vtlesnané aj tie najnezvyčajnejšie a zároveň najpôsobivejšie archeologické nálezy. Radšej sa vyťahujú tie najabsurdnejšie modely vysvetľovania alebo sa záhada necháva nevyriešená - pokiaľ všetko zostane v sfére platnej paradigmy -, čo je v každom prípade prijateľnejšie ako vysvetlenia, ktoré čo len o milimeter vybočia z predpísaného náhľadu. Pravdaže, s vedou to má málo spoločné. Takto sa aj kresby z údolia Indusu dostávajú do literatúry ako „symbolické“, „kultové“ postavy „obrov“ alebo pod inými, nič nehovoriacimi, zastierajúcimi slovnými označeniami, a tým sú aj definitívne určené. Každé pomenovanie je vedomé alebo nevedomé triedenie, ktoré vlastne jazykovo, myšlienkovú a tematicky zaraďuje nevysvetliteľné, a tým stanovuje hranice budúcim interpretáciám. Keďže o umelcoch z kamennej doby ani o ich maliarskych predlohách sa nič bližšie nebude dať dozvedieť, mala by sa táto téma považovať za uzavretú. Tým sa vopred zabráni analýze z iných zorných uhlov - tíško a potajme sa „nechajú bokom“ všetky indicie, ktoré by pritom mohli podať pozoruhodný počet preukazných výpovedí.

Mimozemšťania z Nazky

Pravdepodobne ten istý osud postihne aj podivnú postavu (obr. 2), ktorú - spolu s inými zobrazeniami ľudí a s abstraktnými geometrickými a ďalšími lichobežníkovými „pristávacími dráhami“ nedávno objavili vo vrchoch južne od plošiny Nazca [2]. Tamojší piloti ju celkom otvorene nazývajú „mimozemšťan“ a nakopenie „pristávacích dráh“ lichobežníkového tvaru takisto otvorene označujú ako „letisko mimozemšťanov“. Prečo, to je očividné: Piloti nazkanskej leteckej linky sú nezávislí od „podmienok archeologického náhľadu“ - veci označujú tak, ako sa im javia pri pozorovaní z lietadiel.

Datovanie „mimozemšťana“ (odhadovaná maximálna veľkosť: približne tridsať metrov) doposiaľ neexistuje, ale skutočnosť, že vyškriabané línie sú už veľmi zvetrané, poukazuje na to, že patrí medzi staršie, a možno vôbec najstaršie zobrazenia v Nazke. Čo vidieť? Postavu pôsobiacu trpasličím a krehkým dojmom s nadmerne veľkou hlavou a nemenej veľkými očami - tento opis je veľmi dobre známy z najnovšej ufologickej literatúry. Oči však nemajú tvar slzy, resp. elipsoidu, ako majú v súčasnosti „malé sivé“ bytosti, ale sú okrúhle. Nie je to teda presná zhoda s bytosťami, o akých sa hovorí najmä v súvislosti s fenoménom únosov.

Zobrazenie mimozemšťana? Možno. Tak ako dnešným ľuďom, ktorí zažili únosy, prišli do cesty obri, trpaslíci, „normálni ľudia“ a bytosti celkom bizarného druhu, zdá sa, že ľudia s nimi boli tým či iným spôsobom konfrontovaní aj v uplynulých tisícročiach: obri v Karakorume a v Afrike, trpasličie bytosti v ranohistorickej Južnej Amerike. Možno ide o rozličné rasy mimozemských inteligencií, možno však aj o odlišné spôsoby, ako sa cudzinci prispôbujú našim vlastným predstavám [3].

Podľa mňa je pozoruhodné aj to, že tieto záhadné postavy stoja vždy celkom na začiatku - v Nazke aj v Karakorume. Až potom, keď sa tieto bytosti zjavili a ľudia ich zvečnili v kameni, a tým položili základy kultu, vyvinuli sa ďalšie náboženské umelecké formy, a zjavne aj ďalšie náboženské spôsoby správania. V konečnom dôsledku presne to isté môžeme ešte i dnes pozorovať v rámci kargo kultov.

Postava pri Nazke sa zdá obklopená „ohnivými hadmi“ - takéto zobrazenie sme dosiaľ nepoznali. „Vyššie bytosti“ v údolí Indusu majú - podľa názoru Haralda Hauptmanna - možno „veniec lúčov“. Oba obrazy sú zrejme veľmi staré. Ale hoci ich od seba delia tisíce kilometrov, ľudia, ktorí ich vyryli do kameňa alebo vyškriabali do gigantických figúr na horských stráňach púšte, zobrazovali to isté: nezvyčajné bytosti, ktoré sa zjavili v žiarivých úkazoch a boli hodné toho, aby sa zachovali pre budúce pokolenia.

Mimozemšťania, či jednoducho obri so „zvláštnou ozdobou hlavy“? Keď súdime celkom objektívne - akú skutočnú alternatívu máme...?

Vojna proti Dvárake: Opis leteckého útoku v staroindických eposoch Mahábhárata a Bhagavata purána

LUTZ GENTES

Nasledujúci text pochádza z knihy, ktorá vznikala pätnásť rokov (Skutočnosť bohov - kozmické lety v ranej Indii). Táto kniha, uverejnená roku 1996, sa zaoberá predovšetkým výpoveďami obsiahnutými v indických národných eposoch Mahábhárata a Bhagavata purána [1] o vojne vedenej pomocou vyspelých zbraní a lietajúcich telies a kultúrohistorickými dôsledkami, ktoré z toho vyplývajú. Základný výsledok prvej podrobnej analýzy možno zhrnúť takto:

Opisované boje medzi „bohmi“ a „démonmi“ v dávnej dobe najneskôr koncom 4. tisícročia pred Kr. - sa veľmi pravdepodobne skutočne odohrali a bojovalo sa s technologicky vysoko rozvinutými raketami, delami a lietajúcimi strojmi. Okrem toho sa ukázalo, že nemohlo ísť o pozemskú udalosť; ale že obe zúčastnené strany museli byť mimozemšťania, ktorí sa - z momentálne ešte nejasných príčin - zdržiavali na našej planéte a používali ju ako bojisko.

Vybraná kapitola obsahuje detailnú analýzu mohutného leteckého útoku na niekdajšie mesto Dváraká, ktoré ležalo pri Arabskom mori, na juhu polostrova Káthiávar. Týmto útokom sa začína zreťazenie dramatických bojov, v priebehu ktorých došlo k ďalším leteckým útokom a ich odrazeniu. Vylíčené boje sa nachádzajú v 3. knihe Mahábhárary, ako aj v desiatej knihe Bhagavaty purány a sú nám predkladané v rámci epizodického rozprávania, dodatočne vloženého do základného deja. Ako protivníci v tomto veľmi hrdinsky stvárnenom boji vystupujú v uvedených textoch zbožštený princ a vodca kmeňa Krišna, proti jeho mestu a vojsku sú namierené útoky silne vyzbrojeného bojového lietajúceho telesa saubhy, ktorému velí „kráľ démonov“ Šálva. Priebeh deja je uzavretý a v oboch verziách je v zásade zhodný: Začína sa útokom Šáľvových vojsk a jeho lietajúceho stroja na Dváraku, Krišnovu sídelné mesto, a po tvrdom boji sa končí vojenskou porážkou Šáľvu a jeho stroja.

Pre pochopenie historických súvislostí tu nemôžeme vynechať rozhodujúcu a doteraz celkom nepovšimnutú okolnosť: totiž, že tvorcovia eposu a pevcovia, ktorí epos prednášali, síce pochádzali z rôznych epoch, ale zhodovali sa v tom, že svojich hlavných hrdinov nechávali vystupovať nielen

s lukmi, mečmi, kyjakmi, vojnovými vozmi atď., zvyčajnými pre starovek, ale aj s technicky vyspelými zbraňami dávnejšej epochy mimozemských „bohov“ a „démonov“. V protiklade s ideológiou zvelebovania Krišnu, čo je základnou témou rozprávania, skutočnými aktérmi „nekonvenčnej“ vojny neboli Krišna, Šálva a jeho vojská, ale práve tí mimozemskí „bohovia“ a „démoni“, ktorým boli tieto hrdinské postavy postavené na roveň, áno, boli považované za ich vtelenia. Ak sa napriek tomu mená týchto pozemských protagonistov ďalej zachovávali ako samozrejmosť, tak len preto, lebo to zodpovedá ostatnému textu a bolo by príliš zdĺhavé zakaždým uvádzať korekčnú poznámku [2].

Opis leteckého útoku

Boje sa začínajú mimoriadne prudkým útokom Šálvu na mesto Dváraká. V Mahábhárate (skrátene Mbh.) sa píše:

Šálva pochodoval na mesto Dváraká, ó, najlepší z Bháratov.

Tento veľmi podlý Šálva obľahol mesto zo všetkých strán

aj zo vzduchu svojimi bojovými vojskami,

ó, syn Pánduov [= Judhištira, spytujúci sa].

Keď zaujal postavenie,

zaútočil kráľ mesta a začalo sa vojna

so zničujúcim náporom.

(Mbh.-3(31)156, verš 2-4, str. 255; zvyčr. L. G.).

Žiaľ, bližšie podrobnosti sa z Mahábhárary nedozvieme, iba toľko, že Šálva pomocou svojho lietajúceho stroja saubhy zabil mnoho udatných Vrišnuovcov a spustošil všetky parky v meste (Mbh. 3(31)15, verš 7, str. 254).

Odškodnia nás však informácie, ktoré nám poskytne Bhagavata purána (skrátene Bhp.), špeciálne pokiaľ ide o letecký útok a jeho dôsledky. Príslušné verše znejú takto:

(9) Šálva obliehal Dváraku mocnou armádou, ó, slávny Bhárata.

Parky a záhrady mesta úplne zrovnal so zemou.

(9. A) Premiestnil svoju základňu do vzduchu nad mesto a bojoval.

(10) Ešte väčšími ničil mesto s jeho vežami, bránami, vilami,

galériami, terasami a oddychovými miestami.

Zničujúce zbrane padali

z tohto strašného lietajúceho stroja [vimana] [3].

(11) Obrovské kamene, stromy, hromové klíny, hady

a dážď drobného štrku prudko dopadali (na Dváraku).

Hrozné víriace víchrice sa hnali (mestom);

svetové strany zahalil hustý prach.

(12) Ako bola Zem (kedysi) zmožená šľahmi tripury, tak bolo spustošené

Krišnovu mesto pomocou saubhy, bez odkladu a bez nádeje na pomoc.

(Bhp. X, 76, Tagare, str. 1731).

Tieto verše z Bhagavaty purány a z Mahábháraty hovoria o prvej fáze vojny, totiž o Šálvovom útoku na Dváraku a o jeho bezprostredných účinkoch. Dozvedáme sa, že Šálva útočí na mesto zo všetkých strán a zo vzduchu, a to nielen s mocnou armádou, ale aj s lietajúcim strojom saubhou. Opis nám sprostredkúva dojem, že najväčšie spustošenie nespôsobili pozemné vojská stojace mimo mesta, ale skôr intenzívne bombardovanie zo vzduchu. Ako hneď zistíme, je to opisované s veľkou dávkou reality, zatiaľ čo o operáciách pozemného vojska sa hovorí iba okrajovo. Dianie na bojisku aj v nasledujúcich fázach vojny ďalekosiahlo určuje nasadenie lietajúceho stroja, kým opis omnoho zdĺhavejších pozemných bojov znepriatelených armád vypadáva.

Do akej miery mohli vôbec pozemné vojská zo svojej pozície mesto ostreľovať, sa nedá jednoznačne zistiť. Je to totiž závislé nielen od charakteru použitých zbraní, ale aj od vzdialenosti obliehajúcich od mesta, resp. od vzájomného pomeru oboch momentov. O tomto sa však nedozvieme nič vyčerpávajúce. O Šálvovej armáde sa v Mahábhárate píše, že sa usadila na rovine, kde bolo zabezpečené zásobovanie vodou, a vybudovala tam (zjavne veľmi veľký) vojenský tábor s ozajstnými ulicami; nehovorí sa, v akej vzdialenosti od mesta (Mbh. 3(31)7, verš 1 a ď.; str. 256). Výzbroj sa skladala zo slonov, koní, bojových vozov a pešiakov, vrátane lukostrelcov Okrem toho sa už iba nepresne hovorí, že vojsko bolo vyzbrojené a vyškolené v používaní všetkých druhov zbraní. Veľmi radi by sme sa dozvedeli, o aké zbrane presne išlo; menovite uvedené sa zhodujú s bežným staroindickým štandardom (píše o tom napr. B. Dikshitar).

Šálvove vojská navyše disponovali aj modernými strelnými zbraňami, ako napríklad vyspelými bojovými raketami. Podľa môjho názoru to jasne vyplýva z niekoľkých ďalších veršov, ktoré podrobne posudzujem vo svojej knihe. Tým nie je vylúčené, ba je dokonca veľmi pravdepodobné, že aj obliehajúce vojsko mohlo vziať mesto pod delostreleckú alebo raketovú paľbu, a pritom parky a záhrady mesta úplne zrovnalo so zemou (Bhp. verš 9), i keď z uvedených dôvodov o tom nemáme jednoznačný dôkaz. Neskôr sa ukáže, že aj Krišnove oddiely nepochybne disponovali modernými strelnými zbraňami.

Vráťme sa však k Šálvovmu leteckému útoku, najdôležitejšej udalosti prvej fázy vojny. Spočiatku bol podľa všetkého úspešný, pretože Šálvovi sa podarilo rozbiť mesto na trosky a popol. O protileteckej obrane alebo o iných protiopatreniach sa tu nehovorí. Ako ukazujú ďalšie verše Bhagavaty purány, Krišnove oddiely prešli do protiútok až po bombardovaní.

V tejto súvislosti sa zdá čudné, že Mahábhárate (str. 255) sa obširne zmieňuje o pripravovaných obranných opatreniach, vrátane zbraní umiestnených do pozície (medzi nimi aj o delách a plameňometoch!), zatiaľ čo v Bhagavate puráne o tom niet ani slova a Šálvov útok má skôr charakter nečakaného útoku. V 12. verši Bhagavaty purány sa výslovne poukazuje na bezmocnosť mesta. Pri presnejšom pohľade sa však ukáže, že nejde o skutočný rozpor, iba o hodnotenie z dvoch rozličných zorných uhlov. Vec sa má tak, že obranné opatrenia objasňované v epose (akási mobilizácia pri najvyššom stupni poplachu) sa jasne vzťahujú iba na útok Šálvových pozemných vojsk, ktorých približovanie vidieť už zďaleka, naproti tomu Bhagavata purána s rovnakou jednostrannosťou prihliada iba na Šálvov letecký útok, s ktorým však Krišnovi vojaci nerátali. Inými slovami: Dváraká bola vynikajúco pripravená na pozemný útok, nie však na bombardovanie zo vzduchu, ktoré zodpovedných a obyvateľstvo zjavne zasiahlo ako blesk z jasného neba [4]. Okolnosť, že si obe verzie textu neodporujú, ale sa v logicky správnej forme dopĺňajú, je podľa mňa dôležitou indíciou toho, že obe čerpali zo spoločného prameňa, ktorý však dnes už nepoznáme. Nie

je to jediná indícia. Ako ukáže analýza ďalších bojov, ide o základnú skutkovú podstatu.

2. Výsledok bombového útoku

Teraz sa budeme podrobne zaoberať leteckým útokom a jeho dôsledkami. Opis je mimoriadne realistický: Všetky výrazové prvky sa zhodujú s tým, čo možno skutočne pozorovať v prípade bombového útoku. Na začiatku stojí, že premiestnil [Šálva] svoju základňu do vzduchu nad mesto a bojoval (verš 9 A), to znamená, že lietajúci stroj slúžil nielen ako bombardér, ale aj ako veliteľská centrála. Je to pochopiteľné, keď vezmeme do úvahy, že boje, vrátane postupu frontu, sa zo vzduchu dajú sledovať omnoho lepšie ako zo zeme. Pritom môžeme s istotou tvrdiť, že rozkazy Šálvu a jeho veliteľov boli oddielom bojujúcim na zemi sprostredkované pomocou vysielacky alebo niečoho podobného, práve tak ako potrebné hlásenia zo zeme.

Nasledujúce verše 10-12 opisujú, ako sa mesto Dváraká mení na rozvaliny a popol. Verš 10 hovorí, že to spôsobili zničujúce zbrane, ktoré padali z tohto strašného lietajúceho stroja [vimana]. Ak uvážime, že jediný bojový stroj mohol spustošiť celé mesto (verš 12), potom musel byť ničivý potenciál týchto zbraní vskutku neobyčajný. Ihneď však zdôrazňujem, že nemohlo ísť o jadrové zbrane, pretože chýba akýkoľvek špeciálny údaj nielen v oboch rozprávaniach o saubhe, ale aj v celej ostatnej staroindickej literatúre, pokiaľ o nej mám prehľad [5]. Predpokladať nukleárne zbrane vôbec nie je potrebné, lebo ako uvidíme ďalej, bombardovanie a jeho účinky sa dajú uspokojivo interpretovať aj v nenukleárnom zmysle. Platí to aj pre všetky ostatné staroindické rozprávania.

Zničujúca sila Šáľvých zbraní sa dá dosiahnuť aj vysoko rozvinutými „konvenčnými“ bombami. Ako príklad posluží „viacúčelová tlaková bomba Blu-82/b“, nasadená americkým letectvom vo vietnamskej vojne. Jej účinky podľa dvoch amerických vedcov „prekoná už iba atómová bomba“ (ďalekopisná správa z 20. 12. 71, str. 2, Artiléria: „Superbomba zabíja aj červy v zemi“). Účinok je opisovaný takto:

„Viac ako stokrát sa v uplynulých mesiacoch zdalo, že sa v indočínskej džungli začala atómová vojna: na padákoch klesal z neba výtvor podobný stĺpu na lepenie plagátov. Mohutná explózia vyšklbla z mangrovov a bambusov čistinu veľkú ako futbalové ihrisko a ešte vo vzdialenosti pol druhu kilometra zabila aj červy v zemi a rozvinula sa potom do 2000 m vysokého hríbovitého oblaku.“

Tlačová správa o využití tejto bomby znie:

„Podľa údajov Pentagonu Američania využívajú superbombu väčšinou na to, aby si v pralese vytvorili pristávacie plochy pre helikoptéry: bomba sa zapáli chvíľu pred dopadom na zem, preto nevytvára kráter, ale >vyčistí< rovnú plochu. Podľa oboch vedcov je bomba účinná aj proti inak takmer nezničiteľným vietkongským bunkrom: vákuum vzniknuté pri explózii ich roztrhá zvnútra. Správa amerického vojenského letectva uvádza blokádu nepriateľských zásobovacích ciest ako ďalšie využitie: Správne umiestnená môže Big bomby vyvolať zosuv polovice vrchu.“

Superzbraň nazývaná v žargóne amerických pilotov „cheeseburger“ alebo cynicky „Daisy Cutter“ (nožnice na sedmokrásy) „má obvod 150 centimetrov, je dlhá 3,65 metra, váži 7,5 tony a je naplnená kašovitou želez z dusitanu amónneho a hliníkového prášku“.

Lahko si vieme predstaviť, že stačí zopár takýchto bômb zvrhnutých presne na určený cieľ, aby sa centrum veľkého mesta zmenilo na spustošené rozvaliny. Keby sa zhadzovali aj zápalné bomby

(napr. napalmové), zničenie by bolo úplné. V nijakom prípade teda nie je nepravdepodobné, že by jediný bombardér bol schopný pomocou takejto superzbrane spustošiť veľké časti mesta. V poslednej svetovej vojne bola na to potrebná celá letka. Pri váhe niekoľkých ton na jednu bombu je však neodmysliteľným predpokladom primerane veľká nákladná kapacita stroja. V našom prípade je však podľa všetkého splnená, pretože, ako vieme, saubha bola označovaná nielen ako „lietajúci voz“ [vimana], ale aj ako oceľové mesto (Bhp., verš 7, Tagare, str. 1730), čím sa nepochybne naráža na veľkosť lietajúceho telesa. Okrem toho z ďalších miest v texte Mahábháraty vyplýva, že v stroji bolo ubytovaných mnoho nepriateľských vojakov, a netreba zabúdať ani na jeho funkciu veliteľskej centrály s nevyhnutným štábom spolupracovníkov. Saubha bola podľa toho v plnom zmysle slova „lietajúca pevnosť“ (Flying Fortress); týmto názvom sa v 2. svetovej vojne označovali dva ťažké americké typy bombardérov, B-17 a B-29. Druhý z nich sa nazýval „Superfortress“ (pozri Piekalkiewicz, o. i. str. 316 a ď. a 393). Presne to isté znamená aj sanskritský výraz saubhapura, pretože pura znamená nielen „mesto“, ale aj „pevnosť“! (Mnoho indických miest má v názve koncovku - pur, čo ešte aj dnes poukazuje na pôvodný charakter opevneného sídla.)

Nadzvukové americké lietadlo B-1 z Rockwellu, v súčasnosti jeden z najmodernejších bombardérov na svete, môže pri vlastnej hmotnosti asi 87 000 kilogramov a pri maximálnej vzletovej hmotnosti 216 630 kilogramov niesť maximálny bojový náklad 56 700 kilogramov, ktorý sa ukladá do troch šácht a vonkajších nosičov. Táto ohromná nákladná kapacita sa skladá, vždy podľa špecifického nasadenia stroja, z bômb rozličného druhu a veľkosti, z diaľkovo riadených striel a rakiet (Gunston, str. 96 a ď., aj Aviation Week 14. 9. 1987, str. 61). Jediný bombardér B-1 je schopný prevážať množstvo zbraní, ktoré sa rovná nákladu vyše siedmich uvedených „viacúčelových tlakových bômb“, je to teda určite dosť na to, aby bolo stredne veľké mesto rozbité na trosky [6]!

Podobné bomby ako táto, ktorých ničivý účinok spočíva vo vytvorení veľkého tlaku vzduchu, sa zvyčajne označujú ako „míny“ alebo „trhavé bomby“. V menej vyspelej forme a veľkosti existovali už počas 2. svetovej vojny. Ale už vtedy spôsobovali ohromujúco veľké škody, ako dokumentuje príklad: Počas leteckého náletu Angličanov na Hamburg v roku 1942 dopadla na ulicu v husto zastavanej oblasti 2000- librová (900 kg) trhavá bomba a vybuchla. Dôsledok: jedenásť domov bolo celkom zničených, jedenásť ďalších bolo poškodených ťažko a 352 iných ľahko, mŕtvych a zranených bolo veľmi veľa. Na uhasenie horiacich trosiek bolo potrebných päť požiarnických súprav so šestnástimi hasiacimi hadicami (Brunswig, str. 132). A to pri jedinej 900-kilogramovej bombe, pričom jeden bombardér B-1 by mohol prevážať ekvivalent 63 takýchto bômb!

Veta vo verši 11:

Hrozná víriaca víchrica sa hnala (mestom); svetové strany zahalil hustý prach

je cenným dôkazom, že nejde o prelud, ale o skutočné udalosti, pretože výstižnejšie sa atmosférické úkazy po výbuchu bômb a mín sotva dajú charakterizovať. Najlepšie to dokazujú letecké útoky spojencov na nemecké mestá počas 2. svetovej vojny: Keď dopadol veľký počet zápalných a trhavých bômb a bombardované mesto horelo, často vznikali víchrice podobné orkánu (tzv. ohnivé víchry), vyvolávané rozdielom teplôt ohniska požiaru a okolitého vzduchu. Pre veľmi hustý dym, popolček v ovzduší a zvířený prach vznikajúci zo stavebného materiálu zrútených alebo prasknutých domov dlho nebolo nič vidieť a sotva sa dalo dýchať. Jasne to vidieť na príklade Hamburgu: V priebehu povestnej noci z 27. na 28. júl 1943 zomreli tisíce ľudí od páľavy na uliciach, „pretože v prachovej búrke a spŕške iskier po niekoľkých krokoch oslepli a bežali priamo do záhuby alebo si apaticky sadli“ (str. 275).

Ako vyplýva z Brunswigovej kompetentnej a bohato ilustrovanej dokumentácie a analýzy, začala sa ohnivá smršť v jednotlivých uliciach už dvadsať až tridsať minút po dopade prvých bômb a

dosiahla po dvoch až troch hodinách najväčšiu silu. Pritom boli stromy s kmeňom do priemeru jedného metra (!) vytrhnuté z koreňov a koruny mladších stromov, napríklad topoľov, sa ohýbali takmer až po zem. Ľudí strhávalo a nosníky, dosky, ba celé časti striech vírili vo vzduchu. Medzitým sa nad mestom vztýčilo takmer kolmé mračno dymu, vysoké asi sedemtisíc metrov. O rýchlosti vetra autor napísal:

„Beaufortova stupnica (vietor so silou 12 stupňov - orkán 45 m/s) každopádne nedostačuje na označenie sily víchra. Môžeme iba odhadovať, že miestami dosahoval rýchlosť 75 m/s, a zrejme aj viac - je to porovnateľné azda s tajfúnom nad Tichým oceánom alebo s tornádom nad Severnou Amerikou" (str. 266).

Dozvedáme sa, „že vietor smeroval do horiacej plochy zo všetkých strán a jeho smer sa pritom v rámci jednotlivých oblastí stále menil". Ďalej:

„Vo viacerých spomienkach sa hovorí o tom, že ulicami sa prehnal ohnivý vír podobný tornádu. ľudia, ktorí sa doň dostali, okamžite zhoreli ako v ohnivej peci" (str. 268).

Vidíme teda, že výpoveď: Hrozné víriace víchrice sa hnali (mestom); svetové strany zahalil hustý prach (verš 11), je veľmi realistická!

Už roku 1927 podplukovník Siebert, inšpektor nemeckých leteckých oddielov v 1. svetovej vojne, správne predvídal tento vývoj, keď napísal:

„Ak sa podarí vytvoriť v jednom meste viac ohnísk požiarov, než môžu požiarnici naraz uhasiť, založia sa tým zárodky katastrofy. Jednotlivé ohniská požiarov sa spoja. Rozpálená atmosféra vyrazí ako v obrovskom komíne nahor. Vzduch dopadajúci na povrch zeme vytvorí >ohnivý víchor<, ktorý naplno rozducha menšie ohne" (cit. str. 27).

Keď vezmeme do úvahy vyššie uvedené poznatky, že Dváraká veľmi pravdepodobne nebola pripravená na letecký útok (ako napr. Rotterdam v r. 1940), môžeme si ľahko predstaviť, že požiarnici nemohli včas uhasiť ohniská požiarov, a preto došlo k prudkej ohnivej víchrici. Pokiaľ ide o mimoriadnu silu hamburskej ohnivej víchrice, zodpovedné sú za to vtedajšie meteorologické podmienky, ako obširne dokladá Brunswig (str. 270) - totiž uprostred leta rozhorúčené masy suchého vzduchu v blízkosti povrchu zeme a chladnejšie vrstvy vzduchu ležiace nad nimi vytvorili mimoriadne prudké komínové prúdenie zdola nahor. Silná tvorba prachu a dymu, ako aj nárazy víchra v okolí horiacich budov sú typickým javom po každom bombardovaní, aj keď nedôjde vyslovene k plošným požiarom. V prípade Dváraky však formulácia hrozné víriace víchrice dovoľuje usudzovať, že vznikli veľké ohniská požiarov.

O druhu použitých bômb sa z veršu 11 dozvedáme, že:

obrovské kamene, stromy, hromové klíny, hady a dážd' drobného štrku prudko padali (na Dváraku).

Z logiky celkovej súvislosti nesporne vyplýva, že tieto označenia nemajú na mysli to, čo priamo znamenajú, že nejde o obyčajné kamene alebo hady. Zdôrazňuje to aj fakt, že v ďalšom priebehu

deja sú ako fenomény jednoznačne opisované raketové útoky a pritom sa pre „raketu“ používa výraz „šíp“ alebo „kopija“.

Pre pochopenie opisu nám preto zostávajú dve možnosti: buď ide o odborné vojenské výrazy, a v tom prípade o pojmy prevzaté z každodenného života, označujúce určité druhy zbraní, pričom možno predpokladať väčšiu či menšiu analógiu, pokiaľ ide o vzhľad a spôsob účinku zbrane, so skutočným významom týchto výrazov; potom by šlo o proces vedomej tvorby terminológie pochádzajúcej z každodennej reči. Alebo ide o označenia zvolené z rozpačitosti, totiž pre nedostatok vhodných výrazov, ktorými slovná zásoba toho, kto proces opisoval, nedisponovala. V tom prípade by išlo o príslušníka „predmodernej“ kultúry, ktorý nebol doma vo svete modernej techniky, preto mu nezostávalo nič iné, iba aby to, čo videl alebo počul, označil každodenným slovníkom, aký mal k dispozícii. Takýto pozorovateľ či kronikár sa nevyhnutne pokúsi udalosť, ktorej technologické predpoklady nepozná, pojmovo vyjadriť tým, že ju prirovná k známym udalostiam alebo prírodným predmetom, spoločnosti či systému viery.

Ako príklad by som chcel uviesť melanézsky kargo kult, ktorý sa vyznačuje hlavne napodobňujúcimi magickými praktikami na základe technologického nepochopenia videných predmetov a tovarov európskej civilizácie. Formulácia zvolená vo verši 11: Obrovské kamene, stromy, hromové klíny, hady a dážď drobného štrku, ktorá opisuje strely podobné bombám, zodpovedá presne tomu, čo by sme očakávali na základe skúsenosti s kargo kultom (7). V danom prípade je však namieste osobitná opatrnosť, pretože v nasledujúcej situácii Mahábhárate hovorí o bombardovaní a doslova uvádza vypúšťanie rakiet a plameňomety, čo sú jednoznačne definované pojmy a nijaké názvy zrodené z bezmocnosti: Dali by sa uviesť ďalšie príklady.

Preto považujem v podobných prípadoch, s akými sa stretávame v textoch, za vhodnejšie vychádzať z toho, že ide o zvyčajnú vojenskú terminológiu tých čias. Treba však zdôrazniť, že jedno v nijakom prípade nemusí vylučovať druhé; už preto nie, lebo dochované texty mohli byť viackrát redigované, pričom nepochopenie neskorších generácií mohlo zatlačiť pôvodné označenia získané z chápania prírodných procesov! Rozhodnúť sa nie je vždy jednoduché a my musíme rovnako rátať s oboma možnosťami. V opačnom prípade, ako sme povedali, ide pravdepodobne o vojenskú terminológiu.

Mimochodom, o podobné prípady zo súčasnosti nie je núdza. Ešte aj dnes je snahou vojakov jednotlivé zbrane nazývať okrem iného podľa možných vzorov z prírody. Príkladom je viacúčelové bojové lietadlo „tornádo“, tank „leopard“, protitanková riadená strela „mosquito“, riadená strela vzduch-vzduch „štrkáč“, bez toho, aby pritom išlo o tornáda, leopardy, moskyty alebo štrkáče v priamom význame slov. Často sú označenia výplodom číreho cynizmu, ako napríklad názvy „tučniak“ alebo „chlapček“ pre atómové bomby zhodené na Hirošimu a Nagasaki, alebo „nožnice na semokrásy“, označujúce zmienenú viacúčelovú superbombu. Vari najznámejším príkladom je označenie „eagle“ (orol) pre pristávací modul prvého pristátia na Mesiaci v roku 1969 (heslo: „Orol pristál“), hoci tento modul bol orlom len v prenesenom zmysle. Pre tento názov mohli byť rozhodujúce pôsobivá majestátnosť a prevaha vtáka považovaného za „kráľa výšav“, a navyše jeho postavenie erbového zvieratá Spojených štátov amerických. Astronauti mali orla dokonca ako emblém na svojich skafandroch, tak ako už oddávna piloti a stroje mnohých vojenských leteckých jednotiek. Aj vojenské letiská sa zvyčajne označujú ako „letecké hniezda“.

Uvedieme ešte jeden mimoriadne inštruktívny príklad špeciálne pre pochopenie obsahu verša 11: Keď spojenci počas 2. svetovej vojny pri mnohých nočných náletoch zhadzovali bomby na nemecké mestá, boli nútení orientovať sa pomocou účinných svetelných značiek, pretože mestá boli úplne zatemnené. Používali na to strapcovité magnéziové svietiace bomby (pozri snímku u Piekalkiewiczza, str. 215, ako aj u Domarusa, str. 129 a 144). Na základe ich vonkajšej podoby ich obyvateľstvo nazývalo „vianočné stromčeky“, i keď podľa svojej funkcie veštili čokoľvek iné ako vianočné potešenie, priťahovali skôr smrť a skazu.

Nech však už ide o ktorýkoľvek spôsob pomenúvania, uvedené príklady zdôvodňujú, že predpokladom jednej i druhej formy je realnosť udalostí, použité výrazy teda v nijakom prípade

nemožno brať podľa ich bežného, každodenného významu. Určujúca textová súvislosť, teda logika oznamovanej udalosti, sama osebe nepripúšťa nijakú inú možnosť. Keďže ide o skutkovú podstatu ďalekosiahleho významu, muselo sa k nej pristupovať exemplárne. Tento aspekt sa ukazuje ako fundamentálny aj pre nasledujúci text, bez zohľadnenia ktorého by mnohé zostalo neobjasnené.

So zreteľom na verše 10-12 môžeme teda skonštatovať nasledujúce: Pri obrovských kameňoch, stromoch, hromových klinoch, hadoch a daždi drobného štrku môže ísť iba o označenie nejakých bômb, ktoré explodovali, keď zasiahli cieľ, rozdúchali požiare a vyvolali opísané množstvá prachu a víchrice podobné orkánom. Podľa indickej formulácie bolo na Dváraku zvrhnutých päť rozličných druhov bômb, čím vzniká ďalšia pozoruhodná paralela s pomermi v našom storočí: Od 2. svetovej vojny je priam samozrejmé, že sa používajú bojové lietadlá na súčasné nasadenie rôznych typov bômb. Pri náletoch na nemecké mestá boli použité míny, trhavé bomby, tyčové zápalné a fosforové zápalné bomby (na Hamburg pozri Brunswig, str. 127, 379 a d.). Viackrát boli zhadzované aj jednoduché fosforové kanistre, a dokonca aj malé, iba 5 krát 5 centimetrové zápalné lístky obsahujúce fosfor (na Hamburg pozri Brunswig, str. 57, 101 a d.). Najčastejšie sa používali tyčové zápalné bomby; iba na Hamburg ich dopadlo spolu 235 000 (naproti tomu celkove iba 155 trhavých bômb, pre ich vysokú hmotnosť, pozri Brunswig, str. 177). Ako Brunswig zdôrazňuje, ide pritom o „najúčinnjšiu a najlacnejšiu bombardovaciu muníciu 2. svetovej vojny“ (str. 48). Zápalná tyč vážila 1,7 kg a merala 54,5 cm. Jej prieraznosť však bola značná a zápalná schopnosť obrovská. Pri veľkom útoku na Würzburg 16. marca 1945 dopadali tyčové zápalné bomby na mesto „ako vytrvalý dážď iskier“ (Domarus, str. 103 a d.). Spravodajca k tomu dodáva:

„Pri pohľade na toto príšerné divadlo si mimovoľne pomyslíme na Sodomu na Gomoru a na to, či sa vtedajšia katastrofa neodohrala podobne.“

Skutočne sa mohol zánik Sodomy a Gomory odohrať podobne; v každom prípade tento dojem nadobudneme pri čítaní kapitoly 19 knihy Genезis - za predpokladu, že sme si dostatočne zachovali objektívnosť v úsudku a neprijali sme panujúce výklady: Je známe, že Erich von Däniken napomohol všeobecnej popularite tejto myšlienky, za čo ho vykladači Starého zákona potrestali znevážením [8]. Žiaľ, pustiť sa do tejto záležitosti podrobnejšie nám bráni zameranie tejto práce na indický priester.

Pri správnom prevedení sa kombinované nasadenie rozličných typov bômb ukazuje ako mimoriadne účinné. V správe hamburskej protipožiarnej polície sa píše:

„Zhadzovanie trhavých a výbušných bômb spôsobilo strhnutie väčšiny striech, okná a dvere boli vyrazené a rozbité a domobrana sa utiahla do pivníc. Hustejšie zhadzované zápalné bomby rôznych druhov už potom nachádzali v dôsledku spôsobených škôd veľmi veľa živín. Ďalšie zhadzovanie trhavých a výbušných bômb znovu a znovu zaháňalo domobranu. Toto ustavičné striedanie zhadzovania trhavých, výbušných a zápalných bômb umožnilo na mnohých miestach takmer voľné šírenie požiarov.“ (Cit. podľa Brunswiga, str. 381.)

Ak táto útočná taktika vtedy zlyhávala väčšinou pre ťažkosti s orientáciou posádok zhadzujúcich bomby, dnes by to už bolo inak, vzhľadom na ohromný pokrok v elektronickom, opticko-elektronickom vybavení kokpitov, ako aj v oblasti infračervených, televíznych a laserových zameriavacích systémov pre zbrane zem-vzduch. Posledne uvedené dnes existujú v takmer neprehľadnej rozmanitosti systémov a druhov, ktorá sa v súčasnosti stále zväčšuje.

Uvedieme aspoň viacúčelové bomby, riadené klznú strely, neriadené rakety, riadené strely, kontajnerové bomby, takzvanú „inteligentnú“ muníciu, ako aj voľne padajúce rozptyľové bomby (pozri Hünecka, str. 212 a d. a 219 a d.; Gunston, str. 188 a 202; Flume str. 71 a Weiss, str. 84 a d.).

Dva ďalšie príklady vybavenia súčasných bojových lietadiel rozličnými typmi bômb a rakiet: lietadlo „F4-Phantom II.“ môže prevážať a priviežať do cieľa nielen „obyčajné“ bomby rôznej hmotnosti, ale aj „chemické bomby“, trieštivé bomby, napalмовé bomby, bližšie neurčené „špeciálne bomby“ a pozemné míny (16, str. 33).

O novej verzii „Harriera“ s kolmým štartom (Harrier 2 plus) sa dozvedáme, že disponuje rôznymi druhmi rakiet vzduch-vzduch, protiplavidlových a poplašných rakiet. „Náklad sa môže prevážať na štyroch miestach, zavesený na pylónoch každej nosnej plochy a jeden uprostred trupu. AIM-9 Sidewinder [rakety vzduchvzduch] môžu byť zavesené na odpaľovači na každom vonkajšom pylóne. Stroj je ďalej vyzbrojený kontajnermi rušiacich fólií a tepelných fakiel páliacimi nahor.“ (Aviation Week 5. 8. 1991, str. 49; ďalšie údaje tamtiež, 1. 9. 1993, str. 62 a ď.)

Indický text je teda vzhľadom na rozmanitosť nasadených zbraní vyslovene realistický. Pritom označenia použité vo verši 11 objasňujú, že rôzne typy sa aj svojho času odlišovali od seba veľkosťou a vzhľadom. O tom, o aké jednotlivé typy ide, sa však nedozvieme nič bližšie, pretože chýbajú presnejšie údaje o princípe ich fungovania alebo o špecifických komponentoch účinnosti. O troch zbraniach sa však dá zistiť aspoň niekoľko údajov. Predpokladáme, že obrovské stromy boli mimoriadne veľké bomby, približne kalibru spomínaných „viacúčelových tlakových bômb“, a pri daždi drobného štrku šlo buď o hromadne zhadzované najmenšie zápalné bomby (veľkosťou možno porovnateľné s uvádzanými zápalnými fosforovými lístkami), alebo o druh miniatúrnych trhacích náloží.

Ako príklad uvedieme Messerschmidovu-Bölkowovu-Blohmovu „plošnú rozptylovú bombu“, ktorá je ako „viacúčelová zbraň č. 1“ určená na boj proti najrôznejším cieľom (medzi nimi sú letiská a útočiace tankové kolóny). Skladá sa zo štyroch nádrží s hmotnosťou dovedna asi 4,5 tony, dlhých asi 5 metrov, z ktorých tlak plynu vyvrhuje na cieľ až 4000 (!) miniatúrnych trhacích náloží. Takýmto spôsobom by mala byť pokrytá plocha až 500 krát 2500 metrov. Ako nosič tejto vysoko účinnej zbrane slúži NATO bojové lietadlo MRCA „Tornádo“ (Fluma, str. 71, 78, 81; Weiss, str. 86; Der Spiegel č. 17, 24. 4. 1978, str. 157 a č. 33> 11. 8. 1980, str. 26 a ď.).

Zo zbraní uvedených vo verši 11 je najľahšie spoznať tú, čo je označená ako hromový klin, pretože sa vzťahuje na jasne definovanú vlastnosť, a nie na vonkajší vzhľad bomby ako v ostatných prípadoch: totiž na rachot výbuchu, porovnateľný len s hrmením. (Tento hromový klin nemá nič spoločné s „hromovým klinom“ vo zvyčajne predpokladanom a často aj zhodnom prírodnom mytologickom zmysle, s akým sa stretávame v literatúre a ikonografii.) Pokiaľ ide o obrovské kamene a hady, nedá sa z ich označení vydedukovať nič o špecifickom charaktere bômb. K hadom iba poznamenávame, že sa s týmto výrazom stretávame v textoch častejšie, pričom však zjavne ide o rakety, respektíve delá.

Možno treba upozorniť na to, že pred rovnakými problémami výkladu, aké máme dnes so staroindickými textami, by stáli aj generácie nasledujúcich tisícročí vo vzťahu k našej dobe, keby o súčasnom letectve a kozmonautike nevedeli inak ako z takýchto prameňov. Aj oni by mohli správne riešenie nájsť iba vtedy, keby mali náležitý vlastný horizont skúseností! Budúci archeológ by pri štúdiu gregoriánskeho kalendára mohol dospieť k nesprávnemu záveru, že Európania v 20. storočí ešte vždy uctievali bohov ako Janus, Mars a Juno, a dátum, napríklad štvrtok 7. augusta 1980 po Kr., by mohol považovať za dôkaz, že na ich nebesiach mali svoje miesto rímsky cisár (Augustus) i Kristus.

Na záver ešte jedna poznámka k veršu 12: V ňom uvedené porovnanie účinkov bombardovania so šľahmi tripury, pod ktorými bola Zem (kedysi) zmožená, sa vzťahuje na ťažko určiteľnú astronomickú udalosť; jej základom je podľa všetkého kozmická katastrofa, o ktorej hovorí Karnaparvan, 8. kniha Mahábháraty (Mbh. 8, ods. 33 a ď., preložil Roy; pozri aj Sörensen, str. 682 a ď.). Teraz sa tým nebudeme zaoberať, rozhodujúce však je, že prirovnanie ešte väčšmi zdôrazňuje mimoriadnu desivosť Šálovho bombového útoku.

Doplňujúcim protikladom na konci rozprávania je opis, ako Krišna zostrelil saubhu. Táto udalosť

sa prirovnáva k tomu, ako Šiva zostrelil tripuru.

Ezechiel - nepochopený prorok

PETER KRASSA

V roku 1975 katolícky teológ páter dr. Hans Bernhard Meyer, profesor na univerzite v Innsbrucku, nazval moje výklady rôznych miest v Starom zákone „nesprávnymi myšlienkami“: „Keď sa zachované texty neskúmajú a nevysvetľujú, objektívne (sic!) a s potrebnou odbornou znalosťou, ale - zaujatí určitou myšlienkou - v nich hľadáme iba výpovede, ktoré zdanlivo podporujú naše vlastné predstavy, môžeme dospieť k tým najabsurdnejším záverom.“

Takto nemilosrdne ma karhal Meyer v recenzii na moju knihu Boh prišiel z hviezd [1]. Vraj som nepochopil „duchovný zmysel“ Biblie, zhrnul na konci svojej „kritiky“ v katolíckom týždenníku. Podobne pochodili aj iní autori, ktorí sa opovážili pustiť do rozličných biblických prameňov a vykladať ich mimo dogmatických predpisov, podľa vlastného chápania.

Pamätáme si, ako v tých rokoch ne jeden zástupca cirkvi vystúpil na kazateľnicu, aby bránil „čisté učenie“ svojej viery a odlišné úvahy raz a navždy znemožnil. Dnes je okolo Ezechiela zase pokoj. V AAS (Archeo-Astronaut Society) je považovaný už vyše štvrtstoročia za „pevnú veličinu“ - za dôkaz indícií niekdajšej návštevy mimozemských astronautov na našej planéte [2, 3]. O to zábavnejšie je, keď sa človeku príležitostne dostanú do rúk teologické úvahy o tom, čo sa prihodilo palestínskemu prorokovi v roku 593 pred Kr., o čom podal sám prorok prekvapujúco podrobnú správu.

Predo mnou leží článok s nadpisom Nikto ma nesmie vidieť: Napísal ho katolícky páter Gottfried Vanoni pre mládežnícky časopis Weite Welt [4], vychádzajúci vo východnom Rakúsku. Treba poznamenať, že je to publikácia Misie sv. Gabriela (redakcia Mödling), takže je v súlade s očakávaným vieroučným smerom.

Na začiatku sa v ňom hovorí o štyroch okrídlených postavách - expert NASA Blumrich ich dáva na roveň štyrom rotorom pristávacieho modulu, ktoré prorok Ezechiel, keďže nepozná ich skutočný význam, prirovnáva k „nádhre pána“. Podľa pátra Vanoniho ide tradične o človeka, leva, býka a orla a spoznáva v nich symbolický obraz štyroch evanjelistov Matúša, Marka, Lukáša a Jána, tak ako ich dogmatické cirkevné kruhy „oddávna“ chápu.

Teologická popletenosť

Teológ potom prechádza priamo k vlastnému prorockému textu. Poznáme ho dobre; mnohokrát sme v Knihe kníh čítali opisy tejto nezvyčajnej udalosti spreď asi 2500 rokov: o búrlivom vetre zo severu, o veľkom oblaku s bľiacim ohňom, obklopenom jasným svetlom, z ktorého žiarilo akoby zlato.

Gottfried Vanoni toto všetko pravdivo a doslovne cituje. Čo však podľa neho boli štyri bytosti, ktoré vyzerali ako človek a každá z nich (podľa Biblie) mala štyri tváre a štyri krídla? Čo znamenali (štyri) kolesá, ktoré s nimi boli priamo spojené a vyvolávali dojem, akoby bolo „koleso uprostred kolesa“? Čo spoznáva páter v doske, ktorá Ezechielovi pripadala ako „hrozný kryštál“; za čo pokladá predmet nad doskou, ktorý sa „podobal trónu“, čo Ezechiela zvädzalo k tomu, aby jasné svetlo okolo neho prirovnal k „pohľadu na dúhu“, k „nádhre Pána“? Vidí sa mi vhodné zreprodukovať tu teologické stanovisko - ako nesporný príklad toho, čo dokáže z presného opisu urobiť dogmatická interpretácia:

„To, čo vidí Ezechiel, je také zložitú, že sa to ani nedá nakresliť,“ domnieva sa Vanoni, rovnako dojatý ako neinformovaný (pozri Blumrichovu rekonštrukciu). Nie si je istý: „Prichádza Boh

v búrke, alebo sedí na tróne? Ako by sa mali krútiť kolesá v sebe? Kam idú štyri bytosti a kolesá?"

Pre autora z mödlnskej misie je to všetko „španielska dedina". Ezechielove presné údaje naňho pôsobia ako „nejasné". Niet divu: Síce aj jemu je nápadné, ako často používa biblický prorok vo svojej správe slovo „ako" („...ako živé bytosti", „ako kryštál..." atď.), no neprivedlo ho to k správne mu záveru, totiž, že Ezechiel videl a zažil niečo reálne, čo musel opisovať pomocou prírovnávaní, svojimi vlastnými pojmami. Vanoni ako kňaz má obmedzené predstavy; flexibilita nemá v pátrovom jednorozmernom svete nijaké miesto. Jeho závery sú naivné a nič nehovoriace: „To všetko má objasniť, že Boh nie je na obzeranie," oznamuje teológ svojim ovečkám, pretože „Boh sa nedá zachytiť nijakým obrazom..."

To, čo inžinier z NASA Josef Blumrich na základe svojho technologického poznania interpretuje moderne - skutočný význam „krídel" a „koles" -, zjednodušuje Gottfried Vanoni na ťažko pochopiteľnú symboliku: „Krídla a kolesá bytostí vyjadrujú, že od Boha prichádza na svet veľký pohyb. Boh okrídľuje svoje tvorstvo, Boží duch ho poháňa." Posledná formulácia síce triafa do čierneho - no žiaľ, nie do myšlienkového sveta pátra Vanoniho. Totiž, podľa neho krídla „nie sú iba prostriedkom na pohybovanie sa" (!), ale, pretože navyše „zakrývajú telá", zároveň sú aj „symbolom skrytosti" a bezpečnosti, „lebo vtáčie matky svoje mláďatká ukrývajú pod krídlami". Tu už človek stráca reč...

„Aj kolesá vyvolávajú mnoho myšlienok," uvažuje páter. „Koleso nepredstavuje iba pohyb v priestore, znamená aj plynutie času." Vanoni sa domnieva, že je to „prastarý symbol Božej vlády nad svetom". Ich počet podľa neho znamená „štyri svetové strany" a štyri postavy z Ezechielovho textu predstavujú podľa kresťanského teológa „štyri hlavné smery vetra: lev južný, býk severný, orol východný a človek západný". Ponechávam to bez komentára.

Presne tak, ako napísal dr. Hans Bernhard Meyer: „Keď sa zachované texty neskúmajú a nevysvetľujú objektívne a s potrebnou odbornou znalosťou, ale - zaujatí určitou myšlienkou - v nich hľadáme iba výpovede, ktoré zdanlivo podporujú naše vlastné predstavy, môžeme dospieť k tým najabsurdnejším záverom." Ved' práve!

Ešte by som rád dodal: Aktuálna sociologická štúdia z nedávneho výskumu v niektorých oblastiach Rakúska a uverejnená vo Viedni konštatuje, že od roku 1981 sa „drasticky znížila" praktická cirkevná angažovanosť mládeže. 38 percent respondentov vo veku medzi štrnástimi a devätnástimi rokmi vôbec nechodí do kostola, približne jedna štvrtina mládeže neverí v osobného Boha, ale skôr v „univerzálnu moc" alebo v „kozmickejšiu energiu". Uvedieme poznámku istej političky, ktorej názor by sa takisto nemal zamlčovať. Príčinu vývoja v cirkviach (rovnako u katolíkov ako i protestantov) vidí čiastočne aj vo výučbe náboženstva: na jeho hodnoverné sprostredkovanie by mali prichádzať do úvahy len tí „najpevnejší ľudia", a nie tí, ktorí ešte hľadajú sami seba.

„Výklady Biblie" misionárskeho pátra Gottfrieda Vanoniho pre mládež, ich nelogickosť, nejasné formulácie a miestami nechcená komickosť sú veľavravným príkladom na príčiny úteku mladých ľudí z cirkvi, ktorí si nevedia rady so zmäteným podaním. Náboženstvo je dobré - ale dezinformovanie vedie do slepej uličky. Aj v prípade takýchto teologických „výkladov" Biblie.

Biblický zmätok

WILLI GROMLING

Pred niekoľkými rokmi tlač upozornila na počítačovú analýzu, podľa ktorej sa dvom izraelským vedcom podarilo dokázať, že Starý zákon nemohol byť napísaný ľudskou rukou. Toto dielo údajne nemá mnohých autorov z rozličných epoch, ako dosiaľ predpokladali niektorí exegeti, učení vykladači Biblie, ale iba jedného, totiž Mojžiša, ktorého viedla Božia ruka [1].

Takéto tvrdenia vždy upútajú moju pozornosť. Kto by pred tisíckami rokov, keď vznikla tóra, mohol napísať texty vykazujúce matematické štruktúry a zákonitosti, ktoré vieme odhaliť až dnes pomocou počítačov? Azda v tom majú prsty mimozemšťania? V starých prameňoch nám vždy znovu oznamujú, že nebeskí učitelia dávali smrteľníkom pokyny. V tejto súvislosti nám mimovoľne zide na um prorok Ezechiel, ktorý roku 587 pred Kr. a v nasledujúcich rokoch, ako podaktorí veria, dostal presné údaje k stavebnému dielu podobnému chrámu [2]. Inžinierovi Hansovi Herbertovi Beierovi, ktorý sa riadil číslami uvedenými v Starom zákone, sa ho neskôr skutočne podarilo v zmenšenej mierke modelovo zrekonštruovať [3].

V Izraeli sa pravdepodobne rodila senzácia. Vedcami boli biomechanik dr. Moše Katz, ktorý sa venuje skúmaniu štruktúry, formy a pohybu v prírode, a informatik dr. Menachem Wiener. V novinách a časopisoch stálo, že obaja sú činní na svetoznámej technickej univerzite Technion v Haife. Majú k dispozícii najmodernejšie počítačové stredisko v krajine a ich textové analýzy, vypracované pomocou počítačov, priniesli pozoruhodné výsledky. Táto metóda štúdia Biblie by sa mala v budúcnosti používať aj na gymnáziách [4].

Bolo mi od samého začiatku jasné, že sa musím s dr. Katzom a dr. Wienerom, alebo aspoň s jedným z nich skontaktovať. Keďže som ich súkromné adresy nepoznal, napísal som vo februári 1990 list na Technion v Haife a poprosil som, aby ho odovzdali obom pánom. Odpoveď som však nedostal. Po niekoľkých mesiacoch mi nezostávalo nič iné, ako považovať záležitosť za vybavenú. V roku 1993 však vyšli dve knihy, ktorých autori - Peter Krassa a Luc Bürgin - znovu upozornili na senzačné teórie oboch Izraelčanov [5]. Peter Krassa pritom naznačil, že tu je potrebná opatrnosť, a napísal, že ani dr. Katz, ani dr. Wiener nedokázali predložiť nesporné dôkazy o svojom odvážnom tvrdení, že Biblia bola napísaná priamo Bohom prostredníctvom Mojžišovej ruky. Peter Krassa teda neskrýval svoje pochybnosti o vedeckej udržateľnosti „poznatkov“ [6].

Približne v tom istom čase, keď vyšli tieto dve knihy, mi bol osud priaznivo naklonený a príslovie „pomaly ďalej zájdeš“ sa malo potvrdiť. Vďaka šťastným okolnostiam som sa dostal k súkromnej adrese a k telefónnemu číslu dr. Mošeho Katza.

Stretnutie v Jeruzaleme

Dňa 21. novembra 1993 som vedcovi znovu napísal list, v ktorom som ho požiadal o rozhovor. Pravda, po skúsenostiach z roku 1990 som si nerobil veľké nádeje. O to väčšie bolo moje prekvapenie, keď som začiatkom decembra 1993 dostal stručnú odpoveď „See you in Jerusalem“ (stretneme sa v Jeruzaleme). Museli sme si s manželkou v náhlivosti zaistiť let a hotel, čo krátko pred Vianocami nebolo jednoduché. Keď sme napokon stáli pred dr. Katzom, s neústupnou tvrdošijnosťou sa nám podarilo ako prvým v AAS vymámiť od tohto muža interview. Rozhovor trval asi dve hodiny a mal sprostredkovať dôležité poznatky predovšetkým pre AAS.

Skôr ako budem hovoriť o metódach dr. Katza, chcel by som ho stručne charakterizovať. Je to veľmi ostýchavý päťdesiatnik. Na znak svojej ortodoxnej viery nosí na hlave tradičnú kippu. Spočiatku bol veľmi neprístupný. Až časom sa trochu uvoľnil a prezradil nám, ako postupoval pri svojej počítačovej analýze.

Dr. Katz pri rozhovore zdôrazňoval, že používal len originálny hebrejský text tóry, prvých piatich kníh Biblie. Moderná hebrejčina alebo preklad Biblie do iného jazyka by neboli viedli k úspechu. Text tóry vložil do počítača, všetky interpunkčné znamienka a medzery medzi slovami vymazal a odstránil aj vokalizačné znamienka, čo v hebrejčine nie je ťažké, keďže beztak neobsahuje žiadne skutočné samohlásky. Tým získal „nekonečný“ rad písmen. Obaja vedci pracovali pomocou tohto „reťazca písmen“ a použili svoju číselnú metódu. Obaja sú presvedčení, že v tóre sú skryté udalosti z minulosti, súčasnosti a budúcnosti, ktoré možno takýmto spôsobom odhaliť.

V židovskom náboženstve majú dôležitú úlohu čísla 50 a 26, zdôraznil dr. Katz, a povedal, prečo

použil práve tieto dve čísla: týždeň má sedem dní a sedemkrát sedem dní trvalo Židom, kým dorazili na horu Sinaj. V päťdesiaty deň dostali od Boha fóru. Preto začal dr. Katz na tomto mieste používať číslo päťdesiat.

Genezis sa začína slovami „Na počiatku...“ Dr. Katz označil prvé písmeno hebrejského textu a vynechal ďalších štyridsaťdeväť. Päťdesiate potom zvýraznil. Tento postup zopakoval viackrát a výsledkom bolo, že štyri vyznačené písmená dávali slovo „fóra“, ktoré sa potom v pravidelných odstupoch dalo znova nájsť.

Ako povedal, treba vedieť, že ku každému hebrejskému písmenu je priradená určitá číselná hodnota. Takto sa v gematrii, židovskej náuke o číslach, zhoduje číslo 26 s Božím menom „Jahve“, ktoré sa z náboženských príčin nesmie vyslovovať. Dr. Katz zistil, že v knihe Genezis sa označenie Boha objavuje, keď sa vynechá dvadsaťšesť písmen.

Veľvyslanectvo štátu Izrael, ktoré mi v tejto súvislosti už koncom 80. rokov ochotne poskytlo dve husto popísané strany informácií o výsledkoch výskumov, ma upozornilo aj na to, že dr. Katz sa zo zvedavosti rozhodol analyzovať Bibliu známou metódou očíslovania písmen a požiadal dr. Wienera, aby vytvoril vhodný počítačový program na výskum knihy Genezis. V článku vydanom veľvyslanectvom sa poukazyvalo na to, že pre človeka je takmer nemožné vytvoriť text, v ktorom by sa dali dokázať takéto pravidelnosti. Vyvracia to aj názor, podľa ktorého Biblia bola redigovaná viacerými autormi v rozličných dobách. Dr. Katz v tejto súvislosti uviedol niekoľko číselných hodnôt. Štatistická pravdepodobnosť, že takéto usporiadanie vznikne náhodne, je nepatrná a pri troch miliónoch pokusov sa vyskytne len raz. V niektorých prípadoch je pravdepodobnosť dokonca 1 k 38 miliónom [7]. Inde sa hovorí dokonca o pravdepodobnosti 1 k 3 miliardám [8].

Čo je teda správne? Čísla a ich použitie sú zjavne otázkou šťastia. Tieto tri veľmi odlišné číselné údaje však v každom prípade ukazujú, ako opatrne by sa malo narábať s celou záležitosťou.

Platí to aj pre ďalšie postupy dr. Katza. Keď totiž zistil, že jeho úmysel nájsť v celej fóre v pravidelných odstupoch pomocou čísel 50 a 26 určité historické udalosti, nefunguje, skúsil iný postup. Vložil do počítača kľúčové slovo a program kontroloval, či je sled písmen tohto slova ukrytý v určitej časti textu. Ak bolo hľadanie pomocou vloženého odstupe písmen neúspešné, počítač dostal príkaz, aby odstup zväčšil, to značí, že hľadanie nasleduje najprv po každých päťdesiatich písmenách, potom po každých 51, 52, 53 atď. Dokonca boli použité omnoho vyššie čísla. Či sa hľadané slovo objavovalo napísané sprava doľava (ako v hebrejčine) alebo zľava doprava či zhora nadol atď., nebolo pritom dôležité.

Nahliadnutie do Božej múdrosti?

Najpozoruhodnejšie je, že takto získané slová súviseli s časťou textu, v ktorej sa ukrývali [9]. Vedec dal okrem iných vyhľadávať aj slová ako „Osvienčim“, „vojna v zálive“ a meno amerického generála „Schwarzkopfa“ z tejto vojny, a aj ich našiel. Na našu otázku, či by sa pomocou jeho počítačovej analýzy textu dalo vopred zistiť napríklad aj to, či a kedy sa odohrá druhá vojna v zálive, odpovedal, prečo by sme to chceli vedieť? Dr. Katz vyhýbavo poznamenal, že stačí, keď Boh dopredu vie, kedy sa čo stane. On, dr. Katz, môže napokon hľadať iba mená a údaje, ktoré pozná.

Myslím si, že týmito pochybnými metódami by sme mohli z každého ľubovoľne rozsiahleho textu, zmeneného na „reťazec písmen“, pomocou počítača vyhľadať určité slová. Som si istý, že by sa podobné úspechy dali dosiahnuť aj s Odyseou, Piesňou o Nibelungoch, Parsifalom alebo so Shakespearovými dielami. Celé to trochu pripomína Nostradama a jeho texty zo 16. storočia, ktoré by mali obsahovať udalosti minulých, súčasných i budúcich čias. Dodnes existujú pokusy rozlúštiť texty francúzskeho jasnovidca. Ale aj podľa tých, čo tvrdia, že našli „kľúč“, sa udalosť musí najprv stať, aby sa potom mohlo skonštatovať, či ten alebo onen riadok v texte možno dať do súvislosti s tou či onou udalosťou. Pri takomto postupe sa dá pomocou šikovného výkladu „predpovedať“

všeličo [10].

No nielen u Nostradama, ale aj v súvislosti s teóriami dr. Katza, ktorý by sa medzičasom, ako nám povedal, zaobišiel aj bez spolupráce dr. Menachema Wienera, mala zachovávať veľká opatrnosť. Dr. Katz objasnil výsledky svojho výskumu v knihe, ktorá, žiaľ, zatiaľ vyšla iba v hebrejčine v Izraeli. Povedal nám, že rukopis druhej knihy má k dispozícii, ešte však hľadá vydavateľa.

Tak či tak: Po dvojhodinovom rozhovore sme s manželkou dospeli k presvedčeniu, že nemá zmysel zaoberať sa jeho hypotézami, pretože sme náchylní uveriť, že ide o manipuláciu.

Mačka na posvätnom plechovom stole alebo Poznali Egypťania „oesophageal detector device" (detektor pažeráka) ?

WOLFGANG MALEK, DR. KATHARINA K~TTEROVÁ A DR. GEORG PETROIANU

Takzvaný „obrad otvárania úst" bol pevnou súčasťou staroegyptských pohrebných rituálov. Podľa opisu v Egyptskej knihe mŕtvych približne v sedemdesiaty deň po zabalzamovaní otvorili zomrelému ústa. Od čias Strednej ríše už nepochybne išlo iba o rituál. Pritom sa nad ústami múmie držal určitý inštrument a kňaz odriekal modlitby.

Sú však údaje o tom, že v dávnejších časoch sa ústa skutočne otvárali, a to „bronzovým dlátom" alebo „sekáčom". Ako zistil dr. Andreas Ocklitz (z Berlína), toto „dláto" sa nezvyčajne podobá kovovému nástroju, ktorý sa v dnešnom pohotovostnom lekárstve používa na začatie umelého dýchania.

Tento nástroj sa nazýva laryngoskop. V roku 1929 ho vyvinuli Magill Macintosh a ďalší. Pomocou laryngoskopu sa človek v bezvedomí dá udržať pri živote tým, že sa mu uvoľnia dýchacie cesty, aj keď už nedýcha.

Hunefеров papyrus z tébskeho hrobu č. 290 ukazuje výjav rituálu otvárania úst múmie. Na „bronzovom dláte" v pravej ruke kňaza, ako aj nad odkladacím stolíkom má rukoväť dva pravé uhly, to znamená, že je rovnobežná s vlastnou špachtľou. Ako Ocklitz správne zistil, nezhoduje sa síce s dnešným laryngoskopom, ktorý má rukoväť zvierajúcu iba jeden pravý uhol, ale je zhodný s nákrešom Magilla zo začiatku minulého storočia [3]. Chceli by sme doplniť, že tento tvar sa ešte čiastočne používal v roku 1969 [4].

Nástroj v ľavej ruke kňaza, ktorý sa nachádza napravo od „dláta" nad odkladacím stolíkom, by mohla byť respiračná hadica (priedušnicová trubica). Na jej konci je zariadenie, ktoré by mohlo predstavovať balónik na utesnenie priedušnice. Nie je jednoducho ohnutý ako dnešné bežné trubice, ale konvexno-konkávno-konvexne. Tento tvar bol predtým bežný ako Kuhnova trubica [5]. Trubica má dĺžku 1/5 výšky kňaza, teda ak bol kňaz vysoký 150 až 160 cm, trubica meria 30 až 32 cm. Dnešná priedušnicová trubica má asi 30 cm. Priemer trubice tvorí asi 1/20 jej dĺžky, teda 1,5 až 1,6 cm. V porovnaní s dnešným vonkajším priemerom maximálne 1,3 cm je trochu hrubá. Aj keď Hunefеров papyrus nie je nijaký technický výkres, zdá sa, že rozmery sa predsa len približne zhodujú.

Vloženie priedušnicovej trubice je obojručný proces: jednou rukou sa laryngoskop vsunie do pacientových úst a odhalí sa vchod do hrdla, druhou rukou sa vsunie trubica.

Skutočnosť, že kňaz drží v jednej ruke „laryngoskop" a v druhej „priedušnicovú trubicu", je najsilnejšou indíciou správnosti Ocklitzových téz.

Nástroje na „odkladacom stolíku".

Napravo od „priedušnicovej trubice“ nad odkladacím stolíkom je približne rovnako dlhá, o čosi tenšia tyč. Mohlo by ísť o vodiacu tyč. Vsunie sa do (mäkšej) priedušnicovej trubice, aby sa dala ľahšie vložiť, a potom sa zase odstráni.

Nad „bronzovým dlátom“ sú dva balóny. Hoci ich výklad ako respiračné vaky sa zdá jasný, s priemerom asi 6 cm (teda s obsahom asi 100 mililitrov) sú na to príliš malé [6], a chýba im aj spätný ventil. Mohlo by však ísť o detektor pažeráka „oesophageal detector device(s)“ (ODD), typ balónu, ktorý navrhol Nunn roku 1988 [7].

Takýto ODD má typicky obsah 50-100 mililitrov a žiadne ventily [8]. Po zavedení priedušnicovej trubice sa na ňu nasadí, stlačí sa a uvoľní. Ak je trubica správne umiestnená v priedušnici, ODD sa naplní vydýchnutým vzduchom. Pri (životu nebezpečnej) nesprávnej polohe trubice v pažeráku zostane ODD stlačený.

Nad „priedušnicovou trubicou“ a napravo od „ODD“ je kratšia hadica, ktorej na zakončení chýba tesniace zariadenie. Mohol by to byť Wendlov tubus. Tento druh tubusov sa pacientom, ktorí majú poruchu vedomia, ale ešte spontánne dýchajú, zavedie cez nos do hltana (to značí až nad hrtan, nie do priedušnice), tubus má asi polovičnú dĺžku priedušnicovej trubice, meria teda 15 až 16 cm, čo sa zhoduje s dnešným Wendlovým tubusom.

Vpravo od Wendlovho tubusu sa nachádza akási „striekačka“, ktorej však chýba ihla, resp. nástavec.

Poznamenávame, že mačka nad odkladacím stolíkom vôbec nie je nemiestna. Vzhľadom na krátku papuľku je mačka vhodná ako tréningový model na vkladanie priedušnicovej trubice [9] a napriek dnešnej ponuke simulátorov sa v USA naďalej používa [10, 11]. Pre starých Egyptanov bola mumifikovaná mačka ako tréningový model určite možná. Pochybnosti týkajúce sa použitia (posvätnej) mačky na tento účel mohli kňazi odstrániť, keďže rituál otvárania úst bol takisto posvätný.

I keď je hlavná Ocklitzova téza - rituál otvárania úst = vloženie priedušnicovej trubice- podľa našich poznatkov nový, niektoré jeho tézy navrhli už iní. Tézu, že medicína a chirurgia v Starej ríši (teda asi tisíc rokov pred skoncipovaním Huneforovho papyrusu) disponovala poznatkami a schopnosťami, ktoré neskôr zanikli, navrhol Rowling [12]. Roth bol zástancom tézy, že rituál otvárania úst predstavoval symbolický lekársky čin (čistenie úst novorodenca). Nástroje v najspodnejšom rade na odkladacom stolíku by mohli byť pôrodnice [13-15]. Pahl ukázal, že rituál otvárania úst bol skutočne použitý aspoň u niektorých múmií [16]. Setter uvádza pravekú tabuľku, teda z čias ešte pred Starou ríšou, ktorá znázorňuje tracheotómiu (chirurgické otvorenie priedušnice pod hrtanom, na rozdiel od spomínaného vsúvania priedušnicovej trubice cez ústa) [17].

V prípade, že téza - rituál otvárania úst = vloženie priedušnicovej trubice-je správna, predstavuje prielom v dejinách medicíny a egyptológie. Potrebná by bola diskusia v medicínskej a egyptologickej odbornej tlači.

Písmeňá pri jazere Titicaca

HORST DUNKEL

Mnoho bolo napísané o Tiahuanacu a Puma Punku, týchto tajuplných zrúcaninách na Altiplane, bezútešnej vysočine v Bolívii. Erich von Däniken označuje Puma Punku, vzdialené asi sedemdesiat kilometrov od La Paz, ako „najväčšiu záhadu Ánd“ [1]. Právom, pretože kto videl Puma Punku, musí sa pri pohľade na obrovské, dokonale opracované kamenné bloky, svedčiace o technických skúsenostiach, akými predinkské kmene nedisponovali, zamyslieť.

Tajomstvo geniálnych staviteľov je dodnes nerozlúštené. Dejiny civilizácie v andských zemiach sú zahalené do mýtov a legend. Neexistujú nijaké písomné správy ani stély s nápismi, ktoré by nám

mohli prezradiť niečo o tejto neznámej vyspelej kultúre dávnej minulosti.

Jedno však môžeme predpokladať s istotou: plánovači a architekti týchto monumentálnych stavieb, ktorých význam a funkcia sa už, žiaľ, nedajú zrekonštruovať, museli mať písmo.

„Plánovanie takéhoto formátu je podmienené poznaním písma," správne skonštatoval Erich von Däniken [1] a so svojím názorom nie je osamotený. Už španielsky kronikár Cieza de Leon zastával tento náhľad [2]: „V dobe pred inkskými vládcami poznali v Peru písmo ... na listoch, kožiach, látkach a kameňoch."

Švajčiarsky autor cestopisov Johannes Jacob von Tschudi v polovici 19. storočia písal vo svojej knihe Cesty po Južnej Amerike [3] o rozličných objavoch a tvrdil, že v Peru okrem „kipu" skutočne existoval aj iný druh písma. K tomuto presvedčeniu dospel potom, ako v múzeu v La Paze našiel pergamen s hieroglyfickými znakmi. Pokúsil sa vyložiť symboly a predpokladal, že písmo sa začínalo zľava, druhý riadok smeroval sprava doľava, tretí znova zľava doprava atď.

Tschudi sa ďalej domnieval, že text treba priradiť do obdobia, keď bolo uctievané slnko. Viac sa mu zistiť nepodarilo, tak ako nikomu po ňom.

Hľadanie pôvodu pergamenu zaviedlo Tschudiho k jazeru Titicaca. Duchovnému misionárskeho kostola v pobrežnej dedine Copacabana neboli také texty neznáme. Arthur Posnansky, ktorý v prvej polovici minulého storočia začal s rozsiahlymi vykopávkami v Tiahuanacu a ako prezident Bolívijskej archeologickej spoločnosti a riaditeľ bolívijského Inštitútu antropológie, etnografie a raných dejín zasvätil celý svoj život rozlúšteniu tajomstva ruín, našiel rovnaké znaky vytesané do kameňa na oboch posvätných ostrovoch v jazere Titicaca [4]. Upozornil na nápadnú podobnosť znakov s nápismi na Veľkonočnom ostrove. Podobajú sa však aj písmu v údolí Indusu, ktoré sa dodnes nepodarilo rozlúštiť.

Tschudiho pergamen možno ešte vždy vidieť v La Paze. Je uložený v Casa de Murillo na ulici Calle Jaén, renovovanom dome z koloniálnych čias, ktorý sa medzitým stal múzeom.

Môže tento jedinečný dokument so záhadnými znakmi byť dôkazom toho, že v starom Peru vedeli písať? Keby sa v budúcnosti podarilo rozlúštiť písmo z údolia Indusu, možno by sme spoznali odpoveď aj na túto otázku. Nepredstaviteľné: Ako by sa potom dalo vysvetliť, že písmo z údolia Indusu sa dostalo k jazeru Titicaca?

Nazca a Starý zákon

THOMAS H. ALFRED FUSS

Nazkanské línie v Peru. Odvtedy, čo ich oficiálne objavil Američan Paul Kosok v roku 1941, boli o ich zmysle a účele vytvorené nespočetné teórie. Počnúc predimenzovaným kozmickým kalendárom cez gigantické „skladacie meradlá", ktorými sa údajne merali pásy tkanín, až po obrovské športovisko a zariadenie pracovnej terapie sa nevynechal takmer nijaký pokus o vysvetlenie. Žiadna z teórií však nenarazila na také vášnivé odmietnutie ako „pristávacie dráhy" Ericha von Dänikena. Naozaj sa však natoľko mýlil?

Starý zákon hovorí o vrchoch premenených na cesty, istý egyptský boh odrezával vrcholce kopcov, a... v Peru sa nachádza výsledok! Je to všetko iba náhoda? Sotva. Skôr sa zdá, že ústne podania rôznych národov boli omnoho „medzinárodnejšie", ako sa dosiaľ predpokladalo. Táto blízkosť medzi nazkanskou, paracaskou a chavínskou kultúrou, ktoré prichádzajú do úvahy pre Peru (celkové trvanie od r. 1700 pred Kr. do r. 600 po Kr.), a židovským kultúrnym okruhom, blízkosť preklenujúca svetadiely, sa ukazuje v starozákonnej knihe proroka Izaiáša. Izaiáš žil okolo r. 750 pred Kr., aj keď sa nasledujúci citát pripisuje prorokovi rovnakého mena, totiž takzvanému „Deutero-Izaiášovi", ktorý žil o dvesto rokov neskôr: „Toto hovorí Pán: Zo všetkých svojich vrchov cesty porobím a moje chodníky sa vyvýšia." (Iz. 49, 11) Dodávame odlišný, no nemenej zaujímavý

luteránsky variant: "Tak hovorí Hospodin: A všetky svoje vrchy zmením na cesty a moje hradské budú vysoké."

Nikto nevidel v tejto vete zo Starého zákona niečo iné ako čisto náboženskú výpoveď, miestne ohraničenú na Izrael. Spomínané „cesty" a „chodníky" boli vždy interpretované symbolicky, ako určité „zdolanie duchovných prekážok". Dňa 26. novembra 1996 a znova 1. mája 1997 však Erich von Däniken v rámci produkcie ABC Mimoszemšťania - vrátia sa? prvý raz ukázal nové, vzrušujúce obrázky z Nazky a jej okolia.

Popri známych, dávno zabudnutých tratiach a sieti línií pripomínajúcich pristávacie a štartovacie dráhy bolo vidieť letecké snímky vrchu ležiaceho južne od Nazky v pohorí Palpa, ktorého končiare boli po celej dĺžke, takmer dva a pol kilometra, zarovnané, ba skutočne odrezané. Na rovnej ploche, ktorá takto vznikla, bola založená ešte vždy zreteľne viditeľná „dráha", dlhá takisto dva a pol kilometra.

Vrchy, ktoré boli premenené na cesty (splanírované), a cesty vedúce vo výšinách: súvislosť medzi literárnym údajom v Starom zákone a jeho prenesenie do reality v južnom Peru nemôžu byť jasnejšie! Ako je však takéto prenesenie vôbec možné? Ohromujúcu odpoveď nájdeme v tzv. staroegyptskom Kráľovskom mýte: „Sutech ... si odrezal vrchol kopca."

Z ďalekej krajiny, od končín nebies

Diskusiu o tom, že staroegyptský boh Sutech mohol toto podujatie uskutočniť pomocou „šamiru" (diamantovým rezačom) známeho zo židovských tradícií, prinášam v inom príspevku v tejto knihe (Abúsír - mystérium zabudnutej techniky). Pri pohľade na presne „odrezaný" vrch v pohorí Palpy sa natíska podozrenie, že aj v Peru bol použitý „božský nástroj" podobný „šamiru". Egypt - Izrael - Peru?

Nič nehovorí proti daným súvislostiam medzi zdanlivo rozličnými kultúrnymi okruhmi. Naopak, fakty dokladajú, že tí istí „bohovia" môžu byť prítomní na vzdialených miestach. A keď si predstavíme Ezechielov opis a model chrámu, ako ho rekonštruoval Hans Herbert Beier, ukáže sa istá architektonická príbuznosť s juhoamerickými sakrálnymi stavbami. Prinajmenšom hypotetická výmena medzi prednoázijským a americkým priestorom teda mohla existovať.

Naznačujú to aj rôzne miesta v textoch Starého zákona. Napríklad ohromujúca Izaiášova otázka: „Kto sú to, čo letia sťa oblaky, ako holuby ku svojim holubincom?" (Iz. 60, 8) Dianie na letisku sa sotva dá opísať lepšie! Izaiáš predsa uvádza údaj o pôvode týchto bytostí: „Idú z ďalekej krajiny, od končín nebies." (Iz. 13, 5)

Ďaleká krajina: Peru v Južnej Amerike? Končiny nebies: Vesmír? „Bohovia" potrebovali pre svoje lety nad Zemou dopravné prostriedky, ktorým národy dávali všakovaké názvy a spájali ich s rôznymi asociáciami. Izaiáš napríklad píše: „Hľa, Pán sa nesie na ľahkom oblaku a ide do Egypta!" (Iz. 19, 1)

Nazca nesporne mohla byť jedným z mnohých miest, kde „bohovia" zostúpili na zem. Línie dlhé až 25 km sú tu vyškriabané do zeme - väčšina z nich istotne ako dôsledok kargo kultu, no jedna či dve možno predsa len boli pôvodne pristávacou dráhou, ako to prezentoval Erich von Däniken na umelo „vyhladenom" vrcholci hory. Zjavne tu „bohovia" sami vytvorili vyspelou technikou bázu svojich základní na Zemi.

Že tento predpoklad v nijakom prípade nie je výmysel, ukazuje nasledujúca pôsobivá pasáž zo Starého zákona: „Na púšti pripravte cestu Pánovi. Vyrovnajte na pustatine chodník nášmu Bohu! Každá dolina nech sa zdvihne a každý vrch a kopec zníži; čo je kopcovité, nech je rovinou, a čo hrboľaté, nížinou." (Iz. 40, 3-4)

Nazca - letisko bohov mimo prevádzky, ktoré už tisícročia čaká na to, aby sa na ňom „znovu spustila prevádzka"? Zostáva teda otázka: Naozaj sa jedného dňa vrátia?

Autor ďakuje Erdoganovi Ercivanovi za upozornenia na rozličné miesta starozákonného textu.

Ma Wang Duej a „satelity bohov“

HARTWIG HAUSDORF

Uprostred Ullipaja, východného okresu Čchangša, hlavného mesta provincie Chunan, leží kuželovitý pahorok s obvodom približne päťsto metrov. Už oddávna sa toto miesto volá „Ma Wang Duej“, čo znamená asi toho ako „pohrebný pahorok kráľa Ma Jina“. Tento kráľ panoval v nepokojných časoch „piatich dynastií“ (807-960 po Kr.), keď sa Ríša stredy znova rozštiepila na jednotlivé čiastkové štáty.

Miesto objavili začiatkom roku 1972 skôr náhodne. Pionieri národnooslobodzovacej armády tu mali založiť podzemný vojenský lazaret, keď v hĺbke desať metrov zrazu narazili na hrob. O dvadsať rokov neskôr, keď sme v roku 1993 navštívili s Petrom Krassom Čínu, videli sme aj tento umelo vytvorený tunel.

Už 16. januára 1972 - len niekoľko dní po náhodnom objave - bola odkrytá hrobka vo východnej časti pahorku, neskôr označená ako hrob č. 1. No prešli ešte vyše tri mesiace, kým sa všetko vykopalo. Vykopávky boli ukončené 28. apríla 1972. Odkryli sa pri nich celkovo tri hrobky.

V centrálnej komore prvého hrobu sa našla konštrukcia štyroch do seba povkladaných sarkofágov. V najnútornejšom sa nachádzala múmia ženy, plávajúca v osemdesiatich litroch žltkavej tekutiny. Tekutina nepochybne slúžila na konzerváciu mŕtvoly. Mŕtva bola vysoká 1,54 metra, bola mimoriadne dobre zachovaná a jej telo v čase objavu vážilo 34,3 kg. Ktokoľvek túto mŕtvu zachoval pre budúce pokolenia, musel rozumieť svojmu remeslu. Bunkové štruktúry a vnútorné orgány boli ešte vždy vo vynikajúcom stave. Žltkastý odtieň pokožky nezmenil farbu, dokonca aj svaly boli ešte úplne pružné. Lekári vykonávajúci pitvu označili za zázrak, že múmia prečkala epochy v takom bezchybnom stave. Faktom je, že použitá technika konzervácie je nevídaná nielen v tejto časti sveta.

Mŕtva bola Sin Čuej, manželka Li Čchanga, predstaviteľa vysokej šľachty národa Taj, ktorý zastával za panovania západnej dynastie Chan úrad ministerského predsedu na dvore princa Čchangšeho. Sin Čuej zomrela v roku 168 pred Kr., teda pred vyše 2160 rokmi.

Drahocennosti, ktoré sa našli v hrobe č. 1 i v oboch ďalších hrobkách, presahujú rámec bežných predstáv a spochybňujú náš tradičný obraz o minulosti. Napríklad sa vykopalo desať kníh o medicíne, ktoré potvrdzujú nevysvetliteľne vysokú úroveň čínskeho umenia liečiť.

Vo svojej knihe Biela pyramída sa pýtam, či fenomenálne poznatky starých Číňanov v oblasti medicíny neboli tiež „darom bohov“ z vesmíru.

V hrobe č. 3 z Ma Wang Duej objavili ďalší pozoruhodný nález. Je to rukopis Obehy piatich planét, zvečnený na hodvábe; ide o opis obežných časov planét Merkúr, Venuša, Mars, Jupiter a Saturn okolo našej centrálnej hviezdy.

Zápisy prezrádzajú priam obrovské poznatky v oblasti astronómie. Zaznamenané sú tu aj vzájomné relatívne polohy planét Venuše, Jupitera a Saturnu pre časové obdobie siahajúce od roku 246 až do roku 177 pred Kr. Mimoriadna pozornosť bola venovaná obežnej dobe a údajom o obežnej dráhe našej susednej planéty Venuše. Trvanie jej obehu okolo Slnka, teda jeden rok na Venuši, je stanovený na 584,4 dní. Odchyľuje sa to iba o 0,48 dňa od hodnoty 583,92 dňa, vypočítanej dnešnými astronómami!

A znova vzniká už takmer štandardná otázka: Odkiaľ pochádzajú tieto majstrovské astronomické výkony, odkiaľ pochádza toto poznanie, čo nás vždy znova ohromuje? Sú to dary „bohov“ a

„dračích synov", ktorí kedysi prišli z neba a priniesli ľuďom inteligenciu a kultúru?

Záhľadná mapa: kópia fotografie zo satelitu?

Najsensatívnejší nález pochádza takisto z hrobu č. 3 v Ma Wang Duej. Ide o štvorcovú topografickú mapu so stranou 96 cm, zhotovenú na jemnom hodvábe. Sú na nej zobrazené oblasti susediacich provincií Kuangsi, Kuangtung a Chunan. Presnejšie povedané, táto mapa zachytáva územie od okresu Daosian v provincii Chunan cez údolie rieky Siao až po oblasť v okolí mesta Nanhaj v provincii Kuangtung. Mapa zhotovená v mierke 1:180 000 je pritom neuveriteľne presná!

Petrovi Krassovi i mne doslova vyrazilo dych, keď nám archeológ prof. Wang Šiping, ktorého sme navštívili v Siane, oznámil, že táto mapa v ňom vyvoláva dojem, akoby územie zachytil satelit z veľkej výšky. A naozaj: Tak ako na modernej snímke, napríklad zo satelitu NASA Landsat, predloženej pre porovnanie, aj tu sa vinú rieky a objavujú sa aj ďalšie podrobnosti ako mestá a cesty. Dokonca sa na tejto fantastickej mape dajú rozoznať aj vyschnuté korytá riek. Sú zachytené bledším, no od základnej farby preda len odlišným odtieňom. Pripomína to možnosti, ktoré má len satelitná kartografia, totiž, z veľkých výšok rozoznávať podrobnosti a štruktúry, ktoré pozorovateľovi na zemi unikajú. Je to detail, ktorý by nás mal prinútiť k zamysleniu. Náš hosť, prístupný nezvyčajným názorom, otvorene priznal, že medzi nebom a zemou je mnoho vecí, ktoré vedci nevedia vysvetliť. Použil na to výraz „tajná kultúra". Mal tým na mysli iba iný opis rozvojovej pomoci, ktorú „bohovia" poskytli ľuďom v dávnych časoch? Profesor Wang sa medzičasom prikláňa k predpokladu, že topografická mapa z hrobu č. 3 predstavuje iba časť rozsiahleho kartografického snímkovania Číny v prehistorickej dobe. Po mape Piriho Reisa by to bola ďalšia indícia, že v dávnom praveku našu Zem mapovali inteligencie lietajúce v kozme.

Porovnanie mapy objavenej v hrobke starej vyše 2100 rokov s modernou snímkou zo satelitu je vskutku provokujúce. Samozrejme, netvrdím, že samotný predmet z hrobu je satelitná snímka. No predloha tohto artefaktu mohla byť obrázkom z obežnej dráhy. Zhotovil ho pred mnohými tisíckami rokov mimozemský lietajúci objekt (alebo jeho posádka), ktorý obiehal okolo našej planéty a fotografoval ju.

Je to príliš fantastické? Ešte dobre, že tento výklad vyšiel najprv z povolaných vedeckých úst, a až to nás potom privedlo k tejto trúfalej myšlienke!

Fraktál na keltskom zrkadle?

László Tóth

Ako by mohla civilizácia, ktorá našu planétu navštívila pred tisícročiami, komunikovať s nami, ľuďmi z 20. storočia? Pravdepodobne by použila rovnakú „reč" ako my na odoslanie posolstiev inteligenciám vo vesmíre (napríklad na sondách Tloyager a Pioneer), totiž univerzálny jazyk matematiky. Možno by sa pokúsila takéto posolstvo uložiť do „časovej schránky". A možno by pozemské kultúry odovzdávali jeho časti: vo svojich sakrálnych stavbách, vo svojich ústnych a písomných tradíciách, v umení.

Na zadnej strane asi dvetisíc rokov starého keltského bronzového zrkadla (vyobrazeného v knihe Gy. Lászlóa Pamätáme si staré..., publikovanej v Maďarsku) je umelecky vypracované zobrazenie, ktoré sa vo svojej symbolike ohromujúco zhoduje s takzvanými fraktálmi alebo Mandelbrotovou množinou. Čo sú fraktály?

Fraktálnou geometriou sa dajú zobrazovať zložité matematické zvláštnosti. Matematik Benoit Mandelbrot ich verejnosti prvý raz predstavil v roku 1983. Určité útvary a procesy sa takýmto spôsobom dajú matematicky stále ďalej deliť, pričom pre fraktály je charakteristická určitá zásadná geometrická pravidelnosť či sebe podobnosť. Keď skúmame fraktál v jeho postupujúcich

zváženiach, nachádzame vždy tie isté základné formy. Takýmto spôsobom sa dajú prírodné deje, procesy a predmety opísať omnoho presnejšie ako inými pravidlami či metódami.

Výskum fraktálov je do určitej miery dieťaťom počítačového veku, keďže na vyrátanie jednotlivých „Mandelbrotových množín“ sú potrebné rozsiahle výpočtové operácie. Výsledkom optického transponovania sú ohromujúco krásne symetrické vírivé obrazce, ktoré - neustále zväčšované alebo zmenšované - siahajú do nekonečna. Tým sa zrazu ozrejmi, že organický aj neorganický svet, teda náš celý vesmír v mikroskopickej aj makroskopickej oblasti, je matematicky založený na fraktáloch.

Zrkadlo, o ktoré nám ide, pochádza z keltského kultúrneho priestoru. Od roku 350 pred Kr. až do niekoľkých desaťročí po Kr. vládli Kelti nad územiaми dnešného Francúzska, Nemecka, Čiech a Slovinska? (Slovenska) a neskôr sa rozptýlili po celej Európe.

Na zadnej strane tohto zrkadla sa nachádzajú dve takmer obojstranne symetrické Mandelbrotove množiny ktoré sa štiepia na čoraz menšie útvary, ale sú - bez ohľadu na veľkosť - navzájom identické.

Pokiaľ obraz nevznikol z číreho a krajne nepravdepodobného záblesku geniality keltského umelca, teda ak nebola táto forma zvolená čisto náhodne, potom ide o dvetisíc rokov staré zobrazenie fraktálu, aké by sa dnes dalo vytvoriť iba pomocou náročných počítačových operácií. Ďalším krokom pri analýze tohto zrkadla bude poveriť matematikov tým, aby zistili, aká funkcia je tu konkrétne zobrazená. Ako znie matematická poučka, posolstvo, ktoré toto zobrazenie azda malo preniesť do našej doby.

V tejto súvislosti by aj rukoväť zrkadla mohla tvoriť súčasť posolstva. Možno na nej rozoznať niekoho navzájom spojených kruhov alebo prstencov, pričom najvyšší kruh je zväčšeným zobrazením fraktálu. Špekulatívne by sme vari mohli predpokladať, že v tom možno spoznať vznik nášho vesmíru a jeho antimateriálneho dvojčata (zrkadlovo symetrické zobrazenie fraktálu) po zániku predchádzajúceho vesmíru.

Tento výklad spočíva na hypotéze oscilujúceho vesmíru, ktorý vzniká veľkým treskom, rozpína sa a potom sa zase sťahuje do seba, aby v tzv. „big crunchi“ zanikol a súčasne znovu vznikol v ďalšom „big bangu“. Musí to však najprv potvrdiť - alebo vyvrátiť presná matematická analýza.

Antické fraktály - posolstvá, alebo spomienky?

DR. KLAUS STRENGE

V predošlom príspevku [1] László Tóth uverejnil zobrazenie keltského zrkadla (dobrý farebný obrázok tzv. Desboroughovho zrkadla z Britského múzea v Londýne sa nachádza v [2]) a za zjavným stvárnením fraktálu predpokladá určité posolstvo. Fraktálny charakter zadnej strany zrkadla skonštatovali už aj Briggs a Peat [3] na základe toho, že motív v rôznych mierkach je sebe podobný.

Chciet' však z fraktálnych, čiže Mandelbrotových obrazcov prečítať posolstvo je márna nádej. Bez toho, aby sme sa zamerali na teóriu a prax týkajúcu sa fraktálov (pozri o tom [3] a [4]), každý, kto vlastní počítačový program FRACTINT [5], si môže vytvoriť najrozličnejšie zobrazenia fraktálov. Pozoruhodné je, ako sa obrázky na seba podobajú, či už použijeme jednoduchú Mandelbrotovu rovnicu

$$Z(n+1) = Z_n \text{ na druhú} + C \text{ obr. 1}$$

alebo zložité rovnice, ako sú takzvané magnetické rovnice, ktoré popisujú transformácie magnetických vlastností.

$Z(n+1) = ((Zn^2 + 3 * (C-1) * Zn + (C-1) * (c - 2)) / ((3 * Zn^2 + 3 * (C-2) * Zn + (C-1) * (C-2)+1))$
na druhú obr. 2

Na zväčšenom výreze takýchto zobrazení sa už nedá rozoznať, podľa ktorej rovnice boli vytvorené.

Obrázok na zrkadle nie je jediným fraktálnym zobrazením, ktorý sa nám zachoval z dávnych čias. Tvorca pojmu fraktál Benoit Mandelbrot vo svojej knihe [6] uverejnil titulnú stranu francúzskej Biblie z 13. storočia, na ktorom má Boh popri nebi, Zemi, Slnku a Mesiaci jasnú fraktálnu štruktúru. V kostole z 12. storočia [7] v talianskom Anagni vidieť v mozaike dlážky fraktál, ktorý v 20. storočí (znovu) vyvinul poľský matematik Sierpinski. V tomto prípade je matematické posolstvo známe, ale triviálne. Matematická analýza „posolstva“ z keltského zrkadla a zo starej Biblie sa však nikdy nebude môcť uskutočniť. V podobnosti mnohých antických zobrazení s fraktálmi sa však podľa môjho názoru skrýva čosi celkom iné: spomienka na niečo videné dávnejšie.

Fraktálny charakter sveta, počnúc vesmírom až po mikrokozmos, sa dnes môže považovať za fakt (pozri napr. [3, 4, 6]). Preto je pochopiteľné, že inteligentní návštevníci Zeme sa zaoberali aj matematicky presne definovanými fraktálmi. Dnes sa už dajú pomocou fraktálnych techník značne skomprimovať veľké množstvá údajov (viac než s doteraz bežnými postupmi). Je to metóda, ktorá „dávny astronaut“ určite neunikla. Nepochybne sa, podobne ako dnes autor tohto príspevku, tešili z mnohých esteticky príjemných obrázkov a ukázali ich svojim hosťom v kozmickej lodi.

Tak ako Ezechiel opisuje kozmickú loď kvetnatými slovami, tak mohli ľudia z predtechnickej doby interpretovať aj obrázky na obrazovkách „bohov“. Napríklad základný tvar fraktálneho zobrazenia Mandelbrotovej množiny (pozri obr. 2 a 3), vyskytujúci sa v mnohých variantoch, by mohol byť predlohou zobrazenia Budhu (až po uviazaný uzol). Miernym „retušovaním“ obrázku č. 2 (oči, nos, ústa a pupok) sa o tom môže čitateľ presvedčiť. Všadeprítomnosť Budhu sa ukáže na základe typickej seba podobnosti opakujúcej sa „postavičky“, čiže Mandelbrotovej množiny, pri zväčšovaní základnej štruktúry až po hranice výkonnosti počítača.

Aj mandaly, okrúhle pieskové obrazy symbolizujúce svet, ktoré v tibetskom budhizme vytvárajú mnísi pixel za pixelom, to značí po zrnkách piesku, sa dajú vytvoriť počítačom (obr. 3), takisto ako aj draky, ustavične vystupujúce v mytológii (obr. 4). Pri starých kobercových vzoroch a ornamentoch sa často stretávame so zobrazeniami podobnými fraktálnym počítačovým obrazom. Možno ide naozaj o spomienky na bohov-astronautov.

„Vízie“ Hildegardy von Bingen

Paralely s antickými a modernými správkami

GOTTFRIED BONN

Jedna z najznámejších biblických „vízií“ pochádza od proroka Ezechiela [1]. Na základe tohto textu inžinier Josef E Blumrich, pracujúci pre NASA v roku 1973, dokázal graficky a výpočtovo vytvoriť rekonštrukciu prístavacieho modulu pravdepodobne mimozemskej kozmickej lode [2]. Keďže tieto fakty sú čitateľom zaujímavým sa o tematiku preastronautiky známe a v rámci tejto knihy boli už viackrát spomenuté, z rozsahových dôvodov sa nimi nebudem podrobnejšie zaoberať.

Menej známa ako Ezechielova kniha, no pokiaľ ide o podrobnosti, rovnako vzrušujúca je kniha stredovekej abatiše Hildegardy von Bingen [3]. Obsahuje texty, ktoré, podobne ako Ezechielove vízie, umožnia čitateľovi rozpoznať pozoruhodné, technicky pôsobiace výtvy, podľa mojej mienky porovnateľné s modernými úkazmi UFO.

Tak ako starozákonní proroci aj Hildegarda mala určitú predurčujúcu víziu. Hildegarda píše: „Stalo sa to v roku 1141 po premene Božieho syna Ježiša Krista na človeka, keď som mala 42 rokov a 7 mesiacov. Z jasného neba zostúpilo jagavé ohnivé svetlo. Preniklo mojim mozgom a srdce i celú hrud' mi zachvátilo ako plameň; nespáľoval, no bol horúci, tak ako Sinko ohreje predmet, na ktorý dopadajú jeho lúče." [3]

Toto nečakané osvietenie umožnilo Hildegarde získať „poznatky týkajúce sa výkladu Písma, knihy žalmov, evanjelií a ostatných katolíckych kníh Starého a Nového zákona".

Hildegarda po svojom povolaní mala najrôznejšie vízie. Vo svojom diele Scivia - Poznanie ciest napríklad v prvej vízii opisuje [3] „niečo ako veľký vrch železnej farby. Na ňom trónila postava s takým jagotom, že jej nádhera mi oslepovala oči. Po jej oboch stranách sa rozprestieral svetlý tieň ako ohromujúco široké a dlhé krídla. A pred ním, na úpätí vrchu, stálo zjavenie celé dookola pokryté očami. Od samých očí som nemohla rozoznať nijakú ľudskú postavu. A pred ňou som videla inú, detskú postavu v bezfarebnom rúchu, no s bielymi topánkami. Na hlavu jej dopadal taký jagot od toho, čo sedel na vrchu, že som sa jej nemohla pozrieť do tváre. No z toho, čo sedel na vrchu, vychádzal dážd' sršiacich iskier, ktorý obklopil zjavenie príjemným svetlom. V samotnom vrchu som videla mnoho malých okienok, v ktorých sa zjavovali sčasti bledé a sčasti biele ľudské hlavy."

Paralely s Ezechielom

Bez ohľadu na dlhé rúcha či kombinézy, ktoré údajne majú aj moderné posádky UFO, mimoriadne nápadná na tomto texte je podobnosť opisov s víziami, ktoré mal Ezechiel pri rieke Chobar. Prorok píše (Ez. 1, 26): „Nad oblohou, ktorá bola nad ich hlavami, bolo čosi ako zařírový kameň, podobalo sa to trónu, na tom však, čo bolo podobné trónu - na ňom odhora -, bola postava, ktorá vyzerala ako človek." [1] Dozaista to korešponduje s aj-„vrchom železnej farby" s oknami, za ktorými „sa zjavovali sčasti bledé a sčasti biele ľudské hlavy".

V inej vízii videla Hildegarda „ohromne širokú a vysokú skalú železnej farby (lapidem unum totum integrum) a nad ňou žiarivobiely oblak. Na ňom stál okrúhly kráľovský trón. Na tróne sedela živá bytosť, ktorá svietila nádherným jasom. Žiarila takým jasom, že som sa na ňu nemohla pozerat' priamo... A zo žiariaceho, čo sedel na tróne, vychádzal väčší zlatý svetelný kruh ako ranné zore; jeho obvod som vôbec nemohla zmerať. Krútil sa z východu ponad sever na západ a ďalej na juh a tak sa vrátil k žiariacemu na východe; a nemal nijaký koniec. A tento kruh mal taký veľký odstup od Zeme, že som ho nemohla odmerať; vysielal jagot vzbudzujúci hrôzu." [3]

Čo sa týka opisu „svetelného kruhu", znovu nachádzame paralelu u Ezechiela (1, 27-28): „Odhora toho, čo vyzeralo ako jeho pás, videl som čosi ako lesklý kov, vyzeralo to ako oheň, ktorý má dookola dvor, a oddola toho, čo vyzeralo ako jeho pás, videl som čosi ako oheň, ktorý mal dookola žiaru. Ako vyzerá dúha, ktorá je v oblaku v daždivý deň, tak vyzerala žiara dookola. Keď som to uvidel, padol som na tvár a počul som hlas, ktorý hovoril." [1]

Ezechiel aj Hildegarda prirovnávajú žiaru okolo toho, čo sedí na tróne, k prírodným javom. Ezechiel opisuje to, čo videl, ako „dúhu, ktorá je v oblaku v daždivý deň", a Hildegarda vidí paralelu s „rannou zorou". Ide tu o zrkadlenie sa fyzikálneho, kovového, jagajúceho sa lietajúceho objektu na oblohe, tak ako predpokladá Blumrich na základe svojej rekonštrukcie kozmickej lode podľa Ezechielových textov [2]? Alebo treba takéto správy, tak ako Hildegarda, interpretovať symbolicky, ako dvíhajúce sa „ranné zore božieho uznesenia"?

Tak či onak, podivuhodné objekty sa v Hildegardiných víziách vyskytujú opakovane, čo objasňujú aj nasledujúce riadky z jej diela, ktoré tu uvádzame podrobne [3]:

„Potom som videla obrovský temný výtvar (instrumentum) ako vajce, zbiehajúci sa hore do hrotu, uprostred širší a dole sa znovu zužujúci. Vonkajšia vrstva bola dookola zo žiarivého ohňa, a pod ňou bolo niečo ako tmavá koža. A v ohni sa červenkasto trblietala taká veľká ohnivá guľa,

že osvetľovala celý výtvar. Nad tým boli tri fakle zoradené do výšky a svojím ohňom držali guľu, aby nespadla. Guľa zavše stúpala nahor a plápolajúci oheň jej šiel naproti, takže plamene ďalej šľahali von; chvíľami sa nakláňala nadol a proti nej vyrazil veľký chlad, takže sa jej plamene rýchlo vrátili. Z ohňa obklopujúceho výtvar vychádzal s burácaním aj vietor; a z kože pod ním vial iný vietor so svojimi víchrami, ktoré sa vo výtvore rozdeľovali na všetky strany. V koži sa však nachádzal temnejší oheň, taký hrozný, že som sa naň nemohla pozerať. Mocne otriasal celou kožou hromobitím, víchricou a krupobitím väčších a menších, veľmi špicatých kameňov. Keď sa zodvihlo dunenie, žiariaci oheň, vetry a vzduch sa rozvírili, takže blesky predchádzali hromy; pretože oheň v sebe cítil prvý pohyb hromu.

Avšak pod kožou sa nachádzal úplne čistý vzduch a pod ním nebola žiadna koža. V ňom som však uvidela väčšiu, bielo žiariacu ohnivú guľu, nad ktorou boli zreteľne dve fakle zoradené do výšky; držali guľu, aby neprekročila svoju dráhu. A v tomto vzduchu bolo všade mnoho jasných guľí. Z času na čas biela guľa preniesla trochu svojej žiary na ne. Potom sa vrátila pod spomínanú červenkastú ohnivú guľu, znovu si na nej zapálila svoje plamene a opäť ich vdýchla do guľí. No aj vo vzduchu vznikol vietor, ktorý sa svojimi nárazmi rozšíril po celom spomenutom výtvore. Pod týmto vzduchom som videla vrstvu pary a pod ním bielu kožu, ktorá sa kde-tu rozširovala a celému výtvaru dávala vlahu. Podchvíľou sa odrazu stiahla a vyslala prudko šľahajúci lejak. Potom sa znovu opatrne roztiahla a padal z nej príjemný mierny dážď. No aj z toho prišiel vietor a so svojimi nárazmi vial po celom výtvore.

A uprostred týchto živlov sa nachádzala veľmi veľká guľa piesku. Živly ju objímali tak, že zo žiadnej strany nemohla spadnúť.

Ale keď sa živly podchvíľou zrazili s vetrami, náraz zavše trochu pohlol aj guľou.

A videla som medzi severom a východom niečo ako obrovský vrch; na severnej strane bol temný a na východnej jasne osvetlený; bol však taký, že ani svetlo nemohlo dosiahnuť temnotu, ani temnota svetlo."

Či a aké technické procesy by sa z týchto záhadných vidín dali odvodiť, je nejasné, nepochybne to však predstavuje výzvu pre inžinierov.

Zostupujúce svetlo

Napriek všetkým rozdielom v interpretácii nemožno paralely Bingeniných textov s fenoménom UFO a s antickými opismi odbaviť mávnutím ruky. Napríklad svetlo zostupujúce z neba: Svetelné úkazy a s tým spojené náboženské, resp. filozofické úsudky sú veľmi rozšírené a v dejinách ľudstva, no predovšetkým pri UFO, ako ukazujú dva nasledujúce príklady, sa zakaždým znova objavujú:

* Joseph Smith (zakladateľ „Kristovej cirkvi svätých posledných dní“) bol napríklad povolaný anjelom, potom, ako sa mu zjavilo žiarivé svetlo [4].

* Ufológ Jacques Vallée opisuje vo svojej knihe [5] prípad ženy, ktorú nazýva Helen. Keď cestovala autom „s hudobnou skupinou z Lompocu v Kalifornii do Los Angeles“, zrazu zbadala nad kopcami biele svetlo, ktoré sa k nim blížilo: „Bolo biele, vydávalo nádherný žiaru. Myslím, že si spomínam na čosi ako okná, no nie som si istá.“

Hildegarda píše, že svetlo, ktoré vnímala, na ňu nepôsobilo spaľujúco. Aj k tomuto sú paralely:

* Pri takzvanom slnečnom zázraku vo Fatime, ktorému predchádzalo viacero zjavení Panny Márie, vysušilo svetlo diskovitého „Slnka“ šaty mnohých svedkov bez toho, aby pôsobilo spaľujúco.

Čitatelia, ktorým sú udalosti z Fatimy známe, vedia, že deti dostali od madony údajne dôležité posolstvá pre ľudstvo.

Pre preastronautiku a skúmanie UFO sú v Hildegardiných textoch obzvlášť zaujímavé opisy postavy „celej dookola pokrytej očami“ a vajcovitého výtvoru so všetkými jeho technicky pôsobiacimi atribútmi. Ľudia, ktorí boli údajne unesení do UFO, vždy znovu zdôrazňovali veľké oči a prenikavý pohľad mimozemšťanov. Zdá sa, že cudzinci vedia o svojich obetiach všetko a karhajú obyvateľov Zeme za zlé zaobchádzanie s ich domovskou planétou [7].

Aj Hildegarda interpretuje svoje videnia ako „penikavý pohľad“ Boha, ktorý pozná „dobré a spravodlivé úmysly“ človeka a „ostrý rez“ jeho pohľadu nedovolí zabudnúť na „božiu spravodlivosť“ [3].

Opisy objektov vajcovitého tvaru nachádzame tak v modernej ufologickej literatúre, ako aj v iných starých tradíciách:

* Antonio Villas-Boas, jeden z najznámejších svedkov UFO, videl napríklad objekt podobný vajcu pristáť na svojom poli [5].

* Ulrich Dopatka [8] o historických správach napísal: „>Lietajúce vajcia< alebo výtvary vajcovitého tvaru na oblohe alebo vo vzdušnom priestore sú v mnohých mytológiách opakujúcim sa a na prvý pohľad ohromujúcim motívom, pričom sa často hovorí o tom, že z týchto výtvorov vystúpili bytosti podobné človeku.“

Zaujímavé je, že v symbolickej reči stredovekých alchymistov vajce vysedené horúčavou ohňou obsahovalo „kameň mudrcov“ [9], čo ukazuje, že abatiša sa pri opisovaní svojich vízií nechala inšpirovať alchymistickou múdrosťou svojich čias. Podobne ako symbolické slová alchymistov alebo mystikov ako Hildegarda, aj pozorovania UFO sú bohaté na čiastočne nábožensky ovplyvnenú obraznú symboliku podvedomia. Na tento záhadný aspekt úkazu UFO ako prvý upozornil švajčiarsky psychiater C. G. Jung [10], ktorý porovnáva tvary UFO okrem iného s mandalami, kruhovými symbolmi duševnej jednoty, aké nachádzame v budhizme. Aj Hildegarda vidí kruhový útvar, ktorý označuje vo svojich víziách ako koleso [11]. Johannes Fiebag vo svojej najnovšej knihe [12] tiež upozorňuje na súvislosti medzi archetypmi hlbinej psychológie a scenármi únosov.

Je to len náhoda, že fenomény UFO sa prejavujú podobne ako obrazy vizionárskych videní v najrozličnejších formách (kolesá, gule, cigary, disky atď.)? Prečo tento fenomén ustavične mení svoj vonkajší vzhľad?

V tejto súvislosti vychádza teória dr. Johannesa Fiebaga [13], označovaná ako hypotéza mimikry, z toho, že mimozemská inteligencia, ktorá nás ďaleko prevyšuje, je možno schopná technologicky sa prispôbiť každej epoche. Táto inteligencia by sa potom maskovala technickými detailmi, ktoré poznáme (podobne ako v živočíšnej ríši napríklad chameleón), kým jej skutočná technológia by pre nás zostávala nepochopiteľná, resp. musela by sa nám javiť ako mágia. Preto je veľmi pravdepodobné, že základom opisov vízií stredovekých či biblických svätcov a prorokov sú nielen psychické projekcie, ale aj reálne udalosti, prispôbené chápaniu každej doby, a tak aj boli videné a interpretované. Hildegarda von Bingen opisuje svoje vízie tak znepokojujúco podrobne, až máme ako čitatelia pocit, že sme boli pri tom. Aj to potvrdzuje podozrenie, že išlo o reálne prejavy neznámej inteligencie, ktorá čerpá z bohatej, čiastočne nábožensky ovplyvnenej zásobárne obrazov ľudského podvedomia. Takto by sme mali dočinenia tak s psychickými projekciami, ako aj so skrytým, no skutočne existujúcim fenoménom.

Predtým videl človek bohov, lietajúce štíty, vzducholode a rôzne iné zvláštne veci na nebi. Dnes vidí, pozoruhodne paralelne so svojimi vedecko-fantastickými predstavami, gigantické kozmické lode. Z toho vyplýva, že bohovia sa hrajú s našou fantáziou. Kedy sa nám mimozemšťania ukážu vo svojej skutočnej podobe? Na túto otázku - dosiaľ - nejestvuje žiadna odpoveď.

Artefakty

Svätožiary v Bretónsku

MATHIAS KAPPEL

Kto dnes cestuje do Bretónska, stretne sa s množstvom pozoruhodných stavieb pochádzajúcich spreď mnohých tisícročí. Niektoré z nich sú o tisíce rokov staršie ako najznámejšie monumenty egyptskej civilizácie.

Kde je počiatok tejto kultúry a odkiaľ čerpala silu, aby svoje typické obrazy vždy znovu reprodukovala v priebehu najmenej päťtisíc rokov? Kto by nepoznal vynikajúce výkony staviteľov megalitov, ktoré ani zďaleka nemožno stretnúť len v Bretónsku: kilometrové rady kameňov v Carnacu, zložené z desiatok tisíc menhirov, gigantické dolmeny so stropnými doskami, ktorých transport si nevieme vôbec predstaviť, ďalej monument Stonehenge. Alebo obrovité menhiry - mohutné, niekoľko ton vážiace prsty ukazujúce do neba. Najväčší z nich mal tristo päťdesiat ton a bol premiestnený na vzdialenosť dvadsať kilometrov.

Architektonické a stavebno-technické výkony sú jedným nevysvetleným aspektom, ich zmysel predstavuje ďalší. Geometrické vzťahy medzi megalitickými stavbami, ich astronomická orientácia a schopnosť zachovávať sťa kozmické nosiče údajov (Gavrinis, Stonehenge) posolstvá pre vzdialenú budúcnosť rýchlo integrovali megalitovú kultúru do hypotézy o prehistorickej návšteve mimozemských inteligencií na Zemi.

Na rozdiel od iných kultúr nám však o megalitickej kultúre chýbajú tri dôležité svedectvá, ktoré by túto teóriu dopĺňali:

- * ústne podanie
- * rukopis
- * rozsiahle obrazné stvárnenia.

Dosiaľ známe obrazné stvárnenia majú prevažne symbolický charakter (napr. Gavrinis), a nie jasne rozoznateľnú obrazovú podobu. Za týchto okolností možno právom tvrdiť, že o žiadnej inej vyspelej kultúre z minulosti nemáme tak málo informácií ako o kultúre, ktorá dlhý čas vládla medzi Anglickom a Stredozemným morom. Málo vieme o všednom živote tých čias, o technickej zručnosti a náboženských vzťahoch a vôbec nič nevieme o súvislostiach, vďaka ktorým táto kultúra vznikla.

Stáli aj tu na počiatku dejín mimozemské inteligencie? Popri vyššie uvedených záhadách by mohli týmto smerom ukazovať aspoň dve obrazové svedectvá, ktoré sa k nám dostali. Sú na nich „svätožiary“, ktoré predstavujú symbol nebeských bohov, s akým sa stretávame vo všetkých vyspelých kultúrach na celom svete.

Prvý z obrazov možno obdivovať v múzeu v Barnenez (obr.1. [str.213](#)). Barnenez vo Francúzsku je miestom mimoriadne hojného výskytu kultúrnych pamiatok. Zdobí ho najstaršia stupňovitá

pyramída na svete, ktorá má asi sedemtisíc rokov, čím je najmenej o tisíc rokov staršia ako prvé porovnateľné egyptské mastaby. V carnackom múzeu sme objavili druhý nález (obr.2 str.214): Na kamennej doske je zobrazený predmet podobný helme. Aj na ňom je neprehliadnuteľná „svätožiara“.

Ako sa ukázalo, hľadanie stôp podľa indícií hovoriacich v prospech hypotézy paleo-SETI je často namáhavé. Treba však uznať, že pri dostatočnej vytrvalosti je korunované určitým úspechom.

Preastronautické artefakty v káhirskom Egyptskom múzeu

KLAUS-ULRICH GROTH

Cieľom výskumu preastronautiky je nájsť „dôkaz“. V prvom rade by to mal byť archeologický artefakt, ktorý na základe svojho zloženia, štruktúry alebo technickej vyspelosti musí byť preukázateľne mimozemského pôvodu. Všeobecné bedákanie nad tým, že tento dôkaz sa ešte nenašiel a v dohľadnej dobe sa ani nenájde, považujem za nesprávne. Dôkaz s veľkou pravdepodobnosťou jestvuje vo forme káby v Mekke (či prinajmenšom vo forme toho, čo tento balvan, dosiaľ čisto geologicky klasifikovaný ako meteoritická hornina, obsahuje, alebo ukrýva pod sebou), ďalej v podobe posvätného zrkadla Izidy a vo forme archy zmluvy, pravdepodobne uloženej v Etiópii.

To všetko sú však posvätné veci, ku ktorým je životu nebezpečné priblížiť sa a z rozmanitých príčin ich nemožno len tak odovzdať na preskúmanie. Takže zostáva iba siahnuť po ľahšie dostupných veciach. V samotnom Egyptskom národnom múzeu v Káhire sa nachádza niekoľko predmetov, ktoré môže vidieť každý, no ktoré, žiaľ, sú takisto nedostupné.

Tutanchamónova dýka z ušľachtilej ocele

V centrálnej vitríne hlavnej miestnosti Tutanchamónových hrobových pokladov sa bez katalógového čísla nachádza nehrdzavejúca dýka z ušľachtilej ocele z vysoko kvalitatívnej zliatiny [1], akú dnes dokážeme vyrobiť len vo vákuu. Dýka leží - pri pohľade od vstupu - na pravej priečnej stene centrálnej vitríny vpredu, vľavo dole vedľa zlatej dýky. Zlatá dýka je v špeciálnom katalógu Munro a Boltin [2] zaznačená pod číslom 41. Oceľová dýka sa však nenachádza ani v špeciálnom, ani v oficiálnom múzejnom katalógu. Príčina je možno pochopiteľná: Nechcú na ňu upozorňovať, pretože sa nehodí do klasického učeného názoru, podľa ktorého starí Egypťania nepoznali železo a už vôbec nevedeli spracovávať železnú rudu na ušľachtilú oteľ.

Vzniká otázka: Prečo je dýka vôbec vystavená? Môžeme sa domnievať, že ide o omyl. Alebo je to jednoducho preto, že nálezy z Tutanchamónovej hrobky nemožno zatajiť?

Tak či tak existuje pozoruhodná paralela, ktorú odborne preskúmali: Je to mnohokrát opisovaný a takisto nevysvetliteľný stĺp v Dillí [3].

Nevydarená práca kotúčovej píly

Po upozornení istého domáceho geológa výskumná skupina AAS (Archeo-astronautickej spoločnosti) pod vedením Ericha von Dänikena už roku 1992 zabezpečila a premerala vývrty z tretej až piatej dynastie (teda staré asi 4500 rokov) pri saharskom Abúsíre neďaleko Káhiry [4]. V máji 1993 natrafil Guido Meys, kolega z AAS, na veľmi nenápadný a zrejme preto dosiaľ nepovšimnutý kamenný sarkofág, stojaci pod číslami 54 938 (sarkofág) a 6193 (podstavec) v ľavej hlavnej chodbe prízemí Národného múzea (za sarkofágom s podstavcom číslo 6170). Zaujímavým sa stane, keď sa vtisneme medzi stenu múzea a zadnú stenu sarkofágu, pretože tam uvidíme, že zo zadnej steny sarkofágu mal byť vyrezaný vrchnák, ale práce neboli dokončené pravdepodobne

preto, lebo asi šesťdesiat percent vrchnáka sa odlomilo. Veľmi dobre sa však ešte dajú rozoznať stopy píly medzi zadnou stenou a zvyškom vrchnáka. Aj privolaný expert, inžinier Michael Ebert z Drážďan, potvrdil, že nájdené stopy sú jednoznačne od kotúčovej píly.

Ani tento sarkofág nie je uvedený v nijakom oficiálnom katalógu. Na 34. galérii stojí zrejme ešte vždy preto, lebo nikomu nešlo na um prezrieť si ho zo zadnej strany, resp. nik neverí, že by si niektorý návštevník pre tento údajne bezvýznamný artefakt dal tú námahu a vtisol sa medzi sarkofág a stenu múzea.

Tutanchamónove fanfáry

Medzi Tutanchamónovu pohrebnú výbavu patrí aj v katalógoch takisto neuvádzaná fanfára zo striebra a medi, vystavená na prvom poschodí, v priečnom krídle, na galérii 26. Vedľa nej leží ďalšia fanfára, zobrazená a opísaná v spomínanom katalógu Munro a Boltin [5] pod č. 12, hoci je menej vzrušujúca. Podľa katalógu je označovaná ako „trúba a zátku“. Pozoruhodné je, že vo vedľajšej vete („každopádne sa tak vysvetľuje nález hneď dvoch exemplárov v Tutanchamónovej hrobke“) je spomínaná aj druhá, omnoho zaujímavejšia fanfára.

S touto fanfárou to vyzerá takto: Je všeobecne známe, a medzi sprievodcami múzea sa to hovorí ako dobrý vtíp, že túto fanfáru čistili a ošetrili v roku 1954. Potom do nej na skúšku fúkli a výsledkom bolo, že sa v celom Hornom Egypte prerušilo zásobovanie elektrickým prúdom. To isté sa zopakovalo v roku 1974 pri zjavne pravidelnom ošetrovaní: na výpadok dodávky energie z roku 1954 sa medzičasom zabudlo, no pri ďalšom pokuse sa to zopakovalo, ale výpadok energie sa obmedzil len na oblasť Káhiry. Oba výpadky zásobovania elektrickou energiou sú dokázané, pretože všetky meracie zariadenia elektrárni z nevysvetliteľných príčin v tom istom čase klesli na nulu. Písali o tom aj egyptské noviny. Príčinná súvislosť s použitím fanfáry sa však ďalej neskúmala. Fanfáru vrátili medzi Tutanchamónove poklady a technické preskúmanie sa nekonalo [6].

Samozrejme, takáto správa vyvoláva pochybnosti o jej správnosti. Nápadná je paralela s trúbami z Jericha [7], ako aj so známymi úkazmi výpadkov energie v správach o moderných kontaktoch s UFO [8].

Trúba nie je zabezpečená poplašným zariadením a nevyžadovalo by veľkú námahu vybrať ju z vitríny, stačilo by iba rozbiť sklo na poklope. Kto by však chcel riskovať, že strávi jeden či dva roky v egyptských väzniciach, keby sa experiment nevydaril? Trúbu sa možno predsa len podarí oficiálnou cestou „vybojovať“ pre technický výskum.

Látka pochádzajúca od bohov

RUDOLF ECKHARDT

V polovici 13. storočia dorazilo na mexickú vysočinu nové etnikum vedené bohom Huitzilopochtlim, ktorý sa zjavoval prostredníctvom svätej schránky (podobnej „arche zmluvy“, ktorú niesli Židia počas biblického exodu). Pôvod tohto národa sa stráca v mýtoch a legendách. V každom prípade sa v priebehu svojej odysey nazýval „Mexitin“, neskôr „Mexikovia“, dnes im hovoríme Aztékovia. Práve tento boh sa vehementne snažil svojmu vyvolenému národu spríjemniť útrapy putovania, ktoré ich čakali: „Ó, Mexičania, tu je vaša povinnosť, tu budete bdieť a čakať, štyri svetové strany Zeme si musíte podmaniť. Ovládajte si telo, hrud', hlavu a ramená. Pot, prácu a krv vás bude stáť, ak budete chcieť všetko dosiahnuť a vychutnať - smaragdy, drahokamy, zlato a striebro, drahocenné perá, zďaleka prinesené kakao, pestrofarebnú bavlnu, sladko rozvoniavajúce kvety a lahodné ovocie; to všetko zakúsite, pretože v skutočnosti toto je mojou úlohou, a preto som sem bol vyslaný“ (Crónica Mexicayotl).

To, čo spočiatku znie ako okrajová poznámka aztéckej ságy o putovaní, by mohlo mať pre výskum archeo- SETI preukazný význam. Huitzilopochtli prisľúbil pútnikom trpiacim nepriazňou počasia „pestrofarebnú bavlnu“. Samozrejme, teoreticky ide iba o predpoveď budúcnosti. Či boh dodržal slovo, to sa z prameňov nedá overiť. Avšak predstava farebne rastúcej bavlny je najobľúbenejším motívom staroamerickej mytológie. Mayovia si na to konkrétne spomínajú v Knihe Chilama Balama z Chumayelu, zbierky textov podľa starých ústnych podaní, preložených a zapísaných v španielčine:

„Pán juhu je praotcom kmeňa veľkého Uca. Volá sa Ix-Kan-takay Je takisto praotcom kmeňa Ah Puch. Chráni ich deväť riek. Deväť vrchov ich chráni. Červený kremienok je kameňom Chaca Mucena Caba, veľkého strážcu medu. Plodiaci červený bavlník so svojim skrytým vnútroštrajškom stojí na východe.“

Prekvapivo je tu jasne sformulovaná faktická existencia kultúrnej plodiny. V texte nasledujú veľmi presné opisy rastlín a zvierat, ako napríklad: „Zrná so žltým chrbtom sú jeho zrná“ alebo: „Červený moriak so žltým hrebeňom je jeho moriak“. Uvádzanie takýchto detailov podľa všetkého silno podopiera pravdivosť obsahu.

Paradoxné a zároveň zaujímavé je, že moderná botanika nepozná prirodzene rastúcu farebnú bavlnu. Vlákniťavá slezovitá rastlina dosiaľ rodila iba nudný sivý až žltobiely, prípadne mierne červenkastý farebný odtieň. Celé generácie plantážnikov na juhu Spojených štátov, v oblasti Karibského mora i v Ázii sa doteraz márne snažili pomocou genetického kríženia preltiť prírodu. Pretože to, čo rastie ako farebné, netreba nákladne a znečisťujúc životné prostredie farbiť a ustaľovať.

V dnešnom Turkménsku, ktoré je členom Spoločenstva nezávislých štátov a je vzdialené vyše trinásťtisíc kilometrov od Mexika a hraničí s Iránom a Afganistanom, medzicasom predsa len rastie farebná bavlna. Tam však výskumníci kladú veľký dôraz na to, že bavlna bola vyvinutá „prostredníctvom génovej technológie“ (!). Pri tejto takzvanej „transgénnej bavlny“ sa v retorte do génov bavlny prenesú cudzie dedičné vlohy, takže bavlna klíči v ultrabielej, béžovej, červenohnedej a zelenohnedej farbe. Podľa génových inžinierov farebné odtiene nevyblednú a nestrácajú intenzitu ani pri 95-stupňovom praní.

Ariadna niť ako dôkaz

Skutočne už v starej Amerike existovala farebná bavlna, ako to mytológia ustavične tvrdí v súvislosti s božskými bytosťami? Bavlna je veľmi málo odolná voči škodcom. Navyše pôvodnou vlastou pahlného chrobáka požierajúceho tobolky bavlny je Mexiko. Takto mohla byť vyhubená rastlina, ktorá bola len málo rozšírená a ktorú za daných okolností možno odvodzovať od „kozmičkých učiteľov“. Definitívne sa to objasní až vtedy, keď sa konzervatívne zmýšľajúci archeológovia konečne vzdajú svojich predsudkov. Látkové artefakty stredoamerickej kultúry sa punktičkársky číslujú a katalogizujú, aby na ne napokon v archívoch sadal prach. Pokiaľ viem, nikdy sa nerobili chemické analýzy a pokusy z hľadiska našej hypotézy! Vlákna získavané z bavlny sa v starom Mexiku spracovávali ručným kolovratom, ktorý sa skladal z drevenej tyče s praslicou zastrčenou zospodu ako zotrvačnikom. Samozrejme, biele nite sa farbili rôznymi prírodnými farbivami, ako bola košenilová červeň červcov nopálových žijúcich na opunciách a purpurová farba získavaná z výlučkov tichoceánskych ostraniek, ktoré poskytovali najpôsobivejšie farebné odtiene. Na druhej strane, táto archeológom dobre známa situácia vôbec nevylučuje, že látky a ošatenie určené v prvom rade na ceremónie sa získavali aj z „geneticky upravenej“ farebnej bavlny.

Španielsky františkánsky mních a kronikár Bernardino de Sahagún prišiel v roku 1529 do Nového Španielska a ešte na vlastné uši počúval ústne podania. Vo svojom diele Historia General opisuje ohromujúce detaily: „V tejto kapitole sa hovorí o Toltékoč, ktorí sa v tejto zemi

usídlili ako prví..." (knih X, kap. 29). „A (Toltékovia) boli veľmi bohatí. Jedlo a potraviny nemali nijakú hodnotu. Hovorí sa, že tekvice boli mimoriadne veľké a niektoré celé guľaté. A kukuričné šúľky veľké ako mlynské kamene boli veľmi dlhé, sotva sa dali občiahnuť. A bavlna tam rástla v mnohých farbách: jasnočervená, žltá, ružová, fialová, jasnozelená, tmavozelená, modrozelená, oranžová, čiernastá, žltá a žltohnedá. Taká bola rozmanitá, nebolo ju treba farbiť" (knih III, kap. 5).

Skeptici a pochybovači, ktorí s pozoruhodnou neochvejnosťou odmietajú staré texty ako výplody fantázie, môžu len ťažko sponchybňovať tieto presné výpovede. Staroamerikanistika totiž vždy zdôrazňuje, že Sahagúnove správy pochádzajú od rozličných spoľahlivých ľudí a že sa na nich nič neupravovalo!

Surovina bola v Strednej Amerike zjavne rozšírená, pretože aj provincia Yucatán bola známa bavlnenými tkaninami, ktoré sa vyvážali doďaleka. Môžeme dokonca predpokladať, že nielen pestovanie kukurice, ale aj bavlníka, teda rastliny z čeľade slezovitých (*Gossipium hirsutum*), tvorilo základ yucatánskeho hospodárstva. Obratné obchodovanie s týmto produktom spájalo Mexiko s Maymi.

Nanešťastie vo vlhkom, horúcom podnebnom pásme sa nezachovali takmer žiadne tkané látky z čias pred príchodom Španielov. Okrem zvyškov zo svätého Cenotu v Chichen Itzá nemáme napríklad takmer žiadne mayské bavlnené látky. Úbohé zvyšky sa však zhodujú so zobrazeniami obrázkových rukopisov, ktoré ukazujú umelecky tkané pestrofarebné ošatenie. Je isté, že najväčšiu časť týchto artefaktov zafarbili Indiáni, no podrobné a cielené laboratórne výskumy by mohli odhaliť, že ústne podania treba brať doslovne. Čo len jediné (nefarbené) červené, zelené či modré textilné vlákno - ako výsledok pestovania v retorte - by bola látka, z ktorej by sa dal upliesť dôkaz. Nenápadný chumáčik priadze by sa mohol stať Ariadninou niťou teórie archeo-SETI a podprieť ju dôkazom!

Senzačný nález v Rusku

HARTWIG HAUSDORF

Bádatelia nášho zamerania už dávnejšie predpokladajú, že artefakty mimozemských návštevníkov by sa mohli nachádzať aj v geologických vrstvách z prehistorických čias. V posledných rokoch predovšetkým dr. Johannes Fiebag [1, 2] na základe niekoľkých paradoxných udalostí v dejinách Zeme objasnil, že na našej planéte možno už celé stovky miliónov rokov prebieha experiment, pomocou ktorého mimozemskí iniciátori ustavičnou génovou manipuláciou napokon stvorili ľudí.

Žiaľ, celú záležitosť si sťažujeme hľadaním predpokladaných technických artefaktov z veľmi vzdialených čias. Geologické procesy spred milióna rokov sa totiž dnes dokumentujú už iba v niekoľko centimetrov hrubých vrstvách sedimentov. Aj udalosti spred nedávnej doby - mám na mysli od konca 2. svetovej vojny - sú konfrontované s rýchlosťou, akou môže technické náčinie zaniknúť. Zbrane, munícia, ale aj väčšie nálezy sú dnes už takmer celkom hrdzavé a rozpadnuté.

O to ohromujúcejšie sú senzačné nálezy, nedávno objavené v Rusku. V rokoch 1991 až 1993 našli zlatokopi na rieke Narada na východnom okraji pohoria Ural zvláštne kovové predmety, väčšinou špirálovitého tvaru. Veľkosť objektov varíruje od maximálne troch centimetrov až do neuveriteľných 0,0003 milimetra. Do dnešného dňa objavili na rôznych náleziskách v blízkosti riek Narada, Kožim a Balbanju, ako aj pri dvoch neďalekých potokoch tisícky nevysvetliteľných artefaktov, väčšinou v hĺbke tri až dvanásť metrov.

Predmety špirálovitého tvaru sú zložené z rôznych kovov: väčšie sú z medi, naproti tomu tie menšie a najmenšie zo vzácnych kovov ako volfrám a molybdén. Volfrám má vysokú atómovú váhu aj hustotu a bod tavenia pri 3410 stupňoch Celzia. Používa sa prevažne na kalenie špeciálnych ocelí, alebo nelegovaný sa nachádza vo forme vlákien v žiarovkách. Molybdén má takisto vysokú

hustotu a bod tavenia 2650 stupňov Celzia. Používa sa tiež na kalenie a zušľachtovanie ocele, najmä na výrobu vysoko zaťažovaných častí zbraní a opancierovania.

Výskumom týchto veľmi záhadných predmetov bola poverená Ruská akadémia vied v Syktyvkare (hlavné mesto niekdajšej Autonómnej Komijскеj sovietskej republiky), Moskve a Sankt Peterburgu, ako aj vedecký inštitút vo fínskych Helsinkách. Z presného merania často mikroskopických artefaktov vyplynulo, že špirály sú delené v takzvanom zlatom reze. Ten je od čias klasického staroveku považovaný za „železný zákon“ architektúry a geometrie. Používa sa pri delení úsečky na dve časti tak, že pomer menšej časti k väčšej je rovnaký ako pomer väčšej časti k celej úsečke.

Okrem týchto jemností vyvolávajú tieto výrobky nevysvetliteľnej, no zjavne vyspelej technológie zvláštne asociácie s hypermodernými riadiacimi prvkami v miniaturizovaných aparátúrach. Táto technika je zatiaľ ešte v plienkach, zvažujú sa však už možnosti jej použitia, pripomínajúce vedeckú fantastiku. Okrem iného sa plánuje skonštruovanie mikrosond na lekárske účely, napríklad na operácie vo vnútri krvných ciev, ktoré sa nedajú uskutočniť bežným spôsobom.

Na aký účel boli vytvorené objekty nájdené v Rusku? Všetky doterajšie výskumy potvrdzujú, že nálezy majú vek od 20 000 do 318 000 rokov - podľa hĺbky a polohy nálezísk [3, 4]. No aj keby to bolo iba 2000 alebo 20 000 rokov, natíska sa nevyhnutná otázka: Kto, pre všetko na svete, bol vtedy schopný zhotoviť takúto filigránsku mikrotechniku, ktorú sami ešte iba začíname realizovať?

Poznámka

Krátko pred redakčnou uzávierkou dostal autor tohto príspevku správu o analýze Ústredného vedeckovýskumného inštitútu geológie a výskumu polodrahokamov a drahokamov v Moskve. Dr. E. V. Matvejevová skúmala „volfrámové vlákna“ elektrónovým mikroskopom aj inými prostriedkami. Na základe sekundárne vytvorených volfrámových kryštálov („eflorescencie“) potvrdila pomerne vysoký vek „vlákien“ (asi 100 000 rokov) a vylúčila ich pôvod ako odpadového produktu modernej aktivity kozmických letov („Kryštalické novotvary na povrchu vláknitých agregátov z čistého volfrámu svedčia o nezvyčajných podmienkach v aluviálnych naplaveninách horného pleistocénu. Vek naplavenín a podmienky odoberania vzoriek dovoľujú vysloviť domnienku, že odvodzovanie pôvodu volfrámových kryštálov z raketovej štartovacej dráhy kozmodrómu Pliseck je málo pravdepodobné.“) Podľa záverečnej vety dr. Matvejevovej by sa malo namiesto toho zohľadniť iné hľadisko: „Uvedené údaje pripúšťajú otázku o ich >mimozemskom< technogénom pôvode.“

Tajomstvo kamenných kotúčov z Bajan Kara Uly - fikcia, či skutočnosť?

Jörg Dendl

Už dvadsaťdeväť rokov sa v kruhu bádateľov preastronautiky diskutuje o správe, ktorá vždy znovu podnecovala fantáziu rôznych autorov Roku 1968 vyšiel v nemeckom vydaní sovietskeho časopisu Sputnik článok ruského filológa Viačeslava Zajceva s nadpisom Deda, či fantázia? V článku sa Zajcev zaoberá otázkou mimozemských zásahov do raných dejín ľudstva. Popri analýze biblických textov, peruánskych ság a nezvyčajných archeologických nálezov cituje aj obsah novinovej správy, ktorá hovorí o záhadných archeologických objavoch v Číne. Podľa nej sa v jaskyniach pohoria Bajan Kara na hraniciach Číny a Tibetu našli zvláštne kotúče pokryté drážkovým písmom. Keď sa tieto texty po dvadsaťročnom úsilí konečne podarilo rozlúštiť, ukázalo sa, že obsah textov je celkom neuveriteľný, preto sa spočiatku bránilo ich uverejneniu. Napokon sa čínskym vedcom zoskupeným okolo profesora Cuma Um-nueja podarilo sprístupniť verejnosti svoje výsledky. Text na kamenných diskoch podáva informácie o skupine mimozemských kozmonautov, ktorí v kozmických lodiach núdzovo pristáli v neschodnom pohorí a museli zostať

na Zemi.

Zajcev uvádza ako prameň svojich informácií časopis Vegetariánsky vesmír. Rok predtým, ako tento príbeh vyšiel v nemeckom vydaní časopisu Sputnik, bol uverejnený už v angličtine v týždenníku Soviet weekly a v anglickom vydaní Sputnika. Tento článok bol pre anglického ufológa Gordona Creightona podnetom, aby sa ihneď pustil do skúmania relevantných súvislostí. Najprv sa skontaktoval s istým ruským inžinierom. Ten ho upozornil na to, že správa o náleze kamenných kotúčov sa neopiera o Zajcevove vlastné rešerše, ale bol prevzatý z nemeckého časopisu Vegetariánsky vesmír (v ďalšom VV). Na tento prameň sa Zajcev aj odvolával. Okrem toho mal k dispozícii správu z nemeckého ufologického časopisu UFO-Nachrichten a belgického ufologického časopisu s názvom BUFOI. Údaje Creightonovho ruského korešpondenčného partnera boli veľmi sľubné, pretože uvádzali aj presné vydania časopisov, čo by veľmi uľahčilo ďalšie rešerše. Keď sa však Creighton roku 1969 usiloval skontaktovať s redakciou VV, nedostal žiadnu odpoveď. Ani otázky položené Čínskej akadémii vied v Pekingu a v Tchaj- pej (Taiwan) nepriniesli nijaký výsledok. Veľmi krátko po začatí diskusie o kamenných kotúčoch sa teda Creighton prestal otázkou zaoberať.

Záujem o správu však v nasledujúcich rokoch ustavične stúpala. Peter Kolosimo z južného Tirolska v knihe Prišli z inej hviezdy prijal Zajcevove výklady bez toho, aby sa snažil získať ďalšie informácie.

Správa sa stane svetoznámu

Príbeh o kamenných kotúčoch sa stal všeobecne známy až potom, keď sa tejto témy ujal aj Erich von Däniken. V jeho druhej knihe Spät k hvezdam uverejnil rozhovor s ruským vedcom Alexandrom Kazancevom, čelným predstaviteľom interdisciplinárnych vied vtedajšieho ZSSR. Kazancev opísal príbeh objavenia tajuplných kamenných kotúčov tak, ako ho uverejnil Sputnik. Zaujímavé bolo, že Kazancev Dänikenovi uviedol, že kotúče boli objavené v roku 1938, naproti tomu v Zajcevovom článku stálo iba toľko, že predmety sa našli „pred dvadsiatimi piatimi rokmi...“. S týmito údajmi sa začal zmätok v chronológii nezvyčajného nálezu, čo nemohlo prispieť k zvýšeniu hodnovernosti správy: Ruský vedec okrem toho tvrdil: „Celá správa je uložená v pekínskej Akadémii vied a v tchajpejskom Historickom archíve na Taiwane.“ Keď von Däniken počas rešeršou ku svojej tretej knihe odcestoval na Taiwan, v tamojšom Palace Museum mu nevedeli pomôcť. Riaditeľ múzea Čiang Fu-Cung sklamanému autorovi oznámil, že správa o vykopávkach „...je uschovaná v pekínskej Akadémii vied, s ktorou nemá nijaké kontakty“. Tieto vývody zanechali určité pochybnosti. Vedel riaditeľ taiwanského Palace Museum skutočne, že kamenné kotúče existujú? Alebo sa domnieval, že správa zostala v Pekingu, lebo o tom nič nevedel? V každom prípade Tchaj-pej bola slepá ulička. Nevedno, ako dospel Kazancev k presvedčeniu, že časti „správy o kamenných kotúčoch“ sú v Tchaj-pej. Pramene, ktoré mal k dispozícii, to neuvádzali.

Keď roku 1972 vyšla kniha Majstri sveta francúzskeho autora Roberta Charrouxa, prvý raz sa široká verejnosť dozvedela o tom, že aj belgický časopis BUFOI uverejnil správu o kamenných kotúčoch. Avšak Charrouxova verzia príbehu neobsahovala nové informácie, ktoré by prispeli k objasneniu záhady.

V nasledujúcich rokoch sa objasňovaním položených otázok intenzívne zaoberal najmä rakúsky spisovateľ Peter Krassa. Najprv sa vypytoval ruského vedca Alexandra Kazanceva, tak ako už pred ním Erich von Däniken. Ten však nemal nijaké ďalšie informácie okrem tých, ktoré už uverejnili Zajcev a Däniken. Odkázal však Krassu na článok v BUFOI, lenže tvrdil, že tam „iba reprodukovali obsah rovnako znejúceho japonského článku“. To ale nie je správne, pretože neskôr sa ukázalo, že šlo o preklad článku z časopisu W. Kazancev upozornil Krassu aj na to, že jeho japonskí priatelia takisto nič nevedia o kamenných kotúčoch. Po roka po tomto rozhovore dostal Krassa správu, že Cum Um-nuej uverejnil v Japonsku knihu o svojej práci a v roku 1965 zomrel.

No ani otázky nemeckého spisovateľa Waltera Jörga Langbeina, adresované na rôzne čínske miesta, nepriniesli vyriešenie záhady. Nikto nevedel, čo robiť s touto správou. Langbein teda napísal na pekinskú Akadémiu Sinicia a dostal odpoveď, že Cum Um-nuej ani kamenné kotúče neexistujú. Rovnakú odpoveď dostal z Paláca národnej kultúry, z Čínskeho historického múzea a z Archeologického inštitútu.

Otvorená zostala aj otázka týkajúca sa originálu správy. Predpoklady o údajných prameňoch W a BUFOI boli uvedené častejšie, no žiadnemu bádateľovi sa ich nepodarilo nájsť.

Môj záujem o čínske kamenné kotúče sa prebudil vtedy, keď som prečítal knihu A prišli na ohnivých drakoch, v ktorej Peter Krassa vyložil svoje prieskumy k tejto otázke. Prvý raz uverejnil fotografie dvoch kamenných kotúčov, ktoré roku 1974 nasnímal viedenský inžinier Ernst Wegerer počas prehliadky múzea Banpo v Si-ane. Snímky Krassovi ukázal roku 1982. Pri príležitosti okružnej cesty po Číne navštívila Wegererova skupina cestovateľov aj múzeum Banpo v Si-ane, kde inžinier natrafil na vitrínu s dvomi kamennými kotúčmi. Boli veľké približne ako LP platne (28-30 cm), ich hrúbku Wegerer odhadoval na osem až deväť milimetrov. Isté je, že kotúče boli zhotovené z kameňa, pravdepodobne z mramoru. Váhu odhadol asi na kilogram. Riaditeľka múzea nevedela o kotúčoch poskytnúť nijaké informácie. Podľa fotografií sa tieto kotúče natoľko zhodujú so Zajcevovým opisom, že sa nedalo ihneď zamietnuť, že Wegerer videl nálezy z Bajan Kara Ula. Na obrázkoch však nevidieť nijaké znaky písma, na príčine však môže byť kvalita fotografií. Wegerer nehovorí ani o nejakých ozdobách na kotúčoch. Keď múzeum neskôr navštívili rôzni autori, kotúče sa už v tomto múzeu nepodarilo nájsť.

Výrazné rozdiely

Od roku 1984 som zámerne zbieral všetky zmienky o kamenných kotúčoch v preastronautickej literatúre, aby som si utvoril obraz o hodnovernosti celej záležitosti. Všimol som si pritom, že jednotlivé podania sa od seba veľmi nelíšia. Napokon sa mi podarilo nájsť aj vydanie Sputnika s článkom Viačeslava Zajceva. Príbeh kamenných kotúčov v ňom bol iba jedným z mnohých iných. Takto som dospel do bodu, kam sa Gordon Creighton dostal už v roku 1969.

Aj keď sa do roku 1995 o kotúčoch vyslovilo mnoho špekulácií, a podnikli sa aj mnohé seriózne pokusy o získanie ďalších informácií, zostal článok Viačeslava Zajceva jediným použiteľným podkladom. Bolo sa treba pokúsiť dozvedieť niečo o prameňoch príbehu kamenných kotúčov.

Zajcevov údaj o tom, že originál správy vyšiel roku 1964 vo Vegetariánskom vesmíre, bol nepresný, bol to však istý oporný bod. Pousiloval som sa teda nájsť správu v tomto časopise a v belgickom BUFOI, o ktorom písal Charroux. Pritom nebolo isté ani to, v ktorej publikácii bola vytlačená pôvodná správa. Keďže som mal k dispozícii dátum uverejnenia vo W, pokúšal som sa najprv nájsť túto správu.

Ukázalo sa, že pátranie nebude jednoduché. Najskôr vznikla otázka, kde vlastne vychádzal časopis Vegetariánsky vesmír. Podľa Karla F Kohlenberga to mal byť sovietsky časopis tlačený v Moskve. Avšak nezhodovalo sa to so skutočnosťou. Po zdĺhavých rešeršoch som napokon začiatkom roku 1995 natrafil na stopu tohto časopisu. Ukázalo sa, tak ako naznačoval už jeho titul, že ide o nemecký vegetariánsky mesačník. No zachovalo sa iba niekoľko exemplárov. Takže až na jeseň roku 1995 pri návšteve Lipska sa mi podarilo objaviť túto správu. Po hodiny trvajúcim hľadaní v starých vydaniach VV vyšlo najavo, že Zajcevom udaný rok vydania (1964) článku je nesprávny. Správa v skutočnosti vyšla už roku 1962. Treba ešte poznamenať, že pre W nebolo nezvyčajné uverejňovať popri článkoch určených čitateľom orientovaným čisto na vegetariánsky spôsob života aj správy o lietajúcich tanieroch a podobné veci. S istotou možno vylúčiť, že článok mal byť aprílovým žartíkom (aké vo VV vychádzali tiež), proti tomu hovorí už dátum uverejnenia. Priamo sa spýtať vo VV už nie je možné, pretože časopis prestal vychádzať v roku 1972. Doslovné znenie plánu:

UFO v praveku?

V oblasti hraníc medzi Tibetom a Čínou sa nachádzajú jaskyne vo veľhorách Bajan Kara Ula. Už pred dvadsiatimi piatimi rokmi sa tu našli veľmi zvláštne tabuľky s písmom a hieroglyfmi. Pred niekoľkými tisíckami rokov nevypátrateľným a celkom neznámym náčiním vyrezali ľudia, o výzore ktorých majú čínski bádatelia len hmlisté predstavy, z najtvrdšieho granitu taniere v tvare gramofónových platní. 716 granitových tanierov, ktoré sa dosiaľ našli v jaskyniach pohoria Bajan Kara Ula, má rovnako ako gramofónové platne dieru v strede. Odtiaľ prechádza dvojité drážka v tvare špirály k vonkajšiemu okraju. Samozrejme, nejde pritom o zvukové drážky, ale o najzvláštnejšie písmo, aké sa kedy našlo v Číne, ba na celom svete. Trvalo vyše dve desaťročia, kým sa archeológom a vedcom zaoberajúcim sa dávnym písmom a hieroglyfmi podarilo rozlúštiť drážkové písmo. Ich obsah je taký ohromujúci, že Akadémia prehistórie v Pekingu spočiatku vôbec nechcela uverejniť správu učenca profesora Cum Um-nueja. Archeológ Cum Um-nuej sa zhodol so štyrmi kolegami: „Drážkové písmo hovorí o vzdušných dopravných prostriedkoch, ktoré museli podľa platní jestvovať pred 12 000 rokmi.“ Na jednom mieste sa doslovne píše: „Dropovia so svojimi vzdušnými klzákmi zostúpili z oblakov. Desaťkrát až do východu slnka sa skryli muži, ženy a deti Kchamov v jaskyniach. Potom pochopili znamenia a videli, že Dropovia tentoraz prišli s mierumilovnými úmyslami.“

Rasy Dropov a Kchamov sa v jaskyniach veľhôr našli už predtým. Archeológovia dnes ešte nevedia etnograficky zaradiť týchto iba 1,30 metra vysokých, čiže veľmi malých ľudí. Nejestvuje nijaká paralela s Číňanmi, Mongolmi alebo „Tibeťanmi“. Samozrejme, možno predpokladať, že už pred tisícročiami si niektorý písmaznalý Kcham [sic!] dovolil žart, alebo že išlo o poveru, keď písal o „vzdušných dopravných prostriedkoch“. Čo však mali znamenať ďalšie drážkové hieroglyfy Kchamov, ktoré, a teraz nechceme robiť senzáciu, priamo opisujú žalospev o tom, že vlastné „letectvo“ bolo zničené pri pristávaní v ťažko dostupnom pohorí a nejestvovali žiadne prostriedky a možnosti vybudovať nové? Hieroglyfy z Bajan Kara Ula sa javili čínskej archeológii také záhadné, že ich vedecky uplatňuje len opatrne. Časti platní boli oškrabané. Pritom sa urobil senzáčný objav. Platne s drážkami obsahujú veľa kobaltu a kovu. Pri skúmaní celej platne na oscilografe sa ukázal prekvapujúci rytmus kmitania, ako keby boli platne s drážkovým písmom kedysi „nabité“ alebo slúžili ako elektrické vodiče.

Nikto nevie povedať, čo väzí za týmito platňami s drážkovým písmom z obdobia pred 12 000 rokmi. Dohady boli príliš odvážne a nie dostatočne objektívne. Pamätajú si však na starú čínsku povest' o malých, útlých žltých ľuďoch, ktorí „prišli z oblakov“ a pre ich škaredosť - nezvyčajne veľké a široké hlavy na chudučkých telách - sa im všetci vyhýbali a zabíjali ich „muži na rýchlych koňoch“ (že by Mongoli?). Skutočne sa v jaskyniach nachádzali zvyšky hrobov a kostier z obdobia pred 12 000 rokmi. Nálezy označované ako rasa Dropov a Kchamov mali naozaj útlú postavu a mohutnú lebku. V seriózných čínskych archeologických odborných posudkoch sa hovorí o „vyhynutom druhu horských opíc“. No počul už niekto niekedy o „opičích hroboch“ a „platniach s písmom“?! V roku 1940 sa celá Ázia za túto teóriu vysmievala archeológovi Čchi Pu-tejovi. On sa však bránil tým, že zvyšky kostier patria podľa jeho názoru opiciam, ale platne s drážkovým písmom vložili do jaskýň neskoršie „kultúry“.

Všetko je to trochu popletené. Nič to však nemení na záhadnosti hieroglyfov z Bajan Kara Uly, ktorú navyše komplikuje fakt, že na stenách jaskýň sú vyryté obrazy z tabuliek, viackrát ukazujúce vychádzajúce Slnko, Mesiac a hviezdy a medzi nimi celé roje bodov veľkých ako hrášok, blížiacich sa elegantným pohybom k pohoriu a k zemskému povrchu.

(UFO v praveku? in: Vegetariánsky vesmír, júl 1962, str. 10.)

Pri porovnaní originálneho textu so Zajcevovým z roku 1968 vidieť, že ruský spisovateľ sa pridržal tohto textu, hoci, ako sa ukázalo pri mojich ďalších rešeršoch, bolo medzi nimi niekoľko

ďalších prekladov. Až po prvom uverejnení uvedeného textu v časopise G.R.A.L., sa mi po dlhom úsilí podarilo vypátrať aj stopu časopisu BUFOI. Hľadanie sťažili špekulácie mnohých autorov. Keby bol Robert Charroux hovoril len o „belgickom časopise BUFOI“, „poznatky“ o tomto plátku by boli rýchlo nabrali inú formu. Rakúsky preastronautik Walter Hain v publikácii z roku 1981 napísal, že Kazancev sa vo svojich údajoch odvolával na BUFOI. Hain však sponchybuje pravdivosť správy, pretože „šéfredaktorka tohto ufologického časopisu podľa všetkého nevie nič o tom, čo sa mi podarilo zistiť okľukou“. Nemohol však byť v kontakte so šéfredaktorkou časopisu BUFOI, pretože po prvé, tento časopis zanikol v roku 1972, a po druhé, ako sa neskôr potvrdilo, táto správa naozaj existovala. Závažná zámena sa stala autorom Axelovi Erteltovi a Herbertovi Mohrenovi, ktorí z ničoho nič písali o časopise BUFORA. Hartwig Hausdorf napokon špekuloval o názve belgického časopisu, ktorý uvádza ako Belgian UFO Investigator. Podľa jeho výkladu však ani on nezískal žiadne ďalšie informácie o časopise. Takisto sa dopustil omylu, že správa vyšla najprv v Sputniku.

Jediná informácia, ktorú som mal k dispozícii o belgickej publikácii, bol názov časopisu BUFOI a okolnosť, že správa vyšla najneskôr v roku 1965. Prvé zisťovania viedli nesprávnym smerom, pretože v Belgicku existoval v 60. rokoch ešte jeden časopis s týmto názvom, nemal však nič spoločné s UFO. V polovici roku 1995 som napokon nadviazal korešpondenčný styk s belgickou ufologickou spoločnosťou SOBEPS, ktorej prezident mi nakoniec skutočne zaslal kópiu článku z BUFOI.

Pôvodný prameň

Konečne bolo možné ukončiť špekulácie o obsahu tohto článku. Kazancevovo tvrdenie, že k článku bola pripojená aj fotografia jedného z kotúčov, sa ukázalo ako nesprávne. Článok vyšiel roku 1965, teda tri roky po prvom uverejnení vo Vegetariánskom vesmíre. Na základe údajov o použitej literatúre k belgickej verzii článku treba konštatovať, že medzitým článok vyšiel ešte dvakrát, a to v nemeckom časopise UFO-Nachrichten (1964) a v dánskom ufologickom časopise UFO-NYT (1965). Oba články sú v BUFOI uvedené ako pramene vytlačeného článku. Samotný text je zjavne doslovným prekladom článku z UFO-NYT a obsahovo sa neodchyľuje od článku vo VV Podľa toho bola správa vo VV z roku 1962, skôr ako sa prostredníctvom Sputniku znova dostala v roku 1968 do nemeckej rečovej oblasti, preložená z nemčiny do dánčiny, z dánčiny do francúzštiny, potom do ruštiny a nakoniec znovu do nemčiny. Za to, že odchyľky v jednotlivých zneniach nepresahujú určité medze, vďačíme podľa všetkého veľmi svedomito pracujúcim prekladateľom. Kópiu článku z časopisu UFO-Nachrichten mi láskavo poskytol Michael Hesemann. Ukázalo sa, že ide o nezmenene prevzatý článok z Vegetariánskeho vesmíru.

Týmto bolo isté, že správa z Vegetariánskeho vesmíru je pôvodným prameňom všetkých ostatných verzií „správy o kamenných kotúčoch“. Odtiaľ bude treba v súvislosti s kamennými kotúčmi z Baján Kara Uly vychádzať z tejto originálnej správy. Pri podrobnejšom porovnaní jednotlivých znení sa ukázalo, že žiaden z autorov nemal informácie, ktoré by prevyšovali správu z Vegetariánskeho vesmíru.

Základom správy o kamenných kotúčoch, uvedenej vo VV, je hlásenie spravodajskej agentúry DINA z Japonska (Tokio), ktorú autori vždy znovu uvádzajú. V ďalšom texte sa už Japonsko nespomína. V nemeckých mediálnych kruhoch je agentúra s názvom DINA neznáma. Bezvýsledné zostali aj všetky moje doterajšie snahy získať informácie z Japonska. Predpoklad, že agentúra bola od vydania tejto správy zrušená, zostáva špekuláciou. Doposiaľ sa nenašli žiadne ďalšie hlásenia pod skratkou DINA.

V súčasnosti jediný možný spôsob zaobrania sa správou o kamenných kotúčoch je dôkladná analýza podrobností uvedených vo W. Pritom treba zistiť, ktoré informácie umožnia ďalšie pátranie.

Najprv nás zaujíma geografická poloha oblasti, kde mali byť kotúče objavené. Oblasť Baján Kara Ula je súčasťou čínskej provincie Čching-chaj a ohraničuje oblasť starého Tibetu na sever

od Číny. Podrobnejšie prieskumy budú musieť ukázať, či v tejto oblasti skutočne existujú uvedené jaskyne.

Ďalším východiskovým bodom sú uvedené národy Dropov a Kchamov. Zo správy vyplýva, že nálezy kultúrnych pozostatkov a kostier oboch týchto skupín boli podľa všetkého podkladom špekulácií. Ich telesná stavba musela byť veľmi nezvyčajná: veľká hlava a útle telo, výška dosahovala iba 130 cm. V článku sa nehovorí o tom, či tieto skupiny existujú ešte aj v našom storočí, alebo či sú známe výlučne z nálezov kostier. Gordon Creighton upozorňuje, že v Tibete sú dve skupiny obyvateľstva, ktoré sa volajú veľmi podobne: sú to Drokpovia a Kchambovia. Na základe tejto identifikácie zavrhol správu o kamenných kotúčoch ako nehodnovernú, pretože ani jedna z uvedených skupín nemá opísané telesné znaky „útlej stavby“ s „mohutnými lebkami“. Naopak, Creighton opisuje príslušníkov Kchambov ako „statných a robustných chlapíkov, výborných vojakov“ a Drokpov ako „výrazných a väčšinou robustných bitkárov a zbojníkov“. Okrem toho zaujímavé je aj životné prostredie oboch skupín. Pokiaľ podľa správy z Vegetariánskeho vesmíru očakávame, že pôjde o oblasť, ktorú obe skupiny obývajú spoločne, z pohľadu na mapu Číny vyplynie, že Drokpovia a Kchambovia obývajú dve oblasti ležiace na juhu Tibetu. Územie Drokpov sa rozprestiera na juhozápade Tibetu od hraníc Nepálu, Indie a Bhutánu až po pohorie Čchang-tchang. Na západe siaha až po nepálsko-indickú hranicu. Kcham tvorí tibetskú provinciu a na západe a na juhu ju ohraničujú Brahmaputra a Himaláje, zatiaľ čo na severe sa stráca v divočine Amne Machin a na východe siaha až po Kantang v provincii Sečuán. Severne od Kchamu sa tiahne Bajan Kara Ula, ktoré s Kchamom spája Jang-c'-tiang. Nápadné je, že neexistuje nijaké prekryvanie sa troch príslušných území. Pri troške dobrej vôle by sa Bajan Kara Ula možno mohlo rátať ku Kchamom, ale Drokpovia tam nežijú.

Ľudia nízkeho vzrastu v Tibete a v Číne

Nápadné znaky ako nadmerne veľké hlavy alebo extrémne nízke postavy sa na zobrazeniach týchto ľudí z nášho storočia nedajú rozoznať. Dostupné zaznamenané povesti Drokpov neobsahujú nijaké odkazy na „náštevnikov z neba“. No práve v roku 1995 vyšla krátka správa v jednom viedenskom denníku, na základe ktorej som nadobudol nádej, že sa našla stopa po Dropoch nízkeho vzrastu. Autorka Lucretia Williamsová pod nadpisom Záhada pre expertov: čínska dedina trpaslíkov napísala: „Dedina trpaslíkov leží medzi ryžovými a bambusovými poliami v čínskej provincii Sečuán. Žije v nej 120 ľudí: väčšina dospelých meria menej ako 1,15 metra, najnižší dokonca iba 63,5 cm. Vozia sa na detských bicykloch a obec si vybudovali v štýle domčekov pre bábiky: s malými dvierkami, nízkymi schodmi, krátkymi posteľami. Pre odborníkov sú títo trpaslíci záhadou - v normálnom prípade iba jedno z 20 000 novorodencov príde na svet s dedičnou rastovou poruchou. Niektorí vedci predpokladajú, že príčinou trpasličieho vzrastu sú jedy znečisťujúce životné prostredie, iní sa domnievajú, že rastu bráni zvláštny gén.“ Po tejto správe nasledovala ďalšia, v ktorej stálo, že záhada nízkeho vzrastu obyvateľstva obce bola objasnená. Podľa novinovej správy zo začiatku roku 1997 ju vedci odvodzujú z vysokej koncentrácie ortuti v pitnej vode.

Naproti tomu sa v publikácii z roku 1933 nachádza údaj o skutočnej existencii národa nízkeho vzrastu v horách južného Tibetu. Jej autor J. H. Edgar preložil vo svojom článku niekoľko poznámok z čínskej publikácie, podľa ktorej boli v roku 1911 videní príslušníci národa nízkeho vzrastu. Autor správy natrafil v Tibete pri dvoch príležitostiach na príslušníkov národa nízkeho vzrastu. Najprv videl ženu, ktorú viedol so sebou čínsky vojak. Žena bola nižšia ako štyri stopy (1,20 m). O čosi neskôr stretol autor v Mekongu celú skupinu takýchto ľudí. Niekoľkých z nich sa mu podarilo odmerať a uviedol, že muži boli vysokí 4 stopy a 6 palcov a ženy 4 stopy a 2 palce. Skupina bola držaná v otroctve. V diele Si Cang t'u Kchao sa podľa Edgarových údajov hovorí o tom, že títo malí ľudia sú ľudozrúti a žijú v hornatej oblasti. Podľa jeho údajov je toto územie na severe ohraničené líniou prebiehajúcou z Assamu do Batangu a východnú hranicu tvorí línia z Ťiang-Kcha do Tcheng Jüe. Územie sa nazývalo Kchepu-t'an a jeho obyvateľstvo neprijalo budhizmus. Ich kultúra je opisovaná ako veľmi primitívna, pretože prameň tvrdí, že žijú

v jaskyniach a zahaľujú sa kožami zvierat a listami.

Vzhľadom na lokalizáciu ich životného priestoru sa títo nízki Mo Jü nedajú dať do priamej súvislosti s veľkohlavými a nízkymi Dropami žijúcimi údajne v pohorí Bajan-Kara. V názve ich kráľovstva „Kchepu-ťan“ však možno zaznieva sporné Kcham. Zaujímavé je, že v origináli článku z Vegetariánskeho vesmíru sa na jednom mieste hovorí o Kchan. Možno to nie je tlačová chyba, ale správny spôsob písania! V tejto súvislosti treba zvážiť aj chaos, pokiaľ ide o oddeľovanie Dropov a Kchamov. Potom, ako sa hovorilo, že Dropovu prišli z neba, sa zrazu hovorí, že Kchamovia popísali kamenné kotúče a v textoch nariekali nad zničením svojho „letectva“. Podľa správy sa Dropovia a Kchamovia od seba telesne nelíšia. Vytvoril tu autor z jedného národa dva? V každom prípade sa zdá, že tento „malý národ“ je stopou k záhade z Bajan Kara Ula.

Kto boli Cum Um-nuej a Čchi Pu-tej?

Každé pátranie po vedcoch Cum Um-nuejovi a Čchi Pu-tejovi bolo dosiaľ márne. Problémy sa začali už pri ich menách. Žiaden z opýtaných expertov na čínsky jazyk ich nevedel zaradiť. Napríklad Hasunuma Ryuko, knihovníčka Japonského kultúrneho strediska v Kolíne, mi povedala, že „spôsob písania mena Cum Um-nuej naznačuje, že nejde o japonské meno“, a vyslovila predpoklad, že by to mohli byť tibetské mená. Lenže aj tento predpoklad sa ukázal ako nesprávny. Peter Krassa síce získal nejaké informácie o Cum Um-nuejovi, ale ťažko povedať, či boli pravdivé. Údajne mu dokonca vyšla kniha. Doteraz sa však taká kniha nenašla v žiadnom súpise japonských publikácií. Toto meno sa neobjavuje ani v zoznamoch ázijských vedcov. Ani publikáciu Čchi Pu-teja, ktorému sa údajne predsa „...za túto teóriu vysmievala celá Ázia...“, sa doteraz nepodarilo vypátrať. To však ešte nie je všetko. Napríklad archeologické bádania v „hraničnej oblasti medzi Čínou a Tibetom“ po roku 1937 sú sporné, pretože Čína bola od 7. júla 1937 vo vojne s Japonskom, a to nie je vhodný čas na archeológiu. Ak sa vykopávky vôbec uskutočnili, muselo to byť krátko pred vypuknutím vojny. Akadémia vied v Pekingu bola založená až roku 1949. Možno to svedčí o tom, že kotúče boli dlho uschovávané a až začiatkom 60. rokov sa dôkladne preskúmali. Pokiaľ ide o spomínanú Akadémiu prehistórie, môže ísť o oddelenie Akadémie vied. V tejto súvislosti je diskutabilná aj účasť oboch menovaných vedcov. Neuvádza sa, že Cum Um-nuej sa zúčastnil na vykopávkach. So štyrmi kolegami sa mu podarilo rozlúštiť nápisy. Naproti tomu sa zdá, že Čchi Pu-tej bol viac zapojený do výskumov tibetských jaskýň. Jeho článok, v ktorom chcel vysvetliť pôvod kostier, vyšiel už v roku 1940, teda asi tri roky po ich náleze. Toto je jediný presný dátum v celej správe.

Časový údaj objavu kamenných kotúčov je trochu nepresný. Článok hovorí, že nálezy boli objavené „už pred dvadsiatimi piatimi rokmi“. Vychádzajúc z dátumu uverejnenia vo VV(1962) to teda bolo v roku 1937. No ako sa pri mnohých neskorších vydaniach článku ukázalo, takýto údaj nemožno nazvať presným. Keď k tomu nie je dodané, z akého obdobia je prameň, na ktorý sa odvolávame, takýto dátum je premenlivý. Môže teda ísť iba o predpoklad, že nález bol objavený najneskôr v roku 1937. Možné je aj to, že pôvodná tlačová správa vyšla už jeden či viac rokov pred publikovaním vo VV.

Článok má päť častí. Prvá sa vzťahuje na kotúče z „granitu“ a so špirálovito prebiehajúcim písmom, ktoré sa našli roku 1937, a na dvadsať rokov úsilia o rozlúštenie tohto písma. Nasleduje časť, ktorá sa zaoberá Dropami, ktorí sú opisovaní ako rasa veľmi malých ľudí. V tejto časti sa už nachádza prvá odchýlka. Pokiaľ v citáte z Cum Um-nuejovej práce sa hovorilo ešte o tom, že Dropovia prišli na vzdušných klzákoch, teraz zrazu Kchamovia bedákajú nad svojimi zničenými vzdušnými dopravnými prostriedkami! Autor tu podľá všetkého urobil závažnú chybu, keď považujeme text citátu za autentický: „Desaťkrát až do východu slnka sa skryli muži, ženy a deti Kchamov v jaskyniach. Potom pochopili znamenia a videli, že Dropovu tentoraz prišli s mierumilovnými úmyslami.“ Podľa tohto citátu tvorili Kchamovia pozemskú národnostnú skupinu, ktorá pozorovala pristátie Dropov. Z formulácie „tentoraz“ vyplýva, že Dropovia podľa všetkého predtým neprichádzali s mierumilovnými úmyslami. Zvláštne pôsobí aj desaťnásobný

útek pred cudzincami „až do východu slnka“, pričom zostáva nejasné, či sa Kchamovia pred cudzincami skrývali v jaskyniach po desať za sebou nasledujúcich nocí, či za jednu noc museli utiecť desať razy. Text sprostredkúva dojem, že je preložený z cudzieho jazyka, pričom na tomto mieste došlo k nedorozumeniu. Druhá časť hovorí aj o „inom drážkovom hieroglyfovom písme Kchamov“, ale sa nezmieňuje o tom, či ide o záznamy na inom kamennom kotúči, alebo na inom médiu. Bolo by však pochopiteľné, keby písomné správy o cudzincoch, čo prišli z neba, pochádzali od Kchamov. Predsa texty museli byť napísané písmom a v jazyku používanom na Zemi, aby boli jazykovedcom zrozumiteľné.

Možnosť prekladu hieroglyfov ukazuje, že toto písmo musí byť známe. Bez nápisu v dvoch jazykoch nemožno rozlúštiť text, ktorého písmo a jazyk sú neznáme. Preto muselo pri drážkovom písme ísť o známe písmo aj reč.

Doplňujúce údaje - nakoľko sú hodnoverné?

V tretej časti sú veci, ktoré pôsobia veľmi nehodnoverne. Najprv sa uvádza, že kotúče sú z granitu, napriek tomu sa tvrdí, že oškrabané časti boli zaslané do Moskvy, aby ich tam analyzovali pomocou „rádiokarbónovej metódy“. Takéto skúmanie však môže mať zmysel iba vtedy, keď je k dispozícii organický materiál. Zaujímavé je, že ďalej sa nehovorí o datovaní materiálu, na ktoré sa používa rádiokarbónová metóda (C'4), ale o objave kobaltu a „kovov“. Na to by sa však musela robiť iná analýza. Ani skúmanie pomocou oscilografu nie je bližšie vysvetlené. Do Moskvy nemohli byť zaslané len oškrabané čiastočky, ale aj celý kotúč, pretože s ním sa údajne robil test na oscilátore.

Štvrtá časť odkazuje na čínsku povesť, podľa ktorej útlí žltí Pudia kedysi prišli z oblakov, ale boli zabití. Zdá sa, že táto povesť potvrdzuje správy kamenných kotúčov, no každé pátranie po tejto povesti zostalo bezvýsledné. Vysvetľuje sa tu aj to, ako autor dospel k datovaniu kamenných kotúčov do obdobia „pred 12 000 rokmi“. Hroby nájdené v jaskyniach údajne pochádzajú z tohto obdobia a kamenné kotúče sa zjavne našli pri týchto hrobách.

Na záver sa v piatej časti odkazuje na to, že na stenách jaskýň sa našli „vyryté obrazy“ kamenných kotúčov a zvláštne astronomické obrazy. Obrazy, na ktorých sa body „elegantným pohybom približujú k pohoriu a k zemskému povrchu“, iba podporujú predpoklad, že Dropovu prišli z vesmíru. Tento opis podnietil istého ruského umelca k vytvoreniu grafiky astronauta s kotúčom v ruke; použili ju ako ilustráciu k Zajcevovmu článku v Sputniku. Uvedená kresba ako údajná „skalná kresba z Fergany (Uzbekistan)“ urobila kariéru ako dôkaz preastronautiky. Na svetovej konferencii AAS (Archeo-astronautickej spoločnosti) v Berne roku 1995 mi ukrajinský ufológ Vladimír Rubcov povedal, že táto kresba bola zhotovená osobitne pre Zajcevov článok a pramenila len z fantázie umelca. Sám Zajcev v liste oznámil túto okolnosť Petrovi Krassovi.

Prísne vzaté, v správe sa za isté dajú považovať len oba citáty z Cum Um-nuejovej publikácie. Údaje o náleze dozaista pochádzajú z vedcovej správy. Zámena Kchamov s Dropami sa nepochybne prihodila autorovi tlačovej správy, ktorá je základom článku.

Hodnovernosť odseku o výskumoch v Moskve je veľmi sporná. Treba pritom vziať do úvahy, aké vzájomné vzťahy mali Čína a ZSSR od začiatku 60. rokov. Vzťahy medzi oboma štátmi v tomto období dospeli na bod mrazu. Preto je sotva uveriteľné, že by sa nálezy posielali práve do Moskvy. Samozrejme, je možné, že výskumy pripadli na obdobie, keď medzi Čínou a ZSSR ešte panovala politická jednota. Rádiokarbónová metóda určovania veku pomocou meraní C'4 existovala v ZSSR až od roku 1960. Do vydania článku vo Vegetariánskom vesmíre boli ešte dva roky času, ktorý by bol dostatočný na takýto výskum. Treba však ešte raz poznamenať, že podľa vyjadrení článku určitý vek čiastočiek nie je možné. Bez ďalších informácií o tomto tvrdení nemožno túto záležitosť uzavrieť.

S údajnými výskumami v Moskve súvisí aj otázka chronologického priebehu výskumu kotúčov.

Ako najneskorší rok objavu kotúčov musí platiť rok 1937, dvadsaťpäť rokov pred uverejnením článku z roku 1962. Čchi Pu-tej už roku 1940 uverejnil svoj článok o „opičích hroboch“. Úsilie o rozlúštenie písma trvalo „dve desaťročia“, ich preklad bol podľa toho hotový najskôr v roku 1957, pričom možno predpokladať, že tých 25 rokov od objavu tvorilo obdobie výskumu. Tým by bola správa v roku 1962 veľmi aktuálna. Nie je známe, či aj iné nemecké noviny a časopisy v tom roku priniesli správu o kamenných kotúčoch.

Úvaha o faktoch

Mätúci je aj údaj, že nálezy kostier národnostných skupín Dropov a Kchamov si boli telesnou stavbou veľmi podobné. Tu sa stiera hranica medzi útlými bytosťami s veľkými hlavami z povesti, ktoré prišli z neba, a pozemšťanmi, ktorí ich pozorovali. Kchamovia by podľa toho museli takisto patriť k mimozemskej rase. Dalo by sa očakávať, že Kchamovia malé bytosti pochovali a do hrobov im položili ich kamenné kotúče. Na základe článku to však nemožno s istotou povedať.

Analýza textu jasne ukazuje ťažkosti presného výkladu. Preto ešte raz stručne zvážime jednotlivé fakty. Mená spomínaných vedcov Cum Um-nuej a Čchi Pu-tej vyvolávajú dojem, že sú vymyslené. V žiadnej ázijskej reči nejestvuje takáto tvorba mien. Preto nejestvuje nijaká možnosť lepšie sa s nimi zoznámiť. Všetky skontaktované čínske a japonské miesta popreli existenciu týchto vedcov a ich nálezov. Údajný preklad „správy na kamenných kotúčoch“ je tiež sporný. Preklad by bol možný iba vtedy, keby bola správa zaznamenaná v známom jazyku a písme. No ešte nikdy sa nenašiel nijaký text z čias pred dvanásťtisíc rokov. Veda vo všeobecnosti vychádza z toho, že vtedy ešte nejestvoval žiaden komplexný systém písma. Text by bol teda úplne jedinečný, či už by bol napísaný v mimozemskom, alebo pozemskom jazyku a písme. Preložiť text napísaný v neznámom jazyku a písme bez existencie dvojjazyčného nápisu by bolo nemožné aj za dvadsať rokov. „Výskum rádiokarbónovou metódou“ je pri granite zbytočný, keďže je nezmyselný. Výskum v Moskve by bol možný, ale aký by to malo význam? Teda aj tento detail musí byť vyhodnotený ako výmysel.

To však nedokazuje, že celá správa bola vymyslená. Predbežne tu treba odkázať na dva kotúče, ktoré videl a odfotografoval Ernst Wegener. Tieto objekty existovali, to je nepochybné. Treba si však položiť otázku, či skutočne mali niečo spoločné s údajným nálezom z Baján Kara Ula, pretože o kotúčoch nebolo možné získať ďalšie informácie. Aj správa o jestvovaní národa nízkeho veku v Tibete ukazuje, že táto časť správy môže byť pravdivá.

O astro-archeológii údolia Copánu

Podnety k výskumnému projektu

RUDOLF ECKHARDT

Zmeraný bol čas, v ktorom sa mohli pozrieť k sieti hviezd, kde, bdejúc nad nimi,

bohovia hľadeli na nich nadol, bohovia, ktorí sú zajatcami hviezd.

(Kniha Chilama Balama z Chumayelu)

„Mesto leží pred nami ako vrak lode uprostred oceánu, sťažne sú zlomené, meno zaniklo, mužstvo zmizlo a nikto nevie, kam loď plávala a pre ktorý prístav bola určená.“ Týmito sentimentálnymi slovami opisuje slávny americký diplomat, bádateľ a spisovateľ John L. Stephens vo svojom bestselleri Príbehy z ciest po Strednej Amerike a Yucatáne, vydanom v roku 1843, svoje dojmy pri pohľade na mesto Copán, stratené v džungli [1]. Mesto tam ležalo celé stáročia zarastené tropickou vegetáciou, pohŕtené obrovskými stromami, zabudnuté v zahmlenom pralese, ktorý

postupne prikrýval jednu z najväčších starobylych kultúr, aká sa kedy rozvinula na tejto planéte.

Copán leží v juhovýchodnom pásme Mayskej nížiny, vo výške šesťsto metrov na strednom toku Rio Copán, prítoku Montaguy, v dnešnom Hondurase. V období svojho rozkvetu v 8. storočí po Kr. sa dnešné mesto rozvalín rozprestieralo na ploche 20 štvorcových kilometrov a podľa opatrných odhadov malo niekoľko desiatok tisíc obyvateľov. Čiastočne zreštaurované a sprístupnené ruiny sa zaraďujú prevažne do obdobia neskorého klasicizmu. Budovy odkryté v súčasnosti boli teda postavené predovšetkým v rozmedzí rokov 600 až 800 po Kr.

Prakticky málo je známe o prvých jedenástich panovníkoch Copánu, pretože všetky nápisy, ktoré sa na nich vzťahujú, sú rozbité, podľa čoho ich dozaista úmyselne zničili a rozhádzali samotní Mayovia.

Keď vezmeme do úvahy posledné práce v oblasti lúštenia hieroglyfov, možno povedať, že dáta zistené z čítania dosiaľ známych nápisov z Copánu vyznačujú časové obdobie od 9.2.10.0.0. (stéla 14) do 9.18.10.00. (oltár G1), čo sa zhoduje podľa všeobecne uznávanej časovej korelácie s obdobím od roku 485 do 800 po Kr. Omnoho staršie objekty boli lokalizované mimo centra, medzi dnešnou archeologickou zónou a moderným mestečkom Copán Ruinas.

Niektorí archeológovia naznačili myšlienku, že Copán bol v ranoklasickom období (asi 100-560 po Kr.) osídlený Maymi z oblasti centrálneho Peténu pri Tikale a Uaxactúne. Ako sme už uviedli, veľké množstvo zrúcanín pochádza z obdobia neskorého klasicizmu. Pre ďalšie úvahy je dôležité poznamenať, že tu nepochybne jestvuje sled architektúry siahajúcej hlboko do minulosti. Sekvencie nepochádzajú iba z ranoklasického obdobia, ale majú štrukturálne korene už v predklasickom období. Okolo roku 1100 pred Kr., keď na pobreží Mexického zálivu dosiahla olmécka kultúra vrcholné obdobie, existovali už aj trvalé osídlenia v údolí Copánu [2]! Na tomto území sa doteraz, žiaľ, robilo pomerne málo archeologických výskumov, preto o najranejších dejinách Copánu neexistuje dosť informácií.

Copán - „Miesto oblakov“

Geograficky, ako aj umelecko-štylisticky sa Copán orientuje skôr na veľmi rané kultové miesto Kaminaljuyú než na peténske metropoly Tikal a Uaxactún. Nemožno vylúčiť, že vykopávky v budúcnosti prinesú dôkaz, že v období počiatkov mayskej kultúry sa uskutočnilo osídľovanie Peténu cez Copán, a nie naopak. Skulptúry v Copáne majú vyspelý individualistický štýl a nie sú „prevzatou“ či modifikovanou podobou. I keď motívy umeleckých zobrazení nachádzame aj na iných miestach centrálnej oblasti, charakteristické znaky a rozmanitosť foriem sú špeciálne výrazné len v Copáne.

V Copáne sa podarilo určiť takzvaný emblémový glyf, David Kelley [3] ho transkriboval výrazom „miesto oblakov“. Glyf sa skladá z hlavy netopiera, ktorý splynul s mayským znakom pre „dážď a víchor“, totiž cauac. Kelley upozorňuje, že mayské slovo v dialekte chol pre pojmy netopier aj oblak znie rovnako zutz. Symbol „dážď“ bol umiestnený do hlavy copánskeho netopiera, zrejme aby naznačoval význam „oblak“ namiesto pojmu „netopier“. Chol je dnes považovaný za jazykovú výrazovú formu, ktorá sa najviac približuje klasickému hieroglyfickému jazyku. Copán bol v klasickom období s veľkou pravdepodobnosťou známy pod názvom Zutz = „Miesto oblakov“.

Toto rovnako romantické, ako i meteorologicky výstižné antické pomenovanie je v príkrom rozpore s často vyslovovanou hypotézou, že pre umiestnenie mesta bola rozhodujúca nielen úrodnosť pôdy, ale aj jasná obloha. Vysoko ležiace údolie malo umožňovať nepretržité a spoľahlivé astronomické pozorovania. Nesporne sa množstvo hieroglyfov, ktorých je najmä v Copáne mimoriadne veľa, vzťahuje na úkazy hviezdnej oblohy, čo potvrdzuje úlohu mesta ako centra mayskej vedy. Nikdy však nebola dostatočne objasnená otázka, ktorú opakovane kladie práve výskum archeo-SETI, a to, akým spôsobom Mayovia, ktorí nemali ani presný systém na určovanie

hodín, dosahovali také pozoruhodné astronomické výsledky.

Na populárno-vedeckom základe upozornil už Erich von Däniken [4] na to, že určité planetárne výpočty majú nezvyčajne vysoký stupeň presnosti, ktorý je o to ohromujúcejší, keď si uvedomíme, že ich stanovil národ vo vývojovom štádiu mladšej kamennej doby. Dažďové oblaky vždy bránili meraniu nebeských úkazov, takže sa pozorovania museli odkladať na nasledujúci rok či na ešte neskorší čas. Bežné pokusy o objasnenie sú sťažené tým, že napríklad dráha planét Venuše a Marsu sa javí ako nepravidelná a v istých obdobiach akoby sa pohybovali „v opačnom smere“.

Výskum mayskej kultúry hľadá podľa môjho názoru útočisko v tvrdení, že merania sa opakovali dostatočne často a v tej miere sa mohli dosiahnuť iba približné hodnoty. Korigovala teda štatistika Mayov výsledky pomerne primitívnej priestorovej geometrie a astronómie?

Podľa veľkého odborníka sira J. Erica Thompsona [5] je mayský kalendár presnejší ako gregoriánsky. Presnejší kalendár je však bez skutočne presnej astronómie nepredstaviteľný!

V Copáne bol mimoriadne uctievaný boh Itzamná. Zobrazenia ho ukazujú ako bezzubého a niekedy bradatého starca so strhanými črtami a orlím nosom. Ako uvádza páter de Landa [6], bol jedným z najvyšších predstaviteľov mayského panteónu, zároveň však aj prvým veľkňazom a vynálezcom písma a kalendára. Od boha Itzamná vedie spojnica k „bohu D“, ktorý je zhrňujúcim nebeským božstvom. Podivuhodným spôsobom sa „boh D“ v rukopisoch niekedy javí ako zostupujúci z neba, podobne ako diving god, ktorý je nad bránami viacerých chrámov v Tulume zobrazený s atribútmi lietania - tam takisto v súvislosti s bohom Itzamná.

V Drážďanskom kódexe (4b/5b) bol Itzamná zobrazovaný v úzkom spojení s nebeským drakom. „Boh D“ vykúka z doširoka rozdávejkej papule kozmickej obludy.

Ak vynecháme tradičné a akademické predsudky, podoby boha Itzamná v súvislosti s ústnym podaním jasne naznačujú „mimozemský“ pôvod mayskej astronómie. Samozrejme, táto hypotéza zároveň otvára široký priestor pre fantastické špekulácie, nedáva však absolútny dôkaz.

Hic haeret aqua - tu to viazne, tadiaľto (zatiaľ) nevedie nijaké východisko. Experimentálna archeológia by však mohla ponúknuť konkrétnu možnosť preskúmať nielen predstavy bádateľov archeo-SETI, ale aj etablovaného učeného názoru staroamerikanistov.

Návrh projektu

Bolo by potrebné navrhnuť preverenie v rámci dlhodobého projektu, teda test ako prostriedok na posúdenie mayskej astronómie priamo na mieste. Materiál a prístroje používané pri experimentoch by mali byť, samozrejme, rovnaké ako tie, o ktorých sa predpokladá, že ich mali k dispozícii aj starí Mayovia. Metódy určovania by sa mali obmedziť len na prekrížené palice zamierené na nebeské telesá, ako to ukazujú niektoré mexické kódexy, na rúry z nefritu (bez optiky zo skla), na výpočty trojuholníka a meranie dĺžky tieňov.

Iba málo praktických pokusov sa zaoberá mayskou astronómiou, a podľa môjho vedomia žiaden nebol vykonávaný striktne, dôkladne a objektívne niekoľko rokov. V celej oblasti výskumu Mayov je počet experimentálnych prác malý a rozptýlený. I keď daktori archeológie [7] sa pokúsili nazbierať materiál na posúdenie a ohodnotenie alebo na bibliografické účely, úsilie sústredeného na trvalé testovanie a pokusov orientovaných na problémy je málo.

V údolí Copánu by bolo vhodné zriadiť experimentálny tábor. Úspech pokusov by sa však nedal dosiahnuť za jeden či dva roky, ale za dlhšiu dobu, a to najmenej za štyri až šesť rokov. V záujme čo najväčšej objektivity by mali vlastné merania vykonávať astronómiu nepredpojatí laici, ktorým by sa mohli odovzdať len základné poznatky.

Aby sa bral ohľad na to, že Mayovia v priebehu celých storočí vykonávali systematické pozorovania oblohy a údaje odovzdávali a zdokonaľovali z generácie na generáciu, je pochopiteľné, že experimentátori budú rok čo rok vymieňaní, pričom každý nový test by musel byť vybudovaný

na výsledkoch predchádzajúceho. Súbežne so starými meracími metódami, prisudzovanými Mayom, by odborníci mohli výsledky preskúmať najmodernejšou technikou, a tým napokon dostať tri porovnávacie hodnoty, vzťahované na konkrétnu geografickú polohu Copánu: mayské výpočty, experimentálne získané výsledky a absolútne astronomické veličiny.

Výsledky takéhoto projektu by mohli ukázať, že mayská astronómia sa dala realizovať dávno zaužívanými „primitívnymi“ pomôckami. Mohli by však priniesť aj úplne nové poznatky, ktoré sa dosiaľ považovali za nemožné. I keď sa o stredoamerickej astronómii napísalo pomerne veľa, doteraz sa skúmala iba veľmi nedostatočne. Z experimentov a pokusov, neúspechov a nachádzania dôkazov by však mohla ťažiť nielen archeológia, ale aj výskum archeo-SETI. Staré udalosti by sa mohli dostať do nového svetla, a mohli by sa odhaliť informácie o skutočnom „technickom“ poznaní dávnych vyspelých kultúr. Preastronautika prispieva na hypotetickej báze novými prvkami k výskumu minulosti, poskytuje široké spektrum možných riešení pre archeologické interpretačné problémy a prispieva ku kritickému uvedomovaniu neobjasnených výkonov raného človeka.

Tento stručne načrtnutý projekt by mohol viesť aj k zblíženiu, a za istých okolností aj k plodnej spolupráci výskumu archeo-SETI a etablovaných odborníkov. Mnohí dnes majú odvahu interpretovať tajuplné veci ako možnú technickú realitu, ktorú kedysi iniciovala mimozemská civilizácia. Podľa dnešného stavu bádania nie je možné tento výklad odmietat' ako rojčenie, pretože sa nachádza v oblasti, ktorej možné pravdy či pravdivé možnosti sa nachádzajú vo veľmi široko vymedzenej oblasti vedy. Na druhej strane zástancovia hypotézy archeo-SETI, resp. čelní predstavitelia spoločnosti Ancient Astronaut Society, musia podľa môjho názoru konečne naplniť životom to, o čom doteraz premýšľali v zahmlených teóriách. Keby sa podarilo takýto cieľ premeniť prakticky na výskum v teréne, mohli by sa otvoriť neobmedzené možnosti!

Tajné poznanie esejcov

Čo vedela kumránska sekta o stroji vyrábajúcom mannu?

SABINE ENGERTSBERGEROVÁ

Židovský historik Flavius Josephus [37-100 po Kr.) vo svojom dvadsaťzväzkovom spise Židovská vojna napísal: „Židia majú totiž tri filozofické školy; jednu tvoria farizeji, druhú saduceji a tretiu, ktorá žije podľa zvlášť prísnych pravidiel, predstavujú esejci ... úzkostlivejšie ako všetci ostatní Židia sa počas sabatu vyvarujú vykonávať prácu ... v deň odдыхu si nedovolia ani len presunúť nádobu z miesta, ani si vykonať svoju potrebu ... So záľubou sa venujú štúdiu textov predkov, najmä preto, aby prišli na to, čo je prospešné pre telo a dušu.“ [1]

Esejci boli na rozdiel od farizejov a saducejov tajným spolkom v rámci židovstva. Členili sa na mníšske spoločenstvo a „vnútorný krúžok“, do ktorého bolo možné vstúpiť iba prostredníctvom prijímacích rituálov a niekoľkoročnej čakacej doby. Vyzradenie tajomstiev vnútorného krúžku bolo zakázané pod hrozbou smrti (členov mníšskej sekty, ktorí porušili prísne zákony, nechali zahnúť hladom). Kedy sa esejci pod svojim „učiteľom spravodlivosti“ spojili do spoločenstva, ktoré opisuje Josephus Flavius, ešte nie je jasné. Odhaduje sa, že to bolo v období medzi rokmi 160-76 pred Kr.

Esejci boli presvedčení o tom, že čoskoro nastane koniec sveta a začiatok Božieho kráľovstva je bezprostredne pred nimi. Vyzývali ľudí, aby sa kajali a polepšili, a chrámovú službu v Jeruzaleme považovali za skazenú. Opovrhovali všetkými Židmi, ktorí neprináležali k ich rádu.

Okrem toho zachovávali na vtedajšie časy neobyčajné zvyky: „Svojským spôsobom uctieujú [esejci] božstvo. Pred východom Slnka nehovoria profánne slová, ale hviezde adresujú určité starodávne modlitby, akoby ju chceli prosiť, aby vyšla. Predstavení ich potom prepustia k denným úlohám, ktorým každý z nich rozumie. Keď usilovne pracovali päť hodín [do jedenástej predpoludním], znovu sa na určitom mieste zhromaždia, vytiahnu plátennú šatku a umyjú si telo studenou vodou. Po očistení vojdú do zvláštnej budovy, kam nesmie vstúpiť žiaden príslušník inej

sekty; a očistení sa zhromaždia v jedálni, akoby išlo o svätýňu. ... Skôr než začnú jesť, kňaz povie modlitbu a pred modlitbou nesmie nikto nič skonzumovať. Po jedle sa kňaz znovu pomodlí, takže na začiatku a na konci uctievať toho istého boha ako darcu potravy. Keď potom odložia svoje rovnako posvätné šaty, znovu pracujú až do súmraku. Potom sa vrátia a večerajú rovnakým spôsobom..." [1] Esejci boli teda tajná sekta, ktorej obrady sa krútili okolo sabatu, posvätného jedla a očisťovania.

Poznanky o stroji na výrobu manny

Pripomína to starší kult uctievania stroja na výrobu manny. Stroj podľa textov kabalistickej knihy Zohar úspešne zrekonštruovali George Sassoon a Rodney Dale [2]. Stroj dostali Izraeliti na začiatku putovania cez púšť, aby im poskytoval mannu spomínanú v Biblii, doplnkovú potravu počas prechodu cez Sinaj. Stroj je podrobne opísaný v Zohare: pravdepodobne ho poháňal nukleárny zdroj energie a skladal sa zo zložitej sústavy trubíc a nádrží, v ktorých sa intenzívnym ožarovaním svetlom a prísunom vody pestoval a rozmnožoval špeciálny druh rias (pravdepodobne chlorela). Získaná usadenina z rias, zmiešaná s prísadami, bola hydrolyzovaná a stáčaná ako manna (stroj pôvodne zrejme slúžil na výrobu potravy na palube kozmických lodí - z toho pochádza aj pomenovanie manny „anjelský chlieb").

Po prechode cez púšť bol stroj zo svätostánku prenesený do Šalamúnovho chrámu a uložený do veľsvätyne. Vždy sa dával do spojitosti s archou zmluvy. Okolo oboch sa vyvinuli rituálne formy uctievania, v ktorých možno spoznať mnoho črt dnešných kargo kultov. Opis v Zohare vysvetľuje, že stroj sa už vtedy chápal iba symbolicky, neskoršie generácie v ňom videli boží výtvor či synonymum samotného Boha, nevyhnutná technická obsluha sa zmenila na čisto náboženský obrad. Tak sa napríklad z dňa, keď sa stroj musel vyčistiť (raz za týždeň), stal sabat, počas ktorého Boh oddychoval a nutné čistenie stroja sa zmenilo na rituálne očisťovanie vlastného tela.

Keď Izrael v roku 587 pred Kr. obsadili Babylončania, ukryl prorok Jeremiáš archu zmluvy - a pravdepodobne aj stroj na výrobu manny - na vrchu Nebo. Tým sa príbeh stroja v Biblii a v židovských textoch končí. Johannes a Peter Fiebagovci však vypátrali jeho stopu v stredoveku: stroj pravdepodobne nie je ničím iným ako „svätým grálom" zo stredovekých legend a „bafometom" rádu templárov [3].

Aj príslušníci rádu templárov vytvorili okolo dávno nefunkčného stroja náboženský kult pravdepodobne preto, lebo od toho očakávali nesmrteľnosť. Aj oni mali „vnútorný krúžok", ktorý - rovnako ako legendárni rytieri grálu - mali informácie o svätyni objavenej v Izraeli. Kam sa stroj dostal po rozbití rádu templárov, zatiaľ nie je jasné.

Čo teda vedeli esejci? Z rituálov, ktoré dodržiavali, možno usudzovať, že mali aspoň čiastočné poznanky o stroji. Ako vieme, veľa času venovali štúdiu starých textov. Mali špeciálne vedomosti, ktoré boli pre učencov vtedajších čias dávno stratené?

Na jar roku 1947 objavili jednu z nezvestných knižníc esejcov: sú to slávne zvitky od Mítveho mora. Oblúbenou témou týchto textov je blížiaci sa koniec sveta, preto nás neudivuje, že jednou z najdôležitejších apokalyptických kníh esejcov bola starozákonná Danielova kniha. Dnes sa predpokladá, že bola napísaná približne okolo roku 165 pred Kr.

Kniha je zaujímavá preto, lebo v nej sú jediné zmienky v celom Starom zákone o „Starcovi dní" (ide o preklad aramejského výrazu „attik jomin", čo môže znamenať takisto „prenosný s nádržami"). V knihe Daniel 7,9 sa píše: „Pozeral som sa, kým postavili tróny a zasadol Starec dní; jeho rúcho bolo biele ako sneh a vlasy na jeho hlave boli ako čistučká vlna; jeho trón bol plameňom ohňa a kolesá blčiaci oheň." (Biblické citáty podľa: Sväté písmo, Spolok svätého Vojtecha, Trnava 2000.)

Opis stroja na výrobu manny je v Zohare podrobnejší: „A z tejto hlavy vychádza bieloba a ide smerom k hlave Malej tváre..." (GHV 56). Alebo: „A tento prúd zostáva tam, keď sa tam nazbiera, a

potom ide do svätého základu. Je celkom biely, a preto sa nazýva >milosť<..." (KHV 759). Alebo: „Rosa bielej hlavy kvapká do hlavy Malej tváre, kde sa uschováva" (KHV 436).

„Bieloba", „rosa", „milosť" - to všetko sú v Zohare pomenovania biblickej manny, tak ako je zdôraznené aj na nasledujúcom mieste: „A táto rosa nesie horných svätých. A to je manna, ktorá sa melie pre spravodlivých nadchádzajúceho sveta..." (GHV 48).

Špeciálnou charakteristikou kargo kultov je ritualizované prevzatie niekdajších účelných technických postupov bez zmysluplného obsahu, ako aj nábožensko-symbolické používanie pojmov a predpisov (napríklad predpísané odievanie a očisťovanie). Z tohto hľadiska môžeme medzi strojom na výrobu manny a jeho obsluhovaním na jednej strane a správaním esejcov na strane druhej zistiť ďalšie spojitosti:

- * Jedným z názvov manny, ako sme videli vyššie, bola milosť. Esejci si okrem iného hovorili aj „ramená milosti".
- * Ďalší pojem znel „bieloba". Biela farba hrala pre esejcov významnú úlohu. Ustavične nosili biele rúcha.
- * Stroj na výrobu manny mal podľa rekonštrukcie Sassoona a Dalea vo vnútri silný zdroj svetla („A éter sa tam zbiera pre žiariace veci vychádzajúce z hlavnej lampy, ktorá je ukrytá vo vnútornostiach matky", KHV 432, resp.: „A vychádza hlava obklopená všetkým. A zdroj svetla sa rozlieva z dvoch vydlabaných mozgov A [zdroj svetla] je umiestnený smerom k mužskej časti...", KHV 709, resp.: „Prvá biela svieti a ide nahor a nadol... Tradícia: táto bieloba svieti a mihoce sa a osvetľuje tri lampy... A tieto svietia radostne a dokonale, Druhá biela svieti nahor a nadol a mihoce sa a ide k trom ďalším lampám...a aj ony svietia radostne a dokonale. Tretia biela sa rozsvieti a svieti nahor a nadol a vychádza zo skrytej časti mozgu... A jedna cesta vedie von k dolnému mozgu. A všetky spodné lampy sa rozsvietia", GHV 123). Svetlo a Slnko tvorili pre esejcov centrum ich náboženských presvedčení. Oni sami sa nazývali „synmi svetla", čo je inak pre židovstvo neznámy pojem.

Kalendár esejcov

Za zmienku stojí aj kalendár používaný esejcami. Rok delili na 364 dní, používali teda slnečný kalendár - na rozdiel od ostatných Židov, ktorí používali mesačný kalendár.

Pôvodné rátanie sabatu vychádza z tradície, že Boh v siedmy deň týždňa stvorenia sveta oddychoval. Preto pripadá deň oddychu na sobotu, to značí, že trvá od piatku večera do sobotňajšieho večera, pretože deň sa začína súmrakom. U esejcov je to inak: Žid Al Quirquisani napísal okolo roku 950 po Kr., že existuje určitá sekta, ktorá ukryla svoje knihy do jaskýň. Neskôr sa naňho odvolával moslimský autor Al Birúni, keď napísal: Ľudia z jaskýň, ktorí žili pred Kristom, mali zvláštny kalendár. Nie od sabatu, ale od noci medzi tretím a štvrtým dňom, teda od noci na stredu, „rátali dni a mesiace - aj veľký cyklus sviatkov sa začína vtedy, pretože bolo to na štvrtý deň, keď Boh stvoril veľké hviezdy. Podľa toho sa pesah začína v stredu." [4]

Aj v Masade sa našli texty esejcov, ktoré sa odvolávali na tento zvláštny kalendár: „Natrafil som na riadok >Spev šiestej obety z deviateho dňa druhého mesiaca<... Šiesty sabat mohol pripadnúť na deviaty deň druhého mesiaca len vtedy, keď bol za základ braný špeciálny kalendár kumránskej sekty... Prvý deň prvého mesiaca, t. j. mesiaca nisan, pripadal vždy na stredu, deň stvorenia hviezd, ktorý so sebou priniesol rozdelenie času..." [5]

Esejci sa nielenže modlili k Slnku každý deň, aby vyšlo, ale podľa svojho kalendára sa modlili aj k hviezdám. Hviezdy sa im zdali dôležitejšie ako mytologická tradícia o „Božom oddychovaní". Bola to živá spomienka na to, že Boh prišiel s anjelmi z hviezd?

Nálezy z Kumránu sa týkali aj výskumu osoby Ježiša. Pri konfrontácii Nového zákona s textami

esejcov je ihneď nápadná ich takmer doslovná zhoda. Preto, no aj z mnohých iných príčin, začína prevládať názor, že aj Ježiš bol esejcom, alebo aspoň mal styky s touto sektou, resp. prevzal niektoré časti ich učenia. Ak je to pravda, musel v tej či onej podobe vedieť o stroji na výrobu manny. Táto okolnosť by mohla byť spoluzodpovedná za kresťanské prvky neskorších legend o grále.

V tejto súvislosti sa vynára otázka: Mali esejci iba elitárske znalosti o tomto stroji - alebo mali aj samotný stroj? Ich kláštor bol predsa postavený v blízkosti vrchu Nebo. Podľa 2. knihy Machabejcov 2, 4-8, v jednej z jeho jaskýň prorok Jeremiáš včas ukryl archu zmluvy pred útokom Babylončanov (587 pred Kr.).

Predpokladajme čisto hypoteticky, že sa tam esejcom podarilo stroj znovu nájsť a následne ho urobiť stredobodom svojich náboženských obradov. V tom prípade by existovalo vysvetlenie pre ich presvedčenie, že Mesiáš a „nová zmluva“ nebude pochádzať z Jeruzalema - tak ako očakávali iní Židia -, ale z ich vlastných radov. Spása príde od nich, od „synov svetla“. Veď či Jeremiáš (2. Machabejcov, 2, 7, 8) nehovorí: „To miesto [skrýša archy zmluvy] zostane neznáme, pokým Boh opäť nezhrmaždí ľud a nezmiluje sa (nad ním). Až potom Pán ukáže tie veci a zjaví sa Pánova sláva, ba aj oblak, ako sa ukazoval za Mojžiša.“

Podľa tejto hypotézy, ak to boli oni, čo našli to miesto, potom sú aj ľud, ktorý Boh zhromaždí a nad ktorým sa zmiluje (t.j. ak je manna zhodná s milosťou, ktorú tento ľud opäť ako kedysi prijíma s mannou). Inými slovami: Im, esejcom, by sa zjavil Boh v oblaku a uzatvoril s nimi „novú zmluvu“. V tejto súvislosti nadobúda doplňujúci význam Danielova kniha, ktorú esejci považovali za mimoriadne dôležitú (Dan., 7, 21-22): „Díval som sa a tento roh viedol vojnu so svätými a prevládal ich, kým neprišiel Starec dní a dal právo svätým Najvyššieho. A prišiel čas, keď kráľovstvo dostali svätí.“

Mazadan - Masada?

Vrátil sa „Starac dní“? Našli ho? Cítili sa oni sami ako „svätí“ z Danielovej knihy? Ak áno, je logické ich hlboké presvedčenie, že už bude trvať iba krátko, než sa začne apokalyptický boj, na konci ktorého má Jahve vybudovať nové kráľovstvo. V Danielovej knihe 7, 13 stojí: „Videl som v nočnom videní a hľa, v oblakoch neba prichádzal ktosi ako Syn človeka; prišiel až k Starcovi dní, priviedli ho pred neho.“

Aj Ježiš si hovoril „Syn človeka“. Stotožnil sa s postavou z Danielovej knihy? Videl stroj na výrobu manny alebo o ňom aspoň vedel či niečo tušil? Pochádzal spomedzi „synov svetla“ a pustil sa do budovania nového kráľovstva spolu so svojimi učeníkmi a apoštolmi? Preto zvestoval skorý koniec sveta? Ako všetci vieme, zlyhal. Koniec sveta a návrat Mesiáša, o ktorom boli rovnako presvedčení raní kresťania aj esejci, sa nekonal.

Namiesto toho nastal zánik starého Izraela: Keď v roku 66 po Kr. vypuklo veľké židovské povstanie proti Rimanom, zúčastnili sa ho aj v podstate mierumilovní esejci. Podľa všetkého v ňom videli začiatok Bohom prikázaného apokalyptického boja. Keď Jeruzalem o štyri roky neskôr Rimania zničili a s mestom aj kláštor v Kumráne, utiahli sa spolu s inými Židmi do pevnosti Masada. Až do konca boli presvedčení, že situácia sa ešte obráti, ich Boh zasiahne a zvíťazí. Jahve však neprišiel.

V roku 73 po Kr. Rimania zaútočili na Masadu a definitívne porazili povstanie. So zánikom esejcov sa stratili aj vedomosti o stroji na výrobu manny, alebo sa zrejme opäť stratil aj samotný stroj. Znovu ho objavili až templári asi o 1100 rokov. Wolfram von Eschenbach vo svojom epose o grále s názvom Parsifal napísal: „Tak Flegetanis napísal o týchto veciach. Múdry majster Kyot sa pustil do pátrania po týchto veciach v latinských knihách, či niekde existoval ľud, ktorý by bol schopný statočne strážiť grál. Prečítal kroniky zemí v Británii a inde, vo Francúzsku a Írsku. Konečne to našiel v Anschoue. Prečítal si celú pravdu o Mazadane.“ [6]

Zhoduje sa Mazadan s Masadou? Pod zorným uhlom tajného poznania esejcov o stroji na výrobu manny nadobúda táto podobnosť mien, ktorá bola nápadná už aj Johannesovi a Petrovi Fiebagovcom [3], ďalší význam. Je to iba náhoda - alebo viac než náhoda?

Monumenty

Chrám v Baalbeku - sídlo bohov

ANKE A HORST DUNKELOVCI

Už roky sme túžili cestovať do Libanonu a prezrieť si monumentálny chrámový komplex v Baalbeku. Po vypuknutí krvavej občianskej vojny sa však Baalbek stal hlavným stanom šiitských milícií Hizballáhu; naozaj to nebolo miesto vhodné na pokojnú a bezstarostnú prehliadku.

Po skončení vojny sa nám však začiatkom roku 1995 naskytla príležitosť. Z Damasku sme cestovali smerom k sýrsko-libanonskej hranici. Spolahlivý priateľ Edward Haladjian, ktorý má v Damasku cestovnú kanceláriu (Assur Tours), nám zaobstaral víza na štyridsaťosem hodinový pobyt v Libanone.

Najbezpečnejšie sa nám videlo cestovať z Damasku do Baalbeku, pretože Sýria ešte vždy okupuje cieľ našej cesty, plošinu Bekaa, ktorá leží medzi zasneženými pohoriami Libanonu a Antilibanonu. V obciach, cez ktoré sme prechádzali, sme všade stretávali sýrskych vojakov, na stenách domov viseli obrazy ajatolláha Chomeiního a vedľa neho portrét sýrskeho prezidenta Assada. Zopár svetelných reťazí na uliciach ešte pripomínalo oslavy kresťanských Vianoc.

Na pahorku siahajúcom do nadmorskej výšky 1150 m, ležiacom na východnom okraji úrodnej plošiny a viditeľnom už z veľkej diaľky, sa zrazu pred nami vynára najväčšia zrúcanina chrámu antického sveta, obrovský chrámový komplex v Baalbeku. Počas antiky sa nikde nevybudovalo nič monumentálnejšie. Nemeckí archeológovia, ktorí pracovali v Baalbeku v rokoch 1900 až 1904, zrekonštruovali komplex tak, ako mohol vyzeráť za čias Rímskej ríše.

Aj keď do neba čnie už iba šesť z pôvodne 54 dvadsať metrových stĺpov Jupiterovho chrámu, ktorý začali budovať za vlády cisára Nera (54-68 po Kr.), pohľad na ne vyrážal dych. Tento kedysi nádherný rímsky chrám mal gigantické rozmery. Pre porovnanie: Jeho základňa je dvanásťkrát väčšia ako Partenón v aténskej Akropole.

Úlomok vyše tri metre vysokej rímskej položenej na stĺpoch sa zrútil a vidieť na ňom umelecké ornamente. Pozdĺž obvodového múru Jupiterovho chrámu leží aj deväť veľkých kamenných kvádrov, každý je dlhý asi 10 metrov, vysoký 4 metre, široký 3 metre a váži 320 ton. Kedysi azda tvorili základy skoršieho chrámu.

Baalbek je príkladom toho, ako môže posvätný duch jedného miesta pretrvať celé tisícročia rozličných náboženstiev. Pri vykopávkach sa zistilo, že pred rímskymi chrámami na tomto mieste stáli už iné, staršie. Rimania ich zrúcali, aby na ich základoch postavili nové chrámy pre svojich vlastných bohov, ktoré prevzali z panteónu skorších kultúr. Pôvodne sa tu uctievali kanaánsky boh Baal a prastaré semitské božstvá Atargatis, bohyňa plodnosti, v ktorej Rimania videli Venušu, ale aj Hadad, veľký boh vojny a počasnia, stotožňovaný v Baalbeku s bohom slnka. Seleukovci (3.-2. stor. pred Kr.), ktorí nezanechali nijaké stopy svojej prítomnosti v Baalbeku, mu dali grécke meno Helios; a tak sa mesto počas celého grécko-rímskeho obdobia nazývalo Heliopolis, „Slnčné mesto“.

Rimania zmenili jeho meno ešte raz a prijali boha do svojho panteónu; Hadad/Helios sa stal rímskym Jupiterom. Pre trojicu svojich božstiev - Jupitera, Venušu a Merkúra - vybudovali mohutné chrámy. Hovorí sa o orgiastických rituáloch v chráme, ktorý sa pre motívy úponkov viniča

na východnom priečelí nesprávne označuje ako Bakchov chrám, no pravdepodobne bol zasvätený Venuši. Považuje sa za jeden z najkrajších a najzachovalejších antických chrámov.

Mohutné kvádre

Tajomné vyžarovanie, ktoré na tomto mieste pôsobilo na vieru ľudí celé tisícročia, pretrvalo aj v období po Rimanoch.

Už v prvých storočiach nášho letopočtu dorazilo do Heliopolisu kresťanstvo, povýšené cisárom Konštantínom (306-337 po Kr.) na štátne náboženstvo. Cisár Teodosius (379-395 po Kr.) definitívne odstránil pohanské kultu a premenil chrámy na kresťanské kostoly. Keď sa moslimom podarilo roku 637 po Kr. oblasť ovládnuť, vybudovali v tomto priestore mešitu na Alahovu počesť a Heliopolis dostal znovu svoje staré semitské meno: Baalbek.

To je historicky doložené. Naproti tomu arabské legendy hovoria o udalostiach týkajúcich sa „pevnosti na vrchu Libanon“, ktoré nás privádzajú k mytologickým počiatkom ľudského pokolenia. Podľa nich tento areál pochádza z čias Adama a Evy, ktorí po vyhnaní z raja údajne žili v oblasti cédrových vrchov. Ešte aj dnes ukazujú Adamov hrob v neďalekej obci Zebdami a v okolí Baalbeku sú údajne pochovaní aj Noe a Cham.

Keď Kain zabil svojho brata Abela v rokline pohoria Antilibanon, hľadal útočisko pred božím hnevom práve tu. Mních Johannes Maro, ktorého roku 680 po Kr. pápež vymenoval za patriarchu Libanonu, nám zachoval starú povesť: „Pevnosť na vrchu Libanon je najstaršia budova na svete. V roku 133 po stvorení ju Adamov syn Kain vybudoval v záchvate šialenstva. Dal jej meno svojho syna Henocha a osídlil ju obrami, ktorí boli za svoju bezbožnosť potrestaní potopou sveta.“

Niekoľko „obrov“ muselo katastrofu zjavne prežiť, pretože z inej legendy vyplýva, že biblický Nimród ich zapojil do budovania novej stavby, keď sa potopa skončila: „Po potope sveta, keď v Libanone panoval Nimród, dal priviesť obrov, aby znovu postavili pevnosť v Baalbeku, pomenovanom na počesť Baala, boha Moabčanov vzývajúcich boha slnka.“

Gréci a Rimania vybudovali svoje chrámy na základoch z pradávnych čias. Nikto sa doteraz nepokúsil zrátať množstvo kamenných blokov, ktoré sa na vybudovanie gigantickej plošiny museli vylomiť, otesať a priviesť. Najmä tri kolosálne monolity severného obvodového múru sú už celé roky hádankou pre archeológov. Každý má dĺžku 20 metrov, výšku 4 metre a šírku 3,60 metra a na severozápadnom rohu Jupiterovho chrámu sú vo výške 6 metrov vložené do plošiny. Podľa odhadu odborníkov každý z týchto kyklopských základových blokov, ktoré boli už v staroveku považované za div sveta, váži asi 775 ton. Sú to najväčšie stavebné kamene, aké kedy vytvorila ľudská ruka.

Ešte väčší je kamenný kváder, ktorý väzí v zemi neďaleko Baalbeku. Je to tzv „midi“, alebo „južný kameň“. Bol presne zmeraný a má dĺžku 21,36 m, výšku 4,33 m a šírku 4,60 m. Váži asi 1144,5 tony.

Dodnes nikto nevie vysvetliť, ako sa mohli mohutné kamenné bloky dopraviť do areálu chrámov z kameňolomu v údolí vzdialenom kilometer. Nenašli sa nijaké náznaky dopravnej cesty. Neobjasnené sú aj technické pomôcky, ktoré sa nesporne museli použiť na dopravu a na presné umiestnenie obrovských kvádrov vysoko nad zemou. Ako vyzerali stroje, čo umožňovali premiestňovať a dvíhať také obrovské kamenné masy? Predbežne nie je možné na túto otázku vierohodne odpovedať. Môže nás azda udivovať, že v legendách a ústnych podaniach sa ako o staviteľoch hovorí o „obroch“? Ako sa inak dalo vysvetliť niečo nevysvetliteľné?

Domnievame sa, že tento nepochopiteľný výkon bol uskutočnený v čase, ktorý už nie je historicky doložitelný. Už najstaršie dielo svetovej literatúry, sumerský Epos o Gilgamešovi, zapísaný na hlinených tabuľkách, ktorý rozpráva príbeh kráľa panujúceho v Uruku okolo roku 2900 pred Kr., poznalo „vrch v cédrovom lese“ a nazývalo ho „sídrom bohov“.

Nech už boli títo „bohovia“ ktokoľvek, museli v dávnej minulosti disponovať technickými možnosťami a poznaním, ktoré sú prinajmenšom rovnocenné nášmu, ak ho dokonca neprevyšovali.

Autor ďakuje pánom Dieterovi Bitschemu a Wolfenbüttelovi za údaje o váhe kamenných blokov.

Mahábalipuram - laboratórium bohov

THOMAS RITTER

Mahábalipuram, známe na Západe predovšetkým ako prímorské letovisko, leží 58 km južne od Madrasu na nádherne nedotknutom pobreží Coromandel s bielymi pieskami v dnešnom indickom štáte Tamilnádu. Popri nerušených radostiach z kúpania ponúka mesto s iba 5000 obyvateľmi mnoho archeologických skvostov, ktoré si zaslúžia záujem predovšetkým zo zorného uhla hypotézy paleo-SETI.

Fenickí, grécki a arabskí obchodníci poznali Mahábalipuram už pred dvetisíc rokmi. V 7. storočí po Kr. tu bol vybudovaný prístav a stal sa hlavným mestom Pavalskej ríše. Od 7. do 10. storočia po Kr. za vlády pavalských kráľov mesto rozkvitalo. Tento panovnícky rod sa preslávil najmä podporovaním umenia a sakrálnej architektúry. Preto je dnes Mahábalipuram považované za kolísku drávidského chrámového staviteľského umenia v južnej Indii.

Toto plodné obdobie sa však asi po tristo rokoch záhadným spôsobom skončilo. V 10. storočí po Kr. obyvateľstvo opustilo Mahábalipuram. Prastaré architektonické skvosty upadli do zabudnutia až do 17. storočia. Jednou - pre mňa nie celkom pochopiteľnou - príčinou odchodu obyvateľstva z bohatého pobrežia bolo podľa názoru archeológov zdvihnutie morskej hladiny a s tým spojené čiastočné zaplavenie mesta. Domáci obyvatelia mi naproti tomu rozprávali, že Mahábalipuram bolo opustené na príkaz „bohov“ - najmä Šivu.

Spojitosť s indickou mytológiou a božstvami sú v Mahábalipurame vskutku rozmanité. Najznámejšie sú chrámy a reliéfy vybudované za vlády Narasimhavarmana I. (630-668 po Kr.). Prezývka „Mamalla“ (veľký zápasník) tohto panovníka sa premietla do pôvodného názvu tohto mesta: Mamallapuram.

V blízkosti centra mesta sa nachádza azda najznámejší basreliéf tej doby, zobrazujúci mytologické postavy, rastliny, vtáky a zvieratá, vrátane slonov v životnej veľkosti. Archeológovia a historici sa ešte i dnes prú, či vlys dlhý 27 a vysoký 9 metrov je iba figurálnym zobrazením Ardžunovho pokánia, alebo znázorňuje mytologické zostúpenie posvätnéj rieky Gangy na Zem, opisované v Rámájane. Každopádne Ganga sa podľa tejto - dnes prevládajúcej - teórie zjavila v prirodzenej skalnej pukline. Vpravo odtiaľ vidieť Šivu, ako si necháva prúdy vody pretekať cez vlasy, čím bráni svet pred ničujúcim nárazom vody. Bez ohľadu na to, ktorá teória dostane prednosť - fascinujúcemu vyžarovaniu týchto majstrovských kamenárskych prác neunikneme.

Použitie vyspelej technológie

Mandapamy rozložené na neďalekej horskej stráni tvoria osem jaskynných chrámov vytesaných z tvrdej skaly. Na basreliéfoch sú v nich jemne vyryté výjavy z hinduistickej mytológie. Najkrajší z chrámov je Krišna mandapam. Krišna tu pomocou vrchu Govardhama ako s akýmsi ochranným štítom zachraňuje pastierov a stáda oviec pred pomstychtivým bohom dažďa Indrom.

Dve mandapamy zostali nedokončené. Predpokladá sa, že to boli modely a pokusné stavby iných chrámov v južnej Indii. Dokázané je, že dnešné statické výpočty sa v architektúre iba nepatrne odchyľujú od vtedajšej praxe - príklad sa nachádza v School of Sculpture v Mahábalipurame. Mesto bolo teda antickým skúšobným terénom - k tomuto výsledku dospeli aj historici. Ich výskumy si však nevšímalí nielen miestne legendy súvisiace so stavbami, ale ani techniku a technológiu použitú

pri budovaní stavieb.

Ak uvažujeme o celom komplexe v Mahábalipurame, ľahko dospejeme k poznatku, že chrámy epochy pavallovskej dynastie určite vznikli v areáli omnoho starších stavieb. Ak označujeme sakrálne stavby ako pokusný terén, potom si toto označenie zaslúži aj pôvodná stavba. Sú tu niekoľko metrov vysoké skaly, uprostred akoby gigantickým nožom rozrezané na dva kusy. Aj pri použití modernej trhacej techniky by sa takýto zámer dal len ťažko realizovať. Skôr sa zdá, akoby boli skaly predelené najmodernejšou technológiou, keďže deliace plochy sú úplne hladké.

Iné skaly - zrejme pomocou tej istej metódy - boli plánovito pretvorené na terasy. Schody hladko vykrojené z tvrdej skaly nevedú nikam. Do skaly sú vyrazené pravouholníkové a štvorcové diery, niektoré pozoruhodne hlboké, na zemi medzi nimi sa nachádzajú úlomky väčších, prevŕtaných a akoby vyhladených kamenných dosiek. Štruktúry, ktoré vyzerajú ako zosklovenia, sa nachádzajú na granitovom bloku ťažkom niekoľko desiatok ton; tento blok, nazývaný „Krišnova maslová guľa“, už celé tisícročia tróni v rovnováhe odporujúcej všetkým zákonom gravitácie na silno naklonenom svahu v blízkosti mandapamu. Podľa legendy vytvaroval túto skalu boh Krišna z masla. Keď ho to prestalo baviť, nechal guľu na svahu stuhnúť na kameň, ktorý skutočne pôsobí ako zabudnutá hračka - lenže okrem zosklovenia sa na ňom nedajú nájsť žiadne stopy po opracovávaní. Neexistuje nijaký dôkaz o tom, že skala bola umelo dopravená do opísanej polohy, i keď táto možnosť by tu teoreticky bola.

Celkom inak je to s nádobou, v ktorej Krišna údajne miagal maslo na svoju guľu. Táto „maselnica“, presná kruhová diera s priemerom asi 2,5 m a hĺbkou 2 metre, je doslova vykrojená z veľkej skaly. Ani pri podrobnom skúmaní sa nenašli nijaké dôkazy (napríklad stopy po dláte), z ktorých by sa dalo usúdiť, že bola opracovaná konvenčným spôsobom. Namiesto toho steny diery takisto vyzerajú ako vyhladené. Tým istým spôsobom bola neďaleko starého majáku vypracovaná pravouhlá vaňa z granitu s hranami dlhými 2,2 krát 3,0 metra a hlboká asi 2 metre.

Okrem toho sa celým areálom ťahajú ryhy a kanály, ktoré kedysi zrejme slúžili na prijímanie nejakého tekutého média. Dĺžka tejto zvláštnej, nepochybne umelej sústavy kanálov sa dá iba odhadnúť a podľa všetkého meria niekoľko kilometrov.

Za zmienku stojí aj päť tzv ratha. Tieto monolitické chrámy vypracované z jedného bloku skaly v tvare nádherných vozov sa nachádzajú dobrý kilometer južne od majáku. Sú považované za pravdepodobne najstaršie sakrálne stavby v oblasti a boli predlohou pre väčšinu neskoršieho drávidského staviteľského umenia. Pozoruhodné je, že práve pri budovaní najstarších stavieb bola použitá veľmi komplikovaná a namáhavá metóda (vypracovanie celej stavby z jedného bloku kameňa), zatiaľ čo omnoho mladšie chrámy, zasvätené božstvám Šiva a Višnu (nazývané aj pobrežné chrámy), neboli vybudované monolitickú: Poznanie prehistorickej techniky, ktorá umožňovala zdanlivo ľahké opracovanie skaly, a tým monolitický spôsob stavania, sa zrejme postupom času stratilo aj v tomto prípade.

Z pôvodnej stavby sa zachovali len zvyšky, takže o ich niekdajšom význame a použití môžeme len špekulovať. Zdá sa však, že chrámy z epochy dynastie Pavallovcov boli postavené na „svätom mieste“, na ktorom pôsobili „bohovia“, najmä Šiva, Višnu a Krišna. Tieto bytosti pravdepodobne neboli ľudské ani pozemské, ale boli to entity z hlbín kozmu - to je však iba jedna z možných hypotéz.

Naproti tomu za dokázané možno považovať, že pri budovaní stavieb v Mahábalipurame bola očividne použitá vyspelá technológia, ktorá poskytovala dnes sotva predstaviteľné možnosti na opracovanie skál, ale ktorá je nezlučiteľná s klasickými predstavami o antických stavebných metódach.

Preto môže byť Mahábalipuram považované za ďalšiu indíciu existencie vyspelých technológií v prehistorických dobách.

Swayambunath - pristávací plocha bohov

MATHIAS KAPPEL

V marci 1994 som pri príležitosti niekoľkodennej cesty do Nepálu navštívil aj hlavné mesto Káthmandú. Mesto leží uprostred širokej kotliny, takisto ako i ďalšie dve staré kráľovské mestá Pátan a Bhaktapur. Podľa geologických údajov ešte asi pred 200 000 rokmi pokrývali dnešnú Káthmandskú kotlinu vody obrovského jazera a nad hladinu sa vynáralo len zopár vyvýšenín ako ostrovy.

Presne v tomto bode sa na veľké prekvapenie učencov začínajú aj najstaršie ústne podania. Hovorí sa v nich: Za dávnych čias vyčnieval nad kotlinu zaliatu vodou iba kopec Swayambunath. A na tomto kopci sa v bližšie neurčenom čase zjavil prvotný Budha ako „sám sa zapalujúci plameň“ [1]. V budhizme je prvotný Budha obrazne vyjadrený v podobe stúpy. Dolnú časť stúpy tvorí polguľa. Tehlová kocka nad ňou smeruje na štyri svetové strany. V hornej časti predstavuje trinásťposchodová veža trinásť rovín poznania [2, str. 132]. Z citovaného výkladu som veľmi nezmúdrel, preto som sa rozhodol sám si prezrieť kopec Swayambunath. Vyzradí svoje tajomstvo „sám sa zapalujúci plameň“ v podobe stúpy?

Pri ceste na Swayambunath vidíme potvrdenie prastarej legendy, podľa ktorej toto miesto muselo ležať nad vodami jazera. Široko-ďaleko neexistuje v kotline vyšší pahorok. Otázka, kto stál pred 200 000 rokmi na počiatku ústneho podania, však zostáva predbežne otvorená (čisto teoreticky by takéto očité svedectvo bolo mysliteľné, keby sa začiatok ľudstva datoval do doby asi pred 200 000 rokmi [3, str. 215]; no úplná záhada je, ako sa mohlo ústne podanie natrvalo zachovať v priebehu takého dlhého obdobia).

Keď sme vyšliapali po troch stovkách schodov, stála pred nami stúpa v celej svojej veľkoleposti (obr. 1). Ak jej viditeľnú podobu v myšlienkach spojíme s legendárnou vlastnosťou samo sa zapalujúceho ohňa, ktorý zostúpil na pahorok, potom je interpretácia v zmysle paleo-SETI prinajmenšom možná.

Bol Swayambunath vo veľmi dávnej minulosti pristávacou plochou mimozemských božstiev? Pri návšteve tohto miesta je nápadná zvláštna okolnosť: popri budhistoch toto miesto uctieva aj hinduisti. V hinduizme stelesňuje stúpa pralingam, ktorý vznikol z ničoho a bol zobrazovaný v tvare vajca [1]. Tento výraz, ale aj ďalší výklad, podľa ktorého je lingam ohnivý stĺp [4, str. 200/201], poskytuje predloženej interpretácii ďalšiu potravu. Tým istým smerom sú zamerané aj ďalšie pozorovania na pahorku Swayambunath. Okolo hlavnej stúpy sú zoskupené ďalšie chrámové stavby. Netreba veľkú fantáziu, aby človeku pripomínali nepochopenú technológiu (napr. dopravné prostriedky podobné raketám, obr. 2). A ako na potvrdenie tohto názoru sedí uprostred vypínajúceho sa stavebného diela Budha, ktorý sa možno „ako sám sa zapalujúci oheň“ vzniesol k oblohe.

Vidžajanagara - miesto, kde sa stretli bohovia a králi

Walter-Jörg Langbein

Turisti zavítajú do Vidžajanagary zriedka, zlá cesta je veľmi namáhavá. Mesto leží na Tungabhadre severovýchodne od Hóspétu, na polceste medzi Pénukóndou a Bidžápurom v Indii.

Roku 1443 navštívil toto záhadné mesto slávny perzský cestovateľ Abdul Razak. Do denníka si poznamenal: „Videl som obrovské mesto s množstvom obyvateľstva a s dokonale panujúcim kráľom. Mal tisíc slonov. Mesto Vidžajanagara nemá na svete páru.“

O minulosti a dejinách mesta je málo známe. Vieme, že mesto v polovici 14. storočia preživalo

obdobie rozkvetu, ktoré sa skončilo roku 1565, keď doň vpadli drancujúce moslimské vojská. Vidžajanagara muselo byť veľmi významné, dosiaľ však prilákalo len málo archeológov či historikov. Jeho tajuplný pôvod sa stráca v temnotách dejín. Kedysi ho obkolesovali gigantické mestské hradby, ktorých rozmery vyvolávajú úžas ešte i dnes. Niektoré obrovské kamenné kvádre boli uložené na seba na milimeter presne, práve tak, ako v prehistorických juhoamerických mestách (Peru, Bolívia) alebo v Turecku. Pracovali tu azda tí istí „stavitelia“? Pôsobili v Indii, Turecku, Bolívii a v Peru rovnakí nebeskí učitelia? Tu, v tomto tajomnom meste, sa kedysi stretli bohovia a králi. Ako konštatuje jedno archeologické dielo, bolo to „mesto nielen kráľov, ale aj bohov“. Nejestvovalo rozdelenie na svetské a náboženské stavby, „keďže kráľ a jeho dvor boli v každodennom kontakte s bohmi“, napísali John M. Fritz a George Michell vo svojom základo­m diele City of Victory (Mesto víťazstva).

Legendy o vzniku mesta sú skôr sporé. Dôležitú úlohu pritom zohral Šiva, jeden z najvýznamnejších bohov v Indii. Mladá, príťažlivá žena menom Pampa, dcéra múdreho Mantangu, pravidelne obetovala bohu Šivovi. Napokon sa za Šivu, ktorý sa v miestnej tradícii nazýva Virupakša, vydala. Na obrade sa zúčastnili mudrci aj bohovia, čo nemôže udivovať vzhľadom na vysoké postavenie ženícha medzi bohmi starej Indie.

Chýbajúce vykopávky

Svadbu si pripomínajú ešte aj dnes - v chráme zasvätenom Virupakšovi v Hampi. Prúdia sem tisícky pútnikov pri príležitosti ceremónie, ktorá sa každoročne koná na jar ako spomienka na túto svadbu. Nevie sa, kedy sa táto slávnosť konala prvý raz. Nepochybne patrila k stálym rituálom náboženského života už vtedy, keď ešte bola Vidžajanagara rozkvitajúcou metropolou. Prví panovníci Vidžajanagary každopádne uctievali Virupakšu, čiže Šivu, ako veľké ochranné božstvo mesta, ktorého meno sa uvádza na najstarších nápisoch.

Na prelome 19. a 20. storočia Vidžajanagara nakrátko vyvolala pozornosť a prilákala záujem nielen archeológov. Príčinou bola kniha Roberta Sewella A Forgotten Empire (Zabudnutá ríša), ktorá vyšla v roku 1900. No A. L. Longhurst uskutočnil archeologické výskumy až roku 1917 a pokúsil sa objasniť historické súvislosti tajuplného mesta. V 20. rokoch minulého storočia sa odborníci urbanisti zaoberali pôvodným antickým mestom, no záujem oň opadol. Tak sa stalo, že mnoho monumentov navidomoči upadalo, až sa zrútilo, pretože sa nič neurobilo pre ich zachovanie. Až v 70. rokoch sa veda znovu zamerala na mesto. Roku 1980 sa začali archeologické práce a bádatelia z Indie, Austrálie, Anglicka, Nemecka a z USA sa pokúsili vniknúť do tajomstva mesta.

Ako takmer pri všetkých vykopávkach, aj v Indii je nedostatok financií príčinou pomalého postupu pri skúmaní záhadného a nesmierne zaujímavého miesta. Poľutovaniahodný je rozpad megalitických monumentov nepredstaviteľných rozmerov. Musíme si však položiť aj nepríjemnú otázku, či má veda vôbec dostatočný záujem skutočne prísť na koreň dávnych záhadám. Nesporne hrozí nebezpečenstvo, že by mohla dospieť k poznatkom, ktoré sa nebudú dať zosúladiť so zažitým obrazom, aký sme si vytvorili o minulosti.

Zo zriedkavých prameňov prastarých ústnych podaní vieme, že za dávnych čias sa v meste stretli bohovia a králi, a tak ako kedysi v juhoamerickom Tiahuanacu, bohovia prichádzajúci z hviezd zostúpili na Zem dlho predtým, ako vôbec vznikli ľudia. Zostúpili bohovia azda aj v Indii? Fungovala Vidžajanagara pôvodne ako prístávacia plocha mimozemšťanov? A robí archeológia vykopávky tak otáľavo preto, lebo sa obáva, že skutočne nájde stopy po takýchto kozmických návštevách?

Pristávací plocha pre Ezechielovu kozmickú loď?

Keď na jar 1995 išla do tlače moja kniha Das Sphinx-syndrom (Syndróm sfingy), pripojil som k

nej - v súvislosti s Ezechielovými kontaktmi s mimozemšťanmi - nasledujúci doplnok: „Aktuálny dodatok: Vo februári 1995 som sa dozvedel, že na juhu Dekanskej plošiny v Indii sa reštauruje chrám, ktorý sa ohromujúco podobá tomu, čo opísal Ezechiel. Jedna z mojich nasledujúcich výskumných ciest povedie do Indie." Mal som na mysli neďávno odkrytú archeologickú kuriozitu označovanú ako „rituálny kúpeľ". Stavba - nemýľte si ju s „kúpeľom kráľovnej", ktorá sa takisto nachádza v komplexe Vidžajanagary -, je v Indii jedinečná. Ako viem, neexistuje žiadna ďalšia ani len podobná stavba.

„Rituálny kúpeľ" (dosiaľ nie je uvedený takmer v žiadnom archeologickom diele, pretože bol iba neďávno vykopaný) vyvoláva dojem „športového štadióna". Je úplne zapustený do pôdy, štvorcový a na hornej hrane má rozmery 22,50 krát 22 metra. Štyri schody, každý vysoký 0,9 metra, vedú nadol k „štvorcu" s dĺžkou strany 6,13 m. Ako hlboko je piaty schod, sa nepodarilo zistiť. V dolnej časti stojí voda, na dne je tuhé bahno. Keby mal aj posledný schod rovnakú výšku ako ostatné štyri, potom by „zariadenie" (aby sme použili významovo neutrálne slovo) bolo hlboké 4,5 metra. Na všetkých štyroch stranách je množstvo veľmi úzkych „schodíkov", po ktorých sa dá zostúpiť nadol..

Zvláštna stavba sa zdá ako „kúpeľ" veľmi nevhodná. Keď to však nebol kúpeľ, na aký účel slúžila? Ide pôvodne o technickú stavbu? Alebo o kópiu technického zariadenia, pričom jeho staviteľia pôvodný účel stavby už nechápali?

Napokon vzniká otázka, či tento štvorcový „štadión" zabudovaný do pôdy nebol iba súčasťou celého komplexu, ktorého nadzemná časť sa v priebehu času rozpadla alebo bola zbúraná. V celom meste sa v priebehu dlhšej doby stávalo a podľa všetkého sa pritom staršie budovy používali ako kameňolom, aby sa získal materiál na nové stavby. Tak mohol byť zničený aj komplex prináležiaci k „štadiónu".

Nepodarilo sa mi zistiť väčšie zhody s chrámovým komplexom, ktorý presne a podrobne opísal Ezechiel a ktorý podľa výpočtov inžiniera Hansa Herberta Beiera bol zariadením na obsluhu kozmických lodí „Ezechielovho typu". Napriek tomu mohol takýto či podobný lietajúci dopravný prostriedok priletieť na „štadión", aby sme však mohli povedať niečo určité, musela by sa táto stavba čo najpresnejšie porovnať s Ezechielovým textom. V každom prípade si zasluhuje viac pozornosti, ako sa jej doteraz venovalo.

Laos a záhada „kamenných džbánov"

Luc Bürgin

Kto si dá námahu poprehŕňať sa v odbornej archeologickej literatúre ohľadne témy „preprava kameňov", s krásnou pravidelnosťou tam natrafí na ozajstné „orgie konjunktívov". Slová ako „možno" alebo „pravdepodobne" nie sú nijakou zriedkavosťou, ak ide o opísanie opracúvania a dopravy megalitických kamenných blokov, ktorými je naša zemeguľa posiata. Archeológovia tu vskutku stoja pred ohromnou záhadou. Iba s veľkou námahou a patričnou dávkou fantázie si vedia predstaviť prepravu často gigantických kamenných obrov pred tisíckami rokov.

Sotva prekvapí, keď v tých istých publikáciách príležitostne narazíme na veľmi ťažkopádne pokusy o technické vysvetlenie, ktoré sa - vychádzajúc z dnešného stavu poznania - křčovito usiluje vysvetliť vtedajšie monumentálne výkony. Je to obhájitelné, pokiaľ sú takéto myšlienkové konštrukcie charakterizované ako špekulácie. Či sú takéto formulácie z vedeckého pohľadu uspokojivé, je už iná otázka. Okrem toho sa občas prehlíada, že ide o globálny problém. Výskum paleo-SETI v tejto súvislosti už upozornil na rôzne záhadné kamenné artefakty v Európe, Egypte, Libanone či v Južnej Amerike, medzi ktorými sú pozoruhodné paralely.

Menej pozornosti sa dosiaľ venovalo ázijskému priestoru, hoci archeologické náleziská aj tu vyvolávajú otázky. Napríklad asi dvesto kilometrov od laoského hlavného mesta Vientian

sa nachádza takzvaná „planina hlinených džbánov“. Až tri metre vysoké kamenné „kvetináče“ sú tam roztrúsené na rozsiahlej ploche. Pochádzajú z mladšej doby kamennej.

Intenzívne sa touto témou zaoberal bádateľ Andreas Reinecke z Nemeckého archeologického inštitútu v Bonne. Reinecke výslovne konštatuje, že tajuplné kamenné nádoby nie sú zhotovené z hliny - ako nám to dnes kompetentným tónom oznamujú rôzne lexikóny či odborné publikácie -, ale boli vysekané z pieskovca. Zmysel a účel laoských džbánov je dodnes nejasný, i keď sa v súvislosti s touto záležitosťou vyslovili rozličné špekulácie a úvahy [1, 2].

V súčasnosti sa kamenným nádobám pripisuje vek asi dvetisíc rokov, čo sa zdá vzhľadom na megalitické štruktúry vyskytujúce sa v okolí Laosu skôr opatrné. Keď som koncom júla 1995 telefonoval s Reineckem, vyjadril som svoje pochybnosti o datovaní a vyslovil som predpoklad, že kamenné výtvyry by pravdepodobne mali byť omnoho staršie. Bonnský vedec musel pripustiť, že otázka veku skutočne predstavuje nevyriešený problém: „Síce je niekoľko sporých indícií, no datovanie napokon spočíva na domnienke.“

Otvorené zostávajú aj mnohé ďalšie otázky. Reinecke doslovne povedal: „Výroba a prevoz jednotlivých, sčasti vyše 12 ton vážiacich nádob si vyžadovali organizáciu a vynaloženie síl, porovnateľných so staviteľmi kamenných hrobiek z mladšej doby kamennej na severe strednej Európy. Veľkoplošné moderné archeologické vykopávky, ktoré sa so zahraničnou pomocou začnú v najbližších rokoch, dozaista povedú k vyriešeniu niektorých záhad týkajúcich sa kamenných nádob z laoskej provincie Xieng-khouang.“ [3]

Dovolím si zapochybovať o tom, či moderné archeologické výskumy naozaj vyriešia záhadu prepravy kamenných džbánov. Aj francúzska archeologička Madelaine Colaniová (skúmala archeologické nálezisko už pred mnohými desaťročiami a jej vzorová dokumentácia je až dodnes považovaná za jedinečné základné archeologické dielo o Laose) mala už ťažkosti objasniť otázku prevozu, keďže kolosálni kamenní obri podľa všetkého prekonali nielen značné výškové rozdiely, ale často sa prevádzali aj na veľké vzdialenosti [4]. A tak aj v Colaniovej stati nachádzame mnoho otáznikov a dohadov o tom, akými primitívnymi pomôckami mohol byť prevoz uskutočňovaný: sú to kompetentné myšlienky, no žiadne uspokojivé odpovede.

Pyramídy v zakázaných oblastiach Číny

HARTWIG HAUSDORF

Pre Juliu Zimmermannovú, Petra Krassu a mňa to boli pamätihodné dni, ktoré sme v marci 1994 strávili v Si-ane, hlavnom meste čínskej provincie Šan-si. Boli sme prvými cudzincami, čo dostali povolenie navštíviť a fotografovať pyramídy v zóne Šan-si, ktorá je za normálnych okolností neprístupná pre turistov.

Dovtedy nejestvovali žiadne jasné dôkazy o týchto stavbách okrem niekoľkých čiernobielych obrázkov. Samozrejme, v rôznych publikáciách (Krassa [2], Cathie [3], Hausdorf [4] a ďalšie) sme už upozorňovali na čínske pyramídy, klasická archeológia však zastávala stanovisko: „Pyramídy v Číne neexistujú!“ - hoci obchodní cestujúci už na prelome minulého storočia prinášali správy o obrovských stavebných dielach v nedozernej čínskej krajine. Ich údaje sa však úplne ignorovali.

V marci 1994 sme teda videli šesť či sedem pyramíd. Tri z nich (a jedna už takmer nerozoznateľná ako pyramída) stoja v blízkosti prízjazdovej cesty spájajúcej nové letisko so šesťmiliónovým mestom Si-an. Objavené boli roku 1991. Ďalšie tri sa nachádzajú v blízkosti mesta Mao Ling, jedna z nich je vysoká asi deväťdesiat metrov. Na obe miesta sme zamierili v rôzne dni rôznymi prístupovými cestami. Mohli sme to urobiť omnoho jednoduchšie...

Prišiel 16. október a s jedenástimi členmi spoločnosti AAS som sa opäť vydal na cestu do Číny, po stopách prvej úspešnej cesty do zakázaných oblastí tejto obrovskej krajiny. Už počas pristávania

na letisku v Si-ane sa dvaja účastníci cesty domnievali, že v diaľke rozoznali niečo ako pyramídy. Je to možné - lebo v októbri bol vzduch omnoho čistejší a viditeľnosť neporovnateľne lepšia ako v marci.

Takmer som tomu nemohol uveriť: Tunajšie atmosférické podmienky nám v marci doslova „zahmlili“ výhľad na ďalšie pyramídy! A pritom keď človek stál na jednej z pyramíd, mohol v okolitej krajine objaviť mnoho ďalších! Stáli sme na sedemdesiat metrov vysokom stavebnom diele a objavili sme najmenej sedemnásť objektov v okruhu asi troch kilometrov. V inom prípade sa dalo rozoznať a nasnímať na video dokonca tridsať ďalších pyramíd!

Je to neuveriteľné: Uprostred takmer výlučne poľnohospodársky využívanej roviny, až po hranice mesta s päťstotisíc obyvateľmi Si-an-jang, sa dvíha niekoľko desiatok pyramíd. Niektoré sú vysoké šesťdesiat až sedemdesiat metrov, iné sú postavené v celých radoch alebo v skupinách po troch a viac. Jedna asi šesťdesiat metrov vysoká pripomína tvarom Slnecnú pyramídu z Teotihuacanu (Mexiko).

Čínske pyramídy majú rovnaký tvar ako stredoamerické. Podobne sú navrchu sploštené [3] a pravdepodobne ich nie je menej. Pri opatrnom odhade možno hovoriť asi o sto pyramídach v tejto oblasti. To je viac ako v Egypte, „klasickej“ krajine pyramíd.

Astronomická orientácia

Tlmočník v Si-ane nám prezradil prvé opatrné odhady veku pyramíd: najmenej 2500 až 3500 rokov, niektoré sú pravdepodobne ešte staršie. To by znamenalo, že pochádzajú z tajomstvom opradených čias, keď v starej Číne vládli legendárni „pracisári“. S týmito cisármi to bolo celkom zvláštne, pretože podľa ústneho podania nemali pozemských predkov! Naopak, nikdy ich neunavilo ustavične zdôrazňovať, že pochádzajú z „nebeských synov“. A tí zase kedysi prišli na Zem na ohnivých kovových drakoch z vesmíru!

Spomienky na „nebešťanov“, ktorí prišli „z vesmíru“ [5]? Legenda hovorí dokonca o bohoch. Pre množstvo starých kultúr sveta bolo typické budovať vysoké, do neba sa týčiace stavebné diela. Sú to znamenia pre „bohov“? Aj keď boli v tej či onej pyramíde pochované vysokopostavené osobnosti, našej hypotéze to nespôsobuje nijakú ujmu. Práve naopak: rody panovníkov všetkých kultúr vždy tvrdili, že pochádzajú z „nebešťanov“, „bohov“ [6].

Tak ako egyptské, zdá sa, že aj čínske pyramídy ukrývajú jasné indície o fenomenálnom poznaní. Už v marci 1994 nám profesor Wang Šiping, vedúci výskumného oddelenia si-anského provinčného múzea, povedal, že vôbec nepochybuje o astronomickej orientácii pyramíd v Šan-si.

Na zaujímavú skutočnosť upozornil účastník našej expedície Helmut Fűrrieder. Ako stavebný inžinier si obzvlášť všímal rozmery obrovských štruktúr a natrafil na nečakaný jav: niektoré čínske pyramídy v sebe ukrývajú „zlatý rez“. Toto geometrické číslo (0,618) vzniká pri rozdelení dvoch úsečiek, ktoré sú voči sebe v určitom pomere. V starovekej geometrii a architektúre bol zlatý rez považovaný za boží zákon. Erich von Däniken dokázal, že aj vzdialenosti starogréckych kultových miest sa často nachádzajú voči sebe v pomere „zlatého rezu“ [7].

Napríklad: Jediná kamenná pyramída v Číne stojí v provincii Šan-tung, medzi mestami Taj-nan a Čchii-fu. Ak vydelíme dĺžku jej hornej hrany (9,40 m) dĺžkou jednej z jej priečných hrán (15,20 m), dostaneme výsledok 0,618... to značí, že tieto dve strany sú v pomere „zlatého rezu“. To isté platí pre rozmery známej „Bielej pyramídy“. Ak vydelíme jej výšku (asi 300 m) dĺžkou jej strany na základni (asi 485 m), dostaneme hodnotu 0,618. Je to naozaj iba náhoda?

To, čo sme videli počas októbrovej cesty k pyramídam, prekonalo všetky naše očakávania. Určite na nás čakajú ešte ďalšie neobjavené pyramídy. Už dávnejšie [1] som písal o pozorovaní istého amerického astronauta, ktorý z obežnej dráhy Zeme objavil deväť veľmi veľkých pyramíd. Žiaľ, tie pyramídy sa nám ani tentoraz nepodarilo uvidieť. Naďalej čakajú na podrobnejšie preskúmanie. Príbeh objavenia pyramíd v Číne zostáva teda aj naďalej napínavý!

Vo vnútrajšku Veľkej pyramídy

MICHAEL HAASE

Na jar roku 1993 urobil technik Rudolf Gantenbrink v rámci svojho projektu UPUAUT v šachtách komory kráľovien Cheopsovej pyramídy (štvrtá dynastia, okolo r. 2580 pred Kr.) nečakaný objav. Podarilo sa mu dokázať, že južná šachta je dlhšia, ako sa dovtedy predpokladalo. Okrem toho objavil na konci tejto šachty neznámu architektonickú štruktúru, akýsi druh „uzáveru“, ktorý pravdepodobne spustili do šachty zhora.

Gantenbrinkov objav vyvolal v odborných kruhoch a v médiách rozruch. Nejasné a nepochopiteľné je však „prerušenie“ ďalších výskumných prác. Vtedajšia situácia, ako ju predkladali médiá, však v skutočnosti vôbec nebola taká jednoduchá a jednoznačná. Unáhlené obviňovanie jednotlivých osôb, skupín a inštitúcií, ako i chybné odhady určitých situácií skôr zahmlili vyhodnotenie celej problematiky, než aby ju objektívne predložili. Medzičasom sa zdá, že jednotlivé „strany“ sa zhodli v tom, že medializované vzájomné obviňovania boli len nedorozumením a nevyslovenými, či nedodiskutovanými „rozdielmi v názoroch“.

A ako je to s ďalšími výskumami „Gantenbrinkovej šachty“? Hovorí sa, že by mali pokračovať. Oficiálne miesta však dosiaľ nezaujali stanovisko.

Za posledné roky sa podarilo najmä vďaka vyhodnoteniu videonahrávok nasnímaných počas projektu UPUAUT získať niekoľko dôležitých poznatkov o tejto oblasti. Pri neskorších analýzach venoval Gantenbrink osobitnú pozornosť kovaniám, pravdepodobne medeným, pripevneným na uzáver. Jeho názory boli pritom v úplnom protiklade s mienkou profesora Stadelmanna z Nemeckého archeologického inštitútu v Káhire, ktorý sa jasne vyjadril proti technickému výkladu. Stadelmann obhajuje náboženský náhľad. Podľa neho predstavujú kovania hieroglyfické znaky [1].

Gantenbrinkove nepriame analýzy oboch „kovaní“ vysvetľujú, že boli na uzávery pripevnené podľa všetkého pomocou použitia smoly a „sadrovej malty“ [2]. Nevyhnutne skrsla myšlienka, že kusy kovu by mohli byť navzájom spojené „čapov“. Keby Gantenbrink k jednému z „čapov“ priložil napätie a na druhom by vyskúšal, či sa vytvoril elektrický obvod, bol by vyvolal rad otázok. Vytvorenie či nevytvorenie elektrického obvodu však nerieši otázku, či je za uzáverom umiestnené niečo „technické“, alebo „dekoratívne“. To zostáva špekuláciou.

Dutina na druhej strane uzáveru?

Vnucuje sa ďalšia špekulácia: Existuje na druhej strane uzáveru neznáma dutina? Gantenbrink v roku 1995 predložil celý rad významných indícií, ktoré prinajmenšom nevyklúčujú existenciu dutiny. Popri silnom poškodení dna a stôp po pílke, ktoré boli objavené v časti bez prachu a piesku pred uzáverom, sa za túto možnosť prihovárajú predovšetkým veľmi presné stopy opracovania posledného bloku šachty a uzáveru [3]. Naďalej zastávam názor, že na základe architektúry a statiky v okolí uzáveru sa dá vylúčiť výskyt voľnej komory, resp. sústavy dutých priestorov v tejto časti pyramídy, avšak Gantenbrinkove indície naznačujú možnú izolovanú dutinu [4]. Ak dutina skutočne jestvuje a nevznikla len stavebno-technicky, musíme na základe nálezov vychádzať z toho, že bola dávno naplánovaná a veľmi pravdepodobne spĺňala náboženský účel, dozaista zameraný na osobu mŕtveho kráľa.

Nachádzajú sa azda za uzáverom predmety kultového zamerania? Ani táto špekulácia nie je úplne chybná, ak pomyslíme na nábožensky vysvetliteľné nálezy zo severnej šachty v komore kráľovien [5]. Okrem toho tu je ešte serdab v Džoserovej stupňovitej mastabe v Sakkáre. Táto izolovaná štruktúra, vybudovaná na severnej strane Džoserovej hrobky, je dobrým príkladom

uzatvorenej priečne ležiacej stavby, ktorá nie je prístupná pre nikoho. Obe diery vyvŕtané do severnej steny serdabu, cez ktoré bolo možné vidieť Džoserovu kráľovskú sochu (dnes tam stojí jej kópia) a severnú oblohu, takmer automaticky pripomínajú uzáver v Cheopsovej pyramíde.

V budúcnosti bude potrebné, aby archeológovia a technici pokračovali vo výskume spoločne. Od čias antiky zamestnáva Cheopsova pyramída fantáziu človeka, a tak to zostane aj v budúcnosti. „Cheopsova“ detektívka pokračuje...

Hľadanie stôp v tieni pyramíd

MICHAEL HAASE

Problém prepravy materiálu pri výstavbe pyramídy až na jej vrchol stále nie je uspokojivo vyriešený. Síce existujú hraničné parametre, ktoré obmedzujú a konkretizujú riešenia [1], no záverečné vyhodnotenie ešte nemáme. Jedno sa však zdá isté: Pri budovaní pyramídy neboli použité rampy siahajúce z väčšej vzdialenosti priamo k jej vrcholu. Ich rozmery by totiž ďaleko presiahli veľkosť pyramídy. Okrem toho by stavitelia rampových konštrukcií museli poznať a kontrolovať viac uhlov (bočných svahov, stúpania a podpery). Každá zmena týchto uhlov by počas stavby automaticky vyvolala potrebu prispôbiť ostatné uhly. Takáto stavebná rampa by sa stala omnoho zložitejším útvarom ako samotná pyramída. Navyše v špeciálnom prípade Cheopsovej pyramídy sú hlavné kameňolomy, z ktorých dokázateľne pochádza väčšina vnútorných stien, iba asi štyristo metrov južne od pomníka [2].

Ako sa však podarilo egyptským stavebným robotníkom dopraviť vápencové bloky do výšky vyše 145 metrov? Riešenie tohto problému navrhol mníchovský technik Rudolf Gantenbrink [3]. Predpokladá, že pri stavebných prácach bol okolo pyramídy vytvorený „násyp“ voľného materiálu. Tak vznikol akýsi kopec z piesku a malých kameňov, ktorý obklopoval pyramídu stupeň po stupni a jeho sytný uhol sa automaticky vyrovnával s uhlom sklonu pyramídy. Táto myšlienka nie je nová a istotne nemôže byť považovaná za definitívne riešenie problému transportu. Ponúka však v súčasnom znení alternatívu hodnú diskusie.

Takéto stavenisko by bolo predsa voľne prístupné z každej strany. Po dopravných cestách založených na „násypoch“ by sa materiál dal dopraviť nahor. Gantenbrink vyrátal, že objem takého „násypu“ by v priemere činil iba 1,2 násobok objemu pyramídy.

Pri hľadaní archeologických indícií pre svoje predpoklady Gantenbrink takmer nevyhnutne dospel k pyramíde v Medume. Zdá sa, že hraničné parametre jeho „násypového modelu“ spĺňa najjužnejšia pyramída Starej ríše. Vnútorná štruktúra tejto stavby uprostred kopca viac-menej voľného materiálu je viditeľná zďaleka. Technici a egyptológovia si musia spoločne dôkladnejšie prezrieť „hromadu trosiek“ na úpätí medumskej pyramídy a detailne ju preskúmať. (V prípade Medumu však možno ide iba o zvyšky zbúraného vonkajšieho obloženia alebo o iné stopy starovekého lúpenia kameňov.)

Vývrty z Abúsíru

Ďalší „pyramidálny problém“ nás zavedie do Abúsíru: k zrúcaninám chrámu mŕtvych pri Sahureho pyramíde. Nachádza sa tu veľké množstvo dier rôzneho priemeru, vyvŕtaných do tvrdej horniny, ako je kremenec a granit. Väčšina kamenných blokov s vývrtní síce nestojí na pôvodnom mieste, avšak pozoruhodne vypracované štruktúry okolo nich naznačujú, že vývrty sú súveké a sčasti staršie ako štyritisíc rokov. Ich funkcie sú vo väčšine prípadov jasne viditeľné: Vývrty slúžili kedysi ako zámky dvier chrámu mŕtvych. Staré správy z vykopávk aj základná egyptologická literatúra to jednoznačne potvrdzujú [4].

Na vývrtoch nie je nezvyčajná len dokonalosť ich vypracovania, ale predovšetkým ich štruktúra.

Drážkové vzory na bočných stenách a zabudnutý úlomok vrtáku, obklopený vrtným žliabkom, sa ohromujúco podobajú našim moderným jadrovým vývrtom, ktorých techniku objavili a priemyselne začali uplatňovať koncom 19. storočia.

V tejto súvislosti je zaujímavé chronologické radenie nálezov: Zdá sa, že jadrové vrty v Egypte sú javom Starej ríše [5], ktorú možno sledovať do minulosti až po 3. dynastiu. Egypťania museli mať v tom čase veľmi presné a diferencované poznatky o materiáloch - tie im umožňovali takto opracovať kameň, ako to nesporne dokladajú aj iné remeselné práce. Mnoho nádob z najrozličnejších hornín sa dnes nachádza v múzeách celého sveta a sú jasným dôkazom toho, že opracovanie tvrdých kameňov bolo v Starej ríši každodenným javom. Z týchto súvislostí je jasné, že nálezy jadrových vývrtov v Abúsíre sú technologicky a prakticky úzko spojené s metódami staroegyptského spracovávania nádob, najmä však s vyvrtávaním nádob, s akým sa stretávame už od počiatkov Starého Egypta.

Techniky opracúvania nádob nám nie sú celkom neznáme. Ešte aj dnes ich môžeme pochopiť z rôznych náhrobných reliéfov. Na zobrazeniach spoznáваме vrták s ojnícou, ktorá sa na spodnej strane rozdeľuje, aby sa do nej dala vložiť vrtacia hlava. Tá sa skladala z kovového hrotu alebo valca. K hornému koncu ojnice bola pripojená kľuka, dve závažia na nej vytvárali odstredivú silu, aby sa vrták „vtisol“ do kameňa. Vrtacie drážky, ktoré táto technika zanechávala, sú čiastočne rozoznateľné v mnohých nádobách, aj keď ich následným vyhladením stien vývrtu často odstránili.

Takto získavame prvý dojem o použitom postupe, a najmä o konštrukcii jednotlivých vrtákov [6]. Všetko naznačuje, že použitý nástroj je pravdepodobne akýsi „rúrkový vrták“ [7].

Na základe archeologických nálezov vieme, že ako pracovný materiál na takéto vrtáky mohla prichádzať do úvahy len meď. Je teda prijateľné vychádzať z toho, že jadrové vývrty z Abúsíru boli vytvorené medeným valcovým vrtákom [8]. Z pohľadu dnešného stavu poznania egyptológie mali Egypťania v tom čase k dispozícii ako rezný či brúsny materiál len kryštalický kremeň (napr. krištál) [5]. Na základe výrazných špirálovitých škrabancov a drážok na stenách vyvrtaných dier možno vyvodit' súvislosť medzi ojnícou a rezacím prostriedkom - veľmi pravdepodobne sa pracovalo s rezacím materiálom, ktorý bol na vrtaciu hlavu nasadený mechanicky alebo metalurgicky.

Vlastné vrtanie bolo istotne veľmi zložité, a najmä zdĺhavé. Túto prácu mohli vykonávať iba odborníci, ktorých remeselnícke meno je zo Starej ríše doložené na nápisoch. Aj rozličné vrtacie nástroje a vrtacia činnosť ako také vošli do staroegyptského jazyka a dokladajú bežné využívanie týchto metód a praktík.

Je však technológia týchto jednoducho pôsobiacich nástrojov použiteľná na opracúvanie nádob a vrtanie v Abúsíre? Možno, ale pochybovať je dovolené. V dnešných dňoch sa pri vývrtoch, aké sa nachádzajú v Abúsíre, vychádza z lisovacieho tlaku vývrtu rádovej veľkosti asi dvoch ton. Taký výkon by vyššie znázornené vrtáky nemohli podať.

Ako vrtáky fungovali?

Ako však mohli Egypťania pred 4000 rokmi vyvrtáť podobné diery s takou presnosťou? Boli vrtáky naozaj iba z medi a používal sa ako rezný materiál len krištál?

Základný tón všetkých odborníkov znie, že na vytvorenie vývrtov, aké dnes nachádzame, by Egypťania v skutočnosti museli vrtacie korunky vyzbrojiť diamantmi ako „rezným materiálom“. Lenže žiaľ, dodnes v Egypte nejestvuje nijaký pozitívny archeologický či geologický nález, ktorý by poukazoval na použitie diamantov. Možno sa tento špeciálny „pracovný materiál“ dovážal a bol ako tovar bežný? Ako krajiny pôvodu by do úvahy prichádzali India a Južná Afrika. Oba varianty však egyptológovia vylučujú, pretože dosiaľ sa nepodarilo dokázať žiadne indície používania diamantu v starom Egypte.

Nemali by sme však vychádzať z toho, že starí Egypťania, známi ako dobrí pozorovatelia,

poznali a uplatnili osobitné vlastnosti diamantu? Bolo by prežitkom predpokladať, že tento neobyčajný minerál používali nielen ako rezný materiál, ale - podobne ako i my dnes - aj v staroegyptskom „klenotníctve“? Lenže žiaden takýto šperk sa nám nezachoval. Diamant sa v Starej ríši nedá dokázať ani filologicky. Je síce celý rad materiálových pojmov, ktoré sa ešte nedajú prečítať [9], ale šanca, že nájdeme diamant ako slovo v niektorých staroegyptských textoch, sa považuje za veľmi nepatrnú. Nehovoria tieto „nálezy“ proti tomu, že Egypťania poznali a používali diamant? Vedie azda hľadanie diamantu ako pracovného materiálu do slepej uličky?

Ako to vyzerá s mineralogickými alternatívami k diamantu ako reznému materiálu? Korund bol v stredomorskej oblasti známy a aj sa tam používal, no až v omnoho neskorších epochách, v období helenizmu. Ešte by sa ponúkal smaragd, ktorý sa v staroegyptskej dobe ťažil v líbyjskej púšti. Odborníci však argumentujú, že Egypťanom nemohol byť k dispozícii v potrebnom množstve na rozsiahly priemysel opracovávajúci kamene.

Tak ako sa dosiaľ nepodarilo určiť rezný materiál, nevyriešila sa ani otázka, ako boli vrtacie korunky zachytávané do pomerne mäkkých medených rúr. Tento problém by sa v budúcnosti dal vyriešiť experimentálne, keďže poznáme všetky nevyhnutné parametre.

Aj „problém odplavovania“ pri vrtaní do tvrdého kameňa bol doteraz skôr zanedbávaný. Nemáme takmer nijaké riešenia vhodné do diskusie.

Vcelku ľahko sa dá pochopiť, že rozsiahly výskum v záležitosti „jadrových vývrvtov“ je veľmi potrebný. Cieleny výskum v Abúsíre pravdepodobne prinesie nové poznatky. Abúsír však dovtedy zostane egyptologickým „tajomstvom púšte“.

Abúsír - mystérium zabudnutej techniky

THOMAS H. ALFRED FUSS

Dnes by máločo v oblasti Memphisu dávalo tušiť, že tu kedysi bolo hlavné mesto a centrum vlády starého Egypta. Okrem toho bol Memphis v období Starej ríše aj metropolou remesiel. Pťah, „boh remeselníkov“, tu mal svoje hlavné sídlo a jeho vtedajšiemu „ľudskému“ veľkňazovi patril titul „najvyšší majster pána remesiel“. Je to iba pekný príbeh?

Sotva, ak sa táto legenda doplní do celosvetových spomienok na božských učiteľov a ľudských učňov. Či už písmo, architektúra, poľnohospodárstvo alebo remeslá: božskí „pomocníci rozvoja“ svoje poznanie všade a vždy odovzdávali vyvoleným ľuďom. Rovnako aj tu. A skutočne nachádzame v priestore Memphisu prvé odkazy na kedysi „božské“ remeselné poznanie.

V rokoch 1902 až 1907 archeológovia odkryli v Abúsíre, neďaleko veľkých gízskych pyramíd, chrám pred približne 4500 rokov. Ide o pyramídový chrám kráľa Sahureho, ktorý panoval v období rozkvetu Starej ríše počas piatej dynastie (asi 2475-2345 pred Kr.).

Napriek tomu, že chrám bol v čase odkrytia veľmi dobre zachovaný, nebol zrekonštruovaný, a tak sa Sahureho chrám predstavuje aj dnešným návštevníkom Abúsíru zväčša ešte vždy ako pole zrúcanín z opracovaných vápencových, granitových a bazaltových blokov. Lenže tieto zrúcaniny stoja za to!

Je nesporné, že starí Egypťania boli vynikajúcimi remeselníkmi. V Abúsíre sa však stopy po opracovaní kameňov doposiaľ vzpierajú každému „racionálnemu“ pokusu o vysvetlenie. V najtvrdšom kameni (granit, bazalt, kremenec a diorit majú na Mohsovej stupnici tvrdosť od 8,5 do 10) sú precízne vyhlbeniny, presné uhly, a najmä vývrty, aké by podľa rozšíreného vedeckého názoru vôbec existovať nemali. Najzáhadnejšie je, že vykazujú tie isté charakteristiky (tvorba rýh, zaoblenie) ako moderné priemyselné jadrové vývrty. A skutočne sa abúsírské vývrty dajú vysvetliť iba touto dnes známou technikou.

Nepomôže nám ani najlepší kamenár, pretože doteraz známe nástroje Starej ríše (ručné vŕtačky a dláta) ani údajne jediný opracúvací materiál (mäkký kov med nemôžu byť príčinou týchto sporných vývrtov. Mohlo by teda, ako sa príležitostne tvrdí, ísť o novodobé „skúšobné vrty“? V žiadnom prípade, pretože už koncom 19. a začiatkom 20. storočia o nich priniesli správy britský archeológ sir Flinders Petrie a nemecký egyptológ Ludwig Borchardt.

Nejde o výnimku tvorenú azda jedným či dvomi nevysvetliteľnými vývrtmi. Z ich počtu môžeme bez akýchkoľvek pochyb usudzovať, že išlo o rutinne používanú techniku. Len v samotnom Abúsíre bolo objavených vyše tridsať (!) vývrtov s priemerom do pätnásť centimetrov, ale aj v Sakkáre i vo Veľkej pyramíde v Gíze sú vývrty rovnakej kvality.

Aj keď niekoľkí egyptológovia na tom ešte stále trvajú - pomocou dreva a medi takéto výkony neboli možné. Aj v dnešných dňoch sme schopní vývrty do kameňov, ako sú granit či diorit, uskutočňovať iba pomocou spomínanej techniky jadrového vŕtania s lisovacím tlakom vrtu dvetisíc ton, a predovšetkým s diamantom ako rezným materiálom (10. stupeň Mohsovej stupnice tvrdosti). Zhrnutie: Ako novodobo pôsobia vývrty v Abúsíre, taký moderný a technicky vyspelý musel byť aj „pracovný nástroj“, ktorým boli vytvorené. Kde ho však vziať?

Záhadný „šamir“

V egyptskom priestore nie sú z obdobia Starej ríše zachované údaje o diamantoch, či dokonca o diamantových vŕtáčoch ani z nálezov, ani filologicky. Isté riešenie však ponúkajú tradície susediaceho, totiž židovského kultúrneho okruhu. V Talmude som natrafil na opis predmetu označovaného ako „legendárny tvor minerálnej povahy“ (Mišna Avot 5/9). Jeho charakterizovanie a použitie takmer bezpochyby dovoľuje usudzovať, že šlo o pracovný nástroj. Židovské legendy hovoria aj o „červovi, ktorý sa prevŕtal aj cez najtvrdšie minerály“ a že tento červ „bol uložený v olovej truhlici naplnenej kúdeľom (látkou)“ (Legenda o šamire a Asmodejová).

Pokiaľ viem, predmet nazývaný „šamir“ pre výskum paleo-SETI ako prvý „objavil“ Hans-Werner Sachmann. Zaujímavé je, že hebrejský pôvod tohto mena je pochybný. Namiesto toho a tu sa Abúsír približuje do dosahiteľnej blízkosti - sa v hebrejskom slovníku Kautscha a Seniusa píše: „Pojem šamir ... prípadne pochádza z egyptského slovného koreňa.“

V židovskom Talmude je šamir nazývaný ako „rezný červ“ (Pesachim 54a) a v Zohare ako „červ štiepiaci kovy“ (Zohar 74 a, b). Hoci už toto pomenovanie hovorí jasne, Biblia zachádza ešte o krok ďalej. V Knihe kníh toto slovo totiž neznamená nič iné ako „diamant“: „Vina Júdova je napísaná železným rydlom, diamantovým [tu sa v hebrejskom texte nachádza pojem „šamir“] hrotom je vyrytá...“ (Jeremiáš 17, 1)

Podľa všetkých údajov tento „diamantový rezný červ“ nebol každodenný a bežne dostupný každému, ale bol to akýsi „božský nástroj“, ktorý sa do ľudských rúk dostával len málokedy. Možno to vysvetľuje, prečo sa drahokamy podľa starých orientálnych predstáv považujú za materiál nebeského sveta - čo neskôr viedlo ku kultovému použitiu drahokamov na opracovanie božích portrétov a stavieb. „Šamir“ znamená v doslovnom preklade „ochraňovaný“!

V súlade s týmto označením židovské texty a Biblia len zriedka hovoria o použití šamiru. Na boží príkaz ho smeli pod Mojžišovým vedením (pripomína to boha Ptaha a jeho veľkňaza, „pána remeselníkov“) použiť iba dvaja takzvaní kameňorytci, Beselél a Óliab z kmeňov Júda a Dan na gravírovanie drahokamov na náprsníku veľkňaza: „Kameňov bude dvanásť podľa mien Izraelových synov, teda podľa ich mien kameňorytec vyryje mená jednotlivých dvanástich kmeňov.“ (2. Mojžiš 28, 21) Obaja patrili k mnohým ďalším remeselníkom, ktorí boli na začiatku prác na stavbe takzvaného svätostánku a jeho príslušenstva zvláštnym spôsobom pripravovaní a inštruovaní: „Porozprávaš sa so všetkými, ktorých som naplnil umeleckým duchom...“ (1. Mojžiš 28, 3) „Nech teda pracujú Beselél, Óliab a všetci mužovia, ktorí sa rozumejú umeniu, ktorým Pán dal zmysel pre umenie a dôvtip, takže vedia previesť všetky potrebné práce pre svätyňu...“ (2.

Mojžiš 36, 1)

Na vykonávanie remeselníckej činnosti nikdy nebola potrebná múdrosť, ale „zmysel pre dôvtip..." bol vtedy takisto dôležitý ako dnešné know-how! Starozákonné tradície nám nemohli lepšie zachovať, čím Boh v skutočnosti naplnil robotníkov. Žiadne „božie" inštrukcie či prípravy by neboli potrebné, keby obaja kameňorytci už vedeli, ako a čím sa ryje do drahokamov. Len použitie neznámej technológie vyžaduje špeciálne know-how. V tomto prípade: obsluha a používanie „božského" diamantového vrtáka šamira.

Univerzálny nástroj

Nasledujúca správa o používaní „rezného červa" nám ukáže, že šamir musel existovať v rozličných veľkostiach a vyhotoveniach. Keď dal kráľ Šalamún vybudovať „Boží chrám", na Jahveho príkaz sa nesmeli na opracúvanie kamenných blokov používať obyčajné kovové náradie: „A kladivá a sekery a každé náradie zo železa sa nehodia. Pretože šamir rozrezal všetko, na prácu nebolo potrebné nijaké iné náčinie." (Zohar I. 74a, b)

Na stavenisko sa dostávali iba hotové dielce vyrezané pomocou šamiru: „Keď stavali chrám, stavali ho z hotových kameňov z kameňolomu, takže kladivá, kresačky a vôbec železné nástroje nebolo počuť v chráme, keď ho stavali." (1. Kniha kráľov 6, 7) Mimo chodom, ani v tomto prípade neležal „rezný červ" v skrinke na nástroje niektorého človeka, ale obstaral ho „strážca neba" žijúci na Zemi, Asmodej. Židovský lexikón (zv. IV z roku 1982) to potvrdzuje a píše: „Šamir (v Biblii: trň, osteň, tvrdý diamant), bájný červ, ktorý používal Šalamún pri stavbe chrámu na štiepanie kameňov bez toho, aby porušil príkaz: >Keď mi budeš stavať kamenný oltár, nepostav ho z otesaných kameňov; lebo keď nad ním mávneš železom, znesvätiš ho...< V povesti preto kráľ Šalamún vo svojej bezhraničnej múdrosti a znalosti prírody objaví červa veľkého ako zrnko jačmeňa, ktorý má moc rezať kamene..." Zjavne rozličné a rôzne veľké rydlá, vrtné a rezné nástroje, všeobecne nazývané „šamir", by mohli vysvetľovať nespočetné množstvo zdanlivo nevysvetliteľne opracovaných kameňov na celej zeme (napríklad v Tiahuanacu, Puma Punku, Sacsahuamane, Quenco Grande, Anatólii a inde). Zdá sa, že bohovia pracovali s takýmito nástrojmi už dávno pred Mojžišom, a nielen v Izraeli. Egyptský Kráľovský mýtus prináša správu o tom, ako boh Sutech rozrezával skaly, a vývrty v Abúsíre svedčia o niekdajšej reálnej existencii tohto „zázračného červa".

Sutech, v starom Egypte nazývaný „Pán cudzích krajín" (Izraelu?), a biblický praotec Henoch (ktorý mal za svojho života úzke styky so „strážcami nebies") boli považovaní za ochrancov tajného poznania. Medzinárodný slobodomurársky lexikón píše: „Hench a podľa iných správ aj Sutech, ako učiteľ tajného poznania veľmi známi muži, vyryli (napísali) na stĺpy múdrosti z praveku ľudského pokolenia. Takýmto spôsobom bola tajná božia múdrosť (k tomu patrilo aj poznanie šamiru) zachránená pred skazou a ... odovzdaná vyvoleným dedičom neskorších čias."

Boli starí veľkňazi v Egypte a Henoch a Mojžiš v Izraeli „vyvolenými dedičmi" a patrili medzi nich aj osobnosti ako Imhotep, najslávnejší egyptský staviteľ, považovaný za syna Ptaha, „boha remeselníkov"? Nech sa na to pozeráme z ktorejkoľvek strany, neustále narážame na božských učiteľov a ich tajné poznanie. Mimo chodom, stĺpy popísané tajným poznaním nestáli nikde inde než vo vnútornom nádvorí Šalamúnovho chrámu! Nazývali sa Jáchin a Bóaz a údajne nepochádzali z čias samotného chrámu, ale spreď „potopy sveta". Je aj tu nejaká spojitosť s Henochom?

Potrebné bude lokalizovať božskú techniku nazývanú „šamir" aj v iných kultúrach. Záhadných príkladov na kamene obrobené technikou, ktorá priam volá po špičkových prístrojoch, je dosť, rovnako aj skrytých literárnych údajov (2. Mojžiš, 31, 18): „A keď s ním na vrchu Sinaj dokončil [Pán] svoj rozhovor, dal Mojžišovi dve kamenné tabule, popísané Božím prstom."

...alebo šamirom? Prvú stopu by sme mali. Istotne nebude jednoduché sledovať ju. Pretože aj remeselníci a stavitelia dnešných dní si po vykonanej práci svoje nástroje zase odnesú...

Jadrové vrty Chetitov - Lars Böck

O dávných technologických poznatkoch Egyptanov svedčia hlboké jadrové vývrty v Abúsíre neďaleko Káhiry. Odhaduje sa, že vznikli okolo roku 2500 pred Kr. Toto know-how existovalo aj v staršom období. V chetitských chrámoch v Anatólii (Turecko) nachádzame jadrové vývrty a presne opracované, zväčša mnohouholníkové veľké kamene, ktoré potvrdzujú efektívnu pracovnú metódu Chetitov.

Chetiti boli indoeurópsky národ, ktorý v období svojho rozkvetu vládol nad územím dnešného Turecka a veľkej časti dnešnej Sýrie. Hlavným mestom Chetitskej ríše bol Chattušaš. Ležalo v blízkosti moderného Bogazkóy a v 16. storočí pred Kr. sa stalo hlavným mestom. Chattušaš zaberá plochu dva kilometre štvorcové a bol založený v kopcovitom území, takže výškové rozdiely na území mesta dosahovali až dvestopäťdesiat metrov.

Neohromili ma však iba zrúcaniny mesta Chattušaš, ale najmä stovky opracovaných dier na hornej strane základových múrov, usporiadané do radov a úplne rovnaké čo do rozmerov i vypracovania. Zatiaľ čo diery majú priemer vždy asi šesť centimetrov, priehlbne na zadných stranách podpier sú väčšie. V nich boli kedysi ukotvené mohutné brány z dreva a bronzových priečok. Menšie diery slúžili ako kotviace body pre drevené hrady, na ktorých spočívala strecha.

Všetky významné budovy ako chrámy, kráľovské sídla a pod. boli vybudované na kamenných základoch. Cestou z veľkého chrámu (chrám 1) v meste Chattušaš ku kráľovskej rezidencii som odbočil doprava z cesty, aby som si prezrel predpokladaný kameňolom, pretože v areáli mesta na viacerých miestach vytŕča z tenkej humusovej vrstvy vápenec. Je tu rad skalných masívov, ktoré boli kedysi zahrnuté do zástavby. Okrem toho slúžili ako výhodné kameňolomy na chrámy. Dá sa tu dobre vidieť postup ťažby kamenných blokov.

Cestou som natrafil na dva dohotovené otesané kamene, ktoré už zrejme neboli použité. Pravdepodobne boli opracované neodborne, alebo slúžili učňom ako cvičné objekty. Naznačuje to nadpriemerné množstvo dosť zmätene usporiadaných vývrtov na povrchu.

Na jednom z kameňov možno zvlášť dobre doložiť môj predpoklad jadrového vŕtania. Jednoznačne sa tu zanedbalo vylozenie jadra - ešte je spojené s kameňom! Okolo niektorých vývrtov sú škrabance, z čoho možno usudzovať, že vrták sa pokízol. Pravdepodobne tu pracoval začiatočník!

Rozdiel voči Abúsíru je v druhu kameňa: „V Abúsíre ide o diorit, ktorý patrí medzi magmatity (vyvreté horniny), je to veľmi tvrdá sivobiela hlbinná hornina, odolná voči zvetrávaniu.“ Na jadrové vŕtanie do dioritu je potrebný veľmi vysoký tlak a diamantové vrtné korunky, čo v Chattušaši vzhľadom na mäkkší vápenec nebolo potrebné. Napriek tomu možno konštatovať, že jadrové vŕtanie sa úspešne zvládlo už dávno, zjavne celé tisícročia predtým, ako ho oficiálne vynašiel Alfred Brandt v roku 1876.

Zabudnutá aksumská kultúra - HORST DUNKEL

Publikácia Grahama Hancocka Strážcovia posvätné pečate [1] posunula etiópske mesto Aksum ako možné miesto uloženia stratenej archy zmluvy do stredobodu pozornosti zainteresovanej verejnosti. Nie je to však jediná záhada Aksumu.

Na okraji prastarého hlavného mesta Aksumskej ríše leží palác kráľa Kaleba zo 6. storočia po Kr. Keď sme v januári 1995 vystúpili na zvyšky múrov rezidencie na kopci, sprvoti na nás nijako zvlášť nezapôsobili. Potom to však začalo byť predsa len zaujímavé: Po strmých schodoch sa schádzalo do podzemných chodieb a komnát. Veľké granitové bloky, ktoré tvoria steny a stropy, sú otesané tak presne, že na seba dosadajú bez škár aj bez použitia malty. Otvory do miestností sú vytesané z jediného granitového bloku ako „sarkofágy“, o ktorých panuje domnienka, že v nich boli uložené

mumifikované telá mŕtvych kráľov. V malej komôrke, kam sa vstupuje iba cez takmer pravouhlý otvor, sme napokon natrafili na opracovaný podlhovastý „kamenný stĺp“. Nebolo na ňom vidieť nijaký otvor či dutinu, a predsa znel duto, keď sme naň udreli.

Povedali nám, že podľa legendy sa podzemné chodby ťahajú až do vzdialenosti 170 kilometrov po okolitej krajine. Ale archeologický výskum sa tu nekonal už veľmi dávno. Pri pátraní po pravdivosti obsahu týchto správ sme objavili starý rukopis z aksumskej kultúry. Píše sa v ňom o kráľovi Kalebovi (495-525 po Kr.). Bol 134. panovníkom z dynastie Menelika I. (ten bol podľa tradície synom kráľa Šalamúna a kráľovnej zo Sáby). Do obdobia jeho regentstva spadá pozoruhodná udalosť. Dal nastúpiť svoje vojsko, aby pomstil zlé zaobchádzanie istého tsadqana (svätého muža), ktorý žil neďaleko vrchu Amba (pri meste Metera).

Keď obyvatelia pri pohľade na kráľovskú armádu utiekli do opevneného mesta, Kaleb nariadil vykopať veľký tunel. Hovorí sa, že armáda sa zrazu vynorila z podzemnej chodby v blízkosti mesta Metera a vyvraždila jeho obyvateľov. Balai Giday [3] o tom píše: „Faktom je, že vchod do podzemného podchodu leží pri Aksume a východ vo vzdialenosti vyše sto kilometrov pri Metere. Otvory do tunela pri oboch mestách vidieť aj dnes. A malý kostolík na východnom úbočí vrchu Amba v Metere ešte vždy uchováva spomienku na nepopulárneho svätca.“

Ťažko povedať, či chodby dal naozaj vytvoriť až v 6. storočí kráľ Kaleb, aby sa mohol pomstiť. Musel by totiž mať neuveriteľnú techniku, aby za pomerne krátky čas dal naplánovať, vymerať a postaviť takú dlhú chodbu a vyslal cez ňu celú armádu. Posledné veľké vykopávky sa v Aksume robili v máji 1963. Archeológovia vtedy prenikli až do hĺbky päť metrov, kde prekvapivo objavili zvyšky ešte staršieho mesta, na ktorom bol neskôr postavený známy antický Aksum. Pochádzajú azda pozoruhodné chodby z tohto ešte staršieho obdobia a kráľ Kaleb ich na svoju ohromujúcu vojenskú výpravu iba znovu otvoril?

Antické „mrakodrapy“

Archeologicky najdôležitejším miestom Aksumu je „park stél“. Najväčší z monolitov, dlhý 33,5 metra, váži vyše päťsto ton a pravdepodobne sa zrútil a rozlámal na mnoho kusov už pred vyše tisíc rokmi. O význame obeliskov vytesaných z jedného kusu, o ktorom svedčia najväčšie umelecké kamenárske práce v podobe až trinásťposchodových budov, sa doteraz vedú iba špekulácie. Novšie vykopávky odhalili, že pod pôvodne sto tridsiatimi stélami je sústava tunelov a komôr, pripomínajúca labyrint. Našli sa v nej ľudské kostry a pohrebná výbava z prvého predkresťanského storočia. No nie pod všetkými kamennými ihlami boli objavené hroby, preto ich spojitosť s hrobmi nie je jednoznačná. Nemecký archeológ Daniel Krenker [4] si roku 1913 počas expedície do Aksumu kládol otázku, „odkiaľ sa vzala myšlienka navštíviť toľko poschodí“, a už vtedy zahŕňal do svojich úvah správy starého arabského spisovateľa Al Hamdaniho o legendárnom hrade Ghumdan v Saná. Stojí v nej:

Týči sa vysoko k nebeskej klenbe.

V nie menej ako desiatich vysokých poschodiach.

Oblaky sú jeho turbanom.

Jeho opaskom a prikrývkou je mramor,

Jeho kvádre sú k sebe pripútané žeravým bronzom,

Medzi jeho vysokými vežami sú mramorové dosky a vzácne kamene.

Kto mohol navrhnuť plány a vyriešiť architektonické problémy týchto antických „mrakodrapov“, ktorých nápodoby môžeme ešte i dnes vidieť v podobe stél v Aksume? Muselo to byť dielo vyspelej

civilizácie. Spôsob opracúvania kameňov, aký sme našli v podzemných chodbách, priam vnucuje prirovnanie k predinkským budovám v Peru. Vyučovali tu i tam tí istí stavitelia?

Objavili sme však ešte niečo pozoruhodné: kovové skoby, ktoré spájali jednotlivé granitové bloky -tak ako v Puma Punku alebo na Jáve. Al Hamdani mal teda úplnú pravdu, keď napísal, že „jeho kvádre sú k sebe pripútané žeravým bronzom“. Zvyšuje to hodnovernosť jeho správy o desaťposchodových budovách.

Napäto čakáme výsledky ďalších výskumov. Vnesú svetlo do temnoty zabudnutých dejín Aksumu a „Božej zeme“, ako ho nazývali starí Egypťania?

Starogrécke umenie opracúvania veľkých kameňov - MATHIAS KAPPEL

Pri hľadaní stôp, ktoré mohla v minulosti zanechať mimozemská inteligencia počas návštevy našej planéty, sa pozornosť okrem iného obracia na zvláštne metódy opracúvania kameňov. Príslušné artefakty vyvolávajú celý rad otvorených otázok a sú okrem iného známe z Peru (predinské kultúry), Egypta (Stará ríša), Turecka (Chetiti), a dokonca aj z veľkonočného ostrova.

Charakteristiky tohto záhadného stavebného štýlu sa dajú opísať takto: zoradenie veľkých kameňov (vážiacich až tristo ton) do viacerých polôh, pričom každý použitý kameň je mnohouholník s rôznymi hranami; hrany susedných kameňov zapadajú do seba aj pri tých najtvrdších druhoch použitých kameňov (pozri o. i. [1, str. 129/130 a 2, str. 291]).

Menej známe je, že takáto forma opracúvania kameňov sa dá nájsť aj v Európe. Peter Fiebag ako prvý upozornil na monumentálne múry v talianskom Alatri [3]. Lenže aj na gréckom Peloponéze, vysoko nad mestom Argos ležia zrúcaniny pevnosti, na prvý pohľad pripomínajúce obranné stavby zo stredoveku. Návštevník si potom predsa len všimne jasné rozdiely v spôsobe stavania základov a vrchných stavieb (obr. 1). Kamene v základoch majú presne tie charakteristiky, aké možno stretnúť pri mnohých iných veľkých stavbách na celom svete. To, že stavba musela vzniknúť v časech mykénskeho Grécka, dokazuje spôsob, ako sú uložené kamene v múroch samotných Mykén (obr. 2).

Skutoční starogrécki majstri záhadného kamenárskeho umenia však pôsobili v Delfách. Dá sa povedať, že Delfy boli ešte aj v klasickom Grécku považované za „pupok sveta“. Po víťaznom boji na nebi proti obludnej Tyfónovi tam pristál Zeus; celý obrovský komplex bol napokon zasvätený jeho synovi Apolónovi, bohu slnečného jasú. Skutočná jedinečnosť Delf sa z môjho pohľadu prejavuje v presnosti, akou sú položené kamene základového múru centrálnej budovy svätyne Apolónovho chrámu (obr. 3). Na rozdiel od Argosu a Mykén sú použité kamene podstatne väčšie. Pokiaľ ide o počet ich rozličných uhlov na povrchu, nemusia sa ostýchať prirovnania k podobným stavbám napr. v Peru. Naopak, všimnime si predovšetkým filigránsky vypracované zaoblenia, ktoré, ako viem, nemajú nikde na svete ekvivalent.

Ak vzťahujeme závery z mytológie na záhadu, ktorá je ešte aj dnes viditeľná v Delfách, ponúka sa odpoveď na otázku o jej pôvode takmer sama.

Lácium - kyklopské múry v Taliansku

PETER FIEBAG

„Pozoruhodný pamätník kultúrnej epochy, jedinečný medzi všetkými mestami Lácia, takže sa oplatí podstúpiť celodennú namáhavú cestu a vidieť toto nádherné dielo porovnateľné s egyptskými stavbami.“ Tieto riadky napísal v polovici 19. storočia jeden z najlepších znalcov Talianska, scestovaný historik Ferdinand Gregorovius [1] o talianskom meste Alatri. Gigantické

antické múry, ktoré na dejepisca tak hlboko zapôsobili, by sme skutočne nepredpokladali v „krajine Rimánov“, ale každopádne v ďalekom Peru.

Kto by chcel dnes vidieť impozantné zvyšky takmer neznámej kultúry, nemusí už podstupovať namáhavý výlet. Autom trvá cesta z Ríma asi dve hodiny a dorazíme do Ciociarie, „krajiny sandálov“, ktorá sa rozprestiera v širokom údolí Sacca pri Anagni, obrúbeného malebnými severnými svahmi vrchov Monti Lepini, Monti Ernici a Monti Ausoni. Mestá v tejto oblasti patria k najstarším v Taliansku. Ich centrá boli v predrímskom období obohnané kyklopskými múrmi. Najlepšie zachovaný a najimpozantnejší múr sa nachádza v meste Alatri. Mesto je ešte vždy v dĺžke dvoch kilometrov obklopené drsným profilom gigantického múru. Na vrcholci skaly nad gotickým stredom mesta triumfálne tróni rôznobežníkový druhý prstenec hradieb. Piatimi masívnymi, úplne zachovanými bránami sa dá dostať do antickej akropoly. S pôsobivou výškou 4,50 metra a šírkou 2,70 metra je brána Porta Areopago (alebo Porta Maggiore) najväčšia z nich. Architráv tvorí jediný obrovský, vyše päť metrov dlhý monolit. Akropola vajcovitého tvaru sama zaberá plochu asi 19 060 štvorcových metrov, kamenný val okolo nej bol navrhnutý do výšky 17 metrov [2].

Mohutný kyklopský múr svojimi ohromnými kamennými blokmi urobí dojem aj na scestovaných súčasníkovi. Len juhovýchodný roh bol vybudovaný zo štrnástich obrovských stĺpov a takmer automaticky vyvoláva asociácie s Peru.

Naozaj nápadné sú dve paralely s predínskými stavbami v Južnej Amerike: Ak porovnáme Alatri napríklad so sáhuamanskými gigantickými hradbami, ukáže sa pozoruhodná vec: najväčšie bloky v spodnom prstenci múru sú tu i tam vysoké až 5 metrov, 5 metrov široké a 2,5 metra hlboké. Ich váha bola vyrátaná približne na 360 ton, čo sa rovná plne naloženému lietadlu Jumbojet. Tam i tu vzniká otázka, ako boli tieto monolity prepravované (aj s ťažnými zvieratami by to bolo gigantické podujatie). Po druhé, vyhladené stavebné kamene boli aj v Alatri navzájom umelecky pospájané; zložito vyrátané rohy a šikmé plochy presne dosadajú do nepravidelne vytvorených susedných kameňov. Bez hliny či malty boli tu i tam vybudované impozantné stavby, ktoré celé tisícročia odolávali zvetrávaniu, zemetraseniam a obliehaniu; štrbiny sú v oboch prípadoch také tesné, že sa do nich nedá vsunúť ani nôž.

Gregorovius právom píše [1]: „Keď som uvidel a obišiel tieto titánske čierne kamenné štruktúry, ktoré sú zachované tak dobre, akoby nemali tisícročia, ale len pár rokov, predchol ma ešte väčší obdiv k ľudskej sile ako pri pohľade na Koloseum v Ríme.“

Akropola, toto jediné takmer úplne zachované stavebné dielo jedného z národov Lácia, porazeného v boji proti Rímu, poskytuje nádherný panoramatický pohľad na krajinu Ciociarie. Keď októbrové slnko ponorí oblasť do zlatého svetla, prichádzajú sem mnohí Rimania. Pre tento výhľad vytvorili svoj vlastný výraz: ottobrate romane. Či toto bol dôvod, prečo si tu Hernikovia v 6. storočí pred Kr. vybudovali jedno z hlavných miest, alebo ich viedli strategické či kultové hľadiská, nevedno.

Nevieme veľa o staviteľoch a dejinách kyklopského mesta, pretože nemali písmo. Ich kultúru pravdepodobne charakterizoval poľnohospodársky spôsob života. Od začiatku bronzovej doby (asi 2000 pred Kr.) vládol medzi národmi latinského pobrežia, Sardínie a Španielska až po vyspelé kultúry na východe Stredozemného mora čulý námorný obchod. Ten však takmer nemal nijaký vplyv na spôsob života obyvateľstva z mladšej doby kamennej. Technický štandard strednej Talie sa zlepšil až od prelomu nasledujúceho tisícročia. Obchodovanie zostáva bezvýznamné, od spoločnosti založenej na del'be práce sú vzdialení, o štátnej organizácii nemôže byť ani reči. Ľudia žijú naďalej v jednoduchých hlinených chatrčiach so slamenými strechami a skôr, ako Etruskovia vytvorili prvý štátny útvar, ešte istý čas pokračujú vo svojom pastierskom a roľníckom živote. Tak ako iné italské kmene aj Hernikovia vytvárajú iba voľné zoskupenia, ktoré sa prejavujú výlučne v časoch vojny a náboženských sviatkov. Ich kultúru zničili alebo asimilovali rímski dobyvatelia od 5. do 4. storočia pred Kr. Napriek tomu ešte existujú ich ohromné opevnenia, ktoré si vyžadovali stavebno-technické plánovanie a organizáciu veľkého rozsahu. Čo mohlo kočujúcich pastierov a roľníkov pripútaných k pôde podnietiť k tomu, aby popri svojich jednoduchých

chatrčiach budovali gigantické múry? Odkiaľ čerpali stavebno-technické poznanie? Prečo zanechali prácu, ktorá ich živila, a dali sily do služieb takejto monštruóznej záležitosti? Kto ich k tomu motivoval a prečo? Mimochodom, táto otázka vzniká nielen v Alatri.

Ferentino, ktoré priťahuje turistov svojimi kostolmi, kláštorami a malebnými uličkami a už od 4. storočia je biskupským sídlom, bolo sedem storočí predtým včlenené do mladej, rozpínajúcej sa rímskej republiky. Korene mesta však siahajú najmenej do 5. až 6. storočia pred Kr. Z brány Porta Sanguinaria sa dajú čítať dejiny mesta ako na geologickom priereze: najvrchnejšia časť sa skladá z lomových kameňov, ktoré boli nadstavané v stredoveku, oblúk brány je z otesaných kameňov a koruna brány pochádza z rímskej epochy (1. stor. pred Kr.), napokon najväčšia časť, kolosálny múr naspodku, pochádza z obdobia Hernikov.

Zdá sa, že aj Volskovia, susedia Hernikov, poznali túto stavebnú techniku. Na svahoch vrchov Monti Lepini leží vyše dva a pol tisíc rokov staré mesto Segni. Ch. Henning [3] o ňom napísal: „V stredoveku bolo Segni príležitostným pápežským sídlom. Mesto má ešte aj dnes hlavne stredoveký charakter. Najzaujímavejšie pozoruhodnosti však pochádzajú z antiky: Segni je obklopené takmer úplným prstencom hradieb z nepravidelných veľkých kamenných blokov ..., pochádzajúcich zo 6.-5. stor. pred Kr.“ Na kyklopské múry Volskov natrafíme aj v zrúcaninách antického Arpina (Civitavecchia), ktorého brány sú vysoké až osem metrov. Zaujímavé je, že Norbu v čase budovania múrov architektonicky tvoril systém ulíc prebiehajúcich súbežne a pravouhlo. Tým plánovači mesta nasledovali písomné princípy zakladania mesta, ktoré v 5. storočí pred Kr. zaznamenal Hippoamos z Milétu. Volskovia mali v tom čase zjavne styky s gréckymi mestskými štátmi. To je legitímny záver.

Nemalo by to, čo platilo o plánovaní vnútrajšku mesta, analogicky platiť aj pre budovanie kyklopských múrov? Oprávnené možno zopakovať otázku, ktorú Erich von Däniken [5] položil v súvislosti s opracovaním kameňov na múry chetitského mesta Chattušaš v Turecku, no ktoré „mohli rovnako dobre stáť v Peru. Rovnakí učitelia = rovnaký výsledok?“ Tu však každý archeológ zdesene mávne rukou. Ledaže by sa volal prof. Marcel Homet [6]: ten si už od 50. rokov kládol otázku, ktoré chýbajúce spojovacie ohnivko by mohlo vysvetliť gigantickosť kultúr sveta. Jeho indície ho napokon priviedli k úvahe, že na národy z „temnej doby“ museli zapôsobiť mimozemské bytosti. Zdá sa, že know-how budovania kyklopských múrov Volskou a Hernikov, v zmysle Marcela Hometa a Ericha von Dänikena, je ďalším kameňom do mozaiky hľadania celosvetových prehistorických spojníč.

Za údaje a obrazový materiál ďakujem pani Ursule Schoriovej.

Použitá literatúra

Predslov

- [1] CRICK, F. H. - ORGEL, L. E.: Directed Panspermia. Icarus, č. 19, Londýn 1973.
- [2] HOYLE, Fred - WICKRAMASINGHE, N. C.: Die Lebenswolke. Frankfurt nad Mohanom 1979.
- [3] CRIGK, Francis: Das Leben selbst Sein Ursprung, seine Natur Mníchov a Zürich 1981.
- [4] MERKLE, Ralph, C.: Molecular Nanotechnology. Frontiers of Supercomputing II: A National Reassessment. University of California Press, 1992.
- [5] MERKLE, Ralph, C.: Two types of Mechanical Reversible Logic. Nanotechnology 4, 1993, str. 114- 131.

- [6] DREXLER, Eric, K.: Molecular Engineering an approach to the development of general capabilities for molecular manipulation. National Academy of Sciences, USA, 1978, str. 5275-5278.
- [7] MERKLE, Ralph, C.: A Proof About Molecular Bearings. Nanotechnology, zv. 4, 1993, str. 86-90.
- [8] MERKLE, Ralph, C.: Self Replicating Systems and Molecular Manufacturing. Journal of the British Interplanetary Society, zv. 45, 1992, str. 407-413.
- [9] WERTZ, J. R.: The Human Analogy and the Evolution of Extraterrestrial Civilisations. Journal of the British Interplanetary Society, zv. 29, č. 7-8, 1976.
- [10] FOGG, M. J.: Temporal Aspects of the Interaction among the First Galactic Civilisations. The Interdict Hypothesis. Icarus, zv. 69, 1987.
- [11] Der Mensch stammt doch vom Affen ab. Focus, č. 44, 1996.
- [12] Darwin ja - aber Gott sorgte für den Urknall. Der Blick, Interview Susanne Stettler. 28. oktober 1996.

Walter-Jörg Langbein a Hans-Werner Sachmann:

Charles Hoy Fort - Kronikár nevysvetliteľných javov

- [1] FORT, C. H.: The Book of the Damned. Nemecké vydanie: Das Buch der Verdammten. Zweitausendeins Verlag, Frankfurt 1995 (nem. Neuland, Zweitausendeins Verlag, Frankfurt 1996).
- [2] FORT, C. H.: Wild Talents (Citáty z: The Complete Books of Charles Fort Dover Publ. Inc., New York 1974).
- [3] FIEBAG, J.: Die Mimikry-Hypothese. In: E. v. Däniken: Neue kosmische Spuren. Goldmann Verlag, Mníchov 1992.
- [4] Rätsel über Rätsel In: Rätselhafte Phänomene, 86, Thema Verlag, Mníchov 1994.

Klaus Richter: Cudzie svety pod vzdialenými slnkami

- [1] RICHTER, K.: Außerirdische Intelligenz in unserer Galaxis: Der Stand der Dinge. Ancient Skies 5/96.
- [2] HERRMANN, J.: dtv Atlas zur Astronomie. Mníchov 1996; KIPPENHAHN, R.: 100 Milliarden Sonnen. Mníchov 1993; STÖRIG, H. J.: Knaurs moderne Astronomie. Mníchov 1985; FRIEDMAN, H.: Der Blick in die Unendlichkeit. Mníchov 1994; ASIMOV, L.: Die Schwarzen Löcher Kolín 1988; SAGAN, C.: Unser Kosmos. Mníchov 1982.
- [3] SAGAN, C.: Unser Kosmos. Mníchov 1982; KIPPENHAHN, R.: 100 Milliarden Sonnen. Mníchov 1993.
- [4] KIPPENHAHN, R.: 100 Milliarden Sonnen. Mníchov 1993.
- [5] BUTTLAR, J. v.: Die Einstein-Rosen-Brücke. Frankfurt nad Mohanom a. i. 1985.
- [6] STÖRIG, H. J.: Knaurs moderne Astronomie. Mníchov 1985.
- [7] Boss, A. P.: Begleiter junger Sterne. Spektrum der Wissenschaft Digest: Astrophysik, str. 26-33; LAMMER, H. - SIDLA, O.: UFO-Geheimhaltung. Mníchov 1995.

[8] Welten aus Feuer und Eis. Focus 48/1996

[9] MILLER, R. - HARTMANN, W K.: The Grand Tour. New York 1993.

[10] KALLAS, P. - JEWITT, D.: A candidate dust disk surrounding the binary starsystem BD +31 643. Nature 386, 52 (1997).

[11] NOYES, R. - JHA, S. - KORZENNIK, S. - KROCKENBERGER, M. - NISENSEN, P. - BROWN, T. - KENNELLY, E. - HORNER, S.: A planet orbiting the star Rho Corona Borealis. ApJ (pripravuje sa).

[12] SAGAN, C.: Unser Kosmos. Mnichov 1982.

[13] BALIUNAS, S. - HENRY, G. W - DONAHUE,, R. A. - FEKEL, F. C. - SOON, W H.: Properties of sun- like stars with planets. II rho CNC, tau BOO and ups AND. ApJ Letters, 474, L119, 1997; BUTLER, P. - MARCY, G. - WILLIAMS, E. - HAUSER, H. - SHIRTS, P.: Three new „51 Peg-type“planets. ApJ Letters, 474, L115, 1997.

[14] COCHRAN, W - HATZES, A. - HANCOCK, J.: Constraints of the Companion Object to HD 114762. ApJ Letters, 380, L35, 1991; HALE, A.: On the nature of the companion to HD 114762. PASP., 107, 22, 1995; HENRY, G. - BALIUNAS, S. - DONAHUE, R. A. - SOON, W. - SAAR, S.: Properties of sunlike stars with planets: 51 Pegasi, 47 Ursae Majoris, 70 Virginis and HD 114762. ApJ Letters, 474, 503, 1996.

[15] HARTMANN, W. K. - MILLER, Ron: Cycles of Fire. New York 1987.

[16] Údaje z Extrasolar Planet Catalog od Jeana Schneidera,

<http://www.obspm.fr:80/departement/darclplanets/catalog.html>

[17] Welten aus Feuer und Eis. Focus 48/1996.

[18] POWELL, C. S.: Die Entdeckung von Planeten sonnenähnlicher Sterne. Spektrum der Wissenschaft 6, 1996.

[19] FIEBAG, J. - SASSE, T: Mars - Planet des Lebens. Düsseldorf 1996; GOLDSMITH, D.: Die Jagd nach Leben auf dem Mars. Bern a. i. 1996; KARGEL, J. S. - STROM, R. G.: Die Klimageschichte des Mars, Spektrum der Wissenschaft 1, 1997.

[20] Zurfurchter Europa. Star Observer 1, 1997; Im Himmel und auf Erden. Bild der Wissenschaft 1, 1997; FIEBAG, J. - SASSE, T : Mars - Planet des Lebens. Düsseldorf 1996.

[21] GENTES, L.: Die Wirklichkeit der Götter. Essen 1996; GENTES, L.: Die Wirklichkeit der Götter. In: DOPATKA, U. (zost.): Sind wir allein?Düsseldorf 1996; GENTES, L.: Raumschifflandungen im frühen Indien. In: FIEBAG, J. (zost.): Das UFO-Syndrom. Mnichov 1996.

[22] KOCH, J. - KYBORG, H. J.: Neue Entdeckungen in Betty Hills Sternenkarte. In: FIEBAG, J. (zost.): Das UFO-Syndrom. Mnichov 1996.

[22] FEIX, W : Stonehenge als Zeichersystem. In: DÄNIKEN, E. v. (zost.): Neue kosmische Spuren. Mnichov 1992.

Ulrich Dopatka: Naučiť sa zrátať jeden a jeden

BONWETSCH, G. N.: Die Bücher der Geheimnisse Henochs. Lipsko 1922.

DÄNIKEN, E. v.: Der Götter-Schock. Mnichov 1992

DÄNIKEN, E. v.: Däniken total Buchclub-Edition, Gütersloh 1994.

DÄNIKEN, E. v.: Der jüngste Tag hat längst begonnen. Mnichov 1995.

DILLMANN, A.: Das Buch Henoch. Lipsko 1853.

DOPATKA, U.: Die außerirdischen Phänomene. Bindlach 1992. Nové vydanie s aktualizovanou bibliografiou vydav.: Lexikon der Präastronautik. Düsseldorf, Viedeň 1979.

DOPATKA, U. (zost.): Sind wir allein? Düsseldorf-Viedeň 1996.

FIEBAG, J.: Die Anderen. Mníchov 1993.

FIEBAG, J.: Kontakt. Mníchov 1995.

GENTES, Lutz: Die Wirklichkeit der Götter. Essen 1996.

KAUTZSCH, E.: Die Apokryphen und Pseudepigraphien des Alten Testaments. Tübingen, Freiburg i. Br. 1900.

Johannes Fiebag: Mimikry „iných“

[1] FIEBAG, J.: Die Mimikry-Hypothese. Ancient Skies, 4, 1990. Ancient Astronaut Society, Feldbrunnen, Schweiz (teraz: Beatenberg, Schweiz). Aj v: E. v. DÄNIKEN (zost.): Neue kosmische Spuren. Goldmann Verlag, Mníchov 1992.

[2] FIEBAGOVCÍ, J. a P.: Himmelszeichen. Goldmann Verlag, Mníchov 1991. Nové vydanie s názvom: Zeichen am Himmel, Ullstein 1995.

[3] BLUMRICH, J.: Da tat sich der Himmel auf. Econ, Düsseldorf-Viedeň 1973. Nové vydanie pod názvom Zeichen am Himmel vo vydavateľstve Ullstein, Berlin 1995.

[4] BEIER, H. H.: Kronzeuge Ezechiel. Ronacher Uerlag, Mníchov 1995. Nové vydanie vo vydavateľstve Ullstein, Berlin 1996.

[5] SASSOON, G. - DALE, R.: Die Manna-Maschine. Pabel Verlag, Rastatt 1979. Nové vydanie vo vydavateľstve Ullstein, Berlin 1995.

[6] GENTES, L.: Die Wirklichkeit der Götter. Bettendorfsche Verlagsanstalt, Essen 1996.

[7] RISI, A.: Gott und die Götter Govinda Verlag, Zürich a Bern 1996.

[8] THOMPSON, R.: Begegnungen mit Außerirdischen. Bettendorfsche Verlagsanstalt, Essen 1997.

[9] FIEBAG, P.: Der Götterplan. Langen Müller Verlag, Mníchov 1996.

[10] FIEBAG, J.: Die Anderen. Herbig Verlag, Mníchov 1993.

[11] FIEBAG, J.: Kontakt. Langen Müller Verlag, Mníchov 1994.

[12] FIEBAG, J.: Sternentore. Langen Müller Verlag, Mníchov 1996.

[13] FIEBAG, J.: Das Entführungsphänomen im deutschsprachigen Raum. In: J.Fiebag (zost.): Das UFO- Syndrom. Droemer Knauer, Mníchov 1996.

[14] FIEBAG, J.: Von Aliens entführt. Econ Verlag, Düsseldorf 1998.

[15] TALBOT, M.: Das holografische Universum. Droemer Knauer, Mníchov 1992.

[16] STRIEBER, W : Die Besucher. Heyne Verlag, Mníchov 1990.

[17] FERRIS, T: Das intelligente Universum. Byblos Verlag, Berlin 1992.

[18] SWORDS, M.: Does the ETH Make Sense? International UFO Reporter, Chicago 1992.

[19] JACOSS, D.: Geheimes Leben. Kopp Verlag, Rottenburg 1996.

[20] THOMPSON, K.: Engel und andere Außerirdische. Droemer Knauer, Mníchov 1996.

[21] MACK, J.: Entführt. Bettendorfsche Uerlagsanstalt, Essen 1995.

Reinhard Habeck: Tanec masiek a kmeňový kult

BECKER-DONNER, E.: Brasiliens Indianer. Katalog Museum für Völkerkunde, Viedeň, bez udania roku.

BODGROI, T (zost.): Stammeskunst, zv. 1 a 2, Budapešť 1982.

BURENHULT, G. (zost.): Naturvölker heute. Hamburg 1994.

CAVENDISH, R.: Die Welt des Übersinnlichen. Viedeň 1995.

CHASE, M.: Mein Freund Harvey. Divadelný program, Kammerspiele Viedeň 1993.

DOPATKA, U.: Lexikon der außerirdischen Phänomene. Bindlach 1992.

FIEBAG, J. (zost.): Das UFO-Syndrom. Mníchov 1996.

FIEBAG, J.: Sternentore. Mníchov 1996.

KNAPPERT, J.: Lexikon der afrikanischen Mythologie. Mníchov 1995.

KOHLBERG, K. E: Enträtselte horzeit. Mníchov 1970.

KRASSA, P. - HABECK, R.: Die Palmblattbibliothek. Mníchov 1993.

RYLE, J.: Krieger des Weißen Nils - Die Dinka. Amsterdam 1982.

SWOBODA, O.: Lebendiges Brauchtum. Salzburg 1970.

TEDLOCK, B.: Über den Rand des tiefen Canyon. Mníchov 1978.

THEISEN, H. (zost.): Außereuropäisches Schauspiel. Katalog Museum für Völkerkunde, Viedeň 1976.

Gottfried Bonn a Hans-Werner Sachmann: Záhada Síría - pre a proti

[1] HITCHING, F.: Die letzten Rätsel unserer Welt. Frankfurt 1982.

[2] TEMPLE, R.: Das Sirius-Rätsel. Frankfurt 1977.

[3] HERMANN, D.: Rätsel um Sirius. Berlín 1985.

[4] ZAJONC, A.: Die gemeinsame Geschichte von Licht und Bewusstsein. Reinbek 1993.

[5] LURKER, M.: Götter und Symbole der alten Ägypten Bern a Mníchov 1991.

[6] PATURI, F.: Von der Weisheit des Universums. Frederking & Taler 1994.

[7] BAUVAL, R. - GILBERT, A.: Das Geheimnis des Orion. Mníchov 1994.

Anke a Horst Dunkelovci: India - „okřídlené vozy" a „kozmičké oheň"

[1] KANJILAL, D. K.: Fliegende Maschinen und Weltraumstädte im antiken Indien. In: J. a P. FIEBAGOVCÍ (zost.): Aus den Tiefen des Alls. Tübingen-Zürich-Paríž 1985, str. 119-175. Tb-Ausgabe 1995, Berlín.

[2] DÄNIKEN, E. v.: Habe ich mich geirrt? Mníchov 1985.

[3] GENTES, L.: Der Krieg gegen Dváraká: Beschreibung eines Luftangriffs im altindischen Mahábhárata und Bhágavata-Purána. Scientific Ancient Skies, 2, str. 29-37, 1995.

[4] GENTES, L.: Die Wirklichkeit der Götter- Luft und Raumfahrt im frühen Indien. In: U. DOPATKA (zost.): Sind wir allein? Düsseldorf-Viedeň 1996.

[5] GENTES, L.: Raumschifflandungen im frühen Indien. In: J. FIEBAG (zast.): Das UFO-Syndrom, str. 81- 115, Mníchov 1996.

[6] KEILHAUSEROVCI, A. a P.: Die Bildersprache des Hinduismus. Kolín 1990.

[7] JAGANNATHAN, Sh.: Hinduism -An Introduction. Bombaj 1995.

[8] KANJILAL, D. K.: Vimána in Ancient India. Kalkata 1985, Bonn 1991.

[9] KEITH, A. B.: History of Sanskrit Literature. Londýn 1920.

Gisela Ermelová: Šambala - hviezdna ríša?

BERNBAUM, E.: Der Weg nach Shambhala. Hamburg 1982.

DÄNIKEN, E. v.: Der jüngste Tag hat längst begonnen. Mníchov 1995.

Wolfgang Siebenhaar: Lietajúce kone v dávnych mýtoch

Märchen aus Tausendundeiner Nacht. Gondrom Verlag. Bayreuth 1979.

GUTER, J.: Chinesische Märchen. Fischer Taschenbuchverlag. Frankfurt 1973.

KRASSA, P.: Als die gelben Götter kamen. Bardenschlager Verlag, 1973.

BREUER, H.: Kolumbus war Chinese. Societäts-Verlag. Frankfurt 1970.

DÄNIKEN, E. v.: Reise nach Kiribati. Econ Verlag, Düsseldorf 1981.

Horst Dunkel: Tajomná kráľóvná zo Sáby

BEZOLD, C. (zost.): Kebra Nagast - Die Herrlichkeit der Könige. Stať Filozof.-filol. triedy kráľov. - Bav. akad. vied., 23. zv., 1. časť, Mníchov 1905.

DÄNIKEN, E. v.: Prophet der hergangenheit. Düsseldorf-Viedeň 1979.

DUNKEL, H.: Die vergessene Kultur von Axum. Ancient Skies, 4, 1995.

Frank Tanner: Manicheizmus

[1] KOENEN, L.-R. C.: Mani. Freiburg im Breisgau 1993.

[2] ROCHÉ, D.: Die Katharer-Bewegung. Stuttgart 1992.

[3] MARKALE, J.: Die Katharer von Montségur Mníchov 1990.

[4] STEMBERGER, G.: 2000 Jahre Christentum. Erlangen 1990.

[5] Die Gnosis: Der Manichäismus. Zürich 1995.

[6] LAMMER, H. - SIDLA, O.: UFO-Nahbegegnungen. Mníchov 1996.

[7] ALLEN, J. P. - MARTIN, R.: Vorstoss ins All. Bazilej-Boston-Stuttgart 1984.

[8] FIEBAG, J.: Die Anderen. Mníchov 1993.

[9] MACK, J.: Entführt von Außerirdischen. Mníchov 1995.

Peter Fiebag: Použitelnosť mytológie a kultúrnej pamäti pre teóriu paleo-SETI, skúmanej a objasnenej na mýte o kačínach arizonských Indiánov kmeňa Hopi v USA

Vysvetlivky

1. Výpoveď tejto vety je dobrá iba vtedy, ak, ako konštatoval nemecký profesor H. O. Ruppe [52], sú splnené aspoň nasledujúce podmienky:

1. Vesmír je konečný a zároveň nekonečný, to znamená, zakrivený do štvrtej dimenzie.
2. Vo vesmíre panujú všade rovnaké fyzikálne zákonitosti.
3. Na Zemi jestvuje život, teda za rovnakých podmienok život môže vzniknúť všade vo vesmíre.
4. Kozmické lety sú možné. Aj veľké vzdialenosti môžu byť prekonané (rýchlo alebo veľmi pomaly).
5. Na iných svetoch sa mohol život vyvinúť skôr, resp. rýchlejšie (premisa pokroku).
6. Náhodný či zámerný kontakt mimozemšťanov s inteligentnými bytosťami na iných planétach (vrátane Zeme) je možný.
7. Takýto kontakt môže nastať - prinajmenšom - v jednej z časových rovín (minulosť, prítomnosť, budúcnosť).

2. Ďalšie významné pole problémov odhalil P. Burke: Keď sa skúmajú spoločenstvá s pamäťou v rámci daných spoločenských sústav, dôležitá je otázka, kto od koho a prečo vyžaduje zapamätanie, koho vízia minulosti sa zaznamenáva a konzervuje [53].

3. Pri chápaní mýtu sa pridávam k Assmannovej [32] argumentácii: „Podložené príbehy nazývame >mýtus<. Proti tomuto pojmu zvyčajne staviame pojem >dejiny< a s touto konfrontáciou sú spojené dva protiklady: fikcia (mýtus) proti realite (dejiny) a dôležitosť účelnosti (mýtus) proti bezúčelnej objektívnosti (dejiny). Minulosť, ktorá sa mení a prehlbuje na podložené dejiny, je mýtom, celkom nezávisle od toho, či je fiktívna, alebo faktická... Toto označenie nijakým spôsobom nepopiera realitu udalostí, ale vyzdvihuje závažnosť podloženej budúcnosti ako niečo, na čo sa v nijakom prípade nesmie zabudnúť.“

4. Pamäť vecí tu nechápem v úzkom zmysle ako J. Assmann [32], ale by som ju chcel rozšíriť na symboly, ikony, reprezentácie prekračujúce horizont časovosti a identity (porov. „kultúrna pamäť“).

5. Samozrejme, práve jazyk veľmi sťažuje pochopenie myslenia Hopiov. B. I., Whorf [54] vo svojom priekopníckom metalingvistickom a lingvisticko-filozofickom diele o súvislostiach medzi jazykom, myslením a skutočnosťou presne doložil, ako ovplyvňujú rozličné jazyky vnímanie sveta. Tu iba stručne upozorníme na to, aké problematické je pochopiť vetu Bieleho Medved'a (v angličtine) ako skutočne správne reprodukován obsah toho, čo si naozaj myslí, i keď študoval na Kansaskej univerzite. Hopi napríklad nerozlišuje medzi podstatnými menami a slovesami, ba aj čas v našom ponímaní ako minulosť, prítomnosť a budúcnosť je Hopiom neznámy, rovnako

sa odlišuje ich pohľad na pohyb v priestore. Ak teda Hopi v bezchybnej angličtine povie: „Kačínovia sa vedia pohybovať veľmi rýchlo. Kým vyslovím túto vetu, prejdú veľké vzdialenosti, trvá im to len sekundy" [55], akú (prekladovú) hodnotu má vôbec táto výpoveď? Predsa však môžeme napriek niekoľkým pravdepodobným prekážkam - rozoznať základný obsah, na druhej strane sa musíme vyrovnáť aj s týmito ťažkosťami.

Literatúra

- [1] porov.: WILSON, R. A.: Die neue Inquisition. Frankfurt 1992.
- [2] porov.: SIEBENHAAR, W : »Gesichertes Wissen« und »Realitätstunnel«. In: E. v. DÄNIKEN (zost.): Fremde aus dem All. Mníchov 1995.
- [3] FICHANT, M. - PÉCHEUX, M.: Überlegungen zur Wissenschaftsgeschichte. Frankfurt 1977.
- [4] porov.: STEGEMÜLLER, W : Probleme und Resultate der Wissenschaftstheorie und Analytischen Philosophie. In: Wissenschaftliche Erklärung und Begründung, zv. 1, Berlín 1969.
- [5] BECKER, W - HÜBNER, K. (zost.): Objektivität in der Natur- und Geisteswissenschaft. 1978.
- [6] porov.: REHORK, J.: Sie fanden, was sie kannten. Mönchengladbach 1989.
- [7] BLUMRICH, J. E: Kasskara und die sieben Welten. Viedeň, Düsseldorf 1979.
- [8] KUNZE, A. (zost.): Hopi und Kachina. 1988.
- [9] CURLANDER, H. - DÖMPKE, S. (zost.): Hopi - Stimmen eines Volkes. Mníchov 1986.
- [10] LÄNG, H.: Kulturgeschichte der Indianer Nordamerikas. Bindlach 1993.
- [11] WATERS, F.: Das Buch der Hopi. Düsseldorf 1980.
- [12] BURLAND, C.: Mythologie der Indianer Nordamerikas. Wiesbaden 1970.
- [13] LEACH, E. R.: Ritual. In: The International Encyclopaedia of the Sciences, zv. 13, str. 520-526, 1968.
- [14] porov. s tým názor SKORUPSKIHO, J.: Symbol and Theory A Philosophical Study of Theories and Religion in Social Anthropology. Cambridge 1979.
- [15] porov. aj: KIPPENBERG, H. G.: Zur Kontroverse über das Verstehen fremden Denkens. In: Magie, Frankfurt 1987
- [16] FIEBAG, P.: Der Götterplan. Außerirdische Zeugnisse bei Maya und Hopi. Mníchov 1995.
- [17] NAVIA, L. E.: Präastronautik und Wissenschaft. In: J. a P. FIEBAGOVCÍ (zost.): Aus den Tiefen des Alls. Tübingen 1985 a Berlín 1995.
- [18] CRICK, F. H. C.: Gelenkte Panspermie. In: J. a P. FIEBAGOVCÍ (zost.): Aus den Tiefen des Alls. Tübingen 1985 a Berlín 1995.
- [19] HOYLE, F. - WICKRAMASINGHE, C.: Leben aus dem All. In: J. a P. FIEBAGOVCÍ (zost.): Aus den Tiefen des Alls. Tübingen 1985 a Berlín 1995.
- [20] RUPPE, H. O.: Zur Möglichkeit interstellarer Raumfahrt. In: J. a P. FIEBAGOVCÍ (zost.): Aus den Tiefen des Alls. Tübingen 1985 a Berlín 1995.
- [21] RUPPE, H. O.: Die grenzenlose Dimension Raumfahrt, zv. I a II, Düsseldorf 1980/1982.
- [22] HOYLE, F. - WICKRAMASINGHE, C.: Die Lebenswolke. Frankfurt 1981.
- [23] FIEBAG, J.: SETI und Paläo-SETI. In: E. v. DÄNIKEN (zost.): Fremde aus dem All Mníchov 1995.

- [24] GRÜN, K.: Auf den Schwingen der Silbervögel. Möglichkeiten und Perspektiven interstellarer Raumfahrt. In: E. v. DÄNIKEN (zost.): Neue kosmische Spuren, Mníchov 1992.
- [25] PEINIGER, H.-W.: Außerirdische Lebensspuren in Meteoriten. In: E. v. DÄNIKEN (zost.): Neue kosmische Spuren, Mníchov 1992.
- [26] FIEBAG, J.: Welten jenseits des Sonnensystems. Extrasolare Planeten und ihre Bedeutung für die Frage nach außerirdischer Intelligenz. In: E. v. DÄNIKEN (zost.): Neue kosmische Spuren, Mníchov 1992.
- [27] BRUKE, B. F.: Detection of Planetary Systems and the Search for Evidence of Life. Nature, str. 322, str. 304-341, 1986.
- [28] porov.: CASPER, B. (zost.): Phänomenologie des Idols. Freiburg, Mníchov 1981.
- [29] HALBWACHS, M.: Das Gedächtnis und seine sozialen Bedingungen. Frankfurt 1985.
- [30] HALBWACHS, M.: Das kollektive Gedächtnis. Frankfurt 1985.
- [31] GIRARD, R.: Das Ende der Gewalt. Freiburg 1983.
- [32] ASSMANN, J.: Das kulturelle Gedächtnis. Schrift, Erinnerung und politische Identität in frühen Hochkulturen. Mníchov 1992.
- [33] SCHNEIDER, W.: Wörter machen Leute. Magie und Macht der Sprache. Hamburg 1983.
- [34] BUSCHENREITER, A.: Unser Ende ist euer Untergang. Die Botschaft der Hopi an die Welt. Göttingen 1991.
- [35] YATES, E.: Gedächtnis und Erinnerung. Weinheim 1990.
- [36] STREHLOW, T. G. H.: Totemic Landscapes. Londýn 1970.
- [37] ASSMANN, J. - HÖLSCHER, T. (zost.): Kultur und Gedächtnis. Frankfurt 1988.
- [38] Brief an den Präsidenten der USA, J. Carter, vom 19. Oktober 1977. Kahtsimkiwa 1, 3, str. 1, 1989.
- [39] FEWKES, J. W.: Journal of American Ethnology and Archaeology, zv. IV, 1984, str. 106-110.
- [40] KAISER, R.: Im Einklang mit dem Universum. Aus dem Leben der Hopi-Indianer Mníchov 1992.
- [41] porov. VESTER, E.: Denken, Lernen, Uergessen. Stuttgart 1978.
- [42] YATES, E.: Gedächtnis und Erinnerung. Weinheim 1990.
- [43] BLUM, H.: Die antike Mnemotechnik. Dizertácia 1964, Spudasmata 15.
- [44] EICKELMANN, E.: The Art of Memory: Islamic Education as Social Reproduction. Comparative Studies in Society and History, 20, str. 485-516, 1978.
- [45] GAMKRELIDSE, T. - IWANOW, W. W.: Die Frühgeschichte der indoeuropäischen Sprachen. Spektrum der Wissenschaft, 5, str. 130-137, 1990.
- [46] SHEVOROSHKIN, V. (zost.): Reconstructing - Languages and Cultures: Interdisciplinary Symposium on Language and Prehistory. Ann Arbor (Michigan), 1988/1989.
- [47] GILL, S. D.: Native American Religions: An Introduction. Belmont 1982.
- [48] WYMAN, L. C.: The Windways of the Navaho. Colorado Springs 1962.
- [49] KOSELLECK, R.: Moderne Sozialgeschichte und historische Zeiten. In: P. RosSI (zost.): Theorie der modernen Geschichtsschreibung str. 173 a n., Frankfurt 1987.
- [50] TOPOLSKI, J.: Die Wissenschaftlichkeit der Geschichtsschreibung und ihre Grenzen. In: P. ROSSI, str. 191-218.

- [51] ROSSI, P. (zost.): Theorie der modernen Geschichtsschreibung. Frankfurt nad Mohanom 1987.
- [52] RUPPE, H. O.: Philosophische Gedanken zur AAS-Hypothese. Ancient Skies, 6, Feldbrunnen 1983.
- [53] BURICE, P.: Geschichte als soziales Gedächtnis. In: A. ASSMANN a D. HARTH (zost.): Mnemosyne. Formen und Funktionen der kulturellen Erinnerung. Frankfurt nad Mohanom 1991.
- [54] WHORF, B. L.: Sprache, Denken, Wirklichkeit. Beiträge zur Metalinguistik und Sprachphilosophie. Hamburg 1963.
- [55] BLUMRICH, J. E: Die Suche. In: J. a P. FIEBAGOVCÍ (zost.): Aus den Tiefen des Alls. Tübingen 1985 a Berlín 1995.

Rudolf Eckhardt: Mýtus o aztéckej „arče“- kultúrno-historické súvilosti a možnosti hľadania

- [1] SAHAGÚN, Bernardino de: Historia general de las cosas de Nueva España. Editor: Angel Maria Garibay, Mexico-City 1985, str. 191 a n.
- [2] SELER, Eduard Georg: Lienzo de Jucatacató, Mexico. In: Gesammelte Abhandlungen III, str. 45.
- [3] DURAN, Diego: Historia de las Indias de Nueva España e Islas de Tierra Firme, zv. II pod rovnakým názvom vydal Duránove diela Angel Maria Garibay. Mexico-City 1984, str. 21 a n.
- [4] porov: KRICKEBERG, Walter: Altmexikanische Kulturen. Berlín 1956, str. 61 a n.
- [5] HABERLAND, Wolfgang: Amerikanische Archäologie. Darmstadt 1991.
- [6] FIEBAGOVCÍ, Johannes a Peter: Die Entdeckung des Grals. Goldmann 1989, str. 290 a n.
- [7] pozri: DENDL, Jörg: Der Weg der Bundeslade. In: G. R. A. L., č. 5, Berlín 1992, str. 101.
- [8] DIAZ del CASTILLO, Bernal: Wahrhafte Geschichte der Entdeckung und Eroberung von Mexico. Zost. A. Narciß, Frankfurt 1982.
- [9] CERVANTES de SALAZAR, Francisco: Crónica de Nueva España. Madrid, 1914, zv. IV, kap. XXXI.
- [10] OVIEDO y VALDES, Gonzalo Fernández de: Historia general y natural de las indias. 14 zv., Asunción 1944. VIII, zv. XIV, kap. X.
- [11] BARCA, Frances Calderón de la: Life in Mexico. Londýn 1954, str. 127.
- [12] TYLOR, Edward B.: Anahuac. Londýn 1861, str. 223.
- [13] PRESCOTT, W. H.: History of the conquest of Mexico. Londýn 1922.
- [14] rekonštrukcia podľa: Proceso del Santo Oficio de la Inquisición contra Miguel, indio. 20. jún 1539, zv. 37, č. 3. AGN: Inq. Mex. 37/3.
- [15] porov. napr.: SASSOON, George - DALE, Rodney: Die Manna-Maschine. Rastatt 1979 a Berlín 1995.

Všeobecne

ICAZBALCETA, Joaquim Garcia: Biografía de Fray Juan Zumárraga. Madrid 1921.

Gisela Ermelová: „Nebeské úkazy" v starých tirolských tradíciách

[1] Ritter von ALPENBURG, J. N.: Mythen und Sagen Tirols. Zürich 1857.

[2] ZINGERLE, I. V.: Sagen, Märchen und Gebräuche aus Tirol Innsbruck 1859.

[3] Ritter von ALPENBURG, J. N.: Deutsche Alpensagen. Viedeň 1861.

Gisela Ermelová: Lety s divým lovcom

BÜCHLI, Arnold: Sagen aus Graubünden. Aarau-Lipsko, 1935-1993.

KAMMERHOFER-AGGERMANN, U.: Sagenhafter Untersberg. Salzburg 1991/1992.

KÜHN, D.: Sagen und Legenden aus Thüringen. Jena 1995.

MEISEN, K.: Die Sagen vom Wütenden Heer und Wilden Jäger. Münster - Aschaffendorff, 1935.

Ritter von ALPENBURG, J. E.: Mythen und Sagen Tirols. Zürich 1857.

RÖTERZ, H. G.: Sagen. Bamberg 1982.

ZAUNERT, P.: Hessen-Nassauische Sagen. Jena 1929.

Andreas von Rétyi: „Taoský bzukot"- nová stopa v kozme?

GARNER, W L.: Mystery Sound is Newest Addition to UFO Enigma. UFO-Encounters, 1/10, 1993.

KEEL, J.: Those Mysterious Hummers. FATE, 8, 1993.

LONG, G.: Machinelike Underground Saunds. International UFO Reporter, 11/12, 1989.

PEARSON, R.: Searching for Heigh Weirdness in New Mexico. Far out, Winter 1993.

RÉTYI, A. v.: Wir sind nicht allein. Langen Müller, Mníchov 1994.

Johannes Fiebag: Obrazy „iných"

[1] SPERLICH, W : Die Bilderrätsel des Himalaya - Felszeichnungen aur fünf jahrtausenden im Indus- Tal. Bild der Wissenschaft, 5, str. 72-80, Heidelberg 1995.

[2] FIEBAG, J.: Neue Entdeckungen in Bolivien und Peru. Ancient Skies, 3, 10-13, Beatenberg 1995.

[3] FIEBAG, J.: Die Mimikry-Hypothese. Ancient Skies, 4, 3-6, Feldbrunnen 1990. (Aj in: E. v. DÄNIKEN, (zost.): Neue kosmische Spuren, Goldmann Verlag, Mníchov 1992.)

Lutz Gentes: Vojna proti Dvárake

Vysvetlivky

1. Na rozdiel od indologického zvyku zahŕňam tu aj Purány k epickej literatúre, keďže sa rozdiely

s vlastným eposom v súvislosti s bojovými scénami neprejavujú.

2. To isté platí aj o meste Dváraká, ktoré malo byť terčom leteckého útoku. V prvom rade táto Dváraká nie je totožná s dnešným mestom toho istého mena, ktoré leží na západnom cípe Káthijávárskeho polostrova. I keď sa považuje za jedno zo siedmich posvätných miest v Indii a tvorí významné centrum Krišnovho kultu, bolo založené až v 5. či 6. storočí po Kr. a jeho poloha sa nezhoduje s údajmi v Mahábhárate a v Puráne. Ide skôr o pôvodnú Dváraku, ktorá ležala neďaleko mestečka Kodinar na južnom cípe Káthijáváru a neskôr ho zrejme zalialo more. No ani toto miesto nemohlo byť terčom leteckého útoku. Ako vyplynulo z mojich výskumov, muselo ísť o základňu mimozemských „bohov“, ktorá tam existovala už dávno.
3. Pozn. L. G.: Sanskritský výraz vimana (aerial car) - Tagare ho bagatelizujúco reprodukuje ako „vzdušný voz“ - znamená najpoužívanejší pojem v klasickej indickej literatúre pre „lietajúci stroj“. Na inom mieste mojej knihy je prvý raz v podrobnej analýze ukázané, aký dôležitý - a dodnes úplne nepovšimnutý - dejinný význam prislúcha indickým chrámovým stavbám, do tej miery, pokiaľ sú takisto chápané ako vimany, teda ako napodobenia viman).
4. Opis pripravenosti Dváraky na obranu proti nepriateľským pozemným oddielom obsahuje v epose nie menej ako dvadsať veršov, a tým zaberá v porovnaní s celkovou dĺžkou saubhovského rozprávania ohromujúco široký priestor (verš 5-24, na uvedenom mieste); Mahábhárate 3 (31)16). Ide o systematický prehľad obranných a bezpečnostných opatrení vrátane rozmiestnenia zbraní. Prekvapujúco však v ďalšom priebehu deja o tomto všetkom niet ani zmienky. Zjavne tu ide o akýsi druh učebnicového vymenovania prvkov ideálnej pripravenosti na obranu, ktorý s dejom nie je v nijakej autentickej súvislosti. Ukazuje sa to aj v tom, že eposy pri opisovaní iných miest, ako je napríklad Ajódha alebo Lanka, siahajú k veľmi podobným, ak nie identickým formuláciám. Ako upozorňoval už Hopkins, sú to modelové, štandardizované predlohy opisov ideálneho mesta a jeho obranných opatrení (Hopkins 1889, str. 118). Strelné zbrane uvádzané v týchto opisoch sú preto pre nás rovnako abstraktné ako ostatné uvádzané zbrane. Medzi ne patria okrem iného aj „plameňomety“ (bushundis), s ktorými sa neskôr stretávame aj v podobe zápalných bômb zhadzovaných zo saubhy Aby však nedošlo k nedorozumeniu: Dogmatický charakter vymenovaných obranných opatrení nehovorí, že Dváraká nebola pripravená na obranu, iba to, že nie je možné vyvodiť nijaké určité závery o skutočných obranných opatreniach. Nepochybné je, že na obranu bolo vynaložené všetko úsilie, pretože už bolo vidieť približovanie sa Šálvových oddielov. Upravovatelia eposu autentické znenie zjavne nahradili terajšou verziou.
5. Tvrdenie niektorých autorov zaoberajúcich sa výskumom paleo-SETI - medzi nimi aj Ericha von Dänikena a Davida W Davenporta -, že v starej Indii boli nasadené jadrové zbrane, je neudržateľné, ako som podrobne objasnil vo svojej knihe.
6. Uvedieme tu ešte ďalší typ bomby, vytvárajúci obrovskú tlakovú vlnu, ktorá bola v 80. rokoch vyvinutá v USA a v NSR a hovorilo sa o nej v súvislosti s vojnou v Perzskom zálive v roku 1991: bola to „BLU-73, vzdušno-benzínová bomba“ (Fuel Air Explosive - FAE), ktorej ničiaci potenciál jej vyniesol aj názov „atómová bomba malého človečika“: „Teleso bomby obsahuje tri oddelené rozbušky, ktoré jednotlivito klesajú k zemi na padákok. Asi desať metrov nad zemou rozpráši jeden z agregátov zmes benzínu do širokého, ale hustého oblaku zo zmesi benzínu a vzduchu, ktorý ďalej klesá k zemi. Tento oblak zapáli druhá rozbuška a vznikne ohnivá guľa. Tlaková vlna búra domy a zapáľuje míny, zatiaľ čo oheň vysaje všetok vzduch z okolia a ľudia sa doslova zadusia.“ (F. R. na uvedenom mieste, 19. 2. 91.) Nápor explózie je podľa amerických testov päťkrát väčší ako pri zapálení ekvivalentnej TNT náložke, je taký silný, že v okruhu niekoľkých kilometrov spôsobí veľmi ťažké škody a zabije všetko živé. Touto zbraňou sa dajú vytvoriť napríklad priesečky v zastavaných oblastiach, cez ktoré sa môžu obrnené vozidlá bez prekážok dostať až k jadrú mesta, uvoľniť veľké mínové polia, alebo sa dá nasadiť proti lietadlám a oddielom v lietadlách. Konvenčné pozemné opevnenia strácajú zmysel; iba múry úplne odolné voči tlaku môžu proti tejto príšernej zbrani poskytnúť ochranu (Leyendecker a

Rickelmann, str. 97 a n.; F. R. na uvedenom mieste., 3. 12. 90, Der Spiegel, 6/91, str. 147).

7. Stručne pojatý systematický náčrt fenomenológie kargo kultu, vrátane synoptickej konfrontácie zhodných výpovedí, pochádzajúcich z rôznych kultúrnych okruhov, obsahuje moje predchádzajúce dielo (Gentes 1979, str. 11 a n.). Ide o môj „porovnávací postup psychológie správania“, ktorý priniesol neočakávane vysoké potvrdenie hypotézy niekdajších mimozemských zásahov. Žiaľ, základný článok je už dávno rozobratý a súrne potrebuje prepracovanie; zamýšľa sa jeho nové vydanie.
8. Napríklad od Othmara Keela, ktorý vyučuje vo švajčiarskom Freiburgu a vystupuje s priam elitársky blahosklonným postojom voči v. Dänikenovi a jeho čitateľom (Keel, str. 10., úvod). Sám so všetkou vážnosťou tvrdí, že Jahve, ktorý púšťa na Sodomu a Gomoru oheň a síru, sa má odvodzovať z predstavy o súdiacom bohu slnka, ktorý ľudí za bezbožnosť spáchanú v noci trestá ráno pri východe svojím „žeravým dychom“ (na uvedenom mieste, str. 16 a n.). O reálnej katastrofe, akéhokoľvek druhu, Keel - na rozdiel od iných vykladačov Starého zákona, ako je napr. Zimmerli alebo Westermann - nechce nič vedieť (porov. Westermann, str. 358 a n.). Tento výklad, prednesený s učenosťou, sa však na žiaden pád nezdá hodnovernejší ako v. Dänikenov, ktorý za zničenie oboch miest robí zodpovedným jadrový výbuch (v. Däniken 1968. str. 62 a n.).

Literatúra

Av. W : Aviation Week & Spare Technology, New York.

BRUNSWIG, H.: Feuersturm über Hamburg. Stuttgart 1978.

BUITGEN, J. A. B. van: The Mahábádrata. Prekl. a vyd.: kniha. 2 a 3, zv. 2, Univ. of Chicago Press, Chicago/Londýn 1975.

DÄNIKEN, E. v.: Erinnerungen an die Zukunft. Düsseldorf/Viedeň 1968.

Der Spiegel - Das deutsche Naehrichten-Magazín. Hamburg.

DIKSHITAR, V R. R.: War in Ancient India. 2. vyd., Madras, Bombaj, Kalkata, Londýn 1948 (nové vydanie Dillí 1987).

DOMARUS, M.: Der Untergang des alten Würzburg. 4. rozšírené vydanie, Würzburg 1978.

FLUME, W: Flugzeugbewaffnung. WT 6/1981, str. 71 a n.

F. R.: Frankfurter Rundschau, Frankfurt n. M.

GENTES, L.: Die Wirklichkeit der Götter - Raumfahrt im frühen Indien. str. 504, Bettendorfsche Verlagsanstalt, Mníchov-Essen 1996.

GENTES, L.: Zur Frage der Tatsächlichkeit von Kontakten zu Außerirdischen in Altertum und Vorzeit - Ein neuer Weg der Beweisführung anhand eines Vergleichsverfahrens zur Psychologie plötzlicher Kontakte sowie altindischer Schriften zur Luft - und Raumfahrt. Doplnok k rokovaniu MUFON v roku 1977 v Ottobrunne, Mníchov 1979.

GUNSTON, B.: Militärflugzeuge 2000. Dietikon-Zürich/Stuttgart 1986.

HOPKINS, E. W : The Social and Military Position of the Ruling Caste in Aneient India. Nové vydanie Váránasí 1972; Orig. vyd.: Journal of the American Oriental Society, zv. 13, str. 57 a n., New Haven 1889.

HÜNECKE, K.: Das Kampfflugzeug von heute - Technik und Funktion. Stuttgart 1984.

KEEL, O.: Wer zerstörte Sodom? Theologische Zeitschrift, roč. 35, z. 1, str. 10 a n., Bazilej, jan./feb. 1979.

LEYENDECKER, H. - RICKELMANN, R.: Exporteure des Todes - Deutscher Rüstungsskandal in Nahost. Göttingen 1990.

Phantom II. McDonnell Douglas „Phantom II“, 2. rozš. vyd., Steinbach bei München 1971.

PIEKALKIEWICZ, J.: Luftkrieg 1939--1945. Mníchov 1978.

ROY, P. C. (prekl.): The Mahábhárata of Krishna-Dwaipayana Vyasa. 12 zv., Kalkata 1884 a n.; neskoršie nové vyd. tamže. bez udania roku.

SÖRENSEN, S.: An index to the names in the Mahábhárata. Londýn 1904. TAGARE, G. V (prekl a úvod): The Bhágavata-Purána. 4 zv. (časť I-IV);

Ancient Indian Tradition and Mythology Series, zv. 7-11, Dillí/Váránasí/ Patna 1976-78.

WEISS, M.: Abstandsflugkörper. WT 9/1985, str. 84 a n.

WESTERMANN, C.: Biblischer Kommentar, Altes Testament, zv. I, 15, Genesis. Neukirchen 1979.

Peter Krassa: Ezechžel - nepochopený prorok

[1] KRASSA, P.: Gott kam von den Sternen. Freiburg 1973 a Essen 1993.

[2] BLUMRICH, J. F.: Da tat sich der Himmel auf. Mníchov 1973. Vydanie v mäkkej väzbe Berlín 1994.

[3] BEIER, H.-H.: Kronzeuge Ezechiel. Mníchov 1985. Vydanie v mäkkej väzbe Berlín, 1996.

[4] VANONI, G.: Kein Mensch kann mich schauen. Weite Welt, 1/9, 1993, St. Gabriel, Mödling.

Willi Grömling: Biblický zmätok

[1] Das Alte Testament doch aus einer Hand. In: Das neue Zeitalter, č. 43, 19. 10. 1988, str. 17; Bibel nicht von Menschenhand geschrieben? Computeranalysen mit außerordentlichen Ergebnissen. Semit - Die unabhängige jüdische Zeitschrift, č. 1, január/február 1990, str. 80.

[2] Die Heilige Schrift des Alten und Neuen Bundes. Mainz 1958, kapitola 40 až 42, str. 1112-1116.

[3] BEIER, H. H.: Kronzeuge Ezechiel. Mníchov 1985.

[4] Semit, č. 1, na uvedenom mieste, str. 80.

[5] KRASSA, P.: Rabbi Moses, schreiben Sie! In: Die Palmblattbibliothek. Mníchov 1993, str. 191-200; BÜRGIN, L.: Götterspuren. Mníchov 1993, str. 227-231.

[6] KRASSA, Peter, na uvedenom mieste, str. 197.

[7] KROSNEY, M. S. - SHMUELOFF E. M.: Wer hat die Bibel verfasst? Israelische Wissenschaftler weisen die Theorie von menschlicher Urheberchaft zurück. Zost. veľvyslanectvo štátu Izrael, odd. pre tlač a informácie, bez udania miesta a roku, str. 1.

[8] Semit, č. 1, na uvedenom mieste, str. 80.

[9] KROSNEY, M. S. - SHMUELOFF E. M., na uvedenom mieste, str. 1.

[10] DIMDE, M.: Nostradamus jahrbuch. Mníchov 1994 a nasl.; DIMDE, M.: Nostradamus Report. Mníchov 1995 a nasl.

Wolfgang Malek, Dr. Katharina Kötterová a Dr. Georg Petroianu :

Mačka na posvätnom plechovom stole alebo Poznali Egypťania „oesophageal detector device“ (detektor pažeráka)?

- [1] OGKLITZ, A.: Das Mundöffnungsritual der alten Ägypten *Ancient Skies* 19/1, str. 8-11, 1975.
- [2] ANDREWS, C.: *Egyptian Mummies*. 5. vydanie, British Museum, str. 56-57, 1988.
- [3] WESTHORPE, R.: Magill's Laryngoscopes. *Anaesthesia Intensive Care*, 20, str. 133, 1992.
- [4] ORR, R. B.: A New Laryngoscope Blade Designed to Facilitate Difficult Tracheal Intubation. *Anesthesiology*, 31, str. 377-378, 1969.
- [5] LOTZ, P. - AHNEFELD, E W - HIRLINGER, H. W: *Systematisch intubieren lernen*. 1. vydanie, str. 22, Atelier Flad, Eckenthal 1984.
- [6] KÖTTER, K. - MALECK, W - HERCHET, J. - ALTMANNBERGER, S. - PETROIANU, G. - FRIMBERGER, E.: Balg oder Beutel? 10 Handbeatmungsgeräte im Test. *Deutscher Anästhesiekongress 1995, prednáška 11. 1. 1995. Anaesthesist*, 44, str. 77, 1995.
- [7] NUNN, J. E: The oesophageal detector device. *Anaesthesia*, 43, str. 804, 1988.
- [8] PETROIANU, G. - MALECK, W - BERGLER, W E - ELLINGER, K. - OSSWALD, P. M. - RÜFER, R.: Prälinische Kontrolle von Tubuslage und Beatmung. *Anaesthesist*, 44, 1995 (v tlači).
- [9] CALDERWOOD, H. W - RAVIN, M. B.: The Cat as a Teaching Model for Endotracheal Intubation. *Anesthesia Analgesia*, 51, str. 258-259, 1972.
- [10] STRATTON, S. J. - UNDERWOOD, L. A. - WHALEN, S. M. - GUNTER, C. S.: Prehospital Pediatric Endotracheal Intubation: A Survey of the United States. *Prehospital and Disaster Medicine*, 8, str. 323-326, 1993.
- [11] TERNDRUP T. E. - CHERRY, R. A. - MADDEN, C. M. - CANTOR, R. M. - McCABE, J. B.: The impact of a didactic session on the success of feline endotracheal intubation by paramedics. *Pediatric Emergency Care*, 5, str. 153-157, 1989.
- [12] ROWLING, J. T: Some speculations on the rise and decline of surgery in dynastie Egypt. *Science in Egyptology, Manchester University Press*, str. 399-412, Manchester 1986.
- [13] ROTH, A. M.: The PSS-KF and the „opening of the mouth“ ceremony: a ritual of birth and rebirth. *Journal of Egyptian Archaeology*, 78, str. 113-147, 1992.
- [14] ROTH, A. M.: Fingers, stars, and the „opening of the mouth“: the nature and function of the NTRWJ- blades. *Journal of Egyptian Archaeology*, 79, str. 57-79, 1993.
- [15] HARER, W. B.: Peseshkef: the first special purpose surgical instrument *Obstetrics & Gynecology*, 83, str. 1053-1055, 1994.
- [16] PAHL, W. M.: The ritual of opening the mouth: argumente for an actual-body-ritual from the viewpoint of mummy research. *Science in Egyptology, Manchester University Press*, str. 212-217, Manchester 1986.
- [17] STETTER, C.: *Denn alles steht seit Ewigkeit geschrieben. Die geheime Medizin der Pharaonen*. 1. vyd. Quintessenz, str. 43, Mnichov 1990.

Horst Dunkel: Písmená pri jazere Titicaca

- [1] DÄNIKEN, E. v.: *Reise nach Kiribati*. Düsseldorf-Viedeň 1981.

- [2] CIEZA de LEON, P.: La Chronica del Peru. Anvers 1554.
- [3] TSGHUDI, J. J. v.: Reisen dureh Südamerika. Lipsko 1869.
- [4] POSNANSKY, A.: Tiahuanaco - The Cradle of American Man, zv. I a II, New York 1945.

Thomas H. A. Fuss: Nazca a Starý zákon

BEIER, H. H.: Kronzeuge Ezechiel Berlín 1996.

DÄNIKEN, E. v.: Außerirdische! - Kehren sie zurück? Relácia ABC-TV, RTL z 26.11.1996 a 1.5.1997.

Die Bibel (prel. Martin Luther). Stuttgart 1912.

Die Heilige Schrift (prel. Naftali Herz Tur-Sinai), Neuhausen-Stuttgart 1993.

Die Schrift (prel. M. Buber a F. Rosenzweig), Gerlingen 1976.

ERGIVAN, E.: Das Sternentor der Pyramiden. Essen 1997.

FUSS, T. H. A.: Spezies Adam (neuverejnený rukopis).

Rozhovor s dr. Mengeom, Ibero-americký inštitút, Berlín, 19.1.1997.

ROHRBACH, C.: Botschaften im Sand. Mníchov 1992.

STINGL, M.: Die Inkas. Viedeň a Düsseldorf 1978.

Hartwig Hausdorf : Ma Wang Duej a „satelity bohov“

FU, J. - CHEN, S.: The Cultural Relics Unearthed from the Han Tombs at Ma Wang Dui. Chunan, Čína 1992.

Zhongguo Da baj Ke Quan Shu (Kao Gujan). Velký lexikón Čínskej ľudovej republiky, osobitný zväzok Archeológia. Peking 1992.

Phänomene- Die Welt des Unerklärlichen. Erlangen 1993.

HAUSDORF, H.: Die Weiße Pyramide. Mníchov 1994.

DÄNIKEN, E. v.: Meine Welt in Bildern. Düsseldorf 1973.

Klaus Strenge: Antické fraktály- posolstvá, alebo spomienky?

[1] TÓTH, L.: Ein Fraktal auf einem keltischen Spiegel Ancient Skies, 4, str. 6, Beatenberg 1996.

[2] FRANCIS, Sir F. (zost.): Schätze des Britischen Museums, str. 264, Lipsko 1983.

[3] BRIGGS, J. - PEAT, F. D.: Die Entdeckung des Chaos, str. 164, Mníchov 1990.

[4] PEITGEN, H.-O. - RICHTER P.: The Beauty of Fractals - Images of Complex Dynamical Systems. Berlín 1986.

[5] Public Domaine Programm FRACTINT ©, Stone Soup Group. (V mnohých shareware-samploch a cez Compuserve.)

[6] MANDELBROT, B.: Die fraktale Geometrie der Natur. Berlín 1987.

[7] STANLEY, H. E.: Fractals and Multifractals: The Interplay of Physics and Geometry. In: BUNDE, A. - HAVLIN, S.: Fractals and Disordered Systems, str. 1, Berlín 1991.

Gottfried Bonn: „Vízíe" Hildegardy von Bingen

- [1] porov.: Die Bibel. Mníchov 1993, Ezechiel 1, 1-28.
- [2] BLUMRICH, J. F.: Da tat sich der Himmel auf. Düsseldorf-Viedeň 1973 a Berlín 1994.
- [3] BINGEN, H. v.: Scivias- Wisse die Wege. Freiburg im Breisgau 1992.
- [4] Das Buch Mormon. Frankfurt n. M. 1982.
- [5] VALLÉE, J.: Dimensionen. Frankfurt n. M. 1994.
- [6] FIEBAGOVCÍ, J. a P.: Zeichen am Himmel. Berlín 1995.
- [7] MACK, J.: Entführt von Außerirdischen. New York 1994.
- [8] DOPATKA, U.: Kontakt mit dem Universum. CD-ROM, Mníchov 1996.
- [9] DRURY, N.: Lexikon des esoterischen Wissens. Mníchov 1988.
- [10] JUNG, C. G.: Ein moderner Mythos. Zürich 1958.
- [11] BINGEN, H. v.: Welt und Mensch. Salzburg 1965.
- [12] FIEBAG, J.: Sternentore. Mníchov 1996.
- [13] FIEBAG, J.: Die Anderen. Mníchov 1993 a 1995.

Klaus-Ulrich Groth: Preastronautické artefakly v káhirskom Egyptskom múzeu

- [1] Oficiálna expertíza neexistuje. Informácia však pochádza od autorovho osobného známeho egyptológa z Národného múzea, ktorý nechce byť menovaný, aby nebol zdiskreditovaný v kruhu svojich kolegov. Objasniť však bolo potrebné niektoré jasne viditeľné cudzie telesá, ktoré sa nedajú definovať len z optického dojmu.
- [2] MUNRO a BOLTIN: Tutanchamun. 1980.
- [3] porov.: RUNDE, I., str. 102 a n., a FURDUJ, S., str. 106 a n., oba in: DÄNIKEN, E. v. (zost.): Kosmische Spuren. 2. vyd., Mníchov 1989.
- [4] SOLLNER, C.: In Abusir stimmt etwas nicht. Ancient Skies 1/93, str. 12 a n.
- [5] Pozri [2].
- [6] Informátorom bol opäť egyptológ uvedený v pozn. [1].
- [7] porov.: Joshua 6, 20.
- [8] porov.: DOPATKA, U.: Lexikon der außerirdischen Phänomene. Bindlach 1992, k heslu „UFO".

Hartwig Hausdorf Senzačný nález v Rusku

- [1] FIEBAG, J.: Das Rätsel der Ediacara-Fauna. In: DÄNIKEN, E. v. (zost.): Kosmische Spuren. Mníchov 1988.

[2] FIEBAG, J.: Das Genesis-Projekt. In: DOPATKA, U. (zost.): Sind wir allein? Düsseldorf 1996.

[3] HAUSDORF, H.: Wenn Götter Gott spielen. Mníchov 1997.

[4] ODVAROV, V : osobný list H. Hausdorfovi z 2.10.1996.

Jörg Dendl: Tajomstvo kamenných kotúčov z Bajan Kara Uly - fzkcia, či skutočnosť?

CHARROUX, R.: Die Meister der Welt. Düsseldorf/Viedeň: Düsseldorf 1972, citát podľa vydania Mníchov 1980.

CREIGHTON, G.: But I read it in a book! Flying Saucer Review, bez roku.

DÄNIKEN, E. v.: Zurück zu den Sternen. Düsseldorf/Viedeň 1969.

DÄNIKEN, E. v.: Aussaat und Kosmos. Düsseldorf/Viedeň 1972.

DENDL, J.: Die Steinscheiben von Bajan Kara Ula. G. R. A. L. 6, str. 375-377, 1996.

HAIN, W : Irrwege der Geschichte. Viedeň 1981.

HARRER, H.: Sieben Jahre in Tibet. Frankfurt n. M./Berlfn 1984 (1966).

Dorf der Zwerge: Rätsel gelöst. BZ, 27. 1. 1997, str. 75.

HAUSDORF, H.: Die weiße Pyramide, Mníchov 1994.

HAUSDORF, H. - KRASSA, P.: Satelliten der Götter. Mníchov 1995.

HAUSDORF, H.: Sensationelle Entdeckung in China. UFO-Nachrichten, č. 321, jan. 1996, str. 13.

HERRMANN, D. B.: Rätsel um Sirius. Berlín 1985.

KOLOSIMO, P.: Sie kamen von einem anderen Stern. Wiesbaden 1968.

KRASSA, P.: Tunguska. Frankfurt n. M./Berlín 1995.

KRETSCHMAR, M.: Erzählungen und Dialekt der Drokpas aus Südwest-Tibet. Sankt Augustín 1986.

LANGBEIN, W.-J.: Das Sphinxsyndrom. Mníchov 1995.

Lexikon der Astronomie (=LdA). 2 zv., Freiburg i. Br. 1990.

MOHREN, H. - ERTELT, A.: Sie kommen von anderen Welten. Luxemburg 1982.

PEISSEL, M.: Cavaliers of Kham. Londýn 1972.

ROBIN-EVANS, K.: Sungods in Exile. Suffolk 1978.

Sensation! 42 sprechende Scheiben in China entdeckt. BZ, 1. 6. 1978.

TEMPLE, R.: Das Sirius-Rätsel. Frankfurt n. M. 1976.

WILLIAMS, L.: Für Experten ein Rätsel: Das chinesische Dorf der Zwerge. Täglich Alles, č. 1300, Viedeň 9. 11. 1995

Najdôležitejšie publikácie o kamenných kotúčoch z Bajan Kara Uly v poradí, ako vyšli:

UFOs in der Vorzeit? Das Vegetarische Universum, 15. roč., zošit 7, júl 1962, str. 10.

UFOs in der Vorzeit. UFO-Naehrichten, č. 95, júl 1964, str. 3.

Des UFOs dans la Prehistoire? BUFOI, č. 4, marec-apríl 1965, str. 8-10. ZAJCEV, V: Wissensehaft - oder Phantasie? Sputnik 1/1968, str. 46-49.

KOLOSIMO, P.: Sie kamen von einem anderen Stern. Wiesbaden, Limes 1968, str. 238-239.

DÄNIKEN, E. v.: Zurück zu den Sternen. Düsseldorf/Viedeň, Econ 1969, str. 170-175.

KOHLBERG, K. F.: Enträtselte Vorzeit. Mníchov/Viedeň, Langen Müller Verlag 1970, str. 48-49.

ELMAYER von VESTENBRUGG, R. - BELLAMY, H. S.: Eingriffe aus dem Kosmos. Freiburg i. Br., Verlag Hermann Bauer 1971, str. 413-414.

BUTTLAR, J. v.: Schneller als das Licht. Düsseldorf/Viedeň, Econ 1972, str. 35.

CHARROUX, R.: Die Meister der Welt. Düsseldorf/Viedeň, Econ 1972, citát podľa vydania Mníchov, Knauer 1980, str. 189-191.

KRASSA, P.: Als die gelben Götter kamen. Barthenschlager, Mníchov 1973, str. 135-158.

CHARROUX, R.: Das Rätsel der Anden. Goldmann, Mníchov 1979 (1974), str. 82.

BARRY, B.: Ultimate Encounter. New York 1978, str. 193-194.

HAIN, W.: Irrwege der Geschichte. Viedeň, vlastný náklad 1981, str. 289-290.

MOHREN, H. - ERTELT, A.: Sie kommen von anderen Welten. Luxemburg 2000, John Fisch 1982, str. 136-145.

KRASSA, P.: ... und kamen auf feurigen Drachen. Scheriau, Viedeň 1984, str. 136-149.

KRASSA, P.: Ich fand meine „Fata Morgana“. In: DÄNIKEN, E. v. (zost.): Kosmische Spuren, Goldmann, Mníchov 1989, str. 113-117.

HAUSDORF, H.: Die Weisse Pyramide. Mníchov, Langen Müller 1994, str. 39-56.

LANGBEIN, W.-J.: Das Sphinxsyndrom. Langen Müller, Mníchov 1995, str. 68-79

HAUSDORF, H. - KRASSA, P.: Satelliten der Götten Mníchov 1995, str. 147-191

DENDL, J.: Die Steinscheiben von Baian-Kara-Ula - Der erste Bericht wiederentdeckt. G. R. A. L. 6/1995, str. 375-377.

DENDL, J.: Die Steinseheiben von Baian-Kara-Ula: Der erste Bericht. Ancient Skies (nem.) 1/1996, str. 7-9.

DENDL, J.: The first Report of the Stone Disks of China. Ancient Skiel (vyd. USA), roč. 23, č. 2, máj-jún 1996, str. 2.

Rudolf Eckhardt: O astro-archeológii údolia Copánu

[1] STEPHENS, J. L. - CATHERWOOD, F.: Incidents of Travels in Central America, Chiapas, and Yucatán. New York. Nové vydanie: New York 1968. (Nemecké vydanie: Reiseerlebnisse in Centralamerika, Chiapas und Yucatán, prel. E. Hoepfner, Lipsko 1854; In den Städten der Maya. Kolín 1980).

[2] RIESE, B.: Notes on the Copán Inscriptions. On file in the archives of the Proyecto Arqueologia de Copán, Copán, Honduras, bez r. (porov. Grundlagen zur Entzifferung der Maya-Hieroglyphen. Hamburg 1971).

[3] KELLEY, D.: Deciphering the Maya Script. University of Texas Press, Austin 1976.

[4] DÄNIKEN, E. v.: Der Tag, an dem die Götter kamen. Mníchov 1984.

[5] THOMPSON, J. E. S.: Grandeza y Decadencia de los Mayas. Fondo de Cultura Económica, México 1985.

[6] LANDA, D. de: Relaciones de las cosas de Yucatán. Pomúa, México 1959.

[7] CLOSS, M.: Venus in the Maya World: Glyphs, Gods and Associated Phenomena. In: ROBERTSON, M. G. - JEFFERS, D. C. (zost.): Tercera Mesa Redonda de Palenque, zv. IV, str. 147-172. Palenque: Pre-Columbian Art Research and Monterey, 1979.

Sabine Engertsbergerová: Tajné poznanie esejcov

[1] FLAVIUS, J.: Geschichte des jüdischen Krieges. 2. zv., kap. 8., cit. podľa LEHMANN, J.: Das Geheimnis des Rabbi J., Mníchov 1990.

[2] SASSOON, G. - DALE, R.: Die Manna-Maschine. Berlín 1995.

[3] FIEBAGOVCÍ, J. a P.: Die Entdeckung des Grals. Mníchov 1989.

[4] ALLEGRO, J.: Die Botschaft vom Toten Meer. Cit. podľa LEHMANN, J.: Das Geheimnis des Rabbi J., Mníchov 1990.

[5] YADIN, Y.: Masada. Der letzte Kampf um die Festung des Herodes. Cit. podľa LEHMANN, J.: Das Geheimnis des Rabbi J., Mníchov 1990.

[6] ESCHENBACH, W. v.: Parzival. Prel. Wilhelm Stapel. Langen Müller, Mníchov 1982.

Thomas Ritter : Mahábalípuram - laboratórium bohov

ELLIS, K.: Indien. Bern 1991.

RAUSCH, B. - MEYER, P.: Indien - Nepal Wetzlar 1992.

Mathias Kappel: Swayambunath - prístávací plocha bohov

[1] RAUSCH, B. - MEYER, P.: Reiseführer: Indien - Nepal Wetzlar 1992.

[2] Burbank, J.: Nepal Mníchov 1993.

[3] DÄNIKEN, E. v.: Wir alle sind Kinder der Götter. Mníchov 1987.

[4] DÄNIKEN, E. v.: Habe ich mich geirrt? Mníchov 1985.

Walter-Jörg Langbein: Vidžajanagara - miesto, kde sa stretli bohovia a králi

BEIER, H. H.: Kronzeuge Ezechiel Sein Bericht, sein Tempel, seine Raumschiffe. Mníchov 1995. Vydanie v mäkkej väzbe Berlín 1996.

FRITZ, J.: City of Victory. New York 1991.

LANGBEIN, W. -J.: Das Sphinx-Syndrom - Die Rückkehr der Astronautengötter. Mníchov 1992.

LANGSEIN, W.-J.: Astronautengötter - Die Chronik unserer phantastischen Vergangenheit. Berlín 1995.

LANGBEIN, W. -J.: Bevor die Sintflut kam. Mníchov 1996.

Luc Bürgin: Laos a záhada „kamenných džbánov“

- [1] REINECKE, A.: Die „Blumentöpfe“ vom Trinh-Ninh-Plateau. Damals, 2/1994, str. 35.
- [2] REINECKE, A.: list autorovi z 13. 12. 1994.
- [3] REINECKE, A.: Die Steingefäße in der Hochebene von Xieng Khoang in Laos. Das Altertum, zv. 40, 1994, str. 57-62.
- [4] COLANI, M.: Mégalithes du Haut-Laos. Paris 1935.

Hartwig Hausdorf : Pyramídy v zakázaných oblastiach Číny

- [1] HAUSDORF, H.: Auf Göttersuche in China. Ancient Skies, 4, str. 3-6, Feldbrunnen 1994.
- [2] KRASSA, P.: ... und kamen auf feurigen Drachen. Viedeň - Mníchov 1990.
- [3] CATHIE, B.: The Bridge to Infinity. Boulder, USA 1989.
- [4] HAUSDORF, H.: Die weiße Pyramíde. Mníchov 1994.
- [5] FERGUSON, J. G.: Chinese Mythology. New York 1964.
- [6] DOPATKA, U.: Lexikon der Präastronautik. Düsseldorf 1979.
- [7] DÄNIKEN, E. v.: Die Steinzeit war ganz anders. Mníchov 1991.

Michael Haase: Vo vnútrajšku Veľkej pyramídy

- [1] Interview s Torstenom Sasse z 16. 2. 1996, Káhira.
- [2] HAASE, M.: Randbetrachtungen. G. R. A. L. 1/1995, str. 22-23.
- [3] HAASE, M.: Jenseits des Horizonts. G. R. A. L. 2/1995, str. 112-119.
- [4] HAASE, M.: Im Schatten des Cheops. In: DOPATKA, U. (zost.): Sind wir allein? Düsseldorf 1996, str. 124 a n.
- [5] HAASE, M.: Die Objekte aus dem nördlichen Schacht der Königinnenkammer. G. R. A. L. 4/1995, str. 230-232.

Michael Haase : Hľadanie stôp v tieni pyramíd

Vysvetlivky a literatúra:

- [1] Haase, M.: Im Schatten des Cheops. In: DOPATKA, U. (zost.): Sind wir allein? str. 120 a n., Düsseldorf 1996.
- [2] HAASE, M.: Bemerkungen zum Bau der Cheops-Pyramide. Scientific Ancient Skies, 2, str. 54 a n., 1995.

- [3] HAASE, M.: Im Schatten der Pyramiden. G. R. A. L., 3, str. 208, 1996.
- [4] BORHARDT, L.: Das Grabmal des Königs Sahure, zv. 1., str. 38, Lipsko 1910. Niektoré vývrty slúžili ako závesy dvier, resp. ako „čapy pre spojovacie prvky“ na mnohých stĺpoch. Drevená závera dvier sa našla v Abúsíre.
- [5] Interview s geológom prof. D. Klemmom od T Sasseho z 28.1.1996 v Mníchove. Klem nevyklučuje stratu staroegyptskej technológie vŕtania. V špeciálnom prípade Abúsíru však treba ešte objasniť, do akej miery mohlo zavedenie kultu v chráme mŕtvych viesť v neskoršom období k stavebnotechnickým zmenám.
- [6] napr. v mastabe Ti (5. dynastia) v Sakkáre.
- [7] Pri vykopávkach v Abúsíre boli objavené aj jadrá vývrtov. Pozri napr. granitové vrtné jadro v expozícii Kestnerovho múzea v Hannoveri, odd. egyptológie, miestnosť I, vitrína: prehistória a ranné dejiny, inv. č. 1957.70.
- [8] Či Egypťania „tvrdením medi za studena“, resp. prímiesou arzenu alebo mangánu krátkodobo vedeli zvýšiť stupeň tvrdosti, musí ukázať ďalší experimentálny výskum.
- [9] KLEMM, R.: Interview T. Sasseho z 28.1.1996 v Mníchove.

Thomas H. A. Fuss: Abúsír- mystérium zabudnutej techniky

BUBER, M. - ROSENZWEIG, E: Die Schrift. Gerlingen 1958.

Der Sohar. Preložil Ernst Müller, Mníchov 1982.

Der Talmud. Preložil R. Meyer, Mníchov 1963.

Die Bibel Stuttgart 1912.

GOLDSTEIN, D. (zost.): Das Judentum und seine Legenden. Klagenfurt 1990.

HAASE, M.: Spurensuche im Schatten der Pyramiden. Ancient Skies, 5, str. 12-15, 1996.

ERCIVAN, E.: Das Sternentor der Pyramiden. Essen 1997.

FUSS, T H. A.: Spezies Adam. (zatiaľ neuvverejnený rukopis).

Dr. R. Meyer, list z 1.11.1996.

Dr. Oswald (Slobodná univerzita Berlín), rozhovor z 21.10.1996.

SACHMANN, H.-W.: Außerirdische Aspekte im Leben Salomos. In: FIEBAGOVCÍ, J. a P. - SACHMANN, H.-W.: Gesandte des Alls, str. 45-73. IPE e.V, Essen 1993.

Lars Böck: Jadrové vrty Chetitov

[1] DÄNIKEN, E. v. - DOPATKA, U.: Kontakt mit dem Universum. CD-ROM, Markt & Technik, Mníchov 1995.

Pôvodné znenie tohto textu vyšlo v Ancient Skies; tu uverejnené prepracované znenie pochádza z Challenge, zošit 8, 2/97.

Horst Dunkel: Zabudnutá aksumská kultúra

- [1] HANCOCK, G.: Die Wächter des heiligen Siegels. Bergisch-Gladbach 1992.
- [2] GASPARINI, A.: Ethiopian History. Asmara, bez udania roku.
- [3] GIDAY, B.: Ethiopian Civilization. Addis Abeba 1992.
- [4] KRENKER, D. - LITTMANN, E.: Deutsche Aksum-Expedition. Berlín 1913.

Mathias Kappel: Starogrécke umenie opracúvania veľkých kameňov

- [1] DÄNIKEN, E. v.: Die Spuren der Außerirdischen. Mníchov 1990.
- [2] DÄNIKEN, E. v.: Die Augen der Sphinx. Mníchov 1989.
- [3] FIEBAG, P.: Latium: Zyklopenmauern in Italien. Ancient Skies, 2, str. 3-6, 1996.

Peter Fiebag: Lácium - kyklopské múry v Taôiansku

- [1] GREGOROVIVUS, F.: Wanderjahre in Italien (1852-1888). Mníchov 1967.
- [2] Alatri. Arti Grafiche Tofani. Alatri, bez udania roku.
- [3] HENNIG, C.: Latium. Das Land um Rom. Kolín 1993.
- [4] IRMSCHER, J. (zost.): Lexikon der Geschichte. Lipsko 1986.
- [5] DANIKEN, E. v.: Die Spuren der Außerirdischen. Mníchov 1990.
- [6] HOMET, M. F.: Nabel der Welt - Wiege der Menschheit. Freiburg 1976.

Milí čitatelia,

zaujíma vás tematika, ktorou sa zaoberám? Ak áno, rád by som vám predstavil Spoločnosť pre archeológiu, astronautiku a SETI (AAS). (SETI znamená v astronómii Search for Extraterrestrial Intelligence - hľadanie mimozemskej inteligencie.)

AAS zbiera a uverejňuje informácie a indície podporujúce teóriu, ktorou sa zaoberám už vyše 40 rokov: Navštívili nás pred tisícročiami mimozemšťania? Ako by sa dala dokázať takáto fascinujúca teória? Čo hovorí v jej prospech? Čo proti nej?

AAS organizuje kongresy, zasadania, semináre a študijné cesty. AAS vydáva ako dvojmesačník bohato ilustrovaný časopis Sagenhafte Zeiten (Bájne časy). Nájdete v ňom najaktuálnejšie príspevky k uvedenej téme, ako aj všetky informácie o našich aktivitách. Navštívte nás na internetovej stránke:

Súkromná: www.daniken.com

AAS: www.aas-fog.org

USA e-mail: info@legendarytimes.com

Možnosť stať sa členom AAS má každý. Sme organizácia laikov a vedcov zo všetkých odborov. Ročný členský príspevok je 35 eúr (stav v roku 2002). V nemecky hovoriacej oblasti je nás v súčasnosti asi 8000 členov.

Pošlite pohľadnicu s uvedením odosielateľa na túto adresu:

AAS, CH-3803 Beatenberg

V priebehu štyroch týždňov vám zdarma zašleme prospekt AAS.

So srdečným pozdravom Erich von Däniken